

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์
**AN INTEGRATION OF CAPACITY OF MORAL TEACHING MONKS
ACCORDING TO THE KALYANAMITTA AT SECONDARY SCHOOLS
IN NAKHON SAWAN PROVINCE.**

พระคมกริช อีรปญฺโณ (อินทมาศ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

พระคมกริช อธิปัตโต (อินทมาศ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

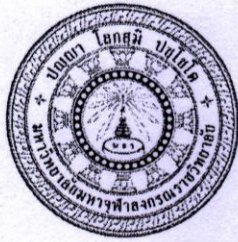
**An integration of Capacity of Moral Teaching Monks
according to the Kalyanamitta at Secondary Schools
In Nakhon Sawan Province.**

Phra Khomkrit Theerapanyo (Inthamas)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for The Degree of
Master of Art
(Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(ผศ.ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง)

ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

กรรมการ

(รศ.ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง)

กรรมการ

(พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ, ดร.)

กรรมการ

พระมหาอุดร อุตตโร, ดร.

(พระมหาอุดร อุตตโร, ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ, ดร.

พระมหาอุดร อุตตโร, ดร.

ประธานกรรมการ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระคมกริช ธีรปณฺโณ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(ผศ.ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง)

ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

กรรมการ

(รศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง)

กรรมการ

(พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ, ดร.)

กรรมการ

พระมหาอุดร อุตโตโร, ดร.
(พระมหาอุดร อุตโตโร, ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ, ดร.
พระมหาอุดร อุตโตโร, ดร.

ประธานกรรมการ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระคมกริช อธิปญโญ)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์
- ผู้วิจัย** : พระคมกริช อธิปญโญ (อินทมาศ)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)
- คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ, ดร. ป.ธ.๖, พธ.บ. (พระพุทธานุสาสนา), กศม. (การบริหารการศึกษา), พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)
 - : พระมหาอุตร อุตตโร, ดร. ป.ธ.๙, น.บ. (นิติศาสตร์), ศน.ม. (การบริหารการศึกษา), พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : มีนาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๓๒๖ คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ผลการวิจัย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ส่วนด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ อยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับคือ ด้านการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ด้านการดำเนินการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ และด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗

๒. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ๑) บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่าง (Sig= ๐.๔๘๒) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ๒) บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่าง (Sig= ๐.๔๒๕) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้ ๑) ด้านการเตรียมการสอน คือ พระสอนศีลธรรม ได้มีการจัดเนื้อหากิจกรรม ประสบการณ์ต่างๆ ความสามารถ จัดการเตรียมการสอนอย่างมีระบบเป็นระเบียบ มีเวลาในการเตรียมการสอนแต่ละครั้ง สอดแทรกเนื้อหาสาระใหม่ๆ มีความตั้งใจมาทำการสอนเป็นไปอย่างเรียบร้อย ๒) ด้านการดำเนินการสอน คือ พระสอนศีลธรรมมีการเอาใจใส่ในการดำเนินการสอน มาประยุกต์เพิ่มเติมในการสอนทางเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา พร้อมหลักคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน มีความมุ่งมั่นด้วยการไม่ท้อถอยต่อความยากลำบาก ทั้งมีการหาอุปกรณ์เสริมในการสอนแนะนำ ๓) ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน คือ พระสอนศีลธรรมมีการรู้จักดำเนินการในการใช้สื่ออุปกรณ์นั้น ที่จะต้องเตรียมมาเสริมช่วยในการสอน และใช้เทคนิคต่างๆให้หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจ โดยส่วนมากมักใช้จิตวิทยาหรือสังเกตเหตุการณ์สอนกับนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักธรรมะอย่างถ่องแท้ ๔) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน คือ พระสอนศีลธรรมได้มีการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน คือ มีการสอดแทรกนันทนาการต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน ที่มุ่งให้สอดคล้องเนื้อหาสาระ เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับการใช้สติปัญญา อันเป็นสร้างเสริมสร้างทักษะกระบวนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียน

(ค)

ได้เรียนรู้ในการคิดการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียนรู้ เกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียน ทั้งไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียนเนื้อหาสาระทางพระพุทธศาสนา ๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล คือ พระสอนศีลธรรมมีการปฏิบัติการสอนโดยมีแบบการสอนในวิชาพร้อมทั้งให้สอดคล้องกิจกรรมที่เรียนอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ทำการวัดผลและการประเมินด้วยการกำหนดเป็นขั้นตอน ในการวางแผนการสอน ที่มุ่งให้เกิดการบูรณาการที่สมบูรณ์ ในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับหลักสูตร เป็นประโยชน์สำคัญต่อการปฏิบัติงานมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ

Thesis Title : An integration of Capacity of Moral Teaching Monks according to the Kalyanamitta at Secondary Schools in Nakhon Sawan Province.

Researcher : Phra Khomkrit Theerapanyo (Inthamas)

Degree : Master Of Arts (Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Phrakhrusrisuthamniwit, Dr. Pali VI, B.A. (Buddhist Studies),
M.A. (Educational Administration),
Ph.D. (Buddhist Educational Administration)

: Phramaha Udorn Uttaro, Dr. Pali IX, LL.B. (Bachelor of Laws),
M.A. (Educational Administration),
Ph.D. (Buddhist Educational Administration)

Date of Graduation :/ March / 2018

Abstract

The objectives of the research were: 1) to study the integration of the capacity of the moral teaching monks according to the Kalyanamitta at Secondary schools in Nakhon Sawan Province by personal factors. 2) to compare the opinion of the administrators and teachers towards the integration of the capacity of the moral teaching monks according to the Kalyanamitta at Secondary schools in Nakhon Sawan Province, and 3) to study the suggestions for the integration of the capacity of the moral teaching monks according to the Kalyanamitta at Secondary schools in Nakhon Sawan Province. The sample of the research consisted of 326 administrators and teachers at Secondary schools in Nakhon Sawan Province. The tools of the research were the questionnaire. The analysis of data used Statistical Package for Social Science. The statistics used Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, F-test with One-Way ANOVA Least Significant Difference: LSD. Qualitative Research and Content Analysis Techniques

Results of the research

1. Overall, the integration of the capacity of the moral teaching monks according to the Kalyanamitta at Secondary schools in Nakhon Sawan Province was

at high level. When considering each aspect, it found that the teaching preparation with the Kalyanamitta-dhamma 7 (qualities of a good friend) was at the highest level. However, the measurement and evaluation with the Kalyanamitta-dhamma 7 was at the lowest level.

2. The comparison of the opinion of administrators and teachers towards the integration of the capacity of the moral teaching monks according to the Kalyanamitta at Secondary schools in Nakhon Sawan Province found that 1) the administrators and teachers having the different status had no the different opinion toward the integration of the capacity of the moral teaching monks according to the Kalyanamitta at Secondary schools in Nakhon Sawan Province at the 0.05 of statistical significance. Therefore, all hypotheses were denied. 2) The administrators and teachers having the different gender had no the different opinion toward the integration of the capacity of the moral teaching monks according to the Kalyanamitta at Secondary schools in Nakhon Sawan Province at the 0.05 of statistical significance. Therefore, all hypotheses were denied.

3. The suggestions for the integration of the capacity of the moral teaching monks according to the Kalyanamitta at Secondary schools in Nakhon Sawan Province found that: 1) for the teaching preparation, the moral teaching monks should prepare the teaching systematically, and provide the activities integrating the new content, 2) for the teaching, the moral teaching monks should intend to teaching, apply the Buddhist content, morality and ethics in teaching, and provide the other instruments for the teaching to attract the students. 3) For the teaching media, the moral teaching monks should use the media and techniques in teaching to make the understanding in the Buddhist principles to the students. 4) For the classroom environment, the moral teaching monks should insert the activities and entertainment for the teaching and learning in the classroom to increase the intellectual skill and learning skill. 5) For the measurement and evaluation, the moral teaching monks should measure and evaluate with the process in the teaching plan, integrate the Buddhism and the curriculum, and plan the working systematically to decrease the problems in the working. The measurement and evaluation related to the teaching and learning system management.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อันประกอบด้วย พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ, ดร. และ พระมหาอุดร อุตโตโร, ดร. ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธีวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยที่ผู้วิจัยมีข้อติดขัด ให้กระจ่างจนสามารถทำงานบรรลุเป้าหมาย

กราบขอบพระคุณ พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยเขตนครสวรรค์ ขอเจริญพรขอบคุณ รศ.ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธบริหารการศึกษา, ดร.ปฏิธรรม สำเนียง อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธบริหารการศึกษา, นายอรุณ รุ่งเรือง ผู้อำนวยการโรงเรียนลาดยาววิทยาคม, และนายชาญณรงค์ ยาสุทธิ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศาลาประชาสรรค์, ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถามให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พระมหาประเสริฐ จารุโก พระสอนศีลธรรมโรงเรียนอุดมธัญญาประชานุเคราะห์ รวมทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง ๖ แห่ง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ที่อำนวยความสะดวก อนุญาตให้ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามในสถานศึกษา รวมทั้งอนุญาตให้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งคณะผู้บริหารและครูทุกท่าน ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในดูแลรับผิดชอบปกครองของท่านอีกด้วย

ขอขอบพระคุณ ที่เมตตาเป็นคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งได้ให้คำแนะนำแก้ไขเนื้อหาในบางส่วนเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป/คน และคณาจารย์ คณะครุศาสตร์ทุกท่าน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ได้ให้ความรู้ สหวิทยาการ และประสบการณ์ รวมถึงการให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านรวมทั้งญาติโยมที่อุปถัมภ์ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนการศึกษา และช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงท่านผู้ประสานงานทำวิทยานิพนธ์และผู้ใกล้ชิดที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในทุกๆ เรื่อง

คุณงามความดีและอานิสงส์ใดที่จักพึงบังเกิดจากการทำงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายบูชาคุณพระศรีรัตนตรัย คุณพระอุปชฌาย์ คุณบิดา คุณมารดา คุณครูอาจารย์ รวมทั้งพี่ๆ น้องๆ ญาติสนิทมิตรสหาย และเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุกๆ เรื่อง ทั้งญาติโยมที่ให้การอุปถัมภ์ข้าวและน้ำตลอดมาที่ตำรายศสมณะ และที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยฉบับนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พระคมกริช ธีรบุญโณ (อินทมาศ)

๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ง)
กิตติกรรมประกาศ	(ฉ)
สารบัญ	(ช)
สารบัญตาราง	(ฅ)
สารบัญภาพ	(ญ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ฎ)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๕
๑.๔ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๕ ขอบเขตการวิจัย	๗
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๙
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ	๑๑
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรม	๒๕
๒.๓ หลักกัลยาณมิตร	๓๕
๒.๔ บริบทโรงเรียนมัธยมศึกษา	๕๙
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๓
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๙
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๙๒
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๙๒
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	๙๒

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๗
๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๒
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๑๐๕
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๖
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๐๖
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	๑๐๗
๔.๔ ผลการทดสอบสมมติฐานการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	๑๑๖
๔.๕ ผลการสัมภาษณ์การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	๑๑๘
๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๒๘
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๓๒
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๓๓
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๓๗
๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย	๑๔๙
บรรณานุกรม	๑๕๑
ภาคผนวก	๑๖๐
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๑๖๑
ภาคผนวก ข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๑๖๗
ภาคผนวก ค ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)	๑๗๔
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๗๗
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๘๖
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย	๑๙๖
ภาคผนวก ช แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๒๐๔
ประวัติผู้วิจัย	๒๑๐

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๙๓
๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)	๙๖
๓.๓ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือในการวิจัย	๙๙
๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๐๖
๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม	๑๐๗
๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗	๑๐๘
๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการดำเนินการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗	๑๐๙
๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗	๑๑๐
๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗	๑๑๒
๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗	๑๑๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง	๑๑๔
๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ	๑๑๕
๔.๑๐ แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง	๑๑๖
๔.๑๑ แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ	๑๑๗

สารบัญแผนภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๑
๔.๑ องค์ความรู้จากการวิจัย เรื่อง การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	๑๒๘

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คัมภีร์ที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ และนำมาอ้างอิงสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ โดยกล่าวถึงแหล่งที่มา เล่ม / ข้อ / หน้า คือ เลขตัวหน้าเป็นเลขเล่ม เลขตัวกลางเป็นเลขข้อ เลขตัวหลังเป็นเลขหน้า เช่น ที.สี. (ไทย) ๙/๑๔๘/๑๖๑ = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค (ภาษาไทย) เล่มที่ ๙ ข้อที่ ๑๔๘ หน้า ๑๖๑

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณาสก	(ภาษาไทย)
ส. ส. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ทุก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปณจก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปณจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฏฐก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ข. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ขุททกปาฐะ	(ภาษาไทย)
ขุ.อ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อุทาน	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.วิ. (ไทย)	= อภิธรรมปิฎก	วิภังค์	(ภาษาไทย)
---------------	---------------	---------	-----------

ปกรณ์วิเสส

วิสุทฺธิ. (ไทย)	= วิสุทฺธิมรรคปกรณ์	(ภาษาไทย)
-----------------	---------------------	-----------

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้พระไตรปิฎกที่ใช้ในการประกอบอ้างอิงในงานวิจัยฉบับนี้ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ อ้างอิงโดยระบุ ชื่อคัมภีร์ภาษา ลำดับ เล่ม ข้อที่ หน้า เช่น ฦๅ.อฎฐก. (ไทย) ๒๓/๑๓๘/๒๙๗. พระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย อฎฐกนิบาต ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๓ ข้อที่ ๑๓๘ หน้า ๒๙๗

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้น คนจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก เพราะเด็กจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ จึงได้กำหนดให้นักเรียนที่เป็นชาวพุทธเรียนวิชาพระพุทธศาสนาตลอดหลักสูตร ส่วนนักเรียนที่นับถือศาสนาอื่นก็กำหนดให้เรียน คุณธรรมพื้นฐาน ๑๓ ประการ และระบุว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ได้ผลสมบูรณ์นั้นควรกำหนดจุดมุ่งหมายหลักคือ ต้องให้นักเรียนรับรู้ เข้าใจ ศรัทธา และเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาและพระรัตนตรัย ปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม^๑

การนำคุณค่ามหาศาลของพระพุทธธรรมมาสู่สังคมไทยโดยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธนั้นทำให้เกิดพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนขึ้นและแม้ในปัจจุบันจะมีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาโดยพระสอนศีลธรรม และกระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทุกชั้น และทุกระดับการศึกษาตลอดระยะเวลาเรียน ปีก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่มาก กล่าวคือ การบริหารและการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนายังขาดประสิทธิภาพ ขาดความเอาใจใส่ และไม่มีมาตรการเสริมอย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาหลายแห่งจึงไม่ได้จัดให้มีการเรียนการสอนอย่างจริงจังรวมทั้งขาดการบูรณาการการเรียนการสอนด้านศีลธรรมเข้ากับวิชาสามัญโดยทั่วไป อีกทั้งไม่ให้ความสำคัญต่อพระสอนศีลธรรมที่มีความรู้ความเข้าใจในศาสนาอย่างถ่องแท้เข้ามาเป็นครูหรือวิทยากรในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและครบวงจรทั้งภาคปริยัติและภาคปฏิบัติส่งผลให้ผู้เรียนขาดความซาบซึ้ง ขาดการปฏิบัติและขาดการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

^๑สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๕), หน้า ๓๐-๓๑ .

อย่างทั่วถึง จึงไม่สามารถใช้วิชาพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณธรรมและแก้ปัญหาชีวิตของเยาวชนและประชาชนในสังคมได้อย่างเด่นชัด และเป็นรูปธรรม^๒

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงถือกำเนิดขึ้นและเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๔๖ โดยข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการสนับสนุนให้พระภิกษุสงฆ์เข้าไปสอนในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ซึ่งที่ระยะแรกรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระที่เข้าไปสอนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจำนวน ๘๐๐ รูป โดยมีวัตถุประสงค์แรกเริ่มคือ ๑. เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ๒. เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ๓. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม และมีความสุข^๓

อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เท่าที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหา คือ การสอนวิชาพระพุทธศาสนายังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดผลประเมินผล และขาดเทคนิคการสอนใหม่ๆ และเน้นเนื้อหามากกว่าการปฏิบัติ นักเรียนจึงไม่ซาบซึ้งในหลักธรรมที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพทางจิต จึงมักจะส่งผลออกมาว่าเยาวชนคนไทยขาดระเบียบวินัย ดิตยาเสพติด ก่อการทะเลาะวิวาท ก่อคดีทางเพศเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเลิศ ปิ่นสันเทียะ พบว่า ครูหมวดสังคมศึกษาใช้กระบวนการปฏิบัติน้อยกว่าหมวดอื่นๆ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนในวิชาพระพุทธศาสนาต่างๆ ที่เป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพจิตนักเรียนขาดทักษะในด้านหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วม

^๒สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๕), หน้า ๓๒-๓๓ .

^๓ กองพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, วัดพัฒนา ๔๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๑), หน้า ๔๖.

กิจกรรม^๔ การพัฒนาบุคลากรทางศาสนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้มีความรู้และทักษะในการถ่ายทอดหลักธรรมสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพและสนับสนุนให้บุคลากรทางศาสนาที่มีคุณภาพได้มีโอกาสเผยแผ่ศาสนาธรรมผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพให้องค์กรทางศาสนา ทำหน้าที่ตรวจสอบกำกับดูแลพฤติกรรม ของบุคลากรทางศาสนาอย่างเคร่งครัด^๕ ซึ่งจะเห็นได้ว่า รัฐนั้นได้ให้ความสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาธรรม โดยมุ่งประเด็นไปที่การพัฒนาบุคลากรทางศาสนาเป็นหัวใจหลัก ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่จะนำหลักคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมเข้าไปสู่จิตใจของบุคคลซึ่งจะเป็นผู้พัฒนาชาติไปสู่ความเจริญในอนาคต

โรงเรียนจึงกลายเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทำหน้าที่ทดแทนวัดในการหล่อหลอมลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อไปเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณภาพ เพื่อออกไปพัฒนาสังคมในอนาคต เด็กนักเรียนจึงเป็นทั้งทรัพยากรและผู้ใช้ทรัพยากร ตามแนวคิด ๔ ประการ คือ ๑) เด็กเป็นเป้าหมายรวมของการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม ของเด็กให้เป็นไปตามแนวทางที่ปรารถนา เพราะถ้าปราศจากเด็กแล้ว โรงเรียนก็ไม่ต้องมีหรือตั้งอยู่ไม่ได้ ๒) เด็กเป็นจุดเริ่มต้นของสังคม โรงเรียนจึงต้องจำลองเวทีสังคม เพื่อให้เด็กได้มีโอกาส ฝึกฝนลักษณะนิสัยตามแนวที่สังคมปรารถนา ดังนั้นโรงเรียน จึงมีหน้าที่พัฒนาทรัพยากรคือเด็ก เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด ชุมชนหรือสังคมจะเกิด หรือตายอยู่ที่คุณภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นสมาชิกของสังคมในอนาคต ๓) เด็กในฐานะทรัพยากร มีลักษณะแตกต่างจากทรัพยากรอื่นตรงที่ว่าเด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ผลิต และใช้ทรัพยากรในรูปแบบอื่น โรงเรียนจึงต้องพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๔) เด็กจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าได้ ต่อเมื่อเด็กมีคุณภาพ โรงเรียนจึงมีหน้าที่พัฒนาเด็กให้มีคุณภาพทั้งความรู้ เจตคติ และทักษะความชำนาญ^๖ การศึกษาของไทยจึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับศีลธรรมในการควบคุมความประพฤติ และสามารถนำความคิด ความเชื่อ และความศรัทธา

^๔บุญเลิศ ปันสันเทียะ, “สภาพการจัดการเรียนการสอนที่กระบวนการของครูมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา”, **ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๓๗).

^๕พระราชรัตนโมลี (แสง ดิสสโร), **ชีวิตลิขิตของกรรม**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗-๒๙ .

^๖ชัยยงค์ พรหมวงศ์, **เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๗), หน้า ๑๒.

ทางศาสนา มาเป็นแนวทางให้ผู้เรียนมีอุดมคติในการดำเนินชีวิต และปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนดี^๗

การทำหน้าที่เป็นพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตรให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นที่จะต้องฝึกฝนอบรมตนเองให้มีคุณสมบัติตามคุณธรรมของกัลยาณมิตร ๗ ประการ เพื่อให้การทำหน้าที่กัลยาณมิตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดกำลังใจในการสั่งสมบุญบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไปตามลำดับ กัลยาณมิตรถึงจะมีกำลังน้อยในยุคปัจจุบันแต่ดำรงอยู่ในมิตตธรรม ก็นับได้ว่าเป็นทั้งญาติ เป็นทั้งพวกพ้อง และเป็นทั้งเพื่อนของสังคม ตลอดทั้งเป็นผู้อบรมสั่งสอนที่น่าเชื่อถือได้แก่นักเรียนทุกระดับชั้น ซึ่งจะมีทั้งคนดีมีศีลธรรม มีธรรมะเป็นเครื่องประดับประดาตนอยู่ในหนทางแห่งความดีงาม พระสอนศีลธรรมควรยึดหลักธรรมะทางพระพุทธศาสนายึดถือไว้เป็นเครื่องประครองตนให้ดำเนินชีวิตอยู่ในหนทาง ที่ดีงาม ถ้ามนุษย์ได้พบปะผู้คนในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ เป็นผู้ที่ศีลธรรมมีธรรมะทาง พระพุทธศาสนายึดถือไว้เป็นเครื่องประครองตนเอง ให้อยู่ในกรอบแห่งศีลธรรมที่ดีงาม มาเป็นเพื่อน มาเป็นกัลยาณมิตร ก็เท่ากับมนุษย์คนนั้นได้รู้จักกับบัณฑิต ได้บัณฑิตได้คนดีมาเป็นเพื่อน มาเป็นกัลยาณมิตร เพราะเพื่อนดีย่อมจะแนะนำและนำพาให้ทำความดี ให้มีศีลธรรม ให้ตั้งตนอยู่ในทางแห่งความดีงาม เพื่อนดีย่อมจะชี้แนะคอยตักเตือนไม่ให้พลั้งเผลออยู่ในทางแห่งความชั่ว

ดังนั้นการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาเพื่อทราบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ต่อวิธีการถ่ายทอดหลักธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่จัดสอนในโรงเรียน เพื่อที่จะใช้เครื่องมือในการพัฒนาและปรับปรุงบุคลากร เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ให้สอดคล้องกับยุคปฏิรูปการศึกษาต่อไปในอนาคต

^๗ กรมการศาสนา, รายงานการศาสนาประจำปี ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), หน้า ๑๖.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๓.๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ในการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง ๕ ด้าน ประกอบด้วย

๑. ด้านการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตร
๒. ด้านการดำเนินการสอนตามหลักกัลยาณมิตร
๓. ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนตามหลักกัลยาณมิตร
๔. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามหลักกัลยาณมิตร
๕. ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตร

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑. ตัวแปรต้น เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ๑) ตำแหน่ง ๒) เพศ

๒. ตัวแปรตาม ได้แก่ หลักการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่

๑) สมรรถนะของพระสอนศีลธรรม^๙ มี ๕ ด้าน ได้แก่

- (๑) ด้านการเตรียมการสอน
- (๒) ด้านการดำเนินการสอน
- (๓) ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน
- (๔) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
- (๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล

๒) หลักพุทธธรรมที่เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม คือ กัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการ^๙ ได้แก่

- (๑) ปิโย เป็นผู้น่ารัก หรือเป็นที่รัก
- (๒) ครุ เป็นที่เคารพ มีความหนักแน่น
- (๓) ภาวนีโย เป็นที่เจริญใจ เป็นแบบอย่างให้เราได้
- (๔) วตฺตา จ เป็นผู้สามารถว่ากล่าวตักเตือน
- (๕) วจนฺทขโม บอกกล่าวแล้ว บางทียังไม่ชัดเจนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
- (๖) คมภีรณฺจ ถถ กตฺตา เป็นผู้ที่กำลังถ้อยคำหรือเรื่องที่ลึกซึ้งได้
- (๗) โน จฏฺฐาเน นิโยชเย ไม่ชักจูงในสิ่งที่เหลวไหลไร้สาระ หรือในทางที่เสียหาย

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

๑. ประชากร ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๓๗ โรงเรียน ประชากรจำนวน ๑,๗๖๔ คน

๒. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหาร และครู^{๑๐} โรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยการเทียบสัดส่วน จำนวน ๓๒๖ คน

๓. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ได้แก่ ผู้บริหาร ๕ คน และครู ๔ คน จำนวน ๙ คน

^๙ พระราชวรมนู (ประยูร ธรรมจิตโต), เอกสารการบรรยายกรรมวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕ - ๑๘.

^{๑๐} พระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมปโน), หลักการสอนทั่วไป, เอกสารการอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๘), หน้า ๑๔ - ๑๕.

^{๑๑} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view.php?School_ID=1060220620&Area. [๒๐ พ.ย. ๒๕๖๐].

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ในโรงเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีจำนวน ๓๗ โรงเรียน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมเป็นระยะเวลา ๕ เดือน

๑.๕ สมมติฐานของการวิจัย

๑.๕.๑ ผู้บริหาร และครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้บริหาร และครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ หมายถึง การนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้าอันประกอบด้วย หลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ได้แก่

๑. ปิโย หมายถึง เปนผู้น่ารัก หรือเป็นที่รัก เป็นผู้รู้จักเอาใจใส่ในตัวบุคคล และสุขทุกข์ของเขา เข้าถึงจิตใจให้ความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม

๒. ครุ หมายถึง เปนที่เคารพ มีความหนักแน่น ถือหลักการเป็นสำคัญ (เป็นผู้เที่ยงตรง ไม่มีอคติ ไม่มีความลำเอียง ซึ่งเป็นแกนกลางของการรักษาคุณภาพ และความสามัคคี) และมีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย เป็นที่พึ่งได้

๓. ภาวนีโย หมายถึง เปนที่เจริญใจ เปนแบบอย่างให้เราได้ ทำให้ผู้ที่ร่วมอยู่ร่วมไป คือคนทั้งหลายในชุมชนนั้น มีความภาคภูมิใจ พอนึกถึงก็มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในตัวครูอาจารย์ ว่าเป็นผู้ที่มีสติปัญญา มีความสามารถ รู้จริง เก่งจริง และมีคุณธรรมความดีงามอย่างแท้จริง นำเอาแบบอย่าง

๔. วตตา จ หมายถึง เปนผู้สามารถว่ากล่าวตักเตือน รู้จักพูดให้ได้ผล รู้ว่าในสถานการณ์ไหน และกับใคร ควรพูดอะไร อย่างไร เป็นต้น คือ พูดให้เขาเข้าใจ พูดให้เขาได้รับประโยชน์ และพูดให้เขาช่วยกันสร้างสรรค์ประโยชน์

๕. วจนกฺขโม หมายถึง บอกกล่าวแล้วบางที่ยังไม่ชัดเจน ไม่ใช่เอาแต่พูดอย่างเดียว โดยไม่ยอมรับฟังใคร เพราะการรู้จักรับฟังเป็นส่วนหนึ่งของการที่จะสื่อสารให้ได้ผล แม้ว่าเขาพูดมาจะไม่ถูกใจอะไรก็ทนได้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้งานการและประโยชน์ที่จะทำนั้นสำเร็จ

๖. คมกิริณจ กถ์ กตดา หมายถึง เปนผู้ที่กล่าวถ้อยคำหรือเรื่องที่ลึกซึ้งได้ แถลงเรื่อง ล้ำลึกได้สามารถอธิบาย เรื่องที่ย่งยากซับซ้อนให้เข้าใจให้เรียนรู้อะไรที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป สามารถ อธิบายให้ความกระจ่างได้

๗. โน จฏฐาเน นิโยชเย หมายถึง ไม่ชักจูงในสิ่งที่เหลวไหลไร้สาระ หรือในทางที่ เสียหาย เป็นแบบอย่างที่ดีเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ที่มาพบปะได้ ซึ่งอันเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นฐานในการประยุกต์ใช้การพัฒนาบุคลากรประกอบกับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่สามารถส่งผล ต่อการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

สมรรถนะของพระสอนศีลธรรม หมายถึง บทบาทของพระสอนศีลธรรม ในการจัดการ เรียนการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษา มี ๕ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑. การเตรียมการสอน หมายถึง การจัดวางแผนการสอน แนวการสอน หรือ โครงการสอน อันประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์ การจัดเนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์ต่าง ๆ สื่อการเรียน สื่อการสอน วิธีสอน กระบวนการเรียนรู้ กลวิธีต่างๆ ตลอดจนวิธีการประเมินผล เพื่อให้ ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้

๒. การดำเนินการสอน หมายถึง กลวิธีต่างๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอน การสอน วิธีการสอน หรือการดำเนิน การทางการสอนใดๆ เพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพและ ประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ในการบรรยาย ผู้สอนอาจ ใช้เทคนิคต่างๆ ที่สามารถช่วยให้การบรรยายมี คุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การยกตัวอย่าง การใช้สื่อ การใช้คำถาม เป็นต้น

๓. การใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน หมายถึง เครื่องมือแทบทุกชนิดที่สามารถให้ผู้เรียนสร้างงาน ได้หรือสามารถลงมือปฏิบัติด้วยตนเองได้ผู้ซึ่งมีความชำนาญ คล่องแคล่วในการใช้สื่อ/อุปกรณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

๔. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสัมผัสและแลกเปลี่ยน ความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม บรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีนับเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้เกิดกระบวนการที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน คือ มีทางเลือก มีความหลากหลาย และการมีความเป็นกันเอง

๕. การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้ครูผู้สอนได้ข้อมูล สารสนเทศในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของครูและ ผู้เรียนตลอดจนเป็นข้อมูลที่จะนำไปปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ของครูและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด พัฒนาและเรียนรู้เรียนเต็มศักยภาพ

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละ แห่ง ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ครู หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติการสอนภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบสภาพการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

๑.๗.๓ ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

๑.๗.๔ ผลของการวิจัย จะเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

๒.๑.๑ ความหมายของสมรรถนะ

๒.๑.๒ ความสำคัญของสมรรถนะ

๒.๑.๓ ประเภทของสมรรถนะ

๒.๑.๔ องค์ประกอบของสมรรถนะ

๒.๑.๕ ระดับของสมรรถนะ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรม

๒.๒.๑ ความหมายของพระสอนศีลธรรม

๒.๒.๒ หน้าที่และคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม

๒.๒.๓ บุคลิกภาพที่สำคัญของพระสอนศีลธรรม

๒.๒.๔ บทบาทของพระสงฆ์ที่สอนศีลธรรมในปัจจุบัน

๒.๓ หลักกัลยาณมิตร

๒.๓.๑ ความหมายของหลักกัลยาณมิตรธรรม

๒.๓.๒ ความสำคัญและลักษณะของกัลยาณมิตรธรรม

๒.๓.๓ กระบวนการของกัลยาณมิตรธรรม

๒.๓.๔ หลักธรรมที่สนับสนุนหลักกัลยาณมิตรธรรม

๒.๔ บริบทโรงเรียนมัธยมศึกษา

๒.๔.๑ ความหมายของโรงเรียนมัธยมศึกษา

๒.๔.๒ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

จากการทบทวน วิเคราะห์เอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะ (Competency) และการจัดทำโมเดลสมรรถนะ เพื่อนำมากำหนดสมรรถนะซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ ความหมายของสมรรถนะ

สมรรถนะ (Competency) เป็นคำที่ค่อนข้างมีความสับสน และมีความเข้าใจไม่ตรงกัน ว่าเป็นที่แท้จริงแล้วมีความหมายว่าอย่างไร และเมื่อถูกนำมาใช้ก็อาจจะหมายถึง สิ่งที่แตกต่างกันไปจากเดิม ทั้งในกรอบของสังคมศาสตร์ทั่วไปหรือศาสตร์ทางการบริการ

นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้อธิบายและให้ความหมายของคำว่า “สมรรถนะ” ไว้ดังนี้

บอยาซีส (Boyatzis) ให้คำจำกัดว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่อยู่ภายในของแต่ละบุคคล คุณลักษณะนี้อาจหมายถึง แรงจูงใจ บุคลิกที่ค่อนข้างถาวร บทบาททางสังคมหรือการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะ หรือ องค์ความรู้ที่บุคคลต่างๆ ต้องนำมาใช้^๑

สเปนเซอร์ และสเปนเซอร์ (Spencer and Spencer) นิยามคำว่าสมรรถนะว่า หมายถึง ลักษณะที่เป็นรากฐานของบุคคลหนึ่งๆ ซึ่งมีความเชื่อมโยงเชิงเหตุ และผลกับการปฏิบัติงานที่เหนือกว่า และสามารถอ้างอิงกับเกณฑ์มาตรฐานในงานหนึ่งหรือสถานการณ์หนึ่งๆ ได้^๒

ริสเซอร์ (Risser) ได้เขียนบทความเรื่อง Competency-Based Pay : The next Modal for Salary Management เขากล่าว โดยทั่วไปแล้วเป็นที่เข้าใจว่าสมรรถนะก็คล้ายๆ กันกับทักษะแต่ความหมายที่กว้างไปกว่านั้นคือทักษะที่สัมพันธ์กับอาชีพด้วย^๓

แมคเคลแลนด์ (McClelland) ให้คำจำกัดว่า สมรรถนะ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ได้ผลการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ^๔

^๑Richard, Boyatzis, The Competency Manager: A Model for Effective Performance, (New York: John Wiley & Son, 1982), p. 21. อ้างถึงในชวนพิศ ลิทธิธาดา, “รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล”, วิทยานิพนธ์ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒), หน้า ๒๑.

^๒Spencer, L.M., & Spencer, S.M. Competence at work Model For superior performance, New York: Wiley. 1993, p. 11.

^๓Howard Risser and others, New Strategies for Public Pay, (San Francisco: Jossey-Bass Publisher, 1998), p. 146.

^๔David McClelland, A guide to job competency assessment, (The United State of America: DaviesBlack Publishing, a division of CPP, Inc, 2004), p. 17.

ดูบอยส์ และคณะ (Dubois and others) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ในตัวบุคคล และนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมในแนวทางที่ถาวร เพื่อบรรลุผลการปฏิบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จ ลักษณะเฉพาะเหล่านี้รวมถึงความรู้ ความชำนาญ ลักษณะของมโนภาพในตัวเอง แรงจูงใจทางสังคม ลักษณะเฉพาะของบุคคล แบบแผนความคิด ความตั้งใจ และแนวทางของความคิด ความรู้สึก^๕

दनัย เทียนพุด กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง การบูรณาการความรู้ ทักษะ ทัศนคติและคุณลักษณะส่วนบุคคลจนทำให้ผลงานนั้นมีคุณค่าสูงสุดหรือมีประสิทธิภาพ^๖

ประจักษ์ ทรัพย์อุดม ได้ให้ความหมายของ คำว่า สมรรถนะ ไว้ว่าคือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Characteristic of Attributes) ที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม (Behavior) ที่จำเป็น และมีผลให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตนได้ดีกว่าบุคคลอื่น ซึ่งสมรรถนะของคนเกิดได้จาก ๓ ทาง คือ ๑) เป็นพรสวรรค์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ๒) เกิดจากประสบการณ์การทำงาน ๓) เกิดจากการฝึกอบรม และพัฒนา^๗

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ ให้คำจำกัดความว่า สมรรถนะ หมายถึง กลุ่มของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะ (Attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่งๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งงานนั้นๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรม และการพัฒนา^๘

สุจิตรา ธนนันท์ กล่าวว่า โดยทั่วไป ชีตความสามารถ (Competency) จะหมายถึง ศักยภาพ หรือสมรรถนะ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลในแต่ละพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป หรืออาจกล่าวได้ว่า ชีตความสามารถ (Competency) หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมที่

^๕David D. Dobois and others, **Competency-Based Human Resource Management**, (The United State of America: Davies-Davies- Black Publishing, a division of CPP, Inc, 2004), p. 16.

^๖दनัย เทียนพุด, **ความสามารถในทรศนะ ดร.दनัย เทียนพุด**, (กรุงเทพมหานคร: เอ.อาร์.อินพอร์เมชั่น แอนพับลิเคชั่น, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

^๗ประจักษ์ ทรัพย์อุดม, **แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency**, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ, ๒๕๕๐), หน้า ๓.

^๘สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency**, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๕๙), หน้า ๔๘.

แสดงออกของคนซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล (Personal attributes) ในพฤติกรรมที่แตกต่างกัน^๙

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ ให้นิยามของ สมรรถนะไว้ว่า คือ คุณลักษณะของบุคคล ซึ่งได้แก่ ความรู้ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่างๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพ และอื่นๆ ซึ่งจำเป็น และสอดคล้องกับความเหมาะสมขององค์การโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องสามารถจำแนกได้ว่า ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้ ต้องมีคุณลักษณะเด่นๆ อะไรหรือคุณลักษณะสำคัญๆ อะไรบ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ สาเหตุที่ทำงานแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดคุณลักษณะบางประการคืออะไร เป็นต้น^{๑๐}

สรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง การปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบทำให้การปฏิบัติงานนั้นๆ ประสบผลสำเร็จตามเกณฑ์มาตรฐานหรือสูงกว่า มีองค์ประกอบ ๓ คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) ที่ซ่อนเร้นอยู่ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพ และอื่นๆ

๒.๑.๒ ความสำคัญของสมรรถนะ

การวิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์นี้ เพื่อให้เห็นว่าสมรรถนะมีความสำคัญอย่างไร จึงขอนำเสนอความสำคัญของสมรรถนะตามทัศนะของนักวิชาการ ดังนี้

ฐิติพัฒน์ พิษุภธาตพงษ์ ได้กล่าวว่า ปัจจุบันนี้โลกของเรา กำลังก้าวสู่ยุคการดำเนินธุรกิจบนพื้นฐานขององค์ความรู้ (knowledge-based economy) หมายความว่า “องค์การใด ก็ตามที่มีทรัพยากร ที่มีศักยภาพสูงหรือมีความรู้ความสามารถสูง ก็จะสามารถสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง” ดังนั้น องค์การต่างๆ จึงพยายามแสวงหาเครื่องมือ และวิทยาการใหม่ๆ เพื่อนำมาจัดทำระบบหรือวางแผนทางในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การ ให้สอดคล้องกับกลยุทธ์และเป้าหมายในการดำเนินการธุรกิจขององค์การ สมรรถนะเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยม และทวีความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรมากขึ้นเรื่อยๆ ในวงการบริหารทรัพยากรบุคคลองค์การชั้นนำต่างๆ ได้นำเอาระบบสมรรถนะ มาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบต่อเนื่องสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างถูกทิศทาง และคุ้มค่ากับการลงทุน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่บุคลากรในองค์การอีกแนวทางหนึ่งด้วย ดังนั้นสมรรถนะจึงมีความสำคัญต่อการ

^๙ สุจิตรา ธนนันท์, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ Human Resource Management, (กรุงเทพมหานคร: ที พี เอ็น เพรส, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๐.

^{๑๐} อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์, แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency: เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง, (ChulalongkornReview, ๑๖ (๓), ๒๕๕๗), หน้า ๖๑.

บริหารทรัพยากรบุคคลขององค์การ ดังนี้ ๑) สมรรถนะ เป็นเครื่องมือในการแปลงวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ วัฒนธรรมองค์การ และ ยุทธศาสตร์ต่างๆ ขององค์การมาสู่กระบวนการบริหาร ทรัพยากรบุคคล ๒) สมรรถนะ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์การอย่าง มีระบบต่อเนื่อง และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ วัฒนธรรมองค์การ และยุทธศาสตร์ องค์การ ๓) สมรรถนะ เป็นมาตรฐานการแสดงผลการปฏิบัติงานที่ดีในการทำงานของบุคลากรซึ่งสามารถ นำไปใช้ในการวัด และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ และ ๔) สมรรถนะ เป็นพื้นฐานสำคัญของระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในด้านต่างๆขององค์การ เช่น การสรรหา และคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนา ความก้าวหน้าในวิชาชีพ การวางแผนสืบทอดตำแหน่ง และการจ่ายผลตอบแทน เป็นต้น^{๑๑}

นิสตาร์ก เวชยานนท์ ได้รวบรวมข้อมูลพบว่า มี ๒ ปัจจัย ที่ทำให้แนวคิดนี้มีความสำคัญ และนำมาสู่การนำมาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือ

๑. ความล้มเหลวของโครงการที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือความประพหุติส่วนบุคคลของพนักงาน เป็นที่ทราบกันดีว่าองค์การได้ลงทุนอย่างมากภายใต้การที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรม การให้การศึกษา การใช้วงจรคุณภาพ ซึ่งการเปลี่ยนแปลง เหล่านั้นเสียทั้งเงิน และเสียทั้งเวลา แต่ผลของการเปลี่ยนแปลงกลับไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของคนได้นอกจากนั้นตัวหัวหน้าเองก็ไม่ได้เข้าร่วมอย่างจริงจังที่จะช่วยให้ลูกน้องปรับเปลี่ยน พฤติกรรมอย่างดีที่สุดที่ทำได้ก็คือ การอบรมแต่ก็ไม่สามารถปรับเปลี่ยนกรอบความคิดของพนักงานได้ เพราะเมื่อสิ้นสุดการอบรมพนักงานก็กลับมามีพฤติกรรมแบบเดิม มีนักวิชาการ เช่น เบียร์ (Beer) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าโครงการการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้มเหลว เพราะการไม่สามารถเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของคนได้ทางที่ถูกต้องคือการสร้างความต้องการสำหรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาขึ้น

๒. ความต้องการความสามารถ และทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นสำหรับการทำงานใน ศตวรรษนี้ ผลการวิจัยของเฮนดรี (Hendry) เพททีกริล (Pettigrew) และสแปร์โรล (Sparrow) ในปี ๑๙๘๘ พบว่า องค์การในประเศอังกฤษ ๒๐ แห่ง ต้องเผชิญกับแรงกดดัน ไม่เฉพาะแต่ภายนอก องค์การเท่านั้น แต่ต้องเผชิญกับแรงกดดันภายในองค์การด้วย ในช่วงทศวรรษ ๑๙๘๐ ได้เกิดภาวะ เศรษฐกิจถดถอยซึ่งส่งผลให้องค์การต้องปลดคนงานออกอย่างมาก และลดงานทางด้านการสรร หาพนักงานใหม่ลงงานใหม่เกิดขึ้นแต่ต้องการขาดพนักงานที่มีความสามารถที่เหมาะสมกับงานจาก แรงกดดันในด้านการแข่งขันทำให้องค์การต้องยอมรับว่าช่องว่างที่เกิดขึ้นเป็นเพราะองค์การขาด พนักงานที่มีทักษะ ในช่วงปลายทศวรรษ ๑๙๘๐ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การต่างๆ ได้มี

^{๑๑} ฐิติพัฒน์ พิษุณธาตพงศ์, การพัฒนาระบบสมรรถนะของกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ, (กรุงเทพมหานคร: ปูนซีเมนต์ไทย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๕.

ความสำคัญยิ่งย่อนามากยิ่งขึ้นทั้งในด้านการจ้างงาน การจ่ายค่าตอบแทนซึ่งทำให้แนวคิดเรื่องความสามารถ (competency) มีความสำคัญมากขึ้น ดังที่ มอร์แกน (Morgan) ได้อธิบายว่า ในอดีตสมรรถนะของพนักงานถูกมองในรูปของการครอบครองทักษะ และสมรรถนะเฉพาะทางเท่านั้น แต่ปัจจุบันได้ครอบคลุมไปถึงการพัฒนาทัศนคติ ค่านิยม กรอบแนวคิดที่จะช่วยให้คนสามารถเข้าใจ เข้าถึง และจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เข้ามาสู่เรื่องการค้าได้^{๒๒}

สรุปได้ว่า สมรรถนะ มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคคล การดำเนินงานขององค์กร และมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานบุคคลขององค์กร โดยที่สมรรถนะมีผลทำให้การดำเนินการกิจขององค์กร และของบุคคล บรรลุความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะไปใช้ในการสรรหา และคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ การวางแผนสืบทอดตำแหน่ง และการจ่ายผลตอบแทน เป็นต้น

๒.๑.๓ ประเภทของสมรรถนะ

การศึกษาสมรรถนะนั้น จำเป็นจะต้องทราบประเภทของสมรรถนะว่ามีการแบ่งประเภทของสมรรถนะอย่างไร มีนักวิชาการได้แบ่งประเภทของสมรรถนะไว้ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ คือ นักวิชาการกลุ่มนี้ กล่าวว่า สมรรถนะ แบ่งออกเป็นสองกลุ่มหรือสองประเภท นักวิชาการกลุ่มนี้ประกอบด้วย

เชอร์มอน (Shermon) แบ่งสมรรถนะออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. สมรรถนะด้านเทคนิค (technical competency) คือ

๑) สมรรถนะที่ใช้ความชำนาญพิเศษ เช่น การอุตสาหกรรม กระบวนการเทคนิคการทําสวนประกอบต่างๆ หรือการใช้ทักษะหรือองค์ความรู้ในการทำงาน เช่น ความรู้ในการควบคุมระบบความปลอดภัย และการร่วมมือในการใช้หลักเกณฑ์ระหว่างประเทศ การบริการการสั่งการ ทักษะการบูรณาการตั้งแต่จุดเริ่มต้น และจุดหมายปลายทาง ความชำนาญในภาวะการณ์เสี่ยง เป็นต้น

๒) สมรรถนะด้านนี้โดยทั่วไปจะรวมไปถึงการฝึกอบรม เช่น การเรียนรู้การศึกษาในระบบ ซึ่งอาจจะนำประกาศนียบัตรมาดูประกอบด้วย

๒. สมรรถนะด้านที่ไม่ต้องใช้เทคนิค (non-technical competency) คือ

^{๒๒} นิสตารค์ เวชยานนท์, Competency Model กับการใช้ในยุคที่ใช้ในองค์กรไทย, (กรุงเทพมหานคร: กราฟิโก ซิสเต็มส์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๙-๓๐.

๑) สมรรถนะด้านนี้พิจารณาโดย “ทักษะอ่อนๆ” เป็นความสามารถทั่วไป และบุคลิกลักษณะเฉพาะของบุคคล เช่น การรับความเสี่ยง การยืดหยุ่น ความรู้สึกรักองค์การ ความอดทนการให้คำมั่นสัญญา

๒) สมรรถนะด้านนี้โดยทั่วไปจะไม่เฉพาะเจาะจงในเรื่องการอุตสาหกรรม กระบวนการ เทคนิคการประกอบประกอบต่างๆ หรือการใช้ทักษะหรือองค์ความรู้ในการทำงาน^{๑๓}

ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล แบ่งประเภทของสมรรถนะ (Competency) ออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. ความสามารถหลัก (Core competency)
๒. ความสามารถในการบริหารจัดการ (Professional competency)
๓. ความสามารถในการดำเนินงานหน้าที่ (Functional competency)^{๑๔}

ชูชัย สมิติไกร ก็ได้กล่าวว่า สมรรถนะของบุคลากร (Employee competency) สามารถจำแนกได้ ๓ ประเภทด้วยกัน คือ

๑. สมรรถนะหลัก (Core competency) คือ สมรรถนะที่บุคลากรในองค์การ จำเป็นต้องมีเหมือนกันทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งสายงานใดหรือระดับตำแหน่งใดก็ตาม

๒. สมรรถนะตามสายงาน (Functional competency) คือ สมรรถนะที่เป็นความรู้ความสามารถทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามสายงานหนึ่งๆ เช่น ผู้ที่ทำงานในแผนกการตลาดก็จำเป็นต้องมีสมรรถนะ สายงานการตลาด ส่วนผู้ที่ทำงานอยู่ในแผนกบัญชีและการเงินก็จำเป็นต้องมีสมรรถนะของสายงานบัญชีและการเงิน เป็นต้น เพราะฉะนั้นบุคลากรแต่ละคนจะต้องมีสมรรถนะ ๒ ประเภท ซึ่งประกอบด้วย สมรรถนะหลัก และสมรรถนะตามสายงาน

๓. สมรรถนะตามบทบาทหน้าที่ (Role competency) คือ สมรรถนะที่บุคลากรในระดับบริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ และบทบาทการเป็นผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด องค์การบางแห่งอาจเรียกสมรรถนะประเภทนี้ว่า “สมรรถนะ เชิงการจัดการ (Management competency)”^{๑๕}

ณรงค์วิทย์ แสันทอง แบ่งประเภทของสมรรถนะ (Competency) ตามแหล่งที่มาออกเป็น ๓ ประเภท เช่นกัน คือ

^{๑๓} Grnesh Shermon, *Competency Based HRM. A Strategic Resource for Competency Mapping Assessment Centres*, (New York: Tata McGraw-Hill Publishing Company Limited, 2005), p. 40.

^{๑๔} ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล, *การค้นห และวิเคราะห์เจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ*, (กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๖.

^{๑๕} ชูชัย สมิติไกร, *การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากร*, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๔๓ – ๔๕.

๑. Core competency หมายถึง บุคลิก ลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยของคนในองค์กรโดยรวม ที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์การ บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้

๒. Job competency หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้คนๆ นั้นสามารถสร้างผลงานในการ ปฏิบัติงานตำแหน่งนั้นๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน

๓. Personal competency หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึง ความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่ทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ได้โดดเด่นกว่าคนทั่วไป เช่น พวกที่สามารถอาศัยกับแมงป่องหรืออสรพิษได้ เป็นต้น ซึ่งเรามักเรียกว่า Personal competency ว่า “ความสามารถพิเศษส่วนบุคคล”^{๑๖}

กลุ่มที่ ๓ คือ กลุ่มนักวิชาการที่มองว่า สมรรถนะ แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท เช่น

ณรงค์วิทย์ แสันทอง จัดทำสมรรถนะ เพื่อการประเมินผลงาน แบ่งเป็น ๔ ประเภท คือ

๑) ด้านการพัฒนาตนเอง (Personal development competencies) ๒) ด้านวิชาชีพ (Professional competencies) ๓) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Interpersonal competencies) และ ๔) ด้านการบริหารจัดการทั่วไป (General management competencies)^{๑๗}

ธีรศักดิ์ คงคาสวัสดิ์ อธิบายถึงประเภทของสมรรถนะในองค์กรในทุกหน่วยงาน จะต้องมีส่วนร่วมกัน ๔ ประเภท ดังนี้

๑. สมรรถนะด้านสังคม (Social competency) หมายถึง คุณสมบัติ (หรือคุณลักษณะ) ที่เน้นในเรื่องของการทำงานร่วมกัน เพื่อการประสานงานกันด้วยดี ซึ่งสมรรถนะตัวนี้จะมุ่งความสัมพันธ์ ของคนในองค์กรให้ทำงานด้วยกันอย่างราบรื่น เช่น การติดต่อสื่อสาร มนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

๒. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) หมายถึง คุณสมบัติ (หรือคุณลักษณะ) เฉพาะของแต่ละบุคคลที่มีความสามารถพิเศษที่จะช่วยเสริมให้การปฏิบัติงานบรรลุผล สำเร็จได้ดีเป็นพิเศษ เช่น คนที่เคยทำงานด้านสื่อสารมวลชนมาก่อนมีสายสัมพันธ์ที่ดีมากกับ สื่อมวลชนมีเพื่อนฝูงในวงการอยู่มาก แล้วเข้ามาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาดของเรา เมื่อมี ปัญหาเกิดขึ้นกับบริษัทที่จำเป็นจะต้องชี้แจงผ่านสื่อสารมวลชนโดยด่วน เขาสามารถเชิญสื่อแทบทุก สื่อมาทำข่าว และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องกับสาธารณะได้ ทั้งๆ ที่เขาไม่ได้มีหน้าที่โดยตรง

^{๑๖} ณรงค์วิทย์ แสันทอง, **มารู้จัก Competency กันเถอะ**, (พิมพ์ครั้งที่ ๓), (กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์, ๒๕๕๐), หน้า ๗๑-๗๒.

^{๑๗} ณรงค์วิทย์ แสันทอง, **Competency เพื่อการประเมินผลงานประจำปี**, (กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์, ๒๕๕๘), หน้า ๓๕-๗๓.

เช่นนั้น ในบางองค์กรก็อาจจะมีข้อกำหนดสมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) ที่ควรมีในตำแหน่งงานไว้เป็นพื้นฐานด้วย เพราะมองว่าจะมีส่วนช่วยเหลือให้งานสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

๓. สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ (Leadership competency) หมายถึง คุณสมบัติ หรือคุณลักษณะที่พูดถึงการเป็นผู้นำโดยทั่วไปมักเป็นสมรรถนะที่กำหนดสำหรับคนที่จะต้องไปรับตำแหน่งเป็นผู้บริหารหรือหัวหน้างานว่าจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้างในตำแหน่งนั้นๆ เช่น การวางแผน การนำเสนอ เป็นต้น

๔. สมรรถนะในหน้าที่ (Functional competency) หมายถึง คุณสมบัติ หรือคุณลักษณะของผู้ดำรงตำแหน่งที่ควรมีในตำแหน่งนั้นๆ โดยกำหนดว่าผู้ที่ทำงานในตำแหน่งนั้นควรมีสมรรถนะใดที่สำคัญ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การเจรจาต่อรอง เป็นต้น^{๑๘}

กลุ่มที่ ๔ คือ กลุ่มนักวิชาการที่มองว่า สมรรถนะแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท อาทิเช่น

เทียน ทองแก้ว กล่าวว่า การแบ่งประเภทของสมรรถนะสามารถจำแนกเป็น ๕ ประเภท คือ

๑. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competencies) หมายถึง สมรรถนะที่แต่ละคนมี เป็นความสามารถเฉพาะตัว คนอื่นไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ เช่น การต่อสู้ป้องกันตัว ความสามารถของนักดนตรี นักกายกรรม และนักกีฬา เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้ยากที่จะเลียนแบบหรือต้องมีความพยายามสูงมาก

๒. สมรรถนะเฉพาะงาน (Job Competencies) หมายถึง สมรรถนะของบุคคลกับการทำงานในตำแหน่งหรือบทบาทเฉพาะตัว เช่น อาชีพนักสำรวจ ก็ต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ตัวเลข การคิดคำนวณ ความสามารถในการทำบัญชี เป็นต้น

๓. สมรรถนะองค์การ (Organization Competencies) หมายถึง ความสามารถพิเศษเฉพาะองค์การนั้นเท่านั้น

๔. สมรรถนะหลัก (Core Competencies) หมายถึง ความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมีหรือต้องทำเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

๕. สมรรถนะในงาน (Functional competencies) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่มีตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ตำแหน่งหน้าที่อาจเหมือนแต่ความสามารถตามหน้าที่ต่างกัน^{๑๙}

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ แบ่งสมรรถนะออกเป็น ๕ ประเภท คือ

^{๑๘} อารังศักดิ์ คงคำสวัสดิ์, เริ่มต้นอย่างไร...เมื่อจะนำ competency มาใช้ในองค์กร, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น), ๒๕๔๘), หน้า ๓๑ - ๓๒.

^{๑๙} เทียน ทองแก้ว, สมรรถนะ (Competency) : หลักการ และแนวปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๐), หน้า ๒

๑. สมรรถนะหลัก (core competency) เป็นสมรรถนะที่สะท้อนค่านิยมหลักที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของพนักงานทุกคนในองค์กร เป็นสมรรถนะร่วมที่องค์กรคาดหวังให้พนักงานทุกคน ทุกตำแหน่งต้องมี เช่น การทำงานเป็นทีม การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

๒. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (managerial competency) หมายถึง กลุ่มสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับทักษะด้านการบริหารจัดการ โดยองค์กรคาดหวังให้พนักงานในตำแหน่งหัวหน้างาน หรือผู้ที่ต้องบังคับบัญชาลูกน้องต้องมีทักษะดังกล่าว เช่น การตัดสินใจ การวางแผน เป็นต้น

๓. สมรรถนะในหน้าที่ (Functional competency) เป็นกลุ่มสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับความรู้และทักษะ ของกลุ่มงาน หรือฝ่ายงานหนึ่งๆ (Job family) ซึ่งสมรรถนะในกลุ่มนี้จะ เป็นสมรรถนะร่วมของพนักงานทุกคนที่ทำงานในกลุ่มงานหรือตำแหน่งงานนั้นๆ ในหนึ่งกลุ่มงาน หรือฝ่ายงานหนึ่งๆ จะต้องประกอบด้วยตำแหน่งงานต่างๆ เช่น การมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นสมรรถนะในหน้าที่ (Functional competency) ของพนักงานทุกตำแหน่งในฝ่ายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น

๔. สมรรถนะด้านเทคนิค (Job or technical competency) หมายถึง สมรรถนะที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความรู้และความสามารถ ที่จำเป็นต่อการทำงานของพนักงานในตำแหน่งงานหนึ่งๆ โดยพนักงานแต่ละคนจะมีสมรรถนะด้านเทคนิค (Job or technical competency) แตกต่างกันไปตามตำแหน่งงานของตน เช่น ทักษะการเจรจาต่อรอง เป็นสมรรถนะด้านเทคนิค (Job or technical competency) ของพนักงานขายหรือทักษะการสัมภาษณ์งานเป็นสมรรถนะด้านเทคนิค (Job or technical competency) ของ HR ที่ทำงานด้านการสรรหา และการคัดเลือกพนักงาน เป็นต้น

๕. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal attributes) เป็นกลุ่มสมรรถนะที่เป็นคุณลักษณะที่ซ่อนอยู่ในบุคคลแต่ละคน ซึ่งมีผลอย่างมากต่อทัศนคติในการทำงาน และเป็นความสำเร็จในงานของบุคคลนั้นๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ ความอดทนต่อแรงกดดัน เป็นต้น^{๒๐}

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดที่สอดคล้องกันเพื่อการจัดประเภทสมรรถนะสามารถแบ่งประเภทของสมรรถนะได้ ๔ ประเภท ดังนี้ ๑) สมรรถนะหลัก (Core competency) คือ สมรรถนะที่บุคลากรทุกตำแหน่งในองค์กรต้องมีหรือเป็นความสามารถที่บุคลากรทุกตำแหน่งภายในองค์กรต้องมี เพื่อการสนับสนุนให้สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป็นความสามารถหลักขององค์กรและนำพาองค์กรประสบผลสำเร็จ ๒) สมรรถนะในสายงาน (Functional competency) คือ ความสามารถที่ใช้เฉพาะสายงานตำแหน่งนั้นๆ เพื่อให้มั่นใจว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานนั้นๆ มีความรู้ ทักษะและความสามารถเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ๓) สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency)

^{๒๐} สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, การจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency Based HRM, (กรุงเทพฯ: มหาวชิราลงกรณ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๙-๓๐.

คือ ความสามารถของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึง ความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และ อุปนิสัยที่ทำให้ บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานได้โดดเด่นกว่าคนอื่น และ ๔) สมรรถนะทางการบริหาร (Managerial competency) คือ ความสามารถ และคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะทางการบริหารไปใช้ในการบริหารงานที่รับผิดชอบให้บรรลุผลสูงกว่าระดับปกติและเป็นที่ยอมรับ

๒.๑.๔ องค์ประกอบของสมรรถนะ

ตามหลักแนวคิดของ แมคเคิลแลนด์ (David c. McClelland) มี ๕ ส่วน คือ ๑) ความรู้ (Knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ เป็นต้น ๒) ทักษะ (Skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้และสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว ๓) ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) คือ เจตคติ ค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนหรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น ๔) บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่น่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้ หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น และ ๕) แรงจูงใจ/เจตคติ (Motives/Attitude) เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น^{๒๑}

บอยาซีส (Boyatzis) กล่าวว่า องค์ประกอบของสมรรถนะที่สำคัญมี ๕ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. แรงจูงใจ (Motives) คือ เรื่องที่เกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายหรือสภาพการณ์ โดยปรากฏในรูปแบบที่หลากหลายที่ผลักดัน และนำไปสู่พฤติกรรมของแต่ละบุคคล

๒. ลักษณะเฉพาะ (Traits) คือ ลักษณะเฉพาะหรืออุปนิสัยของแต่ละคนในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นที่เหมือนกัน แรงจูงใจ และลักษณะเฉพาะตัวเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับที่มีสติและไม่มีสติ

๓. ภาพลักษณ์ (Self-image) คือ ความเข้าใจตนเอง และการประเมินความเข้าใจคำจำกัดความนี้มาพร้อมกับการสร้างแนวความคิด และการนับถือตนเอง

๔. บทบาททางสังคม (Social role) คือ การรับรู้ที่ตนเองประพฤติตามบรรทัดฐานในสังคมที่เป็นที่ยอมรับ และเหมาะสมกับกลุ่มหรือองค์กรทางสังคมที่ตนอยู่

^{๒๑} McClelland D.C., “Testing for Competence rather than for Intelligence, America Psychologist.” 28, (1973): pp. 1–14. อ้างถึงใน อนันต์ นามทองตัน, “การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, หน้า ๓๗.

๕. ทักษะ (Skill) คือ ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมที่เป็นระบบ และต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมายการทำงาน^{๒๒}

สเปนเซอร์ และสเปนเซอร์ (Spencer and Spencer) อธิบายว่าภายใต้ความหมายของคุณลักษณะเฉพาะองค์ประกอบของสมรรถนะที่สำคัญ ๕ องค์ประกอบ คือ

๑. แรงจูงใจ (Motives) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่บุคคลมักเฝ้าคิดถึงตลอดเวลา หรือมักต้องการตลอดเวลา ซึ่งนำไปสู่การกระทำของบุคคล หรือเป้าหมายเฉพาะบางเรื่อง ขณะเดียวกันก็ขัดขวาง และคัดสรรพฤติกรรมให้แตกต่างจากเป้าหมายหรือพฤติกรรมอื่นๆ

๒. ลักษณะเฉพาะ (Traits) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพ และการตอบสนองที่ทำให้สม่ำเสมอกับสถานการณ์หรือข่าวสารที่ได้รับ

๓. มโนทัศน์ในตน (Self-concept) หมายถึง ภาพลักษณ์ของตัวเอง คุณค่าความเชื่อหรือทัศนคติของบุคคล

๔. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ข่าวสาร หรือข้อมูลที่มีอยู่ในเรื่องเฉพาะนั้นๆ

๕. ทักษะ (Skills) หมายถึง ความสามารถที่จะแสดงออก หรือกระทำเรื่องงานทั้งที่เป็นงานด้านจิตใจหรือกายภาพ^{๒๓}

องค์ประกอบของสมรรถนะต่างๆ ที่กล่าวแล้วทั้ง ๕ ระดับนี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางแผนทรัพยากรบุคคล ความรู้และทักษะ เป็นสมรรถนะที่อาจมองเห็นได้(visible) และปรากฏให้เห็นภายนอกบุคคลในขณะที่สมรรถนะที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล มโนภาพเกี่ยวกับตนเอง และเหตุจูงใจเป็นสมรรถนะที่ไม่ค่อยปรากฏให้เห็น และซ่อนลึก (invisible & hidden) อยู่ภายในใจของบุคคลิกภาพของบุคคล ความรู้และทักษะอันเป็นพื้นผิวภายนอกเป็นสมรรถนะที่ง่ายต่อการที่จะพัฒนาการฝึกอบรมจะเป็นวิธีการที่ได้ผลที่สุดที่จะก่อให้เกิดความสามารถเหล่านั้นขณะเดียวกันเหตุจูงใจ และลักษณะเฉพาะเป็นสมรรถนะที่เป็นแก่น หรือฐานรากของภูเขาน้ำแข็งอันแสดงบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งยากที่สุดในการวัดประเมิน และพัฒนาวิธีการที่ดี คือ การคัดเลือกเพื่อให้ได้มาซึ่งลักษณะที่ว่่านี่

^{๒๒} Richard E. Boyatzis, *The Competent Manager : A Model for Effective Performance*, quoted in Abigail J. Stewart, *Motivation and Society* (California: Jossey-Bass Inc., 1982), pp. 229-234. อ้างถึงในชวนพิศ ลิทธิธาดา, “รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ”, หน้า ๒๓.

^{๒๓} Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). *Competence at work : Models for Superior Performance*. p.11 อ้างถึงใน อนันต์ นามทองตัน, “การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, หน้า ๓๗.

เคปเพลง และนอร์ตัน (Kaplan and Norton) แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะเป็น ๓ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่เหมาะสมต่องานที่องค์กรกำหนด เช่น รู้เรื่องงานที่จะทำ รู้เรื่องลูกค้า เป็นต้น

๒. ทักษะ (Skill) หมายถึง ทักษะที่สอดคล้องกับความรู้ เช่น ทักษะในการต่อรองทักษะในการให้คำปรึกษา และทักษะในการบริหารโครงการ เป็นต้น

๓. คุณค่า (Values) หมายถึง กลุ่มของคุณลักษณะพิเศษ หรือพฤติกรรมที่สร้างผลงานที่โดดเด่น งานบางอย่างต้องทำเป็นทีม บางอย่างต้องทำคนเดียว การสร้างคุณค่าให้กลมกลืนกับงานจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น^{๒๔}

ณรงค์วิทย์ แสันทอง กล่าวถึงสมรรถนะว่ามีองค์ประกอบหลัก ๓ ส่วน คือ ความรู้ในงาน (Knowledge-K) ทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน (Skills-S) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attributes-A) มีรายละเอียด ดังนี้

๑. ความรู้ คือข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำงาน ในตำแหน่งงานนั้นๆ ความรู้หมายถึง ความรู้ทางทฤษฎีความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ ความรู้ที่เป็นข้อมูล ข่าวสาร หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนวิธีปฏิบัติงานของตำแหน่งงานนั้นๆ

๒. ทักษะ หมายถึง ทักษะทางกายภาพ หรือทักษะที่จับต้องได้และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ เป็นต้น อีกส่วนหนึ่งคือทักษะทางการคิด (Mental Skill) ที่จับต้องไม่ได้ เช่น ทักษะการเจรจาต่อรอง ทักษะการนำเสนอ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังไม่สามารถจับต้องได้ชัดเจน ยังไม่มีระบบการประเมินที่เป็นมาตรฐานสากลรองรับซึ่งทักษะกลุ่มนี้จะนำไปจัดอยู่ในส่วนของคุณลักษณะส่วนบุคคล

๓. คุณลักษณะส่วนบุคคล โดยทั่วไปมักจะประกอบด้วย ๑) ความสามารถในการคิด หรือการใช้สมอง หมายถึง การคิดเป็น รู้จักคิด คิดอย่างมีเหตุผล เช่น การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงกลยุทธ์ การคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ ๒) ทักษะ/ ความเชื่อ เช่น การมองโลกในแง่ดี การเชื่อ

^{๒๔} Robert S. Kaplan and David P. Norton, **Strategy MAPD : converting intangible assets into tangible outcome** (United States of America: Harvard Business School Publishing Corporation, 2004), pp. 231-232. อ้างถึงในชวนพิศ สิทธิธาดา, “รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล”, หน้า ๒๕.

ว่าทำได้ดี ทำซ้ำได้ซ้ำ ๓) บุคลิกลักษณะ เช่น การพูดจา นิสัยใจคอ ๔) แรงจูงใจ เช่น ความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ^{๒๕}

ธำรงค์ดี คงคาสวัสดิ์ กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะว่า ใช้หลัก KSA คือ

๑. เมื่อพิจารณาจากงาน และความ รับผิดชอบจำเป็นจะต้องมี ความรู้ (Knowledge) จึงทำให้ผู้มาดำรงตำแหน่งนี้ปฏิบัติงานได้ประสบผลสำเร็จ

๒. เมื่อพิจารณาจากงาน และความรับผิดชอบงานในฝ่ายนี้จะต้องมีทักษะ (Skill) หรือมีความชำนาญอะไรที่จะทำให้ผู้มาปฏิบัติงานสามารถทำงานได้สำเร็จอย่างที่เรากำลังต้องการ

๓. เมื่อพิจารณาจากงาน และความรับผิดชอบงานในฝ่ายนี้จะต้องมี คุณลักษณะ ภายใน (Attribute) ที่เป็นนามธรรมที่จะช่วยให้ผู้มาดำรงตำแหน่งนี้ทำงานประสบความสำเร็จ^{๒๖}

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของสมรรถนะนั้น สามารถแยกออกเป็น ๓ กลุ่ม ตามหลักการ KSA ดังนี้คือ ๑) กลุ่มความรู้ (Knowledge-K) ได้แก่ ข้อมูล/ สิ่งที่ได้รับจากการศึกษา การฝึกอบรม/ สัมมนา ศึกษาด้วยตนเอง การสนทนา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๒) ทักษะ (Skill-S) ได้แก่ ด้านการบริหาร จัดการ (Managerial Skill-M) ซึ่งประกอบด้วย การบริหารควบคุมการปฏิบัติงาน ระบบความคิดในการ จัดการ การจัดระบบความคิด การวางแผน/ เป้าหมายในอนาคตที่จะทำ และด้านการปฏิบัติงาน (Technical Skill-T) ซึ่งประกอบด้วยทักษะเชิงเทคนิคที่จำเป็นในการทำงานที่แตกต่างกัน ๓) คุณลักษณะ ส่วนบุคคล (Attribute-A) ซึ่งได้แก่ ความคิด ความรู้สึก ทศนคติ แรงจูงใจ และความต้องการส่วนตนติดตัว มา และเปลี่ยนแปลงยาก

๒.๑.๕ ระดับของสมรรถนะ

เทือน ทองแก้ว กล่าวว่า ระดับของสมรรถนะ หมายถึง ระดับความรู้ ทักษะ และ คุณลักษณะที่แตกต่างกัน แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. แบบกำหนดเป็นสเกล (Scale) สมรรถนะแต่ละตัวจะกำหนดระดับความรู้ทักษะและ คุณลักษณะแตกต่างกันตามปัจจัย จะกำหนดเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรม (Behavioral indicator) ที่สะท้อนถึง ความสามารถในแต่ละระดับ (Proficiency Scale) โดยกำหนดเกณฑ์การจัดระดับ ความสามารถไว้ ๕ ระดับ คือ

๑) ระดับเริ่มต้น (Beginner) คือ มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎี

๒) ระดับมีความรู้บ้าง (Novice) คือ สามารถประยุกต์แนวคิดทฤษฎีมาใช้งาน

๓) ระดับมีความรู้ปานกลาง (Intermediate) คือ สามารถนำความรู้ทักษะมา ใช้ให้เป็นรูปธรรม

^{๒๕} ณรงค์วิทย์ แสนทอง, **เทคนิคการจัดทำ และนำ Job competency ไปใช้งาน**, (กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์, ๒๕๕๑), หน้า ๓๐-๕๕.

^{๒๖} อ่างแก้ว, หน้า ๔๘-๕๑.

๔) ระดับมีความรู้สูง (Advance) คือ สามารถแปลงทฤษฎีเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติและผู้อื่นสามารถนำเครื่องมือไปปฏิบัติได้จริง

๕) ระดับความเชี่ยวชาญ (Expert) คือ สามารถกำหนดทิศทางการบริหารจัดการในเรื่องความรู้ทักษะที่เกี่ยวข้องให้แก่หน่วยงานได้

๒. แบบไม่กำหนดเป็นสเกล เป็นสมรรถนะที่เป็นพฤติกรรมเชิงความรู้สึก หรือเจตคติที่ไม่ต้องใช้สเกล เช่น ความซื่อสัตย์ ความตรงต่อเวลา เป็นต้น

อาจารย์ ภูวิทย์พันธุ์ กล่าวว่า ระดับความสามารถ (Proficiency Level) เป็นการบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่คาดหวังหรือต้องการให้เกิดขึ้นซึ่งจะแยกตามระดับที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้การเขียนรายละเอียดของพฤติกรรมจะกำหนดแยกตามบทบาทของแต่ละตำแหน่ง โดยจะแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ได้แก่

๑. Basic Level ขั้นเรียนรู้ : การเริ่มต้นฝึกหัดซึ่งสามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้กรอบ หรือแนวทางที่กำหนดขึ้น หรือเป็นสถานการณ์ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนได้

๒. Doing Level ขั้นปฏิบัติ : การแสดงพฤติกรรมที่กำหนดขึ้นได้ด้วยตนเอง หรือช่วยเหลือสมาชิกในทีมให้สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

๓. Developing Level ขั้นพัฒนา : ความสามารถในการนำสมาชิกในทีม รวมถึงการออกแบบ และคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อประโยชน์และเป้าหมายของทีมงาน

๔. Advanced Level ขั้นก้าวหน้า : การคิดวิเคราะห์และนำสิ่งใหม่ๆ มาใช้เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงาน และความสามารถในการสอนผู้อื่นให้สามารถแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ได้ตามที่กำหนด

๕. Expert Level ขั้นผู้เชี่ยวชาญ : การมุ่งเน้นกลยุทธ์และแผนงานในระดับองค์การ รวมถึงความสามารถในการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้อื่นถึงแนวทางหรือขั้นตอนการทำงาน และวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น^{๒๗}

สรุปได้ว่า การกำหนดระดับของสมรรถนะ มี ๒ ประเภท คือ ๑) แบบเป็นสเกล ซึ่งระดับของสมรรถนะที่เป็นสเกลนั้นนิยมแบ่งเป็น ๕ ระดับ เช่น (๑) ระดับฝึกหัด (๒) ระดับปฏิบัติ (๓) ระดับพัฒนา (๔) ระดับก้าวหน้า และ (๕) ระดับเชี่ยวชาญ เป็นต้น โดยจะสามารถทราบระดับ Competency ของผู้ปฏิบัติงานได้จากพฤติกรรมที่เขาแสดงออกบ่อยๆ หรือผ่านทางความคิดหรือทักษะการทำงานตลอดจนคุณภาพของผลงานที่เขารับผิดชอบ ๒) แบบที่ไม่เป็นสเกล เป็นลักษณะของพฤติกรรมเชิงความรู้สึกหรือเจตคติ

^{๒๗} อาจารย์ ภูวิทย์พันธุ์, Career Development in Practice, (กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์เซนเตอร์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๓-๓๔.

๒.๒. แนวคิดเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรม

๒.๒.๑ ความหมายของพระสอนศีลธรรม

พระสอนศีลธรรมในที่นี้หมายถึงพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่สอนนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องศีลธรรม ด้วยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และการปฏิบัติตนได้ถูกต้องเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี โดยคณะสงฆ์ได้ส่งพระสอนศีลธรรมที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าไปสู่โรงเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเชิงรูปแบบของพระสอนศีลธรรมให้กับนักเรียนในสถานศึกษาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพระสงฆ์ที่เป็นครูพระสอนศีลธรรมกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่าครูไว้ ดังนี้

รองศาสตราจารย์ พรชูลี อาชาวำรุง และคณะ กล่าวว่า ครูพระ หมายถึง ครูพระในโครงการของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม^{๒๘}

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ในตำราหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้ระบุไว้ว่ามีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีความเป็นไทย มีศักยภาพในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและได้กำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปีและโดยการพัฒนาคนให้เป็นคนดีมีความสำคัญยิ่ง ดังนั้น มาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้จึงได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนในด้าน คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมไว้ทุกมาตรฐาน ซึ่งจะต้องบูรณาการไว้ในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้ศาสนา ศีลธรรมจริยธรรมเป็นสาระการเรียนรู้ที่ ๑ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม^{๒๙}

พระมานิตย์ โชติธมโม (อรรคชาติ) กล่าวว่า การศึกษาของไทยในสมัยก่อนนั้นเริ่มต้นที่วัด โดยพ่อแม่จะส่งลูกหลานไปเล่าเรียนเขียนอ่าน ฟีกัดขัดเกลานิสาภัยกับพระสงฆ์ที่วัด แต่เมื่อวันเวลาผ่านไปรูปแบบการศึกษาก็เปลี่ยนแปลงไป มีสถานศึกษาที่เรียกว่า “โรงเรียน” เข้ามาแทนที่ ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นครูลดน้อยถอยลงไปเป็นลำดับ จนในที่สุดวิชาศีลธรรมก็หลุดหายไปจากหลักสูตรการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามที่ผ่านมายังมีโรงเรียนหลายแห่งที่เห็นความสำคัญของครู

^{๒๘} รองศาสตราจารย์ พรชูลี อาชาวำรุงและคณะ, รายงานฉบับย่อ โครงการศึกษาวิจัยการศึกษา ทบทวนโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๙), หน้า ๕.

^{๒๙} กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. (ม.ป.ท. : ๒๕๔๔), หน้า ๒.

พระ จึงมักจะนิมนต์ไปช่วยสอนและช่วยอบรมนิสัยของเด็กๆ ที่โรงเรียน อาจจะเป็นสัปดาห์ละครั้ง หรือเดือนละครั้ง ในขณะที่ฝ่ายพระสงฆ์เองก็พยายามที่จะขอเข้าไปสอนในโรงเรียน แม้ว่าจะเป็นผู้ ออกค่าใช้จ่ายเองก็ตาม กระนั้นก็ยังถูกปฏิเสธจากโรงเรียนบางแห่งว่าไม่มีชั่วโมงให้สอน^{๓๐}

พระมหาอดิสร ธีรสีโล ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาศักยภาพของบุคคลไว้ใน “คุณธรรม สำหรับครู” คือ ดังนี้

๑) การวิเคราะห์ตนเอง (Self Analysis) หมายถึง การสำรวจตรวจสอบตนเองว่ามี สิ่งดีหรือสิ่งใดบกพร่องแล้วก็ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมเพิ่มพูนต่อไป

๒) การปรับปรุงตนเอง (Self Improvement) หมายถึง การวิเคราะห์ตนเองเป็น เบื้องต้น นั่นคือจะต้องฝึกตนให้เป็นคนรู้จักเหตุผล

๓) การฝึกตนเอง (Self Training) หมายถึง การหมั่นฝึกฝนปฏิบัติตนเป็นประจำให้ เกิดเป็นนิสัย การฝึกตนเองจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความจริงใจ

๔) การประเมินผล (Self Evaluation) หมายถึง การสำรวจตรวจสอบครั้งสุดท้าย หลังจากได้กระทำตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้หรือตั้งใจไว้แล้ว^{๓๑}

สรุปความว่าครูในที่นี้ หมายถึงครูที่เป็นพระสอนศีลธรรมที่จะสอนศีลธรรมแก่นักเรียน นำพาแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่ดีและที่ประพฤติดีแล้ว ส่วนนักเรียนที่ไม่ดีให้เป็นคนดี มีคุณภาพให้ได้ สำหรับนักเรียนที่ดีอยู่แล้วให้ประพฤติดียิ่งขึ้นไปกว่า โดยเฉพาะพระสอนศีลธรรมที่ เข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา สำหรับคำว่าพระสอน ศีลธรรมหมายถึงเป็นทั้งพระสอนและพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ในการสอนศิษย์ที่ไม่รู้ไม่เข้าใจ หรือสงสัยบางเรื่องในพระพุทธศาสนาที่สอนสืบต่อกันมานาน พระสอนศีลธรรมเปรียบเหมือนเป็น แม่พิมพ์ที่หล่อหลอมให้ความรู้ประจำตัวทั้งคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม ตลอดจนสอดแทรกใน กระบวนการเรียนการสอนและนำไปปฏิบัติตาม ประพฤติตนเป็นคนดีของสังคมประเทศชาติและ อนาคตที่ดีต่อไป

๒.๒.๒ หน้าที่และคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม

หน้าที่และคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม คือ เครื่องหมายและศักดิ์ศรีของของความเป็นพระสงฆ์ที่เป็นหนึ่งในสามรัตนะ เป็นตัวแทนของสถาบันพุทธศาสนามีหน้าที่สั่งสอนศาสนิกชน

^{๓๐} พระมานิตย์ โชติธมโม (อรรคชาติ), การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑-๑๓.

^{๓๑} พระมหาอดิสร ธีรสีโล, ความเป็นครูไทย, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๙๖.

ทั้งหลาย โดยการเผยแผ่ของพระพุทธศาสนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ได้เดินทางไปในสถานบันการศึกษา ระดับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ตรงที่ว่าพระสงฆ์เป็นผู้ที่นักเรียนสามารถรับรู้และเรียนรู้ได้เรียนปฏิบัติ ตามในเรื่องของหลักธรรม เพราะพระสงฆ์จะนำหลักคุณธรรมหรือศีลธรรมที่ถูกต้อง ดังนั้นหน้าที่และ คุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม จึงหมายถึง พระสงฆ์ผู้ที่เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและมีความเข้าใจอันถูกต้องตามหลักศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีหน้าที่สิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีงามของความรู้ในทางศาสนาพุทธของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สำหรับหน้าที่ประจำตัวของพระสงฆ์ที่เป็นพระสอนศีลธรรมที่ดี มีนักวิชาการ ได้กล่าวดังนี้

รองศาสตราจารย์ พรชูลี อาชาวำรุง และคณะ ได้กล่าวว่า หน้าที่สำหรับครูพระสอนศีลธรรม^{๓๒} มีดังนี้

๑. ให้มีพันธะสัญญาในการปฏิบัติหน้าที่ครูพระ เพื่อประโยชน์ของนักเรียนอย่างแท้จริงถ้าไม่มีเวลาไม่ควรรับงาน
๒. ให้ตระหนักถึงความสำคัญและมีความจำเป็นที่ถือว่าเป็นศาสนกิจ เป็นกิจของสงฆ์
๓. ศึกษา พัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านสาระพุทธศาสนา วัฒนธรรมไทย และวิธีการสอนให้ทันสมัยรัดหน้าอยู่เสมอ และสอรับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูพระ (ถ้ามี) ให้ได้ก่อนรับงานสอน
๔. รับรู้ลักษณะงานของตนว่าเข้าโครงการเพื่อสอนศีลธรรมและไม่รับงานอื่น เช่น สอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น
๕. ให้นักเรียนปฏิบัติจริงเป็นหลัก
๖. ให้ข้อมูลย้อนกลับทันที (ขณะเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กในโรงเรียน)
๗. ใช้ความศรัทธาจากผู้เรียน ศึกษาปัญหาและแนะแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะแก่นักเรียน
๘. จัดกลุ่มครูพระในละแวกเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง
๙. กำกับดูแลการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง ไม่เคลื่อนคลาดไปสู่การเชื่อไสยศาสตร์ นรก สวรรค์ ฯลฯ
๑๐. นักเรียนควรปลูกฝังศรัทธาในจริยาวัตรของครูพระ ตลอดจนมีเข้าถึงความศรัทธาในพระรัตนตรัยเป็นสำคัญ
๑๑. ทำการสอนโดยไม่เห็นแก่เหนื่อย

^{๓๒} พรชูลี อาชาวำรุง (รองศาสตราจารย์) และคณะ, รายงานฉบับย่อ โครงการศึกษาวิจัยการศึกษา ทบทวนโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๙), หน้า ๗.

เฮสซง และวีคส์ (Hessong and Weeks) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูไว้^{๓๓} ดังนี้

๑. เป็นผู้มีความรอบรู้ (Being Knowledge able) มีความรู้ ความเข้าใจในวิชาการต่างๆ ซึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนมาอย่างดี มีความแม่นยำในวิชาที่สอนตลอดจนวิชาการอื่นๆ ตามสมควร
๒. เป็นผู้มีอารมณ์ขัน (Being Humorous) คือ เป็นผู้ที่สามารถสอดแทรกอารมณ์ขันหรือทำให้การสอนสนุกสนาน
๓. เป็นผู้มีความยืดหยุ่นผ่อนปรน (Being Flexible) การมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือปรับเปลี่ยนสภาพการณ์ให้เหมาะสมกับการสอนได้ ครูจำเป็นต้องรู้จักการยืดหยุ่นในการอบรมสั่งสอนสามารถปรับแผนการเรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างดี
๔. เป็นผู้มีความตั้งใจทำงานให้ถึงที่สุด (Being Upbeat) เป็นผู้ที่ยินดีในภารกิจทางการสอน จะไม่มองว่าการสอนเป็นเพียงภารกิจที่ต้องรับผิดชอบเท่านั้น แต่จะยินดีเมื่อได้สอน อุทิศเวลาให้กับการทำงานที่ทำอย่างเต็มที่
๕. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ (Being Honest) ความซื่อสัตย์จริงใจเป็นสิ่งที่ทำให้ศิษย์เกิดความเชื่อถือไว้วางใจ และมั่นใจที่จะปฏิบัติ หรือกระทำตามคำสั่งสอนของครู
๖. เป็นผู้มีความชัดเจน (Being Clear and concise) สามารถทำให้ผู้ที่สัมพันธ์ด้วยเข้าใจได้รวบรัดชัดเจน เป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสารทั้งการใช้ภาษาพูด และภาษาเขียน นอกจากนี้ การปฏิบัติหน้าที่การงานใดๆ ก็ต้องปฏิบัติด้วยความชัดเจนโปร่งใส ถูกต้องตามหลักการ และระเบียบแบบแผนของราชการ
๗. เป็นคนเปิดเผย (Being Open) คือ เป็นคนที่ไม่ทำตัวลึกลับเจ้าเล่ห์ ไม่หน้าไหว้หลังหลอก เต็มใจเปิดเผยให้ผู้อื่นรับรู้ รู้จักยอมรับความคิดของผู้อื่นด้วยความเข้าใจการกระทำของตนเสมอ
๘. เป็นผู้มีความอดทน (Being Patient) เป็นผู้มีความเพียรพยายาม หรือ ขยันขันแข็งสำหรับครูต้องมีคุณสมบัติข้อนี้เป็นพิเศษ เพราะนอกจากจะอดทนในเรื่องอื่นๆ แล้วยังต้องอดทนต่อพฤติกรรมต่างๆ ของศิษย์อีกด้วย
๙. เป็นแบบอย่างที่ดี (Being a Role Model) ครูเป็นบุคคลที่ต้องกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และสังคม ศิษย์ต้องมีแบบอย่างที่ถูกต้องดีงาม เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
๑๐. เป็นผู้สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปปฏิบัติได้ (Being Able to Relate Theory to Practice) การนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนไปใช้ให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพนั้นบางครั้งสภาพการณ์จริงไม่เหมือนกับทฤษฎีที่เรายกมา ครูต้องสามารถประยุกต์ทฤษฎีไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

^{๓๓} เฮสซง และวีคส์ (Hessong and Weeks), *Introduction to Education*, (New York: Mcmilland Publishing, 1987) อ้างอิงใน ธีรศักดิ์ อัครบรร, ความเป็นครูไทย, (กรุงเทพมหานคร: ก.พลพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๖๖ – ๖๗.

๑๑. เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Being Self Confident) การกล้าตัดสินใจโดยสามารถเลือกวิถีทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาต่างๆ หรือ วิถีทางที่ดีที่สุดในการกระทำต่างๆ ครูต้องสามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง โดยการสั่งสมประสบการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการสอนให้มากที่สุด ครูต้องเชื่อมั่นในสิ่งที่ตนสอนด้วย

๑๒. เป็นผู้มีความสามารถในศิลปะวิทยาการหลายๆ ด้าน (Being Diversified) ครูที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีความรู้ และความสามารถในวิทยาการอื่นๆ ด้วย ความรู้พิเศษเป็นความสามารถเฉพาะตัวที่จะช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้องใช้เพื่อช่วยให้งานในหน้าที่ครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ความรู้พิเศษ เช่น ความสามารถทางเครื่องดนตรีสากล ความรู้ในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ความสามารถทางงานศิลปะ เป็นต้น

๑๓. เป็นผู้แต่งกายเหมาะสม และมีสุขอนามัยส่วนบุคคลดี (Being Well Groomed and Having Personal Hygiene) ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และสะอาดอยู่เสมอ สวมใส่เสื้อผ้าถูกกาลเทศะเหมาะสมกับความเป็นครู หรือ แต่งกายตามรูปแบบที่ทางสถานศึกษากำหนด นอกจากนี้ อนามัยส่วนบุคคลของครูก็เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ สุขภาพของครูมีผลให้การสอนประสบความสำเร็จด้วยดี

๒.๒.๓ บุคลิกภาพที่สำคัญของพระสอนศีลธรรม

พระสงฆ์ที่เข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้น เพื่อให้นักเรียนได้รู้และได้เข้าใจในศาสตร์และศิลป์หลักธรรม ที่พระสอนศีลธรรมมอบให้ในมุมมองของนักเรียนหรือพระผู้สอนโดยเฉพาะทางหนึ่งทางใดก็ดีเมื่อพบเห็น คือต้องมีบุคลิกภาพทางกายทางวาจาและจิตใจที่ดีในสายตาของครูและนักเรียน และสำหรับพระสอนศีลธรรม เมื่อพบนักเรียนในห้องเรียนหรือในช่วงโมงเรียนจะทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นและความมั่นใจได้ สร้างศรัทธาแรงจูงใจแก่ผู้พบเห็น และพระสอนศีลธรรมต้องมีบุคลิกภาพที่สำคัญของ “ครูพระ” อยู่ ๔ ด้าน^{๓๔} คือ

๑. บุคลิกภาพทางกาย

๒. บุคลิกภาพทางอารมณ์

๓. บุคลิกภาพทางสังคม

๔. บุคลิกภาพทางสติปัญญา

บุคลิกภาพที่สำคัญของครูพระสอนศีลธรรมจากความสำคัญใน ๔ ประเภทที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นนั้น จะต้องมียุคประกอบความงามของพระสอนศีลธรรมที่จะช่วยให้ครูพระดูดีในสายตาของนักเรียนที่เข้าไปสอนอีกประเภทหนึ่ง คือความงาม ๔ อย่าง ดังนี้

^{๓๔} คณะกรรมการจัดทำสูจิบัตรและสารนิพนธ์, สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต ประจำปี ๒๕๕๑, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: นวสาส์นการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๐๔.

๑. ความงามร่างกายต้องตา
๒. ความงามวาจาต้องใจ
๓. ความงามภายในยอดเยี่ยม
๔. ความงามเปี่ยมด้วยความรู้

ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า พระสอนศีลธรรมจึงมีบุคลิกภาพในการปฏิบัติหน้าที่สำคัญโดยอาการ สारวมทั้งกาย วาจา และใจในสายตานักเรียน เพราะนักเรียนจะตั้งใจเล่าเรียนในรายวิชา พระพุทธศาสนาได้อย่างน่าเชื่อถือได้นั้น ก็ต้องอาศัยความมีบุคลิกที่ดีของพระสอนศีลธรรม ซึ่ง ประกอบด้วย ๑) บุคลิกภาพทางกาย คือ วางตัวอบรมร่างกายในการเตรียมความพร้อมในการสอนที่ได้เตรียมวางแผนขั้นตอนมาดีแล้ว ๒) บุคลิกภาพทางอารมณ์ คือ อบรมวาจาและใจในการสอนให้มีคุณภาพเท่าที่จะทำการสอน ทั้งควรมีความหนักแน่นต่อนักเรียนที่มีการสอบถามในเวลาสงสัยที่เรียนไปนั้น ๓) บุคลิกภาพทางสังคม คือ รู้จักปรับสภาพให้กลมกลืนกับผู้บริหาร คณะครูและนักเรียน ภายในโรงเรียนที่ทำการสอน โดยอาการสාරวมตามวิธีสมณเพศ เพื่อเป็นการสร้างศรัทธาแรงจูงใจแก่ผู้พบเห็น ทั้งนี้เป็นการกระตุ้นให้คณะผู้บริหารและครูจะได้ร่วมมือกับพระสอนศีลธรรมให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ๔) บุคลิกภาพทางสติปัญญา คือ พระสอนศีลธรรมจะต้องเตรียมความพร้อมในการสอนโดยอาศัยสติปัญญาที่ได้ร่ำเรียนมานั้น จะได้ถ่ายทอดความรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เป็นผลพวงที่ตามมาคือ มีความงามร่างกายต้องตา ความงามวาจาต้องใจ ความงามภายในยอดเยี่ยม และความงามเปี่ยมด้วยความรู้ ย่อมเป็นที่เคารพศรัทธาแก่นักเรียนที่ตั้งใจเล่าเรียน ให้ดูดีมีความงามยิ่งขึ้น ภายในโรงเรียน เป็นการยกระดับให้โรงเรียนเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเห็นได้ชัดเจน

๒.๒.๔ บทบาทของพระสงฆ์ที่สอนศีลธรรม

ในอดีตพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาแก่ชุมชน ศาสตร์หลายแขนงมีการเรียนการสอนอยู่ที่วัดโดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูผู้รอบรู้และเป็นผู้เสียสละบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจ ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้นำระบบจัดการศึกษาแบบตะวันตกเข้ามา จึงมีโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่มารับบทบาทในการจัดการศึกษาแก่ชุมชนแทนพระสงฆ์และวัด ด้วยประชาชนเห็นห่างจากวัดและพระสงฆ์มากขึ้น กระทั่งปัจจุบัน ได้มีการเล็งเห็นความสำคัญของการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และคำสอนในพระพุทธศาสนา จึงได้นำพระสงฆ์เข้าสู่โรงเรียน เพราะย่อมเป็นการง่ายกว่าที่จะนำเด็กนักเรียนเข้าสู่วัดโดยตรง ดังนั้น พระสงฆ์จึงกลับมามีบทบาทในการส่งเสริมฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชนอีกครั้ง ดังต่อไปนี้

พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)^{๓๕} ได้กล่าวถึงบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมตามหลักการของพระพุทธเจ้าโดยสรุปไว้ว่า การสอนที่ดีมี ๔ ประการหรือ ๔ ส. ดังนี้^{๓๖}

ส.ที่ ๑ สันทสสนา แจ่มแจ้ง คือ สอนให้เด็กเข้าใจแจ่มแจ้งเหมือนเห็นกับตาตัวเอง ซึ่งครูต้องมีปัญญาก่อนจึงจะสอนเด็กให้มีปัญญาตามได้ ครูต้องเข้าใจในเรื่องที่ตนสอนอย่าสอนในเรื่องที่ตนไม่เข้าใจ

ส.ที่ ๒ สมาทปนา จุงใจ การสอนที่ดีต้องมีผลทางเจตคติหรือพฤติกรรม คือ จุงใจให้เด็กน้อมรับเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ถ้าเป็นการสอนศีลธรรม ครูต้องให้เด็กสมาทาน คือ เห็นดีเห็นชอบถือเป็นตัวแบบ เกิดค่านิยมที่ดีงาม

ส.ที่ ๓ สมุตเตชนา แก่ล้าวกล้า ครูต้องให้กำลังใจด้วยการยกย่องตัวอย่างบุคคลผู้ประสบความสำเร็จหรือครูเองทำให้ดูเป็นแบบอย่าง

ส.ที่ ๔ สัมปหังสนา ร่าเริง เรียนแล้วไม่เครียด มีความสุข สนุกในการเรียน เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีอารมณ์คล้อยตามบทเรียน ไม่เบื่อหน่าย แม้ในวิชาธรรมก็ไม่เบื่อหน่าย

รองศาสตราจารย์ ยนต์ ชุ่มจิต ได้กล่าวไว้ว่า ครูเป็นผู้ที่นำความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าทดลองทางการศึกษา และจิตวิทยาไปทดลองใช้ในการเรียนการสอน เพื่อหาความเหมาะสม และพัฒนาให้ดีขึ้น งานของครูส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาในกระบวนการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายปลายทางที่สำคัญยิ่ง คือ “การพัฒนาคน” ซึ่งในการพัฒนาคน จะต้องเริ่มโดยการพัฒนาเยาวชนของชาติก่อน ซึ่งงานสำคัญของครูต่อการพัฒนาเยาวชน ได้แก่^{๓๗}

- ๑) การให้ความรู้ในวิชาการ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาเล่าเรียน หรือ การประกอบอาชีพ
- ๒) การให้ความรู้สีก หมายถึง การพยายามทำให้เยาวชนมีความสำนึกว่า อะไรดีอะไรไม่ดี สิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร รู้คุณรู้โทษ รู้ประโยชน์มิใช่ประโยชน์เหล่านี้ เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ครูต้องพยายามกระทำควบคู่กับการให้วิชาความรู้ทั่วไป
- ๓) การให้ความคิด หมายถึง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การรู้จักคิดเพื่อแก้ปัญหาส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ รู้จักประเมินการกระทำ และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

^{๓๕} พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), เอกสารการบรรยายกรมวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕ - ๑๘.

^{๓๖} ที่.ส.๙/๑๙๘/๑๖๑.

^{๓๗} รองศาสตราจารย์ ยนต์ ชุ่มจิต, การศึกษาและความเป็นครูไทย, (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๓๘ - ๒๔๑.

พระมหากษัตริย์ นันทเพชร์ ได้เสนอบทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาสังคมไว้ ๕ ประการ คือ

๑. บทบาทด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ พระสงฆ์ทำหน้าที่ในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาขัดเกลาจิตใจของพุทธศาสนิกชนให้มีคุณภาพดีขึ้น โดยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่ง ชัดว่า ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุด สำเร็จได้เพราะใจ คำสอนนี้ได้มาเป็นคติแบบไทย ๆ ที่ว่า ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว เพราะฉะนั้น หากมองในแง่ของการพัฒนาแล้วการพัฒนาที่สำคัญที่สุดและละเอียดไม่ได้ ก็คือการพัฒนาจิตใจ เพราะจิตที่พัฒนาแล้วเท่านั้นจึงจะทำให้การพัฒนาภายนอกคือการพัฒนาทางกายหรือวัตถุเป็นไปอย่างถูกต้อง พระสงฆ์จึงใช้หลักการของการฝากสมาธิเข้ามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจิตวิญญาณของพุทธศาสนิกชนให้เกิดการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอกเพื่อให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์

๒. บทบาทด้านส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม พระสงฆ์มีบทบาทอย่างมากในการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้จากการที่พระสงฆ์จัดให้มีการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามที่สร้างมาเป็นเวลานานและมีคุณค่าทางวัฒนธรรม จัดให้มีการรักษาประเพณีทางพระพุทธศาสนา เช่น การเทศมหาชาติการตักบาตรเทโว เป็นต้น จัดให้มีการรักษาสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้จากการที่พระสงฆ์จัดให้มีการบวชป่า เพื่ออนุรักษ์ป่าไม้ เป็นต้น เป็นบทบาทที่เน้นให้ประชาชนมีความรักและหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่นของตน

๓. บทบาทด้านการเผยแพร่ธรรม เป็นบทบาทหลักของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสงฆ์ทำหน้าที่ในการศึกษาธรรมและนำธรรมที่ตนได้ศึกษาแล้วไปเผยแพร่ให้ประชาชนได้รู้ตาม และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้โดยแบ่งบทบาทการเผยแพร่ธรรมของพระสงฆ์ในปัจจุบันออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๓.๑ พระธรรมจาริก คือ พระสงฆ์ไทยที่เสียสละและสมัครใจเดินทางไปปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาในท้องถิ่นจังหวัดต่าง ๆ ที่มีชาวเขาอาศัยอยู่

๓.๒ พระธรรมทูต คือ พระภิกษุที่มีความรู้ในทางพระพุทธศาสนาพอสมควรที่จะดำเนินการเผยแผ่ ได้แล้วเสียสละไปพบปะกับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อโน้มน้าวประชาชนให้เกิดความสนใจเลื่อมใสในคุณค่าแห่งศีลธรรม และพระพุทธศาสนาโดยเผยแผ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓.๓ การเผยแผ่พระศาสนาโดยทั่วไป เช่น การเทศน์การเผยแผ่โดยผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์สิ่งพิมพ์ เป็นต้น

๔. บทบาทด้านการศึกษา เป็นบทบาทที่พระสงฆ์ได้ปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตประชาชนมักนำลูกหลานที่เป็นผู้ขมาฝากให้อยู่กับพระสงฆ์แล้วพระสงฆ์จะทำการสอนศิลปวิทยาการต่าง ๆ ให้ตามสมควร วัดก็บริจาที่ดินให้เป็นสถานที่จัดสร้างอาคารของสถานศึกษาต่างๆ พระยังทำหน้าที่เป็นครูช่วยสอนในบางรายวิชาที่ขาดแคลนครูผู้สอน เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชน

๕. บทบาทด้านสังคมสงเคราะห์การสงเคราะห์ชาวบ้านของพระสงฆ์ไปทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ ทั้งนี้สอดคล้องกับหลักธรรมที่เรียกว่า สังคหวัตถุซึ่งเป็นธรรมเครื่องสงเคราะห์โลก ประดุจสลักเพลาคุมรถที่แล่นไปอยู่มีอยู่ ๔ ประการ คือ

๕.๑ ทาน ให้อุปการะสิ่งของต่าง ๆ แก่ผู้อื่นที่ควรให้

๕.๒ ปยวาจา เจรจาว่าจาที่อ่อนหวาน

๕.๓ อตถจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็ประโยชน์

๕.๔ สมานัตตตา ความเป็นคนมีตนเสมอไม่ถือตัว^{๓๘}

ประเวศ วัสี ได้เสนอ “บทบาทของพระสงฆ์และวัด” ไว้ดังนี้

๑. พระสงฆ์เป็นผู้สร้างชุมชนสงฆ์ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วัตรปฏิบัติประสงค์ของการบวชก็คือ เพื่อการเรียนรู้ ดังนั้นสงฆ์คือชุมชนแห่งการเรียนรู้ซึ่งควรจะเป็น ๓ เรื่องใหญ่ๆ คือ

๑.๑ การเรียนรู้พุทธธรรม ให้ลึกซึ้งที่สุดทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ

๑.๒ การเรียนรู้สังคมปัจจุบันเท่าทันสังคมปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในการสอน

๑.๓ การเรียนรู้การสื่อสาร ให้เป็นที่สนใจผู้คน ให้จับใจผู้คน ให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือที่เรียกว่า อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ รวมทั้งความสามารถในการใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ด้วย

๒. การศึกษาของสงฆ์ เป็นเรื่องที่ต้องคำนึงกำหนดอยู่ในนโยบายของรัฐบาลในแผนการศึกษาชาติ มหาวิทยาลัยสงฆ์และมหาวิทยาลัยทางโลกควรจะร่วมกันพัฒนาหลักสูตรสำหรับการศึกษาของพระสงฆ์

๓. การทำให้วัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ความสำคัญของวัดคือการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังนั้นถ้าวัดเข้มแข็งทำให้โครงสร้างของชุมชนเข้มแข็งด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการมีศีลธรรมอันดีงามของสมาชิกในชุมชน ถ้าวัดลอยตัวออกจาก โครงสร้างของสังคมในชุมชน จะทำให้ชุมชนและสังคมอ่อนแอ และส่งผลให้สถาบันอื่นๆ รวมทั้งสถาบันทางศาสนาอ่อนแอไปด้วย

๔. วัดกับการจัดการศึกษา การศึกษาในระบบจากโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๓๐,๐๐๐ โรงเรียน ยังไม่สามารถผลิตคนให้มีความเข้มแข็งทางปัญญา และศีลธรรม ในส่วนที่ยังขาดนี้หากวัดสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง

^{๓๘} พระมหาภุชญา นันทเพชร, **ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๕๖

๕. พระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้วยสันติวิธี เนื่องจากในโลกปัจจุบันมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงในสังคมระดับต่างๆ พระสงฆ์ควรศึกษาให้เข้าใจว่า ความรุนแรงนั้นหมายถึงอะไร ขอบเขตแค่ไหน มีกี่ประเภท มีสาเหตุอะไรบ้าง มีวิธีป้องกันและแก้ไขอย่างไร วิธีใดได้ผล จะพัฒนาวิธีการป้องกันและการป้องกันให้ดีขึ้นอย่างไร

๖. วัดกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นกระแสใหญ่ของโลกที่มีการระดมศาสตร์ทางด้านต่างๆ มาเชื่อมโยง พระสงฆ์จึงควรต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อมและวิธีการแก้ไข ให้ลึกซึ้งเพื่อจะได้สอนประชาชนได้ถูกต้อง และวัดควรเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน

๗. การบริหารจัดการวัด วัดเป็นทรัพยากรอันทรงค่าของประชาชนในสังคม ดังนั้นการบริหารจัดการวัดที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมตามอุดมการณ์แห่งพระพุทธศาสนาเจ้าอาวาส คณะสงฆ์รัฐบาล และผู้เกี่ยวข้องจะต้องให้ความร่วมมือในการจรรโลง พระศาสนาเพื่อสังคมต่อไป^{๓๙}

ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า พระสอนศีลธรรมมีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญมากนอกเหนือจากวัดแล้ว ซึ่งจะทำหน้าที่ในฐานะเป็นวิศวกรสังคมได้สมบูรณ์มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการพัฒนาเยาวชน กล่าวคือ ถ้าพระสอนศีลธรรมสร้างคนไปในรูปแบบหรือนำเทคนิคมาประยุกต์ในแบบใด สังคมก็จะเป็นแบบนั้น เพราะพระสอนศีลธรรมคือผู้สร้างสังคมอีกทอดหนึ่งให้มีคุณธรรมและจริยธรรมมากยิ่งขึ้นด้วยความสันติสุข ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุได้กล่าวไว้ว่า เยาวชนนั้น คือ ผู้สร้างโลกในอนาคต เดียวนี้เป็นเยาวชนอยู่ ศึกษาอยู่ เสร็จแล้วก็จะบันดาลโลกในอนาคตให้เป็นอย่างไร ถ้าเยาวชนดีถูกต้อง ก็ะบันดาลให้โลกน่าดูน่าอยู่ ให้มีแต่สันติสุข ฉะนั้นเยาวชนมีความสำคัญในข้อที่ว่า โลกในอนาคตนั้นมันขึ้นอยู่กับเยาวชนในปัจจุบัน

^{๓๙} ประเวศ วะสี, พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐),

๒.๓ หลักกัลยาณมิตร

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพุทธธรรมนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาในเรื่องของ ความหมาย และ องค์ประกอบของหลักพุทธธรรม ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

๒.๓.๑ ความหมายของหลักกัลยาณมิตรธรรม

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีผู้ให้ความหมายของหลักกัลยาณมิตรธรรม ในเรื่องของความหมายนั้น มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักพุทธธรรม ไว้หลายทัศนะ ดังนี้

พระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมปนโน) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของกัลยาณมิตรในทางพระพุทธศาสนา มีลักษณะ ๗ ประการ ตามนัยพระบาลีว่า

ปิโย ครุ ภาวนีโย วตฺตา จ วณฺณกฺโขโม
คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา โน จฺญฐฺฐาเน นิโยชเย.

แปลว่า

๑. น่ารัก ๒.หนักแน่น
๓. น่ายกย่อง ๔. คอยว่ากล่าว
๕. อุดหนุนต่อถ้อยคำ ๖. อธิบายเรื่องยากให้ง่าย
๗. ไม่ชักชวนในเรื่องที่ไม่ใช่ฐานะ

๑. ปิโย : น่ารัก

องค์คุณแห่งการสร้างเสน่ห์น่ารัก
สัทสนสมปนฺนํ ธมฺมกฺุธิ สจฺจวาทีนํ
อตฺตโน กมฺมกฺุพฺพานํ ตํ ชโน กุรุเต ปิโย ฯ
แปลความว่า

ประชาชนย่อมกระทำความดีกับบุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ทัศนะ ตั้งอยู่ในธรรม มีปรกติกล่าวความสัตย์ ผู้กระทำความดีของตน ให้เป็นที่รักฯ

บุคคลที่สมบูรณ์ด้วยองค์คุณตามพระคาถาพุทธพจน์นี้ ย่อมเป็นที่รักของประชาชน และประชาชนทั้งหลายย่อมมีจิตศรัทธาในบุคคลนั้น ดังต่อไปนี้

- ๑) ทิฏฐุกาโม ประสงค์จะได้ประสบพบเห็น
- ๒) วณฺณิกาโม ประสงค์จะกราบไหว้
- ๓) จตฺตูปจฺเจเนน ปุเชตฺตูกาโม ประสงค์จะบูชาด้วยปัจจัย ๔

๒. ครู : หนักแน่น

หนักแน่น คือ ความเป็นคนมีใจค่อมั่นคง มีเหตุผลไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ ไม่ถืออัตตาธิปไตย และมีความรู้มั่นคง กล่าวคือ เป็นคนทั้งหนัก ทั้งแน่น คือหนักด้วยเหตุผล และแน่นด้วยวิชาความรู้ โดยสรุปมีลักษณะ ๓ ประการ คือ

- ๑) มีความรู้ดีในวิชาการนั้นๆ
- ๒) มีทักษะความชำนาญชำนาญในวิชาการนั้นๆ
- ๓) มีอหยาศัยดี มีความอดทน มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

๓. กาวนีย : นายกย่อง

ประกอบด้วยลักษณะ ๕ ประการ คือ

- ๑) ปริสุทธสีโล มีศีลบริสุทธิ์
- ๒) ปริสุทธาชีโว มีอาชีวะบริสุทธิ์
- ๓) ปริสุทธมมเทสโน มีธรรมเทศนาบริสุทธิ์ คือ อธิบายธรรมะได้แจ่มแจ้ง
- ๔) ปริสุทธเวยากรโณ มีไวยากรณ์บริสุทธิ์ คือ มีคำพูดไพเราะ
- ๕) ปริสุทธญาณทสสโน ตถากาโร สอนอย่างไร ปฏิบัติได้อย่างนั้น

๔. วตฺตา : คอยว่ากล่าว

คือการเอาใจใส่คอยว่ากล่าวตักเตือน แนะนำพร่ำสอนศิษย์ของตน ดังพระบาลีว่า “อิท กปฺปติ อิท น กปฺปติ...” เป็นอาทิ แปลว่า สิ่งนี้ควร สิ่งนี้ไม่ควร เป็นต้น

๕. วจนกฺขโม : อทนต่อถ้อยคำ

อดทนต่อถ้อยคำ คือเป็นคนมีขันติธรรมสูง สามารถอดทนต่อถ้อยคำกล่าวล่วงเกินของศิษย์ได้ เก็บความรู้สึกไม่พอใจไว้ได้ ไม่แสดงกิริยาที่ไม่พอใจที่ผิดปกติให้ปรากฏออกมาจนเกินหน้า

๖. คมภีรญจ กถํ กตฺตา : อธิบายเรื่องยากให้ง่าย

พยายามอธิบายชี้แจง ทำความกระจ่างแจ้งในข้อที่ลึกลับให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายๆ โดยปราศจากความคลุมเครือ เหมือนเปิดของที่ปิด เป็นต้น

๗. โน จฏฐาเน นิโยชเย : ไม่ชักชวนในเรื่องที่ไม่ใช้ฐานะ

คือการไม่แนะนำชักชวนศิษย์ของตนในทางที่ไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้อง ไม่ดีงาม คำว่า “ไม่ใช่ฐานะ” ได้แก่เรื่องที่ผิดไปจากพระศาสนธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนา^{๔๐}

^{๔๐} พระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมปโน), หลักการสอนทั่วไป, เอกสารการอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๘), หน้า ๑๔ - ๑๕.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้กล่าวถึงกัลยาณธรรม ว่า กัลยาณธรรม แปลว่า ธรรมอันดี ธรรมอันงามหมายถึง คุณธรรมที่ดีงาม ธรรมที่เป็นหลักปฏิบัติของกัลยาณชน ธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติของกัลยาณชน ผู้ประพฤติกัลยาณธรรมเป็นปกตินอกจากจะได้ชื่อว่าเป็นกัลยาณชนแล้วชีวิตของผู้นั้นย่อมสงบสุข ไม่มีเวรภัย ไม่มีศัตรูโดยตรงคือ เว้นจากฆ่าสัตว์ เว้นจากลักทรัพย์ เว้นจากพูดเท็จ เว้นจากดื่มสุราเมรัย และประพฤติพรหมจรรย์คือเว้นจากกาเมถุนธรรม โดยอ้อมได้แก่เบญจศีลเบญจธรรมซึ่งเป็นหลักปฏิบัติเบื้องต้นของมนุษย์ ที่ทำให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ และทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์โลกประเภทอื่น^{๔๑}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า องค์คุณของกัลยาณมิตร เป็นคุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ ในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ^{๔๒} ๑) ปิโย น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม พูดคุย ๒) ครุ น่าเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย ๓) ภาวนีโย น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเฝ้าระวังด้วยซาบซึ้งภูมิใจ ๔) วตฺตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี ๕) วจนกฺขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำวิพากษ์วิจารณ์ อุดหนุน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว ๖) คมกิริยจก ถ้า กตฺตา แฉลงเรื่องล้าลึกได้สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป และ ๗) โน จญฺฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในอสุภาน คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย^{๔๓}

วัลลิกา ฉลากบาง กล่าวว่า กัลยาณมิตร หมายถึง เพื่อน และบุคคลแวดล้อมที่ดี ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ชักจูง ชี้ช่องทาง เป็นแบบอย่างในการคิด และการแสดงพฤติกรรมที่ดีงามถูกต้อง ด้วยความบริสุทธิ์ใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน^{๔๔}

^{๔๑}พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัด*, (กรุงเทพมหานคร: วัดราชโอรสาราม, ๒๕๔๘), หน้า ๑๐.

^{๔๒}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ ๑๖*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๒๐๐-๒๐๑.

^{๔๓}ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๘๖/๒๔๗, อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๓๒/๒๒๗,๒๖๔/๓๐๗, อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๗๗/๓๘๘.

^{๔๔}วัลลิกา ฉลากบาง, “การพัฒนาความสามารถในการรู้จักคิดแบบโยนิโสมนสิการ และการบริโภคด้วยปัญญาของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสกลนคร”, *ปริญญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)*, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘), หน้า ๗๐.

พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัศน์ กล่าวว่า กัลยาณมิตรเป็นคุณสมบัติของความเป็นครูที่ผู้ที่จะไปปฏิบัติการศึกษาชีวิตครูต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นก่อน^{๔๕}

สุนน อมรวิวัฒน์ กล่าวว่า กัลยาณมิตร เป็นหลักธรรมที่มุ่งเน้นความปลอดโปร่งใจ ไม่บีบคั้น เน้นความมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล สร้างความกระจำแจ่มแจ้งในแนวทางที่ถูกต้องด้วยการยอมรับนับถือซึ่งกัน และกัน^{๔๖}

ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า กัลยาณมิตรธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณสมบัติที่ดีสำหรับผู้เป็นบัณฑิต โดยเฉพาะ ครูต้องมีจรรยาบรรณที่ให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นว่าครูนั้นมีศักดิ์ศรีชั้นสูงได้ แต่มีองค์คุณของกัลยาณมิตร คือ ๑) เป็นชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไต่ถาม ๒) เป็นที่น่าเคารพ ในฐานะประพจน์สมควรแก่ฐานะ ๓) เป็นน่าเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ๔) เป็นรู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ ๕) อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำวิพากษ์วิจารณ์ ๖) เป็นผู้ที่แถลงเรื่องกล้าได้ กล้าเสีย สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ และ ๗) ไม่ชักนำในอวิชชา คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ซึ่งคุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญในที่นี้ โดยส่วนมากมุ่งเอามิตรประเภทครูหรือบุคคลผู้ให้วิชาความรู้เป็นสำคัญ

๒.๓.๒ ความสำคัญและลักษณะของกัลยาณมิตรธรรม

กัลยาณมิตร เป็นเสมือนผู้รู้ ทำให้สามารถชี้แนะ ชักนำบุคคลอื่นให้สามารถพัฒนาตนเอง ในทิศทางที่เหมาะสมในทุกด้าน เนื่องจากเคยมีประสบการณ์โดยตรง หรืออาจจะเป็นประสบการณ์ในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ทำให้สามารถที่จะให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้อง และเป็นไปด้วยความรัก เมตตาปรารถนาดี เมื่อบุคคลมีกัลยาณมิตรที่ดีแล้ว ก็ทำให้เริ่มมีความเข้าใจ หรือเห็นทางการฝึกปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่แนวทางที่ถูกต้อง ถ้าไม่มีกัลยาณมิตรก็จะมีผู้ที่คอยแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ทำให้มีโอกาสดำเนินชีวิตผิดพลาดไปในทางไม่เหมาะสม^{๔๗}

หากการมองกัลยาณมิตรในแง่ของการทำหน้าที่ต่อผู้อื่น ซึ่งได้แก่การแนะนำ ชักจูงให้มิตรของตนเดินไปในทางที่ถูกต้อง ทั้งด้วยการพูดให้ฟัง ทำให้ดูและที่สำคัญคือการมีชีวิตเป็นอยู่ให้เห็น กัลยาณมิตรก็ต้องมีคุณสมบัติพิเศษจำเพาะสำหรับการทำหน้าที่นั้นอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งพระพุทธองค์

^{๔๕} พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัศน์, **ครูสร้างคน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๔๖), หน้า ๓๓.

^{๔๖} สุนน อมรวิวัฒน์, **การสอนโดยสร้างศรัทธา และโยนิโสมนสิการ**, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗.

^{๔๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๖๓๑ – ๖๓๒.

ทรงแสดงถึงคุณสมบัติดังกล่าวไว้ว่า ผู้เป็นกัลยาณมิตรย่อมเชื่อปัญญาปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคต เชื่อกรรม และผลของกรรม เป็นผู้น่ารัก น่าเคารพ หมั่นศึกษาหาวิชาความรู้อยู่เสมอ คำสอนและถ้อยคำของท่านสามารถอธิบายธรรมที่ยาก ละเอียด ลุ่มลึกได้ (สามารถธรรมให้ละเอียดลุ่มลึก) และไม่ชักจูงมิตรทั้งหลายไปในทางที่ดี^{๔๘} ดังพระพุทธพจน์

บุคคลผู้มีความเป็นที่รัก เป็นที่น่าเคารพ เป็นที่น่ายกย่อง เป็นผู้ว่ากล่าวผู้ควรแก่การว่ากล่าว เป็นผู้กล่าวถ้อยคำอันลึกซึ้ง ไม่แนะนำในสิ่งที่ควร เหล่านี้มีอยู่ในบุคคลใด บุคคลนั้นเป็นมิตรผู้อนุเคราะห์ ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ บุคคลผู้ต้องการมิตรควรคบ แม้ด้วยการยอมเสีย^{๔๙}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงลักษณะในกัลยาณมิตรธรรม ๗ เป็นองค์คุณของคุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ ในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ^{๕๐} มีดังนี้

๑. ปิโย คือ เป็นผู้น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทมม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไต่ถาม
๒. ครุ คือ เป็นผู้น่าเคารพ ในฐานะประพาสติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกขอบุญใจ เป็นที่พึงใจ และปลอดภัย
๓. ภาวนีโย คือ เป็นผู้ที่น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ
๔. วตฺตา จ คือ เป็นผู้รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี
๕. วจนฺทโม คือ เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว
๖. คมภิรณฺจ กถิ กตฺตา คือ เป็นผู้ถลงเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป
๗. โน จฏฺฐาเน นิโยชเย คือ เป็นผู้ไม่ชักนำในอธรรม คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

สุรางค์ ไคว์ตระกูล กล่าวว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของครูนั้น ซึ่งสนองธรรมชาติ ความต้องการของเด็ก ช่วยให้เด็กจะได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนเองต้องการ ซึ่งมีดังนี้^{๕๑}

^{๔๘} ขุ.อุ.อ. (ไทย) ๒๕/ ๓๑/ ๒๓๕.

^{๔๙} วิสุทฺธิ. ฐีกา (ไทย) ๑/ ๔๒/ ๑๐๕.

^{๕๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ ๑๒**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๗๘.

๑. เด็กมีความสุข สะดวกสบายในการเรียน คือ ครูใจดี บรรยากาศการเรียนมีความสุข ไม่อึดอัด

๒. เด็กรู้สึกปลอดภัย อบอุ่น คือ ครูให้ความมั่นใจ เอาใจใส่ดูแล ให้ความรักความเมตตา

๓. เด็กได้ความรัก ความเอาใจใส่จากครู คือ ครูใช้คำพูดเสริมแรง ให้กำลังใจ ชื่นชม ยกย่องเมื่อทำงานสำเร็จ เปิดใจกว้างยอมรับฟังเหตุผลของนักเรียนทุกคน

๔. เด็กได้รับความภาคภูมิใจ ชื่นชมในตนเอง คือ ครูจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพเปิด โอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้พบกับความสำเร็จตามความสามารถของตนเอง หาวิธีการนำส่วนที่ดีของแต่ละคนมาใช้ประโยชน์ ในการทำงานกลุ่ม

๕. เด็กได้ทำในสิ่งที่ตนเองปรารถนาสูงสุด คือ ครูให้อิสระในการเรียนรู้การสร้างสรรค์ ผลงานในระบบกลุ่มร่วมมือทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ทุกคนมีความสำคัญ ได้รับการยอมรับ ในคุณค่าของตนเอง

ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า กัลยาณมิตรธรรม เป็นหลักธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับพระสอนศีลธรรม เป็นบุคคลผู้ที่มีความรู้ ในการทำหน้าที่ที่ให้สามารถชี้แนะ ชักนำบุคคลอื่นหรือนักเรียน ให้สามารถพัฒนา ตนเองมีความรู้ตามความเข้าใจจากที่ได้เรียนรู้ ปฏิบัติในทิศทางที่เหมาะสม ทำให้สามารถที่จะให้ คำแนะนำ ชี้แจงได้อย่างถูกต้อง และเป็นไปด้วยความรัก เมตตาปรารถนาดี เมื่อบุคคลมีกัลยาณมิตรที่ดี ที่เปรียบเสมือนดังครอบครัว ก็ทำให้เริ่มมีความเข้าใจของนักเรียน หรือนำประยุกต์ที่ได้เรียนรู้เห็น ทางการฝึกปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่แนวทางที่ถูกต้อง ถ้าไม่มีกัลยาณมิตรก็จะมีผู้คอยแนะนำแนวทางที่ ถูกต้องหรือผู้ที่ขาดความเป็นกัลยาณมิตร ก็จะไม่มีความเชื่อถือ ไม่น่าไว้วางใจแก่ผู้คบหา ทำให้มี โอกาสดำเนินชีวิตผิดพลาดไปในทางไม่เหมาะสมหรือดำเนินชีวิตสร้างความเสียหายได้

๒.๓.๓ กระบวนการของกัลยาณมิตรธรรม

ในงานวิจัยฉบับนี้จะเน้นไปที่กระบวนการกัลยาณมิตร ๗ ประการ เนื่องด้วยการพัฒนา คน ต้องเริ่มที่การศึกษาเป็นหลักสำคัญเพราะคนเป็นทรัพยากรหลักขององค์กร หากพัฒนาคนสำเร็จ การดำเนินการด้านอื่นย่อมเป็นไปด้วยความราบรื่นขึ้น ฉะนั้นผู้บริหารย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงในการทำ หน้าที่ความเป็นพี่เลี้ยง หรือการให้คำปรึกษา ซึ่งต้องมีกระบวนการกัลยาณมิตร ๗ ประการ เป็นตัว ช่วยโดยมีอรรถาธิบายในแต่ละข้อดังนี้

๑. เป็นผู้น่ารัก (ปิโย)

กระบวนการประการแรกของกัลยาณมิตรคือ ความเป็นผู้น่ารัก หรือ ปิโย เป็นที่น่ารัก เป็นที่พอใจ ความรู้สึกอบอุ่นใจของผู้คบหาสมาคม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ได้ถามสารประโยชน์

^{๕๑} สุรางค์ โค้วตระกูล, จิตวิทยาการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๐๒.

คุณธรรมประการหนึ่งของกัลยาณมิตรก่อให้เกิดความน่ารักได้ คือ พรหมวิหารธรรม โดยเฉพาะความเมตตา ซึ่งเป็นข้อแรกในพรหมวิหาร ๔ ซึ่งเป็นธรรมที่ทำให้เป็นที่นิยมชมชอบของหมู่ มนุษย์และอมนุษย์ทั้งหลาย เพราะทำให้มนุษย์เป็นกัลยาณมิตรต่อกันแล้ว ยังเป็นเหตุให้ผู้เจริญเมตตาได้ อานิสงส์ ๑๑ ประการ ทำให้บรรลุคุณธรรมอันยิ่งใหญ่ จนถึงสามารถพัฒนาขึ้นไปถึงปัญญาอิสระได้^{๕๒}

พรหม หมายถึง ผู้ประเสริฐ วิหาร หมายถึง ความเป็นอยู่ประเสริฐด้วยอัปมัญญา ๔ เมื่อกล่าวรวมกันจึงหมายถึง ความเป็นอยู่ที่ประเสริฐ ชื่อว่าพรหมวิหาร^{๕๓}

การเจริญพรหมวิหาร ๔ และในประเด็นเดียวกันนี้ในอรรถกถาท่านได้ยกตัวอย่างการ เจริญพรหมวิหารธรรมของมารดาบิดาต่อบุตรว่า

“มารดาบิดา เมตตา รักบุตรตั้งแต่บุตรยังอยู่ในท้อง รอคอยจะเห็นบุตรเกิดมาอย่าง ปลอดภัย ไร้โรคมีอวัยวะครบบริบูรณ์ พอบุตรเกิดมาแล้ว บางครั้งบางครั้ง บุตรนอนอยู่ถูกมดแมลง กัด หรือนอนไม่สบายก็ร้องไห้ ก็เกิดกรรณา สงสารบุตร ในเวลาที่บุตรวิ่งเล่นได้ หรือเวลาบุตร เจริญเติบโต น่ารักน่าเอ็นดูด้วยจิตใจที่อ่อนโยน เปิกบาน บันเทิงใจ เกิดมุทิตา ความพลอยยินดี เวลา บุตรจบการศึกษา ทำงานแยกออกไปอยู่ครองเรือนเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้ มารดาบิดาก็เกิด อุเบกขา ความวางเฉยไม่ห่วงใยในบุตรนั้น ด้วยคิดว่าลูกของเราสามารถดำรงตนอยู่ได้แล้ว ดังนั้น ท่าน จึงเรียกมารดาบิดาเป็นพรหมของบุตร”^{๕๔}

ข้อธรรมในข้างต้น แสดงถึงสถานการณ์ ๔ ซึ่งมีมนุษย์ทุกคนต้องประสบ จึงต้องฝึกให้รู้เท่า ท้น และเลือกปฏิบัติให้ถูกต้อง คือ

สถานการณ์ที่ ๑ เมื่อเพื่อนมนุษย์มีความปกติสุข ไม่มีทุกข์ เดือดร้อน ไม่มีอันตราย พระพุทธศาสนาสอนให้ใช้หลักเมตตา คือ ความรัก ความต้องการให้เขาเป็นสุข เป็นความปรารถนาใน ทำที่ของความเป็นมิตร

สถานการณ์ที่ ๒ เมื่อเพื่อนมนุษย์ เดือดร้อน มีทุกข์ มีปัญหาพระพุทธศาสนาสอนให้ย้าย ความรู้สึกจากเมตตาไปเป็นกรุณา คือ รู้สึกพลอยห่วงใจ ห่วงไหวในความทุกข์และคิดที่จะปลดปล่อย ให้เขาพ้นจากความทุกข์ เท่าที่จะช่วยได้

สถานการณ์ที่ ๓ เมื่อเพื่อนมนุษย์ ประสบความสำเร็จ มีความสุขในชีวิต มีอำนาจวาสนา ยศถาบรรดาศักดิ์ จากผลการกระทำอันเป็นสัมมาอาชีวะ พระพุทธศาสนาสอนให้ย้ายความรู้สึกจาก

^{๕๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), รู้จักพระไตรปิฎกเพื่อเป็นชาวพุทธที่แท้, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐ - ๒๑

^{๕๓} พระสังฆมณฑลสังฆราชไทย, ปรมัตถ์โชติกะ ปริเฉทที่ ๙ เล่ม ๑ สมถกรรมฐานที่ปณิ, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสังฆมณฑลไทย, ๒๕๒๕), หน้า ๑๙๐

^{๕๔} อัง.ท.ก.อ. (ไทย) ๒/ ๓๑/ ๑๑๑ - ๑๑๒.

เมตตา กรุณา ไปสู่มุทิตา คือ มีความรู้สึกชื่นชม ยินดี ส่งเสริม สนับสนุนในความสุขความสำเร็จตามควรแก่การกระทำของผู้นั้น

สถานการณ์ที่ ๔ เมื่อเพื่อนมนุษย์ ประสบกับธรรมชาติ หรือ ได้รับผลการกระทำตามกฎธรรมชาติ คือตามความเป็นไปแห่งเหตุปัจจัย พระพุทธศาสนาสอนให้ย้ายจากจริยธรรมที่มีต่อเพื่อนมนุษย์มาตั้งอยู่บนฐานแห่งสัจธรรม คือการยอมรับความจริงตามธรรมชาติ โดยใช้หลักอุเบกขา ไม่ใช่ยอมรับ หรือหลงยึดอยู่กับบัญญัติธรรมตามใจชอบ แต่เป็นการยอมรับด้วยการวางใจเป็นกลางตามธรรมนิยามนั้นๆ เป็นท่าทีของความนิ่งเฉยเพื่อรักษาธรรม เป็นธรรมที่เป็นตัวเชื่อมโยงให้การอยู่ร่วมกันของมนุษย์เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม^{๕๕}

จะเห็นได้ว่า พรหมวิหารธรรม เป็นธรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ถ้ามนุษย์อยู่ด้วยกันโดยมีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกัน ตามสถานการณ์ทั้ง ๓ ข้างต้น โลกมนุษย์จะอยู่อย่างสันติ ในขณะที่สถานการณ์ที่ ๔ มีความสำคัญในฐานะเป็นฐานรองรับให้ความสัมพันธ์ดังกล่าว ดำเนินไปได้สังคมเกิดสันติสุขสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชีวิตมนุษย์ตกอยู่ภายใต้ดังกล่าว เนื่องจากมนุษย์ไม่ได้อยู่ตามลำพัง ภายใต้โลกมนุษย์นี้มีสิ่งที่เป็นฐานรองรับได้แก่สัจธรรม หรือธรรมที่เป็นหลักการของธรรมชาติที่เป็นไปตามเหตุปัจจัย เป็นไปตามหลักถูกต้องดีงาม ธรรมหรือความจริงของกฎธรรมชาตินี้ครอบคลุม และครอบครองธรรมชาติทั้งหลายไว้ทั้งหมด โลกมนุษย์ตั้งอยู่บนฐานของความเป็นจริงของธรรม ซึ่งสำคัญกว่าความสัมพันธ์ในหมู่มนุษย์ มนุษย์จึงไม่ควรดำเนินชีวิตให้เป็นการกระทบกระเทือนหรือทำลายธรรม แต่ควรดำเนินชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับตัวธรรม โลกมนุษย์จึงจะเป็นไปได้ด้วยดี มนุษย์ไม่ใช่มีหน้าที่เพียงแต่จะรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับมนุษย์ ด้วยหลักความเมตตา กรุณา และมุทิตา เท่านั้น แต่จะต้องมีหน้าที่รักษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับกฎธรรมชาติด้วย ดังนั้น ต้องมีหลักอุเบกขาเข้ามาเป็นฐานรองรับความสัมพันธ์นั้น สังคมจึงจะเกิดสันติสุขอย่างแท้จริง กัลยาณมิตรที่มีองค์คุณว่าด้วยพรหมวิหาร ๔ นี้ จึงมีบทบาท และหน้าที่สำคัญในการธำรงไว้ซึ่งความถูกต้องชอบธรรม อันเป็นแบบอย่างแห่งบริหารชีวิตที่พึงประสงค์

ส่วนธรรมเรื่อง ความกรุณา แสดงออกในลักษณะความห่วงใย สงสาร และเอ็นดูต่อสรรพสัตว์ หรือ เพื่อนมนุษย์ผู้มีความทุกข์และความต้องการช่วยเหลือให้รอดพ้นจากความทุกข์นั้นๆ เสมือนเป็นความทุกข์ของตนเอง ในขณะเดียวกันก็แสดงบทบาทของความมีมุทิตา หรือพลอยยินดีกับสรรพสัตว์หรือเพื่อนมนุษย์ผู้ประสบสุข โดยปราศจากความอิจฉาริษยาหรือมั่งร้าย ในขณะที่การแสดงออกของกัลยาณมิตรเรื่องอุเบกขา หรือความวางเฉย จะเป็นไปเพื่อป้องกัน รักษาจิตใจ และที่พึงแก่มนุษย์ เมื่อเผชิญโลกธรรม ให้มีสติในการมองทุกสิ่งตามเป็นจริงที่มันเป็นอยู่ และเรียนรู้ที่จะยอมรับและอยู่

^{๕๕} สุวัฒน์ จันทระจำนง, ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญา และศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๐), หน้า ๒๓๕.

กับสิ่งนั้น ซึ่งเมื่อมนุษย์ทำเช่นนี้ได้สังคมก็จะมีสุขอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจ พรหมวิหาร ๔ จึงจัดเป็นคุณธรรมที่สำคัญของกัลยาณมิตร

ในเรื่องพรหมวิหาร ๔ นี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) สมัยที่ท่านดำรงสมณศักดิ์ที่พระธรรมปิฎก ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับความเชื่อมโยงกันของคุณธรรม ในคำบรรยายเรื่องรักษาใจยามรักษาค้นไข ซึ่งบรรยายแก่บุคลากรโรงพยาบาลสุโขทัย ที่สถานที่พำนักสงฆ์สายใจธรรมเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๗^{๕๖} โดยยกตัวอย่างพรหมวิหาร ๔ ของคนไทยไว้อย่างลึกซึ้ง สรุปใจความโดยย่อได้ว่า หลักธรรมเรื่องพรหมวิหาร ๔ ที่มีจริงอยู่ ๔ ข้อ ไม่ใช่มีแค่ เมตตา กรุณา แต่ยังมีมุทิตา และอุเบกขาด้วย เมตตานี้เราใช้ในภาวะที่อยู่ตามปกติ แต่ถ้าคนนั้นเขาเกิดความเดือดร้อนเป็นทุกข์ ตกหล่นลงไปจากสภาพปกติ ก็ต้องใช้คุณธรรมข้อที่ ๒ คือ กรุณา ซึ่งหมายถึง การที่ พอมีหัวใจหวั่นไหวเมื่อเห็นคนอื่นเดือดร้อนมีความทุกข์ ต้องการจะปลดปล่อยเขาให้พ้นจากความทุกข์ ข้อที่ ๓ คือ พลอยยินดีด้วย คอยสนับสนุนส่งเสริม เรียกว่ามุทิตาข้อที่ ๓ นี้คนไทยไม่ค่อยพูดถึง เรามักจะอยู่แค่เมตตา กรุณา ความจริงข้อ ๓ ก็สำคัญเหมือนกัน ทำให้มีการส่งเสริมคนดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการทำหน้าที่ และพัฒนาการงาน ข้อ ๑ ถึง ๓ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเรากับเขา หรือเรากับเพื่อนมนุษย์สัมพันธ์กันคือเรากับเขาอยู่เป็นปกติ เรามีเมตตา ไฉตริย์ เขาตกต่ำลง เป็นทุกข์เกิดปัญหาเรามีกรุณา เขาดีขึ้น สุข สำเร็จ ทำดีทำชอบ เรามีมุทิตา ต่อจากนี้ก็มีตัวที่ ๔ เข้ามา คือ กรณีที่จะรักษาความถูกต้องชอบธรรม หลักการกฎเกณฑ์ ซึ่งเรียกก่ายๆ สั้นๆ ว่าธรรม ธรรมนี้แยกเป็นความจริง ความถูกต้องชอบธรรมตามกฎธรรมชาติโดยเป็นความดีที่มีอยู่ตามธรรมชาติอย่างหนึ่ง และความถูกต้องชอบธรรมที่ยกขึ้นมาจัดตั้งวาง เป็นระเบียบ เป็นกฎหมายอย่างหนึ่ง ถ้าความสัมพันธ์ของเรากับเขาในข้อ ๑ ถึง ๓ ไปกระทบตัวที่ ๔ นี้เข้า คือไปละเมิดหรือทำความเสียหายต่อตัวธรรม ตัวความถูกต้อง หลักการ กฎเกณฑ์ อะไรต่างๆ นี้เข้าเราจะต้องเอาตัวที่ ๔ นี้ไว้

สิ่งเหล่านี้ แสดงให้เห็นชัดเจน ถึงความเชื่อมโยงขององค์ธรรมว่ามีความสอดคล้องกัน และต้องไปด้วยกันจึงจะบังเกิดผลได้อย่างสมบูรณ์

ดังนั้น การใช้หลักสังคหะวัตถุ ต้องสืบเนื่อง เกื้อหนุนกับหลักพรหมวิหารธรรม คือจิตที่ประกอบด้วยเมตตา กรุณา แสดงออกในรูปการสังเคราะห์ช่วยเหลือ หลักสังคหะวัตถุ จึงเป็นเรื่องของการสละออกสั่น หลักสำคัญที่ทำให้ความนำเคารพมีความสมบูรณ์ได้ คือความเมตตาในพรหมวิหาร ๔ โดยยึดถือธรรมหรือความชอบธรรมเป็นใหญ่ ตลอดจนต้องประพฤติดีกหลักสังคหะวัตถุ ๔ ต่อเนื่องด้วย กล่าวคือ พรหมวิหาร ๔ เป็นส่วนคุณธรรมภายในใจ ส่วนสังคหะวัตถุ ๔ เป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องเฉพาะกับสังคม นั่นเอง

^{๕๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), รักษาใจยามป่วยไข้, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.watnyanaves.net/books/pdf/raksajaiyamraksakonkhai.pdf>. [๑๒ ธ.ค.๒๕๖๐].

จึงสรุปได้ว่า ปิโย คือ เป็นผู้นำรัก เป็นกระบวนการประการแรกของกัลยาณมิตรธรรม เป็นกระบวนการที่พระสอนศีลธรรม ควรเป็นบุคคลที่มีความพอใจในสิ่งที่ให้ความรู้ ความรู้สึกรอบอุ้มใจของผู้คบหาสมาคมแม้กระทั่งนักเรียน ตลอดทั้งเป็นผู้ชักชวน แนะนำให้อยากเข้าไปศึกษาในยามที่มีข้อสงสัยในการเรียน และเป็นผู้คอยไต่ถามสารประโยชน์ด้วยความมีเมตตากรุณา จากหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ได้อย่างสอดคล้องกันได้

๒. เป็นผู้นำเคารพ (ครู)

กระบวนการของกัลยาณมิตรประการต่อมา คือ ความน่านับถือ หรือ “ครู” ซึ่งนักปราชญ์ราชบัณฑิต ได้อธิบายความหมายในเชิงวิเคราะห์ไว้ว่า ๓ นัย คือ

- ๑) ผู้เลิกลอยหรือลอยเด่น (คะระติ อุคคัจฉะติ อุคคะโต ปากะโฏ ภาวะะตีติ ครู)
- ๒) ผู้หลังความรักไปในหมู่ศิษย์ (คะระติ สิญจะติ สิสเสสุ สินะหันทิ ครู)
- ๓) ผู้คลายความรักให้หมู่ศิษย์ (คะระติ สิสเสสุ สินะหัง วะมะตีติ ครู)

กัลยาณมิตรผู้มีความเลิกลอย มีความรักด้วยความหวังดีในบุคคลอื่น เป็นผู้นำรักนับถือเคารพยกย่อง ซึ่งความหมายนี้สอดคล้องกับคัมภีร์สัททนีติปริณ ที่ท่านอธิบาย “ครู” ว่า หมายถึงมารดา บิดา เป็นต้น ว่าผู้ควรเคารพ ผู้เฟื่องฟูและเปิดเผย อีกอย่างหนึ่ง ผู้มีความเคารพตามสมควรในบุคคล เป็นต้นว่าพระพุทธรูปเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอริยสาวก ครูอาจารย์ พี่ชาย พี่หญิง ชื่อว่ามีความเป็นครูและเนื่องจากครู หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์ เป็นผู้นำทางสติปัญญาทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน^{๕๗}

อีกประการหนึ่งคือ ความเป็นอิสระ เมื่อจะช่วยเหลือผู้อื่น คือตนเองก็ไม่ติดอยู่ในเครื่องผูกพันเดียวกันกับที่เขากำลังติดอยู่ ซึ่งในความหมายนี้ หมายถึงความเป็นอิสระทางใจเป็นที่ตั้งพระพุทธรูปเจ้า จึงเป็นกัลยาณมิตรผู้ประเสริฐยิ่ง เพราะนอกจากมีคุณสมบัติอย่างเลิศของความเป็นครูทั้ง ๒ ประการแล้ว ยังเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมคือศีล สมาธิ ปัญญา ดังใจความของพระบาลีว่า

“บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา บุคคลอย่างนี้ ควรสักการะเคารพ ควรเสวนาคบหา เพราะจะช่วยให้เราบำเพ็ญศีล สมาธิ ปัญญาที่ยังไม่บริสุทธ์ให้บริสุทธ์ หรือจะได้ช่วยประคับประคอง ศีล สมาธิ ปัญญา ที่บริสุทธ์แล้วไว้ได้ ดังนั้น บุคคลผู้ดำรงตนน่านับถืออย่างเช่นพระพุทธรูปเจ้า เป็นต้น จึงควรสักการะเคารพ และควรเข้าหา”^{๕๘}

^{๕๗} พระมหาสุพัฒน์ กุลยานธมโม (ศรีชมชื่น), “พระพุทธรูปเจ้า : บทบาท และหน้าที่ในฐานะพระบรมครู” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^{๕๘} ชุ.ช.อ. (ไทย) ๒๕/ ๙/ ๑๒๕.

ด้วยเหตุที่ความเป็นผู้นำเคารพหรือมีความเป็นครูอยู่ในตน ทำให้เป็นที่ศรัทธาของมหาชน เพราะเป็นผู้ช่วยชี้ทางสว่างแก่สังคม กัลยาณมิตรผู้มีความเป็นครู จึงต้องมีคุณธรรมสำคัญอีก ๒ ประการ คือ ประการแรก มีความเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) เพราะเมื่อเห็นถูกก็เป็นแนวทางไปสู่ คุณธรรมประการที่ ๒ คือ มีศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาที่ถูกต้อง คือ ศรัทธาเพราะเห็นสิ่งทั้งปวง ตามที่มันเป็น ไม่ใช่มีศรัทธาเพราะเห็นแก่อามิสสินจ้าง หรือความภักดีในอำนาจภายนอกอย่างใด อย่างหนึ่ง แต่เป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาอิสระ ผ่านการไตร่ตรองด้วยเหตุด้วยผล เพราะการได้ กัลยาณมิตรผู้ปัญญาเป็นผู้ชี้ทางมีส่วนสำคัญในการดำรงอยู่ในกุศลจริต ถ้าได้บาปมิตรหรือมิตรชั่วมัก ประคองตนอยู่ในสุจริตไม่ได้ เพราะจะถูกชักจูงไปในทางอกุศล และบาปธรรม ในขณะที่กัลยาณมิตร เป็นเหตุให้ได้เจริญอริยมรรคมีองค์ ๘ ผู้มีกัลยาณมิตรย่อมหวังได้ซึ่งคุณธรรมต่างๆ เช่นจักเป็นผู้มีศีลดี มีธรรมงาม ได้สดับตรับฟังสิ่งที่ควรได้ยินได้ฟัง อันเป็นไปเพื่อขัดเกลากิเลส ผู้มีความพากเพียร พยายามไม่ย่อท้อ^{๕๙} ผู้มีกัลยาณมิตร ช่วยให้มีความบากบั่นมั่นคง ไม่ทอดธุระในกุศลธรรม จักเป็นผู้มี ปัญญา หยั่งรู้สิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง

ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่จะมีความเป็นครูได้ จึงต้องเป็นบุคคลที่มีความหนักแน่นด้วยความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม กล่าวคือ ต้องดำรงตนอยู่ในหลักพรหมวิหารธรรม สังคหะวัตรธรรม และ อิทธิบาท ๔ เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า ครู คือ เป็นผู้ที่น่าเคารพ เป็นกระบวนการประการที่สองของกัลยาณมิตรธรรม ที่พระสอนศีลธรรมพึงมีความเป็นครูอยู่ในตน ทำให้เป็นที่เคารพบูชาในความศรัทธาของนักเรียน เพราะท่านเป็นผู้ช่วยชี้ทางสว่างแก่นักเรียนด้วยความมีพากเพียรอดุสสาเห จึงทำให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้พร้อมด้วยความประพฤติ ทั้งนี้พระสอนศีลธรรมจึงต้องมีคุณธรรมสำคัญเสริมประจำอีก ๒ ประการ คือ ประการแรก มีความเห็นที่ถูกต้องครรลองคล่อง เพราะเมื่อเห็นถูกก็เป็นแนวทางไปสู่ คุณธรรมประการที่ ๒ คือ มีศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาที่ถูกต้อง คือ ศรัทธาเพราะเห็นสิ่งทั้งปวง ตามที่มันเป็น ไม่ใช่มีศรัทธาเพราะเห็นแก่อามิสสินจ้าง หรือความภักดีในอำนาจภายนอกอย่างใด อย่างหนึ่งที่ไม่พึงประสงค์ แต่เป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาอิสระ ที่มีความน่าเชื่อถือได้จากความ หนักแน่นของพระสอนศีลธรรม

๓. เป็นผู้น่ายกย่อง นำเจริญใจ (ภาวนีโย)

กระบวนการของกัลยาณมิตรประการต่อมา คือ ภาวนีโย แปลว่า ผู้เป็นที่ยกย่องเชิดชูให้ เกียรติ การได้รับการยกย่อง เชิดชูสรรเสริญดังกล่าว กัลยาณมิตรต้องมีการฝึกพัฒนาตนทั้งทางกาย และจิต จนเกิดองค์คุณธรรมภายในตน ตามหลักการพัฒนาตน หรือภาวนา ๔ คือ

^{๕๙} วศิน อินทสระ, ความหลังเรื่องราวในอดีตสมัยพุทธกาล และก่อนพุทธกาล, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๐), หน้า ๔๐ - ๔๑.

๑) การพัฒนากาย (กายภาวนา) คือ การเจริญกาย พัฒนากายฝึกอบรมกายให้รู้จักติดต่อกว้างขวางกับสิ่งทั้งหลายภายนอก ทางอินทรีย์ทั้ง ๕ ด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงามให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๒) การพัฒนาความประพฤติ (ศีลภาวนา) คือ การเจริญจิต พัฒนาความประพฤติ ฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี ด้วยการเกื้อกูลกัน

๓) การพัฒนาจิตใจ (จิตตภาวนา) คือ การเจริญจิต พัฒนาจิต ฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรม เช่น มีเมตตา กรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิ สดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

๔) การพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา) คือ การเจริญปัญญา ฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันโลก และชีวิตตามภาวะสามารถทำจิตใจให้อิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลส และปลอดจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา^{๖๐}

จึงสรุปได้ว่า ภาวนีโย คือ เป็นผู้น่ายกย่อง น่าเจริญใจ เป็นกระบวนการประการที่สามของกัลยาณมิตรธรรม เป็นกระบวนที่พระสอนศีลธรรม ควรจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และภูมิปัญญาอย่างแท้จริง พร้อมทั้งเป็นผู้ต้องฝึกทั้งกายและจิต เป็นองค์คุณธรรมที่สำคัญภายในตน สนใจหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งที่เป็นผู้อบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้มีสมรรถภาพในการทำหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมมีความน่ายกย่องและเชื่อถือได้

๔. เป็นผู้ฉลาดในการใช้คำพูด (วตถา จะ)

กระบวนการของกัลยาณมิตรประการต่อมา ต้องรู้จักพูดให้ได้ผล พูดเป็น รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อใดควรพูดอะไร เมื่อไรควรให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน และเป็นที่ปรึกษาให้ บอกวิธีแก้ไขให้บอกสิ่งที่ควรทำก่อน-หลัง ส่งเสริมบอกวิธีที่ดีให้ ทำให้ได้หลักคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น การให้กัลยาณมิตรผู้มีคุณสมบัติเช่นนี้ จะทำให้เราได้ฝึกฝนพัฒนาตนเอง กล้าเผชิญปัญหา และมีวิธีแก้ไขที่ถูกต้องจากคำแนะนำของผู้เป็นกัลยาณมิตร ในกรณีนี้อาจยกตัวอย่างจากพระพุทธดำรัสที่ทรงเปล่งแสดงธรรมให้คำแนะนำประโยชน์สูงสุดแก่สรรพสัตว์ เช่นว่า “พระพุทธเจ้าตรัสพระวาจาได้อันเกษม เพื่อบรรลุพระนิพพาน เพื่อทำที่สุดทุกข์ พระวาจาสูงสุดแห่งวาจาทั้งปวง วิธีการตรัสพระวาจาของพระพุทธองค์ซึ่งเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์จึงทรงยึดหลักการตรัสพระวาจา ๖ ประการคือ

๑) คำพูดที่ไม่จริง ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่นไม่ตรัส

๒) คำพูดที่ไม่จริง ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ถึงเป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่นไม่ตรัส

๓) คำพูดที่จริง ถูกต้อง แต่ไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่นไม่ตรัส

^{๖๐} มหามกุฏราชวิทยาลัย, มงคลัตถทีปนี ภาค ๑, (นครปฐม: โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๖๓.

๔) คำที่พูดจริง ถูกต้อง แต่ไม่เป็นประโยชน์ ถึงเป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่น-ไม่ตรัส

๕) คำพูดที่จริง ถูกต้อง เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่น - เลือกเวลาตรัสที่

เหมาะสม

๖) คำพูดที่จริง ถูกต้อง เป็นประโยชน์ เป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่น-เลือกเวลาตรัสที่เหมาะสม

แม้ในการตรัสก็ทรงใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล ไม่หยาบคาย ชวนให้สบายใจสละสลวยเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งกันว่า พระพุทธองค์ ทรงมีพระดำรัสไพเราะ รู้จักตรัสถ้อยคำที่งดงามมีพระวาจาสุภาพ สละสลวย ไม่มีโทษ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจเนื้อความได้ชัดแจ้ง กัลยาณมิตรจึงต้องกล่าววาจาที่เป็นไปเพื่อความสมัคสมาน กลมเกลียว ประกอบด้วยประโยชน์ กล่าวคำที่เป็นสุภาชิตประกอบด้วยธรรม ซึ่งเป็นคำพูดสูงสุด ไม่เพียงกล่าวคำที่ไม่เป็นธรรม เพียงกล่าวคำเป็นที่รัก ไม่เพียงกล่าวคำไม่เป็นที่รัก เพียงกล่าวคำสัตย์ ไม่เพียงกล่าวคำเหลวไหล โดยเฉพาอย่างยิ่ง การกล่าวคำสัตย์ ถือเป็นหลักสำคัญ ในการปฏิบัติตนตามคำสอน เพราะในคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้น การละเมิดศีลข้อมุสาวาท เป็นสิ่งไม่จำเป็น และบุคคลกระทำไม่ได้ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ถือว่าผิดทุกกรณี ให้พูดได้ ทำได้เฉพาะคำจริงที่เป็นประโยชน์และถูกกาลเทศะเท่านั้น^{๖๑}

สรุปได้ความว่า สิ่งสำคัญที่สุดในการให้คำแนะนำ ว่ากล่าว ตักเตือน ผู้หนึ่งผู้ใดของกัลยาณมิตรตามหลักพุทธธรรม คือ ต้องมีใจเพื่อให้คนผู้นั้นหันมาคิด หรือวนอยู่กับกัลยาณมิตร ซึ่งกลายเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้นั้นกับกัลยาณมิตร และอาจมีผลเพียงว่าให้เชื่ออย่างที่กำลังเชื่อ หรือทำอย่างที่กำลังทำ กัลยาณมิตรเข้ามามีใจเพื่อให้คนผู้นั้นหันมาสัมพันธ์กับตน แต่เข้ามาเพียงเป็นสื่อช่วยให้คนผู้นั้นสัมพันธ์กับสิ่งที่สาม คือ โลก และชีวิต หรือสิ่งทั้งหลายที่แวดล้อมตัวเขาอยู่อย่างถูกต้อง โดยเข้ามาชี้บอกให้เขาหันไปมองสิ่งเหล่านั้น และพิจารณาให้รู้จักมันตามความเป็นจริงจนเขารู้ได้ด้วยตนเองว่าเขาควรสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านั้นให้ถูกต้องอย่างไร หน้าที่ของกัลยาณมิตร จึงสำคัญที่การให้ความอิสระแก่ผู้ศึกษา อันจะนำไปสู่การรู้ เข้าใจประจักษ์ด้วยตนเอง อิสระภาพของศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงทำหน้าที่อีกด้านหนึ่งของกัลยาณมิตร คือ การแนะนำกระตุ้นเตือนให้ผู้ศึกษาทำหน้าที่ของตนให้ดี

จึงสรุปได้ว่า วตตา จ คือ เป็นผู้ฉลาดในการใช้คำพูด เป็นกระบวนการประการที่สี่ของกัลยาณมิตรธรรม เป็นกระบวนการที่พระสอนศีลธรรม ควรต้องรู้จักพูดหรือกล่าวคำให้ได้ผล พูดเป็น รู้จักชี้แจงให้เข้าใจอย่างเหมาะสม ควรให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือนในเวลาอันเหมาะสม และเป็นที่ปรึกษาให้อีกทอดหนึ่งนอกจากครูประจำชั้น บอกวิธีแก้ไขให้บอกสิ่งที่ควรทำขั้นตอน ตลอดทั้งบอกวิธี

^{๖๑} พระสมพงษ์ ดิกขธมโม (ราชเจริญ), “ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องมุสาวาทในพุทธปรัชญาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาปรัชญา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ข.

ที่ดีให้ ทำให้ได้หลักคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น การให้กัลยาณมิตรผู้มีคุณสมบัติเช่นนี้ จะทำให้เราได้ฝึกฝน พัฒนาตนเอง กล้าเผชิญปัญหา และมีวิธีแก้ไขที่ถูกต้องจากคำแนะนำ ตรงตามเป้าหมายของผู้เป็น กัลยาณมิตรธรรม

๕. เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ (จะจนักขโม)

กระบวนการแห่งความเป็นกัลยาณมิตรประการต่อมา คือ ต้องมีความอดทนต่อถ้อยคำ หรือ จะจนักขโม ซึ่งต้องมีคุณธรรมในข้อสันติซึ่งมากับโสรัจจะ คือ ความเสถียรเป็นสิ่งแสดงถึง คุณธรรมภายในคือ ขันติธรรมในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมจะรับฟังคำปรึกษาซักถาม ตลอดจนคำล่วงเกิน คำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ฟังได้ ไม่เบื่อหน่าย ไม่เสียอารมณ์พยายามที่จะช่วยชี้แจง จนผู้ถามเกิดความกระจ่างชัดในเรื่องนั้นๆ นั่นคือกัลยาณมิตร ต้องมีความอดทน หรือ อดทนธรรมในข้อขันติธรรม ซึ่งโดยปกติแล้ว แม้ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ขันติ นับเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างมาก เป็นธรรมที่ทำให้งาม เนื่องด้วยการกระทำสิ่งใดก็ตาม หากขาดซึ่งขันติเสียแล้ว งานนั้น ย่อมไม่มีทางประสบความสำเร็จได้เลย ทั้งนี้ สามารถกล่าวถึงขันติในความหมายต่างๆดังนี้

ขันติหรือความอดทน จึงหมายถึง ความสามารถที่จะทนต่อความลำบาก มีจิตใจเข้มแข็งที่จะทำความดีและสามารถควบคุมตนเองได้โดย

๑) อดทนต่อความลำบาก คือ มีจิตใจเข้มแข็งที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ

๒) อดทนต่อความเจ็บป่วย คือ อดทนต่อความเจ็บป่วยของร่างกายไม่ท้อแท้

๓) อดทนต่อความเจ็บใจ คือ อดทนต่อการกระทำที่ผู้อื่นล่วงเกินเราได้ตอบด้วยวิธีสันติ

๔) อดทนต่อกิเลส คือ อดทนต่อสิ่งต่างๆ ที่มายั่วให้หลงใหล อดทนต่อความโลภ อดทนต่อความโกรธ และอดทนต่อความหลง

ส่วนโสรัจจะซึ่งเป็นธรรมที่มากับขันติ มีความหมายว่า ความสงบเสถียร ความมีอัธยาศัย งดงาม ความประณีตความเรียบร้อยรวมถึงความไม่หุนหัน หรืออาจแปลว่า ความเสถียร คือ การควบคุม จิตใจให้เยือกเย็นเหมือนปกติ เมื่อได้รับความทุกข์หรือถูกกระทบกระทั่งแตกดัน เป็นต้น

โสรัจจะ เป็นธรรมคู่แฝดของขันติ คือ ต้องมีคู่กัน กล่าวคือ ขันติ เป็นตัวข่มกายวาจาไม่ให้ แสดงอาการดิ้นรนหรือพูดจ่าตอบโต้ เพราะโสรัจจะเป็นตัวข่มใจให้สงบนิ่ง ทำให้ดูเป็นปกติเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น เช่น เมื่อถูกตำหนิ สามารถทนได้ไม่โต้ตอบ ข่มความโกรธได้ แต่ใจยังเดือดอยู่มีอย่างสันอยู่ อย่างนี้เรียกว่าขันติแต่ขาดโสรัจจะ เมื่อข่มใจให้เย็นได้ มือไม่สั่นปากไม่สั่น หน้าไม่แดงด้วยความโกรธ เรียกว่ามีทั้งขันติและโสรัจจะ^{๖๒}

^{๖๒} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), ขันติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.kalyanamitra.org/daily/dhamma/index.php>. [๑๐ ธ.ค. ๒๕๖๐].

ขันติ โสรจจะ จึงเป็นธรรมที่ไปด้วยกัน เมื่อแปลจะได้ความหมายเป็น ธรรมอันทำให้งาม โดยในความหมายแห่งพุทธธรรมคนงาม ต้องงามดังนี้

- ๑) มีจิตใจเข้มแข็งน่ายกย่อง
- ๒) มีวาจาไม่ก้าวร้าวไม่หยาบคาย
- ๓) มีการกระทำที่อยู่ในกรอบที่เหมาะสม

ซึ่งพระธรรมโกศาจารย์ได้อธิบายคำว่า “คนงาม” ไว้ว่าต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ ๑๐ ประการ คือ

- ๑) ขยันขันแข็ง กล้า ยอมตายถ้าถูกรังแก
- ๒) สุภาพ อ่อนโยน เชื่อฟังผู้เฒ่าผู้แก่
- ๓) กตัญญูรับรู้คุณ แม้สิ่งไม่มีชีวิตแม้อุปสรรค ศัตรู
- ๔) มีศีล มีสัตย์ เปิดเผย บริสุทธิ์ใจ
- ๕) ประหยัด สันโดษ รู้จักทำสิ่งร้ายให้กลายเป็นดี
- ๖) มีเมตตา กรุณา มีน้ำใจ ไม่มีเขา ไม่มีเรา
- ๗) อดกลั้น อดทน ด้วยใจแจ่มใส คอยได้รอได้
- ๘) เป็นฝ่ายยอมได้ให้ เพื่อให้อะไรๆ มันลงกันได้
- ๙) ไม่ตามใจกิเลส แต่เลือกข้างถูกรังแก
- ๑๐) เป็นแบบฉบับในเรื่องกิน อยู่ หลับ นอนเกิด แก่ เจ็บ ตายของชาวพุทธเอง^{๖๓}

จึงสรุปได้ว่า วณกุขโม จ คือ เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ เป็นกระบวนการประการที่ห้าของ กัลยาณมิตรธรรม เป็นกระบวนการที่พระสอนศีลธรรม ควรจะต้องรับฟัง คำปรึกษา การซักถาม คำเสนอแนะ และวิพากษ์วิจารณ์ โดยไม่มีโกรธเคือง หรืออารมณ์ฉุนเฉียว ฟังจากการขบคิดเห็นจากผู้เรียนได้ ไม่เบื้อหนาย ไม่เสียอารมณ์พยายามที่จะช่วยชี้แจง จนผู้ถามเกิดความกระจ่างชัดในเรื่องนั้นๆ ด้วยหลักธรรม ประกอบเสริม คือ ขันติ คือความอดทน และ โสรจจะ คือ ความสงบเสถียร ตลอดทั้งควรมีความสุภาพ อ่อนโยน ไม่หวั่นไหวต่อคำติฉินนินทา มีความเข้มแข็งตามหลักธรรมอันถูกต้อง

๖. เป็นผู้อธิบายเรื่องที่ลึกซึ้งได้ (คัมภีร์จะ กะถัง กัตตา)

ผู้ที่จะมีความเป็นกัลยาณมิตรได้ ต้องมีความเป็นบัณฑิต ตามความหมายที่แท้จริงว่า บัณฑิตที่แท้คือ คนที่ดำเนินชีวิตด้วยปัญญาทั้งปัญญาทั้งทางโลก และทางธรรม รวมถึงการที่ต้องสามารถถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรื่องลึกลับได้ คือ สามารถชี้แจงเรื่องต่างๆ ที่ลึกซึ้ง ซับซ้อน ให้เข้าใจได้ง่าย และฉลาดในการชี้แจงเรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป มีคุณสมบัติพิเศษ และมียุทธวิธีในการชี้แจงเรื่องต่างๆ

^{๖๓} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **Socialscience**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://socialscience.igetweb.com/index.php.mo=3&art=13788>. [๑๑ ธ.ค. ๒๕๖๐].

ถูกกาลเทศะ ซึ่งการที่จะแถลงเรื่องต่างๆ ได้อย่างลึกล้ำ บุคคลนั้นต้องรู้จักเข้าใจ ตนเอง บุคคล และชุมชน ที่ต้องเข้าไปสัมผัส สัมพันธ์ด้วย เพราะไม่ว่าผู้พูดจะทรงภูมิ หรือมีทักษะในการพูดเพียงใด แต่ถ้าพูด ผิดกาละ และเทศะ ย่อมไม่ก่อให้เกิดความสำเร็จได้เลย ดังนั้น ผู้ที่จะให้คำแนะนำ ซึ่งเจตนาดีจนเกิดผล ในทางสร้างสรรค์และขับเคลื่อนอุดมการณ์เพื่อพัฒนาชีวิตจนสามารถก้าวข้ามปัญหาอุปสรรค และ ความทุกข์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมควรแก่ธรรม ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ซึ่งความสอดคล้อง กับพระคัมภีร์ของพระพุทธศาสนา (ป.อ.ปยุตฺโต) ที่ได้กล่าวถึงบัณฑิตหรือสัตบุรุษว่า คือ คนดีหรือคนที่แท้ มีลักษณะเฉพาะตัวของเขา คือ ต้องมีคุณธรรมของคนดี มีคุณสมบัติ หรือมีธรรมของสัตบุรุษ อันได้แก่ สัปปุริสธรรม ๗ ซึ่งเป็นคุณธรรมของบัณฑิต ได้แก่

๑) รู้หลักความจริง รู้กฎแห่งธรรม รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล (อัมมัญญตา) คือ รู้หลัก และรู้จักเหตุและรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล รู้ว่าต้องกระทำเหตุอันนี้ หรือ กระทำตามหลักการข้อ นี้ จึงจะให้เกิดผลที่ต้องการอันนั้น คือรู้หลักความจริงของธรรมชาติรู้หลักการกฎเกณฑ์แบบแผน หน้าที่ ซึ่งจะเป็เหตุให้กระทำการได้สำเร็จผลตามความมุ่งหมาย เช่น ฝึกขู้รู้ว่า หลักธรรมที่ตน จะต้องศึกษา และปฏิบัติคืออะไร มีอะไรบ้าง

๒) รู้จักผล รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย (อัตถัญญตา) คือ รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ หรือ ความเป็นไปตามหลักของหลักธรรมหรือหลักการ กฎเกณฑ์ หน้าที่ รู้ผลที่ประสงค์ของกิจที่จะกระทำ เช่น รู้ว่าหลักธรรมหรือภาษิตข้อนั้นๆ มีความหมายว่า อย่างไร หลักนั้นๆ มีความมุ่งหมายอย่างไร กำหนดไว้หรือพึงปฏิบัติเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร การที่ ตนกระทำอยู่มีความมุ่งหมายอย่างไร แล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้าง เช่น ฝึกขู้ว่าธรรมที่ตนศึกษา และ ปฏิบัตินั้นๆ มีความหมาย และความมุ่งหมายอย่างไร ตลอดจนรู้จักประโยชน์ที่เป็นจุดหมายหรือสาระ ของชีวิต

๓) รู้จักตนเอง (อัตตัญญตา) คือ รู้ว่าตัวเรา มีฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้ เท่าไร อย่างไร ตามเป็นจริง เพื่อประพฤติ ปฏิบัติได้เหมาะสม และให้เกิดผลดีและรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป เช่นฝึกขู้รู้ว่าตนมีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา และปฏิภาณแค่ไหน

๔) รู้จักความพอเหมาะพอดี(มัตตัญญตา) คือ รู้จักประมาณ เช่น ฝึกขู้จักประมาณ ในการรับ และการบริโภคปัจจัยสี่ คุฤหัสถ์รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์พระมหากษัตริย์รู้จัก ประมาณในการลงทัณฑ์ทรมานอาชญา และในการเก็บภาษี เป็นต้น

๕) รู้กาลเวลาอันเหมาะสม (กาลัญญตา) คือ รู้ระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบ กิจการงาน เช่น ให้ตรงเวลา เป็นเวลา ทันเวลา พอเวลา เหมาะเวลา รู้ว่าเวลาไหน ควรทำอะไร รู้จัก เวลาเรียน เวลาทำงาน เวลาพักผ่อน เป็นต้น

๖) รู้จักชุมชน (ปรีชาญาณ) คือ รู้จักบริษัท รู้จักถิ่น ที่ชุมชน ที่ประชุม รู้กริยามารยาท ระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณีและข้อควรระวังปฏิบัติอื่นๆ ที่จะประพัตต่อชุมชนนั้นๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา ต้องทำกิริยา ต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น

๗) บุคคลปรีชาญาณ รู้จักเลือกคบคน หรือ เป็นผู้รู้จักบุคคล (บุคคลปรีชาญาณ) คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่ จะใช้จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น^{๖๔}

จึงพอสรุปได้ว่า คมกิริยจ กถ กตดา คือ เป็นผู้อธิบายเรื่องที่ลึกซึ้งได้ เป็นกระบวนการประการที่หกของกัลยาณมิตรธรรม เป็นกระบวนการที่พระสอนศีลธรรม ควรเป็นกัลยาณมิตรที่ดีที่สามารถอธิบายเรื่องราวที่ลึกซึ้งได้ จึงต้องเป็นผู้มีความเข้าใจในสิ่งที่ได้ฟังอย่างรวดเร็ว มีความทรงจำดี มีความสามารถในการตีความได้ถูกต้องลึกซึ้งชัดเจน และน้อมนำสิ่งนั้นมาปฏิบัติอย่างถูกต้อง พร้อมกับให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นด้วยถ้อยคำที่เหมาะสมไพเราะสุภาพ ชัดเจน มีเทคนิคในการโน้มน้าวใจเป็นเหตุให้ผู้อื่นเห็นด้วย และนำไปปฏิบัติตาม

๗. เป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย (ใน จัณฐาเน นิโยชเย)

คุณสมบัติประการสุดท้ายของกัลยาณมิตรคือ การไม่ชักนำมิตรในสิ่งที่ไม่ควร (อฐานะ) ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือ ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสียไร้สาระ เช่น อบายมุข ๔ คือ ช่องทางแห่งความเสื่อม ทางที่จะนำไปสู่ความพินาศ เหตุย่อมนัยแห่งโลกทรพย์ มี ๔ ประการ คือ ๑) เป็นนักร้องหญิง นักร้องผู้ชาย (อิติธัตตะ) ๒) เป็นนักร้องสุรา นักดื่ม (สุราธัตตะ) ๓) เป็นนักร้องพนัน (อักษัตตะ) และ ๔) คบคนชั่ว (ปาปมิตตะ) แต่แนะนำในสิ่งที่ควร (ฐานะ) เรื่องที่เป็นประโยชน์ให้เกิดความรู้สึกในทางที่ดีงาม และปฏิบัติถูกต้อง การที่มิตรทำกิจต่างๆ ร่วมกัน และช่วยเหลือเกื้อกูลกันนั้น เป็นเพียงส่วนประกอบภายนอก แต่สิ่งสำคัญคือ ความมีอิทธิพลชักจูงกันในด้านความคิดเห็นทัศนคติ ค่านิยม ความรู้ความเข้าใจต่างๆ ที่เรียกรวมว่า ทิณฐิ มิตรใดมีอิทธิพลชักจูงให้เกิดมิจฉาทิฐิก็เป็นมิตรไม่ดี เรียกว่า ปาปมิตร มิตรใดชักจูงให้เกิดสัมมาทิณฐิ ก็เป็นมิตรดี มิตรแท้ เรียกว่ากัลยาณมิตร

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่า มิตรในเรือนคือ มารดาบิดา หรือแม้แต่ครูอาจารย์ มีอิทธิพลชักนำ ทิณฐิ น้อยกว่ามิตรชนิดเพื่อน และบางครั้งปรากฏว่า แม้แต่เพื่อนก็ยังมิอิทธิพลน้อยกว่ามิตรชนิดตัวอยู่ห่างแต่มีพลังแรงเข้าถึงใจที่มาทางสื่อมวลชน สิ่งบันเทิงเริงรมย์ ตลอดจนหนังสือต่างๆ ซึ่งสิ่งที่เป็นปัจจัยหรือเครื่องเชื่อมต่อระหว่างมิตรกับอิทธิพลที่เกิดขึ้นในใจ ได้แก่ ความเชื่อ ความเลื่อมใส ความนิยมชมชอบความซาบซึ้งใจ ที่เรียกว่าศรัทธา เมื่อมีศรัทธาหรือทำให้เกิดศรัทธาได้แล้ว ถึงตัวมิตรจะอยู่ไกลไม่ได้คลุกคลี ก็มีอิทธิพลได้ ถึงตัวมิตรจะอยู่ใกล้ แต่มาศรัทธา ก็หาอิทธิพลชักจูงได้ไม่ ดังนั้น ท่านจึง

^{๖๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕๔๔.

ถือเป็นหลักการว่า ผู้ซึ่งจะทำหน้าที่ชักนำสั่งสอนผู้อื่นได้ จะต้องสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ผู้รับฟังก่อน หากยังทำให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาไม่ได้ ก็ยังไม่ถือว่าเป็นกัลยาณมิตร และการเสวนาหรือการคบหาก็ยังไม่เกิดผล จนเมื่อศรัทธาเกิดแล้ว ใจก็เปิดรับ จึงสามารถชักจูงให้รู้จักคิดอย่างถูกต้อง หรือนำพฤติกรรมให้เกิดการเลียนแบบในการทำสิ่งที่ถูกต้อง ฉะนั้น การทำหน้าที่กัลยาณมิตรได้สำเร็จหรือไม่ อยู่ที่ว่า สามารถทำให้ผู้เสวนาเกิดมีสัมมาทิฐิ ได้หรือไม่นั่นเอง

ทั้งนี้ ในการจะแนะนำผู้อื่นไปในทางที่ถูกที่ควรได้นั้น อย่างน้อยต้องมีคุณธรรม ๒ ประการ เป็นตัวกำหนด คือ มีโยนิโสมนสิการ และสัมมาทิฐิ เป็นลำดับไป โดยความคิดที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) เป็นความเห็นที่ประกอบด้วยปัญญา อันเกิดจากการได้พิจารณา โดยแยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ซึ่งจะขยายความองค์ธรรมสัมมาทิฐิและโยนิโสมนสิการได้ดังนี้

๑) มีความเห็นถูกต้อง (มีสัมมาทิฐิ) หมายถึง มีความคิดเห็น ทศนคติ ค่านิยม ค่านิยม ความรู้ความเข้าใจถูกต้อง ดึงมถูกคลองธรรม เห็นตามความเป็นจริง แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ สัมมาทิฐิที่เป็นมโนสุจริต และสัมมาทิฐิที่เป็นอริยมรรค ดังได้อธิบายไว้ดังนี้

(๑) สัมมาทิฐิที่เป็นมโนสุจริต หมายถึง ความเห็นถูกต้อง ๑๐ ประการ คือ เห็นว่าการให้ทานมีผลจริง การบูชามีผลจริง การเคารพบูชามีผลจริง การบูชามีผลจริง ผลวิบากของกรรมดีกรรมชั่วมีจริง คุณของมารดา มีจริงคุณของบิดามีจริง โอปปาทิกะ (พวกเกิดทันทีเช่นเทวดา) มีจริง สมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบบรรลุมรรคผลนิพพาน รู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเองแล้วสอนให้ผู้รู้ตามด้วยมีจริง ซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า สัมมาทิฐิในข้อนี้เป็นสัมมาทิฐิแบบชาวโลก คือ เป็นในขั้นศีล ชั้นธรรม ความว่า สัมมาทิฐิในข้อนี้ นับเป็นความเชื่อถือ ความเห็น ทศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องดีงาม มีเหตุผล เป็นประโยชน์เกี่ยวกับเรื่องความดีความชั่ว ซึ่งทำให้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน เรียกว่า กัมมัสสกะตาญาณ เป็นโลกียสัมมาทิฐิ หรือ สัมมาทิฐิขั้นโลกีย์ เกิดความรู้ความเข้าใจเหตุผล โดยอาศัยการอบรมสั่งสอนปลูกฝังสืบๆ กันมาในสังคม ช่วยให้เกิดความประพฤติดีประพฤติชอบ และการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ทำให้สังคมสงบเรียบร้อย คนอยู่ร่วมกันร่มเย็นเป็นสุข^{๖๕}

(๒) สัมมาทิฐิที่เป็นอริยมรรค หมายถึง ความเห็นในข้อปฏิบัติหรือหนทางอันประเสริฐที่นำไปสู่ความพ้นจากทุกข์ทั้งปวง เรียกว่า อริยมรรค มีองค์ประกอบ ๘^{๖๖} คือ

- มีความเห็นที่ถูกต้อง หมายถึง การรู้ในความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ (อริยสัจ ๔) คือ เห็นทุกข์ อันได้แก่ สภาวะที่บีบคั้น ขัดแย้ง สภาพที่ทนได้ยากเห็นสมุทัยอันเป็นเหตุที่

^{๖๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔๒.

^{๖๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๑ - ๒๕๒.

ก่อให้เกิดทุกข์ คือ เห็นตัณหา ^{๖๗} หรือความทะยานอยาก ได้แก่ ๑.ความทะยานอยากในกาม คือ ความอยากได้ในกามคุณ คือสิ่งสนองความต้องการของประสาททั้งห้า (กามตัณหา) ๒. ความทะยานอยากในภพ คือ ความอยากได้ อยากมี อยากเป็น อยากคงอยู่ตลอดไป (ภวตัณหา) ๓.ความทะยานอยากในวิภพ คือ ความอยากพ้นจากสภาพที่ไม่ปรารถนา อยากทำลาย อยากให้ดับสูญ (วิภวตัณหา) ส่วนอริยสัจ ๒ ข้อสุดท้าย ได้แก่ เห็นนิโรธ คือ ภาวะที่ตัณหาดับสิ้นไป และเห็นมรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความพ้นทุกข์

- มีความคิดที่ถูกต้อง ดีงาม คือ ไม่คิดไปในทางที่จะสนองความอยากของตนไม่คิดพยาบาท ไม่คิดเบียดเบียน

- มีการแสดงออกทางวาจาที่ถูกต้อง ได้แก่ การไม่โกรธ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ รวมเรียกว่า วจีสุจริต ๔

- มีการแสดงออกทางกายที่ถูกต้อง ได้แก่ การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติดีกในกาม รวมเรียกว่า กายสุจริต ๓

- มีการเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง ได้แก่ การเว้นจากการประกอบอาชีพที่ผิดศีลธรรม

- มีความพยายามในทางที่ถูกต้อง คือ พยายามปิดกั้นบาป และอกุศลที่ยังไม่เกิด พยายามสร้างกุศลกรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และพยายามกำจัดบาป และอกุศลที่เกิดแล้ว พยายามสร้างกุศลกรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และพยายามรักษากุศลธรรมที่มีแล้วให้มากยิ่งขึ้น เรียกว่า หลักฐาน ๔

- มีความระลึกถูกต้อง ได้แก่ การพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริง (สติปัฏฐาน ๔) คือ การกำหนดพิจารณากาย ความรู้สึก (เวทนา) จิตใจ และธรรมชาติ(ธรรม)

- มีจิตตั้งมั่นถูกต้อง ได้แก่ การเพ่งพินิจด้วยจิตที่เป็นสมาธิแน่วแน่ (ฌาน ๔)

ซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า สัมมาทิฐิในข้อนี้เป็นสัมมาทิฐิที่มุ่งไปสู่ความพ้นทุกข์ ความว่า สัมมาทิฐิในข้อนี้ นับเป็นความรู้ ความเห็น ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก และชีวิต หรือสังขารธรรมทั้งหลาย ถูกต้องตามความเป็นจริงคือ ตามสถานะของมัน และตามความเป็นไป โดยธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ที่ถูกต้องซึ่งควรจะมีระหว่างตนเองกับสิ่งทั้งหลายที่แวดล้อมอยู่ ความรู้ความเห็นความเข้าใจอย่างนี้ เกิดจากการรู้จักสอน รู้จักคิด รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตรงตามสถานะ และตามเหตุผลปัจจัยของมัน เป็นความรู้ความเห็น

^{๖๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๑.

ความเข้าใจ ที่ได้เรียกว่า สัมมาทิฐิแนวโลกุตระ คือในขั้นตอนนี้ยังเป็นโลกียะ แต่อยู่ในแนวทางของโลกุตระสัมมาทิฐิจะเจริญงอกงามขึ้นเป็นโลกุตระสัมมาทิฐิได้ต่อไป^{๖๘}

๒) มีการพิจารณาโดยแยกคาย (มีโยนิโสมนสิการ) อ่านว่า โยนิโสมนะสิการ ประกอบด้วย ๒ คำ คือ

- โยนิโส มาจาก โยนิ แปลว่า เหตุ ต้นเค้า แหล่งเกิดปัญหา อุบาย วิธี ทาง
- มนสิการ หมายถึง การทำในใจ การคิด คำนึง นึกถึง พิจารณา^{๖๙}

ดังนั้น โยนิโสมนสิการ จึงหมายถึง “การทำไว้ในใจโดยแยกคาย, การพิจารณาโดยแยกคาย” นั่นคือ ความเป็นผู้ฉลาดในการคิดอย่างถูกวิธี พิจารณาไตร่ตรองจนถึงสามเหตุแล้วสรุปออกมาได้ว่า สิ่งนั้นควรหรือไม่ควร ดีหรือไม่ดี เป็นวิถีทางแห่งปัญญา เป็นธรรมสำหรับกลับกรองแยกแยะข้อมูล หรือแหล่งข่าว (ปรโตโฆสะ) อีกชั้นหนึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งสัมมาทิฐิทำให้มีเหตุผลไม่มกมาย” ซึ่งคัมภีร์ชั้นอรรถกถา และฎีกาได้แสดงไวพจน์แจกความหมายเป็นแง่ต่างๆ คือ

(๑) การคิดหรือพิจารณาโดยอุบาย (อุบายมนสิการ) คือ การคิดอย่างมีวิธีหรือถูกวิธี ซึ่งหมายถึง การเข้าถึงความจริง สอดคล้องกับแนวสัจจะ ซึ่งทำให้รู้สภาวะลักษณะ และสามัญลักษณะ คือ ลักษณะที่มีเสมอกันแก่สังขารธรรมทั้งปวง ได้แก่ ความเป็นของไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความเป็นของไม่ใช่ตน ของสิ่งทั้งหลาย

(๒) การคิดถูกทาง ต่อเนื่องเป็นลำดับ (ปถมนสิการ) หมายถึง ความคิดที่เป็นระเบียบตามหลักเหตุผล ไม่ยุ่งเหยิงสับสน จิตไม่ติดพันในเรื่องนี้ แต่กลับเตลิดไปอีกเรื่องหนึ่ง จิตยุ่งเหยิงกระโดดไปมา ไม่เป็นขึ้นเป็นอัน รวมทั้งความสามารถในการดึงความคิดไปสู่แนวทางที่สุด

(๓) การคิดอย่างมีเหตุผล (การณมนสิการ) เป็นการสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดแห่งเหตุปัจจัย พิจารณาสืบสาวหาสาเหตุ ให้เข้าใจถึงต้นเค้า หรือแหล่งที่มา ซึ่งส่งผลต่อเนื่องตามลำดับ

(๔) การคิดการพิจารณาให้เกิดกุศลธรรม (อุปาทกมนสิการ) เช่น การพิจารณาที่ทำให้ มีสติ หรือทำให้จิตใจเข้มแข็งมั่นคง เป็นต้น

ซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่า ในการเกิดในแต่ละครั้ง อาจมีลักษณะครบทั้ง ๔ ข้อ โดยสามารถเขียนลักษณะทั้ง ๔ ข้อนี้ สั้นๆ ได้ว่า คิดถูกวิธี คิดมีระเบียบ คิดมีเหตุผล คิดเร้ากุศล^{๗๐}

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔๓.

^{๖๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๖๙ - ๖๗๐.

^{๗๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม, หน้า ๖๗๐ - ๖๗๑.

จึงพอสรุปได้ว่า โน จมฺภูฏาเน นิโยชเย คือ เป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย เป็นกระบวนการ
ประการสุดท้ายของกัลยาณมิตรธรรม เป็นกระบวนการที่พระสอนศีลธรรม ควรไม่ชักจูงแก่ศิษย์คือ
นักเรียนในทางที่หายนะหรือเสื่อมเสีย แนะนำอบายมุขทั้ง ๖ อันเป็นรากเหง้าประจำอยู่ในสังคม ควรที่
พระสอนศีลธรรมแนะนำให้ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติด้วยความถูกต้อง ปราศจากอกุศลมูลทั้งปวง ด้วยความ
มีสัมมาทิฐิ คือ มีเหตุผลไม่มกมาย และให้มีการพิจารณาอย่างแยกคายได้

๒.๓.๔ หลักธรรมที่สนับสนุนหลักกัลยาณมิตร

สมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร คือ ผู้ทำหน้าที่ด้านการให้
คำแนะนำสั่งสอน ควรมีความธรรมเสริม เพื่อให้การทำงานประสบผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น ได้แก่

๑. เป็นผู้น่ารัก (ปิโย) โดยคุณธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความน่ารัก ได้แก่ ๑) พรหมวิหาร ๔
ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ๒) สังคหัตถ์ ๔ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา

๒. เป็นผู้น่ารัก (ครุ) โดยคุณธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความน่ารัก ได้แก่ ๑) ปราศจาก
อคติ ๔ (ความลำเอียง) เพราะชอบ เพราะชัง เพราะโกรธ เพราะกลัว ๒) พรหมวิหาร ๔ ได้แก่ เมตตา
กรุณา มุทิตา อุเบกขา ๓) คุณสมบัติของครูอันเลิศ ได้แก่ ทำตนได้ก่อนสอน และมีความมีอิสระทางใจ

๓. เป็นผู้น่ารัก (ภาวนีโย) โดยคุณธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความน่ารัก ได้แก่
ภาวนา ๔ ได้แก่ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา ปัญญาภาวนา

๔. เป็นผู้ฉลาดในการใช้คำพูด (วัตตะจา จะ) ธรรมข้อนี้ จะเน้นไปที่การสามารถกระตุ้น
ให้ผู้เรียนทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้องด้วยความเมตตา และมีวาจาที่ดี (ปิยะวาจา)

๕. เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ (วะจะนัชโม) โดยมีคุณธรรมที่ส่งเสริม ได้แก่ ๑) ขันติ
อดทนด้านร่างกาย และจิตใจ ๒) โสรัจจะ ความสงบเสถียร

๖. เป็นผู้อธิบายเรื่องที่ลึกซึ้งได้ (คัมภีรญจะ กะถัง กัตตะ) ได้แก่ ๑) สัมปรีชธรรม ๗
รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้บุคคลรู้ชุมชน ๒) ธรรมของผู้แสดงธรรม ๕ คือ เป็นผู้ที่สามารถ
ชี้แจงให้เข้าใจชัดเจน มีความเมตตา ปราศจากอคติ ไม่เห็นแก่ลาภหรือค่าจ้าง สอนตามเนื้อหาโดยไม่ยก
ตนข่มท่าน ๓) ลักษณะของผู้แสดงธรรม ๖ คือ สามารถเข้าใจรวดเร็ว ทรงจำดี รู้จักพิจารณาชัดเจน
นำมาปฏิบัติจริง มีวาจาไพเราะฉะฉาน มีวาจาพิบูลใจ

๗. เป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย (โนจฺมฺภูฏาเน นิโยชเย) ได้แก่ ๑) สัมมาทิฐิ คือ
การมีความเห็นที่ถูกต้อง ๒) โยนิโสมนสิการ คือ คิดด้วยวิธีการต่างๆ คิดต่อเนื่องเป็นลำดับ คิดอย่างมี
เหตุผล คิดให้เกิดกุศลธรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๗๑} ได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่สำคัญของกัลยาณมิตรอย่างเหลือไว้มีสองประการ คือ ทำได้อย่างที่พูดและมีความเป็นอิสระ สำหรับผู้มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในฐานะที่เป็นกัลยาณมิตรมีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ ต้องมีคุณธรรมคุณธรรมที่สำคัญที่สุดต่อบุคคลผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรคือ ความเป็นผู้กระทำได้จริง พูดอย่างไรทำอย่างนั้น หรือทำอย่างไรพูดอย่างนั้น นี่คือ ตัวดีดังดู อันแรกที่ปรากฏต่อสายตา ผู้ได้ดูได้ฟังพระผู้มีพระภาคได้ตรัสเปรียบบุคคลประเภทนี้ว่า “เหมือนเมฆที่คำรามและให้ฝนตก”^{๗๒} เป็นเมฆคำรามที่ให้ความหวังแก่สัตว์และพืชได้ส่วนความเป็นอิสระท่านกล่าวว่า มองได้ ๒ ด้าน คือ ด้านความเป็นอยู่หรือระบบการดำเนินชีวิต และความเป็นอิสระภายในใจ ความเป็นอิสระนี้เป็นสิ่งสำคัญ ผู้ที่ติดอยู่ในเครื่องผูกมัดจองจำอย่างเดียวกับเขา หรือว่าว่ายวนด้นรนอยู่ในกระแสน้ำเชี่ยวในเกลียวคลื่นเดียวกับคนอื่นแม้แต่นกก็ยังช่วยไม่ได้จะช่วยเหลือหรือรื้อถอนผู้อื่นขึ้นมาได้อย่างไร คนที่ติดอยู่ในระบบที่ผูกมัดของสังคม ด้นรนแสวงหาสิ่งต่างๆ ตามแนวทางเดียวกับคนอื่น ๆ ด้วยค่านิยมอย่างเดียวกัน มีปัญหาปิดกั้นทางด้านความเป็นอยู่ การอาชีพของตนและครอบครัวด้นรนเพื่อความอยู่รอดเฉพาะตนและจำเพาะครอบครัวของตนเหมือนกันกับคนอื่น ๆ เมื่อสังคมเกิดปัญหาย่อมยากที่จะมีเวลาที่มีความคิดมาอุทิศให้แก่การไถ่ถอนคนอื่น ๆ หรือที่จะนำผู้คนออกไปสู่แนว ทางใหม่ๆ ได้เมื่อพยายามทำก็มักเข้าแนวที่ว่ากันว่า พายเรือเวียนวนอยู่อย่าง ยิ่งเมื่อทั้งระบบความเป็นอยู่ทั้งจิตใจ ล้วนไม่เป็นอิสระทั้งสองอย่าง ก็ยิ่งประสบความสำเร็จได้ยากด้วยเหตุนี้

พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระบบสงฆ์ให้เป็นชุมชนอิสระ มีความเป็นอยู่หรือระบบการดำเนินชีวิตเป็นอิสระจากระบบของสังคมใหญ่ ดังจะเห็นได้จากวินัยที่เป็นเครื่องจัดระบบแบบแผนของสงฆ์ เมื่อมีระบบชีวิตความเป็นอยู่เป็นอิสระด้วยและมีจิตหลุดพ้นเป็นอิสระเป็นพื้นฐานด้วย ก็จะทำให้สงฆ์เป็นชุมชนอิสระที่ช่วยชักนำสิ่งที่ตั้งงามถูกต้องเข้ามาให้แก่สังคมส่วนใหญ่อย่างได้ผล และสามารถเป็นแหล่งพึ่งอาศัยช่วยให้ความเป็นอิสระระดับต่างๆ แก่คนในสังคมใหญ่นั้นด้วย ในอุปนิสสกยปุตตเถรวัตถุ พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ว่า “บัณฑิตพึงตั้งตนไว้ในคุณธรรมที่เหมาะสมก่อน แล้วสอนคนอื่นในภายหลังจึงจะไม่มัวหมอง (ถูกนิินทา)”^{๗๓} แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของตนเองก่อนค่อยช่วยเหลือแนะนำผู้อื่น และมีพุทธพจน์อีกแห่งหนึ่งที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า

ดูก่อนจุนทะ ผู้ที่ตนเองก็จมอยู่ในโคลนเลนอันลึก จะช่วยฉุดยกคนอื่นที่จมอยู่ในโคลนเลนอัน ลึกขึ้นมาได้นั้น ข้อนีมิใช่ฐานะที่จะเป็นไปได้ผู้ที่ตนเองไม่จมอยู่ในโคลนเลนอันลึก จะช่วยฉุดยก

^{๗๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรมฉบับขยายความ**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๓๙.

^{๗๒} อ. จตุก. (ไทย) ๒๑/๑๐๑/๑๕๔.

^{๗๓} ชุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๕๘/๘๑.

คนอื่นที่จมอยู่ในโคลนเลนอันลึกขึ้นมา ขอนี้จึงจะเป็นฐานะที่เป็นไปได้ผู้ที่ตนเองมิได้ฝึกมิได้อบรม ยังไม่หายร้อนกิเลส จักฝึก จักอบรม จักทำคนอื่นให้หายร้อนกิเลสขอนี้มิใช่ฐานะที่จะเป็นไปได้ผู้ที่ตนเองได้ฝึกแล้ว อบรมแล้ว ดับร้อนกิเลสแล้ว จักฝึก จักอบรม จักทำคนอื่นให้หายร้อนกิเลสขอนี้จึงจะเป็นฐานะที่จะเป็นไปได้^{๗๔}

พระพุทธเจ้าตรัสถึงประโยชน์จากการได้อาศัยสัตบุรุษหรือกัลยาณมิตรว่า “เมื่อก่อนเมฆใหญ่เมื่อกดลงมาให้ข้าวกล้าทั้งปวงเจริญงอกงาม ย่อมตกเพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่คนหมู่มากฉันใด สัตบุรุษเมื่อเกิดในตระกูล ก็ฉันนั้นเหมือนกัน กล่าวคือ ย่อมเกิดมาเพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูล และเพื่อสุขแก่คนจำนวนมาก ได้แก่ มารดาบิดา บุตรภรรยา ทาส กรรมกร คนใช้มิตรและอำมาตย์ญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว รวมถึงพระราช เหล่าเทวดา สมณพราหมณ์”^{๗๕} นอกเหนือจากนี้ยังมีภาพิตของเหล่าเทวดาที่กล่าวว่าบุคคลควรคบสัตบุรุษ เพราะการคบสัตบุรุษย่อมได้รับประโยชน์เหล่านี้คือ จะรู้แจ้งสัจธรรม^{๗๖} ไม่เป็นผู้ตกต่ำ ย่อมได้ปัญญา ไม่เศร้าโศกในท่ามกลางผู้เศร้าโศก ย่อมรุ่งเรือง ในท่ามกลางญาติย่อมไปสู่สุคติย่อมดำรงอยู่ได้ตลอดไป หลังจากนั้น เทวดาได้กราบทูลถามพระผู้มีพระภาคว่าคำของใครหนอเป็นสุภาพิต พระพุทธองค์ตรัสรับรอง คำของเหล่าเทวดาเป็นสุภาพิตโดยอ้อม แต่ให้เทวดาตระหนักรับฟังพุทธพจน์ว่า “บุคคลควรสมาคมกับพวกสัตบุรุษเท่านั้นความทำความสนทนากับพวกสัตบุรุษ บุคคลรู้แจ้งสัจธรรมของพวกสัตบุรุษแล้ว ย่อมหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง”^{๗๗}

สรุปว่า หลักธรรมที่สนับสนุนหลักกัลยาณมิตร ๗ เป็นหลักปฏิบัติของบุคคลที่มีความพร้อมพร้อมแห่งคุณธรรมความดีงาม เป็นผู้ห่างไกลจากสิ่งอันเป็นข้าศึกในการพัฒนาศักยภาพชีวิต และตั้งตนอยู่อย่างเหมาะสมแห่งการเคารพ รวมทั้งยังเป็นผู้สร้างสรรค์ประโยชน์สุข และคุณธรรมความดีงามต่างๆ ให้แก่บุคคลรอบข้างด้วยความเข้าใจ จนเป็นแรงเหนี่ยวนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาไปสู่ประโยชน์และความสุขในระดับต่างๆ โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในระบบของสถาบันการศึกษาเสมอไป แต่อาจอยู่นอกสถาบันการศึกษาก็ได้ เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ญาติพี่น้อง และคนในสังคมก็สามารถให้การศึกษารูปแบบนอกระบบได้

นอกจากนี้ หลักธรรมที่สนับสนุนหลักกัลยาณมิตร ๗ ซึ่งเป็นหลักของการทำหน้าที่แนะนำพร่ำสอนศิษย์นั้น ควรจะมีธรรมะที่เป็นเครื่องสนับสนุนอีก คือ ด้านเป็นผู้นำรัก ควรมีหลักพรหมวิหาร ๔ และสังคหะวัตถุ ๔ ด้านเป็นผู้นำเคารพ ควรมีหลักอคติ ๔ ด้านเป็นผู้นำยกย่อง ควรมี

^{๗๔} ม.มู. (ไทย) ๑๒/๘ /๗๘.

^{๗๕} อัง.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๑๓๘/๒๙๗.

^{๗๖} มูลนิธิศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา, **ควรคบสัตบุรุษ**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.dhammahome.com/webboard/topic1835.html [๑๑ ธ.ค. ๒๕๖๐].

^{๗๗} ส. สคาถ. (ไทย) ๑๕/๓๑/๓๕.

ภavana ๔ ด้านเป็นผู้ใช้ถ้อยคำ ควรเป็นผู้มีปิยะวาจา ด้านเป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ ควรมีขันติโสรัจจะ ด้านเป็นผู้อธิบายเรื่องลึกซึ้งได้ ควรมีสัมปยุตธรรม ๗ และองค์ของพระธรรมกถึก ๕ ส่วนด้านเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย ควรมีสัมมาทิฐิและโยนิโสมนสิการสนับสนุนด้วย

เมื่อกล่าวถึงในความเป็นกัลยาณมิตรธรรมของพระสอนศีลธรรม จะต้องมีความสมบัติ กัลยาณมิตรธรรมทั้ง ๗ ประกอบด้วย เป็นที่รักที่พอใจ หรือปิโย สร้างความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม ไม่ว่าจะเป็นกริยา มารยาท การแต่งกาย การพูดจา ก็ดูเรียบร้อยดีงามทุกอย่าง ใครเห็นก็อยากคบค้าสมาคมด้วย, เป็นที่น่าเคารพ หรือครุ ประพฤติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย มีความเป็นผู้ใหญ่พอที่จะพึ่งพิงได้, เป็นที่น่าเจริญใจน่ายกย่อง หรือภาวนีโย ในฐานทรงคุณมีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริงทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง, เป็นนักพูด หรือวตตะ จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดีในเมื่อมิตรทำไม่ถูกต้อง หรือรู้ไม่จริง, เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ หรือวจนกขโม เป็นผู้พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำเสนอแนะและวิพากษ์วิจารณ์อดทนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว เป็นผู้แถลงเรื่องล้าลึกได้ หรือคัมภีรญจ กถ กตตะ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจสำหรับหลักธรรมที่ทำให้งามทั้ง ๗ นี้ เป็นหลักธรรมที่สามารถปฏิบัติได้จนถึงที่สุด คือ หลุดพ้นจากกิเลส การเข้าถึงซึ่งพระนิพพาน หรือโลกุตระธรรม ขณะเดียวกัน ก็มีผลต่อผู้ปฏิบัติในระดับโลกียธรรม คือความงามที่เกิดขึ้นในใจตน เกิดจากการประพฤติปฏิบัติ และส่งผลให้เกิดเป็นความงามที่ประทับใจต่อผู้พบเห็น ไม่ใช่ความงามที่เกิดจากการเสกสรรค์ปั้นแต่ง จากการแต่งเติมภายนอกปกปิดด้วยเครื่องสำอางที่ฉาบฉวยไม่ยั่งยืน จนลืมที่จะทำให้เกิดความงามจากข้างในใจ ที่เกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง

ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า พระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร คือ ผู้ทำหน้าที่ด้านการให้คำแนะนำสั่งสอน ควรมีความคุณธรรมและจริยธรรมในการเสริมสร้างประจำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การทำงานในการสอนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วย ๗ ประการ คือ ๑) เป็นผู้น่ารัก (ปิโย) คือ มีเมตตากรุณา ใส่ใจในการสั่งสอนแก่ผู้เรียน เข้าถึงจิตใจและสร้างความสนิทสนมเป็นกันเอง ๒) เป็นที่น่าเคารพ (ครุ) คือ เป็นผู้หนักแน่น ถือหลักการเป็นสำคัญ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจและเป็นที่ยึดได้ ๓) เป็นผู้น่ายกย่อง (ภาวนีโย) คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริง เป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนเองและเป็นที่น่ายกย่องเอาแบบอย่าง ๔) เป็นผู้ฉลาดในการใช้คำพูด (วตตะ จ) คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรทำอะไร คอยให้คำแนะนำตักเตือนและเป็นที่ปรึกษาที่ดี ๕) เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ (วจะนักรขโม) คือ พร้อมรับฟังคำปรึกษาชักถาม อดทนต่อคำล่วงเกิน คำตักเตือนและอดทนฟังได้ไม่เสียอารมณ์ ๖) เป็นผู้อธิบายเรื่องที่ลึกซึ้งได้ (คัมภีรญจ กะถ กตตะ) คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่างๆ ที่ยุ่งยากซับซ้อนหรือลึกซึ้งให้เข้าใจโดยย่อได้ง่ายต่อความเข้าใจ ๗) เป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย (โนจัญฐาเน นิยชะเย) คือ ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสียหรือเรื่อง

เหลวไหล อันเป็นสาเหตุที่จะนำความหายนะหรือเสื่อมเสียได้ กัลณมิตรธรรมทั้ง ๗ ประการจึงเป็นคุณสมบัติสำหรับพระสอนศีลธรรม ที่พระสอนศีลธรรมพึงมีไว้ในประจำจิตที่จะทำหน้าที่เป็นผู้สั่งสอนที่มีความน่าเคารพยกย่อง น่าเชื่อถือโดยปราศจากอคติแก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง

๒.๔ บริบทโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากการศึกษาและทบทวนบริบทโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีอธิบายความหมายดังต่อไปนี้

๒.๔.๑ ความหมายของโรงเรียนมัธยมศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง เป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา หรือระหว่างประถมศึกษากับอุดมศึกษา กำหนดเวลาเรียนหกปี มีจุดมุ่งหมาย ให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจ และรู้จักเลือกวิชาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม แบ่งการศึกษาออกเป็นสองตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น กับมัธยมศึกษาตอนปลายใช้เวลาเรียนตอนละสามปี ผู้เรียนในระดับนี้ ต้องเป็นโสดแต่ไม่กำหนดอายุผู้เรียน

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และการศึกษาต่อให้สามารถเลือกแนวทาง ที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมืองดี โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะเลือก และตัดสินใจประกอบสัมมาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการเพิ่มเติมจากตอนต้นโดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเขavnปัญญา มีความรู้และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ เป็นช่องทางในการประกอบอาชีพ รวมพัฒนาสังคมด้วยแนวทาง และวิธีการใหม่ ๆ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

คำว่า มัธยมศึกษา เริ่มปรากฏเป็นครั้งแรก ในประวัติการศึกษาไทยในร่างโครงการศึกษา พ.ศ.๒๔๔๑ ซึ่งพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์ ร่างขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ และได้มีวิวัฒนาการดังนี้

พ.ศ.๒๔๔๑ เป็นการศึกษาประเภทสามัญเรียกว่า การเล่าเรียนเบื้องต้น กำหนดเวลาเรียนสี่ปี อายุผู้เรียนตั้งแต่ ๑๔ - ๑๗ ปี

พ.ศ.๒๔๔๕ ใช้เวลาเรียนแปดปี ผู้เรียนจะต้องมีอายุไม่เกิน ๑๕ ปี

พ.ศ.๒๔๕๖ ใช้เวลาเรียนแปดปี แบ่งเป็นมัธยมศึกษาตอนต้นสามปี ตอนกลางสามปี และตอนปลายสองปี

พ.ศ.๒๕๖๔ แบ่งเป็นมัธยมศึกษาสามัญ และมัธยมศึกษาวิสามัญ มัธยมศึกษาสามัญแบ่งออกเป็นตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย รวมแปดปี ส่วนมัธยมศึกษาวิสามัญจัดเป็นสามชั้น ถึงขั้นต่ำ กลาง และขั้นสูง

พ.ศ.๒๕๗๑ ปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนสองปี โดยแยกเป็นสาม แผนก ถึงแผนกกลาง สอนวิชาทั่วไป แผนกภาษาสอนหนักไปทางภาษาต่างประเทศคือ ให้เรียน ภาษาอังกฤษ และเลือกเรียนภาษาฝรั่งเศส หรือภาษาเยอรมัน หรือภาษาจีน และแผนกวิทยาศาสตร์ สอนหนักไปทางวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์

พ.ศ.๒๕๗๕ ชั้นมัธยมศึกษา แบ่งเป็นสองตอนคือ ตอนต้นสี่ปี (ม.๑ - ม.๔) ตอนปลายสี่ปี (ม.๕ - ม.๘) ในตอนปลายแบ่งเป็นสี่แผนก เป็นสายสามัญสองแผนกคือ แผนกอักษรศาสตร์ และ แผนกวิทยาศาสตร์ สายวิสามัญสองแผนกคือ แผนกกลีกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และแผนก วิชาช่างฝีมือ

พ.ศ.๒๕๗๙ ลดการศึกษาระดับมัธยมเหลือหกปี แบ่งเป็นสองตอนคือ ตอนต้นสามปี (ม.๑ - ม.๓) ตอนปลาย (ม.๔ - ม.๖) ส่วนมัธยมศึกษาปีที่ ๗ - ๘ เรียกใหม่ว่า ชั้นเตรียมอุดมศึกษา มีจุดมุ่งหมายว่าเมื่อจบแล้ว จะไปเรียนต่อในมหาวิทยาลัย

พ.ศ.๒๕๙๑ แบ่งหลักสูตรระดับเตรียมอุดมศึกษาออกเป็นสองแผนกคือ แผนกอักษร ศาสตร์ และแผนกวิทยาศาสตร์

พ.ศ.๒๕๙๔ ชั้นมัธยมศึกษาแบ่งเป็นสามสายคือ มัธยมศึกษาสามัญศึกษา มัธยมวิสามัญศึกษา และมัธยมอาชีพศึกษา ทั้งสามสายมีตอนต้นและตอนปลาย ตอนละสามปี

พ.ศ.๒๕๐๓ แบ่งเป็นสองตอนคือ ตอนต้นแบ่งเป็นสายสามัญสามชั้น (ม.ศ.๑ - ม.ศ.๓) และสายอาชีพ ๑ - ๓ ชั้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งแบ่งเป็นสองสายคือ สายสามัญสองชั้น (ม.ศ.๔ - ม.ศ.๕) และสายอาชีพ ๑ - ๓ ชั้น

พ.ศ.๒๕๑๐ ใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม กำหนดเวลาเรียนสามปี (ม.ศ.๑ - ม.ศ.๓) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสองปี (ม.ศ.๔ - ม.ศ.๕)

พ.ศ.๒๕๑๘ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสองปี (ม.ศ.๔ - ม.ศ.๕) มีวิชาบังคับและวิชา เลือก เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาต่อในชั้นอุดมศึกษา หรือออกไปประกอบอาชีพ

พ.ศ.๒๕๒๑ แบ่งหลักสูตรออกเป็นสองตอนคือ ตอนต้นสามปี (ม.๑ - ม.๓) และตอน ปลายสามปี (ม.๔ - ม.๖)

พ.ศ.๒๕๒๔ ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนสามปี (ม.๔ - ม.๖) วิชาที่เรียนแบ่งเป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือก

นอกจากนี้ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง การศึกษาภาคบังคับที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ ต่อจากระดับประถมศึกษา เพื่อให้รู้ความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเองทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนความสามารถในการประกอบการทำงานและอาชีพตามควรแก่วัย โดยปกติใช้เวลาเรียน ๓ ปี เริ่มตั้งมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง การศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจเพื่อ เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพรวมทั้งการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและทักษะทางสังคมที่จำเป็น โดยปกติใช้เวลาเรียน ๓ ปี เริ่มตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖^{๗๘}

ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา จึงหมายถึง เป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษาหรืออยู่ในช่วงระหว่างประถมศึกษากับอุดมศึกษา กำหนดเวลาเรียนหกปี ทั้งมีจุดมุ่งหมาย เป้าหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทางวิชาการ และวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เป็นการตอบสนองความต้องการและความสนใจตามความถนัดของผู้เรียน เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจ และรู้จักเลือกวิชาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และสังคมในอนาคต

๒.๔.๒ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษาและทบทวนบริบทโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีอธิบายข้อมูลพื้นฐานของแต่ละโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับพระสอนศีลธรรมระดับโรงเรียนมัธยมศึกษาดังต่อไปนี้

(๑) ข้อมูลพื้นฐานประวัติโรงเรียนนครสวรรค์

โรงเรียนนครสวรรค์ เป็นโรงเรียนสหศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ รู้จักกันในนาม โรงเรียนชาย เดิมอยู่บริเวณวัดนครสวรรค์ และได้ย้ายมาอยู่บริเวณเชิงเขาบกใกล้กับเทศบาลนครสวรรค์ โดยในปัจจุบัน เปิดสอนในระดับชั้น ม.๑- ม.๖ เป็นโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูง แห่งหนึ่งของประเทศไทย และเป็นโรงเรียนศูนย์อาเซียน (Sister School) ของประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันทางสมาคมศิษย์เก่าได้มีการจัดการสอบแข่งขันคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ชิงทุนการศึกษาทุกปีเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพและประสิทธิภาพของนักเรียนรวมถึงผู้สนใจโดยทั่วไป

เจ้าอาวาสวัดโพธาราม จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีชื่อว่า “โรงเรียนธรรมฐิติวงศ์วิทยา” ใช้ศาลาการเปรียญเป็นสถานที่เรียน มีนักเรียนจำนวน ๒๓ คน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ทางราชการได้อนุมัติงบประมาณสร้างอาคารเรียนใหม่ แยกออกจากศาลาการเปรียญเป็นโรงเรียนเอกเทศ เมื่อสร้าง

^{๗๘} สารานุกรมไทย, มัธยมศึกษา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.baanjomayut.com/library/knowledge_of.../636.html. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

อาคารเรียนเสร็จเปิดทำการสอนได้เพียง ๙ เดือน เพลิงไหม้อาคารเรียนเสียหายอย่างหนัก กระทรวงธรรมการจึงได้อนุมัติงบประมาณ จำนวน ๓,๐๐๐ บาท และได้ย้ายสถานที่จากวัดโพธารามมาอยู่ที่โรงเรียนใหม่บริเวณวัดหัวเมือง (ปัจจุบัน คือวัดนครสวรรค์) จัดการเรียนการสอนจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๐๑ กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติให้ ทำการสอนในระดับชั้นเตรียมอุดมศึกษาจึง เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนนครสวรรค์” แล้วย้ายสถานที่ตั้งโรงเรียนมาอยู่ ในบริเวณป่าสักเชิงเขาบกอันเป็นสถานที่ตั้งของ โรงเรียนในปัจจุบัน บริเวณนครสวรรค์ ป่าสัก เชิงเขาบกนี้ เดิมเป็นที่ดินของราชพัสดุเต็มไปด้วยต้นสักที่อุดมสมบูรณ์ มีประชาชน ปลุกที่อยู่อาศัยกันเพื่อหาของป่า พระยา อรรถกวีสุนทร ซึ่งดำรงตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลในขณะนั้น พร้อมด้วยขุนวิวรรณ์สุขวิทยา และ อาจารย์เกษม พุ่มพวง ได้ร่วมกันจับจองไว้ เพื่อจะใช้เป็นสถานที่สร้างโรงเรียนเกษตรกรรมแห่งใหม่ (เดิม อยู่ที่สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ปัจจุบันนี้) แต่การสร้างโรงเรียนต้องระงับลงเนื่องจาก พระยา อรรถกวีสุนทร ย้ายไปเนื่องจาก มีการยุบมณฑลนครสวรรค์ อย่างไรก็ตามยังถือว่าบริเวณป่าสักเป็นของกระทรวงศึกษาธิการอยู่

ในวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๙ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พร้อมด้วย หลวงบุรกรรมโกวิทได้ มาราชการที่จังหวัดนครสวรรค์ ขุนวิวรรณ์สุขวิทยา จึงได้พุดปรารภกับจอมพล ป. พิบูลสงครามว่า โรงเรียนนครสวรรค์ ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวัดหัวเมืองมีพื้นที่ คับแคบมาก ต้อง ย้ายมาอยู่ในบริเวณป่าสักเชิงเขาบก และได้รับการเห็นชอบจากนายกรัฐมนตรี ดังนั้น ขุนวิวรรณ์สุขวิทยา จึงได้นำเรื่องเสนอ ม.ล.ปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อ ของบประมาณก่อสร้าง ได้รับงบประมาณจำนวน ๔ ล้านบาท ยังไม่ทันดำเนินการก็เกิดการปฏิวัติ ภายหลังขุนวิวรรณ์สุขวิทยา นายอวยชัย ธนศรี ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพร้อมด้วยนายโชติ สุวรรณชิน ครู ใหญ่โรงเรียนนครสวรรค์ในขณะนั้น ได้ริเริ่มดำเนินการสร้างต่อ แต่เนื่องจากเทศบาลเมืองนครสวรรค์ ประสงค์จะใช้ที่บริเวณนี้ก่อสร้างสวนสาธารณะ ผู้ริเริ่มก่อสร้างโรงเรียน จึงประสานงานขอความร่วมมือจากศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ปกครอง และประชาชน เรียกร้องด้วยการเขียนข้อความ และเดินขบวนอย่างสงบในตลาดปากน้ำโพ ขอ ใช้บริเวณป่าสักเป็นสถานที่ก่อสร้างโรงเรียน จนในที่สุดได้รับการ อนุญาตจากทางราชการการก่อสร้างโรงเรียนครั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติงบประมาณสร้างรั้วและบ้านพักครู จำนวน ๒ หลัง เป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ จึงอนุมัติงบประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ บาท สร้างอาคารไม้ ๒ ชั้น จังหวัดและกรมการศึกษาพร้อมด้วยพ่อค้าประชาชน เห็นว่าควรสร้างอาคารเป็นตึก จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการ โดยมี นายสวัสดิวงศ์ ปฏิทัศน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ เป็นประธานกรรมการ ร่วมกับอาจารย์โชติ สุวรรณชิน และผู้ใหญ่อีกหลายคน ได้ จัดหาเงินงบประมาณในการก่อสร้างจากผู้

มีจิตศรัทธา ได้เงินจำนวน ๖๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท สมทบกับงบประมาณที่ได้รับก่อสร้างอาคารเรียนหลังแรก โดยทำพิธีวางศิลาฤกษ์ ในวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยมี ม.ล.ปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ โรงเรียนนครสวรรค์ในพื้นที่ใหม่และเป็นที่ตั้งของโรงเรียนในปัจจุบัน คือ เลขที่ ๑๗๓ ถนนมาตุลี อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พื้นที่ทั้งหมด ๓๘ ไร่ ๒ งาน ๗๘ ตารางวา มีอาจารย์โชติ สุวรรณชิน เป็นผู้บริหารโรงเรียนคนแรก และได้พัฒนามาเป็นลำดับ จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้เข้าโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประสม (คมส) รุ่นแรก เปิดทำการสอนทั้งวิชาสามัญและสายอาชีพ ให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจและความสามารถ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ โรงเรียนได้รับเลือกให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ โดยเริ่มใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ ฉบับปรับปรุงพ.ศ. ๒๕๓๓ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนแกน นำในการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษาตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ นอกจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ โรงเรียนได้รับคัดเลือกให้จัดการเรียนการสอน ๒ โครงการ คือ โครงการลงทะเบียนเรียนตามเวลาและความสามารถในการชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ลบส.) โดยนักเรียนสามารถเลือกลงทะเบียนเรียนให้จบหลักสูตรก่อน ๓ ปี และโครงการส่งเสริมความสามารถด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยม ศึกษาซึ่งกรมสามัญศึกษาคัดเลือกเขตการศึกษาละ ๑ โรงเรียน ต่อมาได้จัดให้มีการเรียนการสอนโครงการดาวรุ่งมุ่งโอลิมปิก ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรับนักเรียนที่มีความสามารถตามเกณฑ์เข้าเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้ รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาในการจัดทำ และใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของกระทรวงศึกษาธิการ โดย ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๕ เป็นต้นมา

ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และในปีการศึกษา ๒๕๕๓ ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการ Spirit of ASEAN โดยให้จัดตั้งเป็นศูนย์อาเซียนศึกษาและโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล^{๗๙}

^{๗๙} สารานุกรมเสรี, ประวัติโรงเรียนนครสวรรค์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://wikivisually.com/lang-th/wiki>. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

(๒) ข้อมูลประวัติโรงเรียนลาดยาววิทยาคม

โรงเรียนลาดยาววิทยาคม ได้ประกาศตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ เดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๐๖ เดิมมีชื่อว่าโรงเรียนลาดยาว ตั้งอยู่หมู่ที่ ๕ ตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งพื้นที่ดิน ๙ ไร่ ด้านหลังอาคาร โรงเรียนบ้านลาดยาว (ปฐมสิริพิทยาคาร) ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุแปลงเลขที่ ๘๐๔๔ เป็นแปลงเดียวกับที่ตั้งว่าการอำเภอลาดยาว ขึ้นทะเบียนไว้เมื่อ พ.ศ.๒๔๖๔ โรงเรียนลาดยาววิทยาคมเปิดทำการสอนครั้งแรกวันที่ ๑๗ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๐๖ โดยมีนายไพฑูรย์ ชูเฉลิม ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ ในปีแรกโรงเรียนไม่มีอาคารเรียนของโรงเรียนบ้านลาดยาวเป็นที่เรียนจำนวน ๑ ห้อง มีนักเรียนจำนวน ๒๘ คนและครู ๔ คน

ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ โรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมในส่วนภูมิภาค ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากธนาคารโลกให้กู้เงินมาใช้ในการก่อสร้างและส่งวัสดุอุปกรณ์การศึกษามาให้โรงเรียนเป็นทั้งสิ้น ๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ โรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมัธยมมัธยมแบบประสม โครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมในส่วนภูมิภาค (ค.ม.ภ.) ได้พัฒนาหลักสูตร พ.ศ.๒๕๓๓

ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนร้อยละ ๙๐ เข้าเรียนจนสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเงินบำรุงการศึกษา และมีหนังสือยืนยันฟรี จัดการเรียนการสอนเป็น ๑๐-๖-๖ / ๓-๓-๓ มีนายก่อเกียรติ คำประกอบ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนลาดยาววิทยาคม

ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ กรมสามัญศึกษาได้อนุมัติให้เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาพณิชยการ จำนวน ๑ ห้องเรียน

ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จัดแผนการเรียน ๑๐-๙-๘ / ๔-๔-๔ / ๑-๑-๑ รวม ๔๒ ชั้นเรียน มีนายสมชาย ตาพุ่มาสวัสดิ์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนลาดยาววิทยาคม

ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จัดแผนชั้นเรียน ๙-๙-๑๐ / ๔-๔-๔ / ๐-๐-๑ รวม ๔๑ ชั้นเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น ๑,๕๒๔ คน มีนายธวัชชัย ทองเจริญ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนลาดยาววิทยาคม

ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จัดแผนชั้นเรียน ๙-๙-๘ / ๕-๔-๔ / ๑-๑-๑ รวม ๓๙ ชั้นเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น ๑,๖๕๑ คน มีนายสมชาย ตาพุ่มาสวัสดิ์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนลาดยาววิทยาคม

ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จัดแผนชั้นเรียน ๙-๙-๙ / ๕-๕-๔ / ๑-๑-๑ รวม ๔๑ ชั้นเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น ๑,๗๓๙ คน มีนายสมชาย ตาพุ่มาสวัสดิ์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนลาดยาววิทยาคม

ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จัดแผนชั้นเรียน ๘-๙-๙ / ๖-๕-๕ / ๑-๑-๑ รวม ๔๒ ชั้นเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น ๑,๗๖๓ คน มีนายกมล วงศ์สุทธิ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนลาดยาววิทยาคม จนถึงปัจจุบัน

โรงเรียนลาดยาววิทยาคม ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการวางแผนปฏิบัติงาน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์ ให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน ชุมชนองค์กรส่วนท้องถิ่น และผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถสนองตอบต่อนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนลาดยาววิทยาคม โดยคณะผู้บริหารจึงมีดำริให้จัดทำแผนปฏิบัติราชการ เพื่อที่จะได้นำสารสนเทศที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายได้อย่างถูกต้อง ตรงตามนโยบายของโรงเรียนและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน^{๘๐}

(๓) ข้อมูลประวัติโรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม

โรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม เปิดทำการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๑๖ โดยเป็นสาขาของโรงเรียนนครสวรรค์ มีนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๓๐ คน อาศัยเรียนที่วัดส้มเสี้ยว มีนายวิจารณ์ ภักดีรัตน์ เป็นผู้ประสานงานเพื่อจัดตั้งโรงเรียนในระหว่างที่กำลังหาสถานที่ก่อสร้างโรงเรียนนั้น พระครูนิยุตติธรรมศาสตร์ (แกร จาปน) เจ้าคณะอำเภอบรรพตพิสัย ได้รับบริจาคที่ดินจากนายซื่อน นางเพ็ง ปลิวมา และนายฉลอม นางล้วน ปลิวมา จำนวน ๓๕ ไร่ และพระครูนิยุตติธรรมศาสตร์ ได้ยกให้เป็นสมบัติของกรมสามัญศึกษาเพื่อดำเนินการก่อสร้างให้เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอบรรพตพิสัย ทางเข้าโรงเรียนได้รับการบริจาคที่ดินจากนายวิรัตน์ นางเพท่าย ปัทมาลัย นายสุพจน์ นางจันทร์ อาริวงษ์ และครูสุทธิ นางบุญช่วย สุทธิศิลป์ เป็นถนนกว้างประมาณ ๕ เมตร ยาวประมาณ ๒๕๐ เมตร เพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองเดินทางสะดวกไม่ต้องอ้อมไปตามทางหลวงเดิม

ปีการศึกษา ๒๕๑๗ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้โรงเรียนนครสวรรค์ สาขาอำเภอบรรพตพิสัย เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาชื่อโรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม มีนายวิจารณ์ ภักดีรัตน์ เป็นครูใหญ่

ปีการศึกษา ๒๕๒๐ โรงเรียนได้ร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์ จัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตำบลหนองกรด อำเภอบรรพตพิสัย โดยให้นายสุชาติ กิตติมานนท์ และครูโรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคมไปจัดการเรียนการสอน ต่อมาตั้งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาชื่อ “โรงเรียนหนองกรดพิทยาคม”

ปีการศึกษา ๒๕๑๘ – ๒๕๕๔ โรงเรียนได้รับงบประมาณสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เป็นลำดับ

^{๘๐} ข้อมูลโรงเรียน, ประวัติโรงเรียนลาดยาววิทยาคม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://wikivisually.com/lang-th/wiki>. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

ปีการศึกษา ๒๕๓๗ โรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม ได้ทำการเปิดโรงเรียนสาขาที่ ตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีนายคุณ สุวรรณวัฒนา ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ทำหน้าที่ดูแลโรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม สาขาบึงปลาทุ และต่อมาได้จัดตั้งเป็นโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ชื่อโรงเรียนรัฐราษฎร์อนุสรณ์

ปัจจุบันปีการศึกษา ๒๕๖๐ โรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม เปิดทำการสอนในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีครูอาจารย์ทั้งสิ้น ๕๖ คน พนักงานราชการ ๒ คน ลูกจ้างชั่วคราว ๘ คน ลูกจ้างประจำ ๔ คน จำนวนนักเรียน ๙๔๗ คน^{๑๑}

(๔) ข้อมูลประวัติโรงเรียนพยุหะพิทยาคม

โรงเรียนพยุหะพิทยาคม ตั้งอยู่เลขที่ ๑๐๐ หมู่ ๒ ถนนพหลโยธิน ตำบลพยุหะ อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ เดิมสถานที่ แห่งนี้เป็นป่าละเมาะมีสภาพเป็นหลุมเป็นบ่อ เพราะชาวบ้านในสมัยนั้นได้มีการขุดดินที่มีความใส ขาว ภายในเนื้อดินมีสีสวยแตกต่างกัน หินสีขาวชนิดนี้จึงถูกเรียกว่า โป่งขาม ซึ่งนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของโรงเรียน

โรงเรียนพยุหะพิทยาคมก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยการดำเนินงานของนายพิพัฒน์ วงษ์สุวรรณ ศึกษาธิการอำเภอพยุหะคีรี ตามแผนพัฒนาของรัฐบาลซึ่งได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอให้ครบทุกอำเภอ

ทำการเปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๘ ในการเปิดทำการสอน ครั้งนี้ยังไม่มีอาคารเรียน จึงใช้ห้องสมุดประชาชนของอำเภอพยุหะคีรีเป็นอาคารเรียนชั่วคราว มีครู ๓ คน นักการภารโรง ๑ คน และเปิดรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๒ ห้องเรียน มีผู้เรียนทั้งสิ้น จำนวน ๘๗ คน นายพิพัฒน์ วงษ์สุวรรณ รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่

ต่อมานายพิพัฒน์ วงษ์สุวรรณ ได้ดำเนินการจัดขอใช้ที่ดินจากกรมทหารบกที่ ๔ และกองทัพบกจำนวน ๑๓๔ ไร่ บริเวณเขาแก้วและเขาสรพลึงค์ขอใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างโรงเรียน และได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากกลุ่มพ่อค้าในอำเภอพยุหะคีรี โดยเฉพาะนายวีระ ก้อนจันทร์เทศ ในการพัฒนาที่ดินดังกล่าว

ปีการศึกษา ๒๕๑๙ กรมสามัญศึกษาได้อนุญาตให้สร้างอาคารเรียนถาวรแบบ ๒๑๖ก จำนวน ๒ ห้องเรียน ห้องส้วม จำนวน ๒ หลัง และบ้านพักครู จำนวน ๒ หลัง และได้ย้ายสถานที่

^{๑๑} ประวัติโรงเรียน, โรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.banphotphisai.com/data_12722. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

มายัง ณ ปัจจุบัน เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ และให้ถือวันนี้เป็นวันก่อตั้งโรงเรียน โดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนพยุหะพิทยาคม และใช้อักษรย่อว่า พ.พ.

ปีการศึกษา ๒๕๒๑ ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนแบบถาวรแบบ ๒๑๖ก เต็มรูป และก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราว จำนวน ๒ หลัง ห้องส้วม จำนวน ๒ หลัง

ปีการศึกษา ๒๕๒๒ นายพิพัฒน์ วงษ์สุวรรณ ได้ขออนุญาตกรมสามัญศึกษาจัดตั้ง โรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นที่ตำบลเขาทอง ซึ่งเป็นโรงเรียนสาขาที่ขึ้นอยู่กับโรงเรียนพยุหะพิทยาคม โดยมีนายสวัสดิ์ จันทรลอย ปฏิบัติหน้าที่ครูใหญ่และย้ายผู้เรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ตำบลเขาทอง ประมาณ ๒๐๐ คน กลับไปเรียน ในขณะเดียวกันได้รับงบประมาณให้ก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราว จำนวน ๑ หลัง หอประชุม จำนวน ๑ หลัง โรงฝึกงาน จำนวน ๑ หลัง

ปีการศึกษา ๒๕๒๓ กรมสามัญศึกษาอนุญาตให้เปิดทำการสอนในระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย

ปีการศึกษา ๒๕๒๔ ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียน ๒๑๖ค จำนวน ๑ หลัง

ปีการศึกษา ๒๕๒๙ เปลี่ยนอักษรย่อจาก พ.พ. เป็น พ.พ.ท. และเปิดหน่วยเรียน เคลื่อนที่ ที่โรงเรียนบ้านสระบัว

ปีการศึกษา ๒๕๓๓ ได้รับงบประมาณจากกรมพลศึกษาให้สร้างสนามกีฬาประจำ อำเภอพยุหะคีรี และได้รับงบประมาณในการก่อสร้างห้องส้วม จำนวน ๑ หลัง

ปีการศึกษา ๒๕๓๔ ได้รับงบประมาณจากกรมพลศึกษาให้สร้างสนามกีฬาบาสเกตบอล

ปีการศึกษา ๒๕๓๕ ได้รับงบประมาณให้สร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กบริเวณหน้า อาคารเรียนและได้รับงบประมาณสร้างหอพักนอนผู้เรียนแบบมาตรฐาน ๒๖ เพื่อใช้เป็นที่พักนักกีฬา บาสเกตบอลของโรงเรียน

ปีการศึกษา ๒๕๔๖ ได้รับงบประมาณจากงบประมาณพัฒนาจังหวัดของ สส.ภิญโญ นิโรจน์ สร้างศาลาแปดเหลี่ยม จำนวน ๑ หลัง บริเวณสวนสุขภาพ และได้รับงบประมาณจากกรมสามัญ ศึกษาสร้างห้องน้ำห้องส้วมผู้เรียน แบบ ๖ ที่ จำนวน ๑ หลัง

ปีการศึกษา ๒๕๓๗ ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

ปีการศึกษา ๒๕๔๒ นายโพ เรืองงาม ได้ขออนุญาตกรมสามัญศึกษาต่อเติมใต้ถุน อาคารเรียนแบบ ๓๑๘ล/ พิเศษ ให้เป็นสำนักงานอำนวยการและฝ่ายบริหาร

ปีการศึกษา ๒๕๔๓ นายอุดม วิเศษวิสัย ได้รับการจัดสรรงบประมาณให้ปรับปรุง ห้องโสตทัศนศึกษา และเปิดให้บริการแก่ชุมชน

ปีการศึกษา ๒๕๔๖ โรงเรียนพยุหะพิทยาคม ได้ผ่านการประเมินตามโครงการ ๑ อำเภอ ๑ โรงเรียนในฝัน จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และได้รับ การแต่งตั้งให้เป็น “โรงเรียนในฝัน”

ปัจจุบันมีผู้เรียนทั้งสิ้นจำนวน ๖๕๓ คน ครู จำนวน ๕๐ คน นักการภารโรง จำนวน ๑ คน และมีพงษ์เทพ เจริญไทย เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนคนปัจจุบัน^{๘๒}

(๕) ข้อมูลประวัติโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ

โรงเรียนชุมแสงชนูทิศ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.๒๔๕๔ โดยพระวิภทธรวิทยาการศึกษาศึกษาธิการ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโดยอาศัยศาลาการเปรียญวัดชุมแสงทำการสอน โดยมีนายป้อม มุกดาผล ศึกษาธิการอำเภอชุมแสงในขณะนั้นรักษาการใน ตำแหน่งครูใหญ่ พ.ศ.๒๔๖๖ หลวงสกล รักษา นายอำเภอชุมแสง จัดสร้างอาคารไม้ ชั้นเดียว ๓ ห้องเรียน(อยู่ในบริเวณโรงเรียนชุมแสงชนนุสรณ์ในปัจจุบัน)

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ คือ มุ่งมั่นปฏิรูปการศึกษา พัฒนาการเรียนรู้สู่มาตรฐานสากล ยึดมั่นคุณธรรม นำเทคโนโลยี มีประชาธิปไตย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม พร้อมคุณภาพ

พันธกิจของโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ มีดังนี้

๑. จัดการศึกษาให้คุณภาพมาตรฐาน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๒. ส่งเสริมให้มีบุคลากรมืออาชีพในจำนวนที่เพียงพอ
๓. จัดบรรยายการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนและความเป็นประชาธิปไตย

๔. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีคุณภาพ รวดเร็ว คล่องแคล่วและทันสมัย

เป้าประสงค์ของโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ มีดังนี้

๑. นักเรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานชาติและสามารถพัฒนาสู่มาตรฐานสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย
๒. โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชนให้เข้มแข็ง
๓. โรงเรียนมีบรรยายสวยงาม ร่มรื่น เอื้อต่อการเรียนรู้ ครอบครัณด้วยสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาให้กับผู้ปกครองและชุมชน^{๘๓}

^{๘๒} ประวัติโรงเรียน, ประวัติโรงเรียนพยุหะพิทยาคม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: phayuha.ac.th/main/page_id=44. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

^{๘๓} ประวัติโรงเรียน, ประวัติโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.slideserve.com/noma/3192584. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

(๖) ข้อมูลประวัติโรงเรียนไพศาลพิทยา

โรงเรียนไพศาลพิทยา ตั้งอยู่เลขที่ ๑๒๓ หมู่ที่ ๘ ตำบลไพศาล อำเภอปางช้าง จังหวัดนครสวรรค์ มีพื้นที่ ๘๔ ไร่ ๒ งาน ๑๖ ตารางวา ตั้งขึ้นด้วยแรงปรารถนาของชาวบ้านกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมี นายถมยา โตแก้ว อดีตกำนันตำบลโคกเตื่อ เป็นแกนนำก่อตั้ง โดยเปิดเป็น สาขาโรงเรียนของ โรงเรียนนครสวรรค์ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔ มีนักเรียนชั้น ม.ศ.๑ จำนวน ๔๔ คน นาย ไพบุลย์ นิลพิบูลย์ ครูโทโรงเรียนนครสวรรค์ รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่ และในเวลานั้น โรงเรียน บ้านโคกเตื่อ (โคกเตื่อประชาสรรค์) ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ใน เขตอำเภอปางช้าง ได้ส่งครูมาช่วยสอนอีก ๒ ท่าน คือ นายเพียร จรบบุรี และ นายวิเชียร เกษประทุม

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งโรงเรียนไพศาลพิทยา เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๑๕ โดยแต่งตั้ง นายไพบุลย์ นิลพิบูลย์ เป็นครูใหญ่คนแรก ในปีนั้นมีนักเรียนจำนวน ๒๑๖ คน มี ห้องเรียนจำนวน ๔ ห้อง บ้านพักครู ๒ หลัง บ้านพักภารโรง ๑ หลัง และห้องนํ้านักเรียน ๑ หลัง

ปีการศึกษา ๒๕๔๔ สร้างห้อง ๓๐ ปี ไพศาลพิทยา (ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์) จำนวน ๒ ห้องเรียน กรมสามัญศึกษาแต่งตั้งให้ นายจตุรงค์ เกิดปั้น ไปรักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนสุรวิทยาคาร จังหวัดสระบุรี และแต่งตั้งให้นายธวัชชัย ทองเจริญ ผู้อำนวยการ โรงเรียนพระบางวิทยา จังหวัดนครสวรรค์ มารักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนไพศาลพิทยา

ปีการศึกษา ๒๕๔๕ นายธวัชชัย ทองเจริญ ได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ไพศาลพิทยา

ปีการศึกษา ๒๕๔๖ ผู้อำนวยการโรงเรียนไพศาลพิทยาได้จัดการก่อสร้างลานธรรมะ ให้แก่นักเรียน

ปีการศึกษา ๒๕๔๗ นายสมชาย ตาพุมาศสวัสดิ์ ได้ดำรงตำแหน่งขึ้นเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนไพศาลพิทยา

ปีการศึกษา ๒๕๔๘ โรงเรียนไพศาลพิทยาได้รับการประเมินเป็นต้นแบบโรงเรียนในฝัน

ปีการศึกษา ๒๕๕๑ โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา

ปีการศึกษา ๒๕๕๒ นายอนันต์ หาญณรงค์ ได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ไพศาลพิทยา

ปีการศึกษา ๒๕๕๕ นายอนันต์ หาญณรงค์ เกษียณอายุราชการ แล้วต่อมานายทรัพย์ ดวงขุ่ม ได้มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนไพศาลพิทยา

ปัจจุบัน โรงเรียนไพศาลพิทยา มีผู้อำนวยการ ๑ คน รองผู้อำนวยการ ๓ คน มีครู-อาจารย์จำนวน ๔๕ คน พนักงานราชการ ๔ คน ครูอัตราจ้าง ๖ คน เปิดสอนในระดับชั้น ม.๑ – ม.๖ จำนวน ๓๕ ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด ๑,๑๒๒ คน นักการภารโรง ๘ คน^{๘๔}

(๗) ข้อมูลประวัติโรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม

โรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการให้ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๑๓ สมัย นายสุกิจ นิมมานเหมินทร์ เป็นรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ และ ดร.ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ เป็นอธิบดีกรมวิสามัญศึกษา นายประจวบ คำบุญรัตน์ เป็นผู้อำนวยการกองโรงเรียนรัฐบาล โดยเปิดเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สายสามัญ ชื่อว่า “โรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม” เป็นโรงเรียนสหศึกษา ก่อนที่จะอนุมัติให้เปิดโรงเรียนแห่งนี้มีผู้นำชุมชนกลุ่มหนึ่ง ประชาชนอำเภอท่าตะโกได้ดำริว่าจะเปิด โรงเรียนมัธยมประจำอำเภอขึ้น จึงได้ตกลง และนัดประชุมศึกษาหารือกันที่ศาลาประชาคม อำเภอท่าตะโก โดยนายสืบศักดิ์ สุขไทย เป็นนายอำเภอท่าตะโก นายเทอดศักดิ์ สุขนาม เป็นศึกษาธิการ อำเภอท่าตะโก ผู้นำชุมชนในขณะนั้นดำเนินการในเรื่องนี้ดังนี้

๑. พระครูนิพนธ์ธรรมคฤต เจ้าคณะอำเภอท่าตะโก – ไพศาล
๒. นายสมชัย รัตนศรีทอง กำนันตำบลท่าตะโก
๓. นายสุรชัย คงทวีเลิศ รองผู้จัดการบริษัทสหพันธ์เดินรถท่าตะโก
๔. นายสำรวย สังขรณ์ สมาชิกสภาจังหวัดนครสวรรค์
๕. นายเสริม กิตติ ผู้จัดการโรงสีไฟไทยเชียงใหม่
๖. นายศรีชัย ส่งวัฒนา พ่อค้าชาวท่าตะโก
๗. นายอร่าม หอมสุวรรณ เจ้าของร้านขายยาอร่ามเวช
๘. นายชาวัฒน์ เอี่ยมวงศ์นุกูล พ่อค้าชาวท่าตะโก

ผู้นำชุมชนดังกล่าวได้ประชุมตกลงกันในหลักการแล้วได้เดินทางไปพบ ดร.ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ เป็นอธิบดีกรมวิสามัญ เพื่อขอ เปิดโรงเรียนแต่ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ยังไม่ถึงเวลาที่ควรจะมาขออนุญาตเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อำเภอท่าตะโกทั้งนี้เพราะกรมวิสามัญมีนโยบายที่จะเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อำเภอไพศาลอยู่แล้วแต่ด้วยความจำเป็นในเรื่องการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้พิจารณาอนุญาตให้เปิดโรงเรียนขึ้นสองอำเภอพร้อมกัน โดยกระทรวงได้จัดสรรงบประมาณการก่อสร้างอาคารเรียน ๔ ห้องเรียน บ้านพักครูให้ ๑ หลัง เป็นเงินทั้งสิ้น ๒๙๐,๐๐๐ บาท ในขณะที่การก่อสร้างอาคารเรียนยังไม่ได้เริ่มต้น กรมวิสามัญได้อนุมัติให้โรงเรียนท่าตะโกพิทยาคมรับนักเรียน ม.ศ.๑ ในปีการศึกษา ๒๕๑๓ จำนวน ๒ ห้องเรียน ทางจังหวัดพิจารณาให้นายสุรพงษ์ แสงชลิต ครูโท

^{๘๔} ประวัติโรงเรียน, ประวัติโรงเรียนไพศาลพิทยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.phaisalee.ac.th. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

โรงเรียนนครสวรรค์ วุฒิมัธยมศึกษา กศ.บ. มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม ตั้งแต่วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๑๓ การรับสมัครนักเรียนเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในปีเริ่มดำเนินการมีนักเรียนมาสมัครเรียนจำนวน ๑๐๙ คน แต่โรงเรียนสามารถรับไว้ได้เพียง ๙๐ คน ด้วยเหตุที่ยังไม่มีอาคารเรียนจึงใช้ศาลาการเปรียญวัดสามัคยารามเป็นอาคารเรียนชั่วคราวและเมื่อถึงวันเปิดภาคเรียนเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๑๓ ไม่มีครูสอนเพราะมี นายสุรพงษ์ แสงชลิต เป็นครูใหญ่เพียงคนเดียวทางอำเภอท่าตะโกมีคำสั่งให้ครูจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาช่วยสอน ดังนี้

๑. นายลมัย ฤทธิเทพ พ.ม. ครูตรีโรงเรียนวัดเขาน้อย
๒. นายสุทิน วงษ์บุญตรา พ.ม. ครูตรีโรงเรียนวัดหัวถนนใต้
๓. น.ส.อนงค์ แข็งเขตร์ ป.กศ. ครูตรีโรงเรียนบ้านทำนบ
๔. น.ส.ทัศนีย์ อางบุตร ป.กศ. ครูตรีโรงเรียนบ้านหนองเบน

วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๑๓ จังหวัดนครสวรรค์ได้มีคำสั่งแต่งตั้งครูมาดำรงตำแหน่งอีก

๒ คน คือ

๑. นายประเทือง เชื้อมาก พ.ม.
๒. นางพัลลภา อรรถธรรมสุนทร ป.กศ.สูง

เพื่อหาสถานที่ก่อสร้างอาคารเรียน และ หาสถานที่เรียนให้ถาวรทางอำเภอท่าตะโกมีคำสั่งให้ผู้ที่มียารายนามดังต่อไปนี้เป็นกรรมการจัดหาที่ดิน

๑. นายอุดมศักดิ์ อัครวางกุล ปลัดอำเภอ
๒. นายดำรงค์ พาณิชเจริญ ศึกษาธิการอำเภอท่าตะโก
๓. นายพินิจ เพ็ญจันทร์ พนักงานที่ดินอำเภอท่าตะโก
๔. นายสมชัย รัตนศรีทอง อดีตกำนันตำบลท่าตะโก
๕. นายเปลื้อง โพธิ์อ่อง กำนันตำบลดอนคา
๖. นายสุรพงษ์ แสงชลิต ครูใหญ่โรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม

ทางอำเภอได้มอบที่ดินสาธารณประโยชน์ ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ ๒ กิโลเมตร เป็นที่เชิงเขาในเขตตำบลดอนคา มีพื้นที่ทั้งสิ้น ๕๐ ไร่ เป็นที่ในการก่อสร้างโรงเรียน ปี ๒๕๑๔ จึงย้ายที่เรียนจากศาลาการเปรียญวัดสามัคยารามมาอยู่ในที่ปัจจุบัน เลขที่ ๔๐ หมู่ ๑๓ ตำบลดอนคา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์^{๔๕}

^{๔๕} ประวัติโรงเรียน, ประวัติโรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.thatako.ac.th/?name=page&file=page&op. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

(๘) ข้อมูลประวัติโรงเรียนตาคลีประชาสรรค์

โรงเรียนตาคลีประชาสรรค์ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๐ หมู่ ๑ ตำบลตาคลี อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๑๔๐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ มีเนื้อที่ ๕๓ ไร่ ๒ งาน ๕๘ ตารางวา ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งนายทองคำ ทรัพย์บุญรอด กำนันตำบลตาคลี และนายเตียง พัวพรพงษ์ คหบดี แสดงความจำนงต่อทางราชการ ที่จะอุทิศที่ดินเพื่อจะสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ โดยนายทองคำ ทรัพย์บุญรอดอุทิศที่ดิน ๑๐ ไร่ นายเตียง พัวพรพงษ์ อุทิศที่ดิน ๕ ไร่ ทางราชการ จึงขออนุญาตตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นประจำอำเภอขึ้น เมื่อปีการศึกษา ๒๕๐๕ ต่อมาได้มีผู้บริจาค สมทบอีกสองราย คือนางเฮียง ชมพู อุทิศที่ดิน ๓ ไร่ และนายมานิตย์ พัวพรพงษ์ อุทิศที่ดิน ๓ ไร่รวมเป็นที่ดิน ๒๑ ไร่

ในตอนเปิดเรียนใหม่ ๆ นั้น เนื่องจากอาคารเรียนยังไม่มี จึงต้องอาศัยศาลาวัดสว่างวงษ์ เป็นที่เรียนชั่วคราว ต่อมาทางราชการอำเภอซึ่งมีนายจำนง ยังเทียน นายอำเภอตาคลีและนายนาค สังข์ลำไย ศึกษาธิการอำเภอ ได้ร่วมมือกับพ่อค้าประชาชน ในนามมูลนิธิการกุศลและพัฒนาตาคลี จัดหาเงินเพื่อสร้างอาคารเรียน ซึ่งได้เงินหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว เหลือประมาณ ๑๗๐,๐๐๐ บาทเศษ และได้ใช้เงินจำนวนนี้ปรับปรุงบริเวณโรงเรียน ทำถนนรื้อหน้าโรงเรียน และที่เหลือสมทบกับเงินงบประมาณปีพ.ศ. ๒๕๐๘ จัดสร้างอาคารเรียนหลังแรกประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ วัน ๖ ฯ ๗ ปีมะโรง ฉศก จุลศักราช ๑๓๒๖ ตรงกับวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ และโรงเรียนได้ย้ายมาอยู่สถานที่ปัจจุบันตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นต้นมา โดยมีนายธีระชัย ทองวิชิต เป็นครูใหญ่คนแรก ที่ร่วมบุกเบิก ก่อตั้ง และนางก่องแก้ว เติบศิริ เป็นครูผู้สอน มีจำนวน ๒ คน ที่สอนอยู่ที่ศาลาวัดสว่างวงษ์ ซึ่งเป็นอาคารเรียนชั่วคราว มีจำนวนนักเรียน ๓๖ คน เปิดเป็นแบบสหศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓

พ.ศ. ๒๕๔๐ โรงเรียนได้เปิดทำการสอน ๕๔ ห้องเรียน (ม.ต้น ๑๒-๑๐-๑๑) (ม.ปลาย ๘-๗-๖)

พ.ศ. ๒๕๔๑ โรงเรียนได้เปิดทำการสอน ๕๖ ห้องเรียน (ม.ต้น ๑๒-๑๒-๑๐) (ม.ปลาย ๘-๗-๗)

พ.ศ. ๒๕๔๒ โรงเรียนได้เปิดทำการสอน ๕๖ ห้องเรียน (ม.ต้น ๑๒-๑๒-๑๒) (ม.ปลาย ๗-๗-๖)

พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงเรียนได้เปิดทำการสอน ๕๙ ห้องเรียน (ม.ต้น ๑๒-๑๒-๑๒) (ม.ปลาย ๘-๘-๗)

พ.ศ. ๒๕๔๔ โรงเรียนได้เปิดทำการสอน ๖๐ ห้องเรียน (ม.ต้น ๑๒-๑๒-๑๒) (ม.ปลาย ๘-๘-๘)

พ.ศ. ๒๕๕๒ โรงเรียนได้เปิดทำการสอน ๖๒ ห้องเรียน (ม.ต้น ๑๓-๑๒-๑๒) (ม.ปลาย ๙-๘-๘)

พ.ศ. ๒๕๕๓ โรงเรียนได้เปิดทำการสอน ๖๔ ห้องเรียน (ม.ต้น ๑๓-๑๓-๑๒) (ม.ปลาย ๙-๙-๘)

พ.ศ. ๒๕๕๔ โรงเรียนได้เปิดทำการสอน ๖๗ ห้องเรียน (ม.ต้น ๑๓-๑๓-๑๓) (ม.ปลาย ๑๐-๙-๙)

พ.ศ. ๒๕๕๕ โรงเรียนได้เปิดทำการสอน ๖๘ ห้องเรียน (ม.ต้น ๑๓-๑๓-๑๓) (ม.ปลาย ๑๐-๑๐-๙)

พ.ศ. ๒๕๕๕ โรงเรียนได้เปิดทำการสอน ๖๙ ห้องเรียน (ม.ต้น ๑๓-๑๓-๑๓) (ม.ปลาย ๑๐-๑๐-๑๐)

พ.ศ. ๒๕๖๐ โรงเรียนได้เปิดทำการสอน ๖๙ ห้องเรียน (ม.ต้น ๑๓-๑๓-๑๓) (ม.ปลาย ๑๐-๑๐-๑๐)

ปัจจุบัน มีอาคารเรียนถาวร ๕ หลัง อาคารหอประชุม ๑ หลัง โรงอาหาร ๑ หลัง โรงฝึกงาน ๓ หลัง บ้านพักครู ๖ หลัง บ้านพักภารโรง ๑ หลัง เรือนแถวที่พักภารโรง ๑ หลัง อาคารเก็บพัสดุ ๑ หลัง ห้องน้ำห้องส้วม ๘ หลัง อาคารหอสมุด และศาลาเรือนไทย^{๘๖}

ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า ข้อมูลพื้นฐานของแต่ละโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมา การก่อตั้ง การดำเนินนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตลอดทั้งได้รับความร่วมมือดัดแปลงการบริจาคนักเรียนจากประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ ในการพัฒนาโรงเรียนแต่ละแห่งที่เป็นระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้การที่มีพระสอนศีลธรรมระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา จะทำหน้าที่ในการสอนศีลธรรมหรือรายวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนจะได้มีความรู้ความเข้าใจนอกจากหลักสูตรแล้ว เป็นการปลูกจิตสำนึกสถาบันทางการศึกษาที่เคยได้อาศัยอาศัยสถานที่เรียนนี้ เป็นการสะท้อนให้นักเรียนนึกถึงกลุ่มบุคคลที่ได้เคยได้ร่วมพัฒนาโรงเรียน กลายเป็นระดับมัธยมศึกษาเป็นที่ยอมรับจนมาถึงปัจจุบัน

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑. งานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์นั้น จากการค้นคว้าผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าความเกี่ยวข้องสามารถนำมาสังเคราะห์เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย เกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมดังนี้

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู” ผลการวิจัยพบว่า^{๘๗} สมรรถนะด้านการเตรียมการสอน และการวางแผนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาครูเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูทั้ง ๓ ด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด รูปแบบมีลักษณะ

^{๘๖} สารานุกรมเสรี, ประวัติโรงเรียนตาคิลิประชาสรรค์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://wikivisually.com/lang-th/wiki>. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

^{๘๗} บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู”, ปรินญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

เด่น คือ การบูรณาการการจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่ม และเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติและการประเมินผลตามสภาพจริง การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาครุมหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร ในรายวิชาพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ จำนวน ๖๐ คน กลุ่มทดสอบจำนวน ๓๐ คน และกลุ่มควบคุมจำนวน ๓๐ คน กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน และสมรรถนะทางการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕” พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ครูที่เลี้ยงมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากที่พระสอนศีลธรรมเข้าไปสอนอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๐๑ โดยครูมีความเห็นต่อการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมากที่สุด รองลงมา คือนักเรียนและมีความเห็นน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณก็พบว่า ทุกกลุ่มมีความเห็นเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{๘๘}

วิวรรณ จันทรเทพย์ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการแบบสหวิทยาการสำหรับครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เป็นทีม ๒) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เป็นทีม วิธีดำเนินการวิจัย มี ๕ ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือครูผู้สอนจากโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองราชบุรี จำนวน ๒๐ คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) การฝึกอบรมใช้เวลา ๓ สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสังเกต

^{๘๘} พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ และคณะ, “การศึกษาความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕”, รายงานการวิจัย (วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

แบบสอบถาม แบบทดสอบ การทดลอง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า^{๘๙}

๑. รูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานระหว่างแบบเผชิญหน้า กับแบบอี-เทรนนิง เป็นวิธีส่งเสริมการเรียนรู้เป็นทีม โดยมีองค์ประกอบ ๘ ประการ รูปแบบการฝึกอบรม มี ๓ ขั้นตอน คือ ๑) ขั้นก่อนฝึกอบรม ๒) ขั้นฝึกอบรม ๓) ขั้นประเมินผล ในขั้นฝึกอบรมประกอบด้วย ๔ ขั้น ได้แก่ ๑) การเตรียมความพร้อม

๒) การนำเสนอบทเรียน ๓) การปฏิบัติตามตัวอย่าง ๔) การปฏิบัติอย่างอิสระ ขั้นที่ ๑ - ๓ ช่วยสร้างเจตคติและความรู้ความเข้าใจ ส่วนขั้นที่ ๔ ช่วยพัฒนาสมรรถนะการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบสหวิทยาการ ๒. ผลการทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และคะแนนทักษะการออกแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการแบบสหวิทยาการ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างมีการแสดงออกเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในระดับมาก และมีความเห็นว่ารูปแบบการฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับมาก

พระครูปลัดกัญไธ้ ชุตินฺธโร (แช่ลิ้ม) ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี”, ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรีของนักเรียนที่มีสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกัน พบว่านักเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านโรงเรียนที่เรียน เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมแตกต่างกันด้านอายุและระดับชั้นการศึกษา เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่านักเรียนที่เรียนโรงเรียนแตกต่างกันและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่างกันในทุกด้าน เช่น การจัดสิ่งแวดล้อม และด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนด้านการสอนและการนิเทศ และมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในด้านการจัดกิจกรรม และด้านการประเมินผลทางจริยธรรม ส่วนแนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในด้านการส่งเสริมคุณธรรม

^{๘๙}“วิวรรธน์ จันทรเทพย์, “การพัฒนาแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการแบบสหวิทยาการสำหรับครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา”, **ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

จริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ควรจัดให้มีสถานที่ร่มรื่น สะอาด สวยงาม และสงบ ควรเพิ่ม ซีดีหรือวีดีโอ ควรจัดให้มีค่ายธรรมะ หรือค่ายคุณธรรมเพิ่มขึ้น และจัดให้มีการประเมินผลหลังเรียนอย่างเป็นระบบ^{๙๐}

พระครูปลัดไทรทอง สุธมโม (เนียมั่นคง) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของครูตาม จรรยาบรรณวิชาชีพครู:กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาคุณลักษณะ ของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ๒) เพื่อเปรียบเทียบ คุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอ เมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารและครูสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๑๗๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA และผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารและครูตามคุณลักษณะจรรยาบรรณวิชาชีพครู : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๓ โรงเรียน โดยภาพรวม ทั้งหมด ๙ ด้าน อยู่ในระดับมากและพิจารณารายด้านเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารและครู มีความต้อง อบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ให้กับตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ครูมีความรักและเมตตาศิษย์ ครูไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญต่อวิชาชีพตนเอง ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีแก่ศิษย์ มีการพัฒนาตนด้านวิชาชีพ คอยช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ สามัคคี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และ ผลการเปรียบเทียบข้อมูลความคิดเห็นผู้บริหารและครูตาม คุณลักษณะตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ทั้ง ๓ โรงเรียน โดยภาพรวม ทั้ง ๙ ด้าน จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน ทั่วไปของผู้บริหารและครู โดยเพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษาประสบการณ์ในการทำงานของ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีความ คิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ ๐.๐๕ ข้อเสนอแนะแนวทางทั้ง ๙ ด้าน โดยภาพรวม พบว่า ครูต้องอบรม สั่งสอนฝึกฝนสร้างเสริมความรู้ให้ศิษย์ในโรงเรียนให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามกฎและวินัยของ โรงเรียนมากกว่านี้ และต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ครูบางท่านหาตนเป็น

^{๙๐} พระครูปลัดกัญไธ้ ชุตินฺธโร (แช่ลิ้ม), "บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

ปฏิบัติต่อความเจริญต่อตนเอง ชอบแสวงหาประโยชน์อันมิชอบไม่มีจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนเองและส่งเสริมครูให้มีศีลธรรมคุณธรรม และจริยธรรม^{๙๑}

พระมหาอุตร อุตฺโตโร (มากติ) ได้ศึกษาเรื่อง “สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตร” ผลการวิจัย พบว่า ๑. สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และสมรรถนะของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มี ๘ ด้าน คือ ด้านปรัชญา การสอนการเรียนพระปริยัติธรรม ด้านหลักสูตร การเรียนการสอนพระปริยัติธรรมด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการวิจัยการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม และด้านการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีนั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ๒. สมรรถนะครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตรในเขตกรุงเทพมหานคร มี ๔ กลุ่ม รวม ๑๒ สมรรถนะย่อย ได้แก่ ๑) กลุ่มสมรรถนะทั่วไป (General competency) ประกอบด้วย ๓ สมรรถนะย่อย คือ คุณธรรม จริยธรรม (Moral and Ethical), การสื่อสารที่ดี (Good Communication) และการเป็นแบบอย่างที่ดี (Good Role Model), ๒) กลุ่มสมรรถนะตนเอง (Individual Competency) ประกอบด้วย ๓ สมรรถนะย่อย คือ ภาวะผู้นำตนเอง (Self Leadership), การมีสติปัญญา (Emotional Intelligence) และการพัฒนาบุคลิกภาพตนเอง (Self Personality Development) ๓) กลุ่มสมรรถนะการทำงานกับคนอื่น (Working with Others Competency) ประกอบด้วย ๓ สมรรถนะย่อย คือ การทำงานเป็นทีม (Working in Teams), การช่วยเหลือผู้อื่น (Helping Others) และความเชื่อถือไว้วางใจได้ (Credibility) ๔) กลุ่มสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Competency) ประกอบด้วย ๓ สมรรถนะย่อย คือ การจัดการชั้นเรียน (Classroom Management), ความรอบรู้ในการจัดการเรียนรู้ (Technical Learning Skill) และ การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (Using Innovation and Information Technology) ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของครูได้ ๓. สำหรับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตรในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถประยุกต์ใช้ “UDORN MODEL” ร่วมกับสมรรถนะทั้ง ๔ กลุ่ม ๑๒ สมรรถนะย่อย และบทบาทหน้าที่

^{๙๑} พระครูปลัดไทรทอง สุธมโม (เนียมมั่นคง), “คุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู:กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”, **ปรัชญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

ของครูบาตีทั้ง ๘ ด้าน โดยอาศัยหลักกัลยาณมิตรเป็นแรงขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการสอนบาตีให้ดียิ่งขึ้น^{๙๒}

ดังนั้น ได้สรุปว่า พระสอนศีลธรรมจึงมีสมรรถนะในการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ ทั้งการดำเนินการสอน ที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาที่นอกเหนือจากความรู้ แล้ว ประกอบกับการใช้สื่อในการสอนที่ได้กำหนดวางแผน เป็นขั้นเป็นตอนด้วยความสามารถที่ได้ อบรมบ่มเพาะมาโดยเฉพาะ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับคัดเลือกมาแล้วอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นการสื่อให้ประจักษ์แล้วว่า พระสอนศีลธรรมเป็นบุคคลที่มีสมรรถนะในการสอนที่สอดคล้อง ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามในสังคมไทย เพื่อมุ่งให้นักเรียนสามารถเอามาใช้ในชีวิตประจำวันจากการ ที่ได้เรียนรู้ตามภูมิปัญญาของแต่ละคนได้

๒.๕.๒. งานวิจัยที่เกี่ยวกับพระสอนศีลธรรม

จากการทบทวนผลงานทางวิชาการเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาทพระศีลธรรมใน โรงเรียนผู้วิจัยจึงขอประมวลเนื้อหาโดยมีรายละเอียด ดังนี้

พระทองดี ปัญญาวิโร (กันทวงศ์) ได้ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วย สอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามทรรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร” ใน ๖ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านคุณลักษณะของครูพระช่วยสอน ๒. ด้านเนื้อหาวิชา พระพุทธศาสนา ๓. ด้านวิธีการสอน ๔. ด้านการใช้สื่อ การเรียนการสอน ๕. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๖. ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน โดยประชากรที่ใช้ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา ใน โรงเรียนวัดเทพลีลา ปีการศึกษา ๒๕๔๖ จำนวน ๒๖๙ คน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
๒. นักเรียนมีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน
๓. นักเรียนมีระดับชั้นต่างกันมีความพึงพอใจต่อครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวม ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕^{๙๓}

^{๙๒} พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี), “สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนก บาตีตามหลักกัลยาณมิตร”, *ปริญญาพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

^{๙๓} พระทองดี ปญญาวิโร, (กันทวงศ์) “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามทรรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

พระมหานันต์ อมโร (สุฤทธิ) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ด้านเนื้อหาการสอน พระผู้สอนได้มีการกำหนดเนื้อหาสาระที่จะทำการสอนให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนา นักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข และเนื้อหาสาระมีความเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น นอกจากนี้เนื้อหาสาระมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ๒. ด้านวิธีการสอน พระผู้สอนมีการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบก่อนทำการสอนเสมอ มีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่สอนได้ง่ายขึ้น และมีการกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน ๓. ด้านการใช้สื่อ พระผู้สอนมีการจัดหา/จัดทำสื่อการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ด้วยตนเองและยังสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริง ๔. ด้านการจัดเรียนการสอน พระผู้สอนมีการจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึก และค่านิยมที่ดีงามให้แก่ นักเรียน มีการสอดแทรกกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมเพื่อที่จะสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น ๕. ด้านการประเมินผลการสอน พระผู้สอนมีการแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง และการวัดผล/ประเมินผลมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และเมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน แนวทางส่งเสริมการสอนของพระสอนศีลธรรม คือ ๑. ด้านเนื้อหาการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีการวางแผนการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาในวิชาพระพุทธศาสนา ๒. ด้านวิธีการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีกิจกรรมร่วมในการเรียนการสอนให้มากขึ้น ๓. ด้านการใช้สื่อ ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรใช้สื่อให้หลากหลายทั้งแบบธรรมชาติ และสื่อสมัยใหม่ ๔. ด้านการจัด การเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ควรสอนจากง่ายไปหายาก และสอนให้เด็กคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเองเรียกว่า สอนให้คิดเป็นทาเป็น ๕. ด้านการวัดและประเมินผล ควรวัดผลและการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริงในการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา นี้จะผสมผสานไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในสถานการณ์ที่ผู้เรียนปฏิบัติจริงโดยเน้นให้ครอบคลุมพฤติกรรมการแสดงออก^{๙๔}

พระมหาสุทัต สุทสฺสโน (นุราช) ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

^{๙๔} พระมหานันต์ อมโร (สุฤทธิ), “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”, *ปริญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๓ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเรียนการสอนการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่า ๑) ผู้บริหารและครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๒) ผู้บริหารและครูที่มี อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ตำแหน่ง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ผลปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓) ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่แตกต่าง^{๔๕}

พระครูธรรมธรรสายัณห์ (คงวัฒน์) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัย พบว่า ครูและนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูและนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษา ในด้านคุณธรรมและจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และด้านความสามารถในการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ นอกจากนี้ในด้านความสามารถในการสอน เมื่อพิจารณาเป็นด้านย่อย พบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในด้านการเตรียมการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และด้านการดำเนินการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียน ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน^{๔๖}

^{๔๕} พระมหาสุทศ สุทสโน, “ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^{๔๖} พระครูธรรมธรรสายัณห์ (คงวัฒน์), “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

พระครูเมตตามงคลวิศิษฎ์ (วัชรินทร์ อคฺควโร) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตอบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑” ผลการวิเคราะห์พบว่า ๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตอบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านเทคนิคและวิธีการสอนตามลำดับ ๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตอบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่า (T-test) โดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๓. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตอบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ จำแนกตามอายุระดับชั้นเรียน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: ANOVA) สรุปได้ดังนี้

๓.๑ จำแนกตามอายุโดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณารายด้านก็พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓.๒ จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณารายด้านก็พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๙๗}

พระชาติ สิริจนโท (ศรีราชา) ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติและเปรียบเทียบของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน เขตธนบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต ๓” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ๑. ทัศนคติของครูที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง ๗ ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือด้านบุคลิกภาพ, ด้านการเตรียมการสอน, ด้านการดำเนินการสอน, ด้านการใช้วิธีการสอน, ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน, ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอนตามลำดับ ๒. ทัศนคติของนักเรียน ที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงาน

^{๙๗} พระครูเมตตามงคลวิศิษฎ์ (วัชรินทร์ อคฺควโร), “ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตอบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง ๗ ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือด้านบุคลิกภาพ, ด้านการเตรียมการสอน, ด้านการดำเนินการสอน, ด้านการใช้วิธีการสอน, ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน, ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอนตามลำดับ ๓. ผลการเปรียบเทียบ ทักษะของครูและนักเรียน ที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต ๓ จำแนกตาม เพศ การศึกษาของครูและการศึกษาทางธรรมของนักเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาทางโลกของนักเรียน พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๔. ผลการเปรียบเทียบ ทักษะของครูและนักเรียน ที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓ พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูกับนักเรียนมีทักษะที่ไม่แตกต่างกัน ๑ ด้าน คือด้านบุคลิกภาพ แตกต่าง ๖ ด้าน คือด้านการเตรียมการสอน,ด้านการดำเนินการสอน,ด้านการใช้วิธีการสอน,ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน,ด้านการวัดผลและประเมินผลและด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอน โดยนักเรียนมีทักษะที่สูงกว่าครูทั้ง ๖ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๙๘}

พระสุรชัย สุรชโย (หงษ์ตระกูล) ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน นักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านเนื้อหาของหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านเทคนิคการสอนและด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน ตามลำดับ ส่วนด้านที่นักเรียนมีทัศนคติต่ำสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๒. การเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้นเรียน และขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวม พบว่านักเรียนมีทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า จำแนกตามเพศ ด้านเนื้อหาของหลักสูตรนักเรียนมี

^{๙๘} พระชาตรี สิริจนโท (ศรีราชา), “ทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

ทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ในด้านอื่นๆ นักเรียนมีทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๙๙}

พระอนุศาสตร์ อาภากร (สิทธิสกุลชัย) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสอน ศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหนองแคจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้สื่อ / อุปกรณ์ในการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ๒. การเปรียบเทียบคุณภาพความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหนองแค จังหวัด สระบุรี สำหรับครูจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและรายได้ ต่อเดือนแตกต่างกัน สำหรับนักเรียนจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และผลการเรียนแตกต่างกัน ๓. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียน การสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี คือ พระสอนศีลธรรมเตรียมเนื้อหาเข้าใจยากไม่สอดคล้องกับเนื้อหาของรายวิชา พระสอนศีลธรรมไม่มีระบบในการจัดเตรียมการสอน หรือไม่มีการเตรียมตัวในการสอนแต่ละครั้ง เนื้อหาสาระรายวิชาพระพุทศศาสนานั้นเป็นเรื่องที่มีความเข้าใจยากสำหรับนักเรียน พระสอนศีลธรรมติดภารกิจทางวัดไม่สามารถหาการสอนได้โดยตลอด พระสอนศีลธรรมมีเวลาน้อยมาสอนสัปดาห์ละครั้ง พระสอนศีลธรรมไม่มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียน ทางโรงเรียนไม่มีห้องที่จะใช้สื่อ / อุปกรณ์ในการเรียนการสอนสำหรับพร้อมใช้งานได้ทุกครั้งที่ครูพระพร้อมจะใช้สื่อ / อุปกรณ์การเรียน สื่อ / อุปกรณ์ที่พระสอนศีลธรรมจัดทำขึ้น นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำ ทำให้นักเรียนไม่มีความสนใจหรือกระตือรือร้นที่จะเรียน พระสอนศีลธรรมไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นไม่ค่อยมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ พระสอนศีลธรรมได้แต่บรรยายจน หมดชั่วโมงทำให้นักเรียนไม่มีความตั้งใจเรียนเกิดอาการเบื่อ ในวิชาที่พระสอนศีลธรรมสอนกับการวัดผลและประเมินผลไม่ตรงกันจึงทำให้นักเรียนสอบไม่ได้ พระสอนศีลธรรม

^{๙๙} พระสุรัชย์ สุรชโย (หงษ์ตระกูล), “ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของพระสอน ศีลธรรมใน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

ไม่แจ้งล่วงหน้าให้นักเรียนได้ทราบว่าจะมีการวัดผลและประเมินผลจึงทำให้นักเรียนสอบตกเป็นจำนวนมาก^{๑๐๐}

ฉัตรกร วรรณโก ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ” ผลการวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนราชวินิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านบรรยากาศการเรียนการสอนและด้านสื่อการเรียนการสอนตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนราชวินิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า จำแนกตามเพศ อายุและระดับชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนจำแนกตามเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓. ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนราชวินิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๕ ด้านพบว่า ๑) ด้านหลักสูตร ปัญหาอุปสรรค คือ ครูไม่มีความชัดเจนในโครงสร้างหลักสูตร การเรียนรู้และเนื้อหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับในยุคปัจจุบัน ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ครูควรปรับปรุงวิธีการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสาระการเรียนรู้ให้มากขึ้นกว่าเดิมเพื่อความเหมาะสมกับผู้เรียนและทันโลกปัจจุบันเสมอ ๒) ด้านการเรียนการสอน ปัญหาอุปสรรค คือ ครูเน้นการเรียนการสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียนมากเกินไป ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ครูควรให้ความสำคัญทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน ปัญหาอุปสรรค คือ สื่อไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันส่วนข้อเสนอแนะ คือ ครูควรปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมและเป็นปัจจุบันเสมอ ๔) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ปัญหาอุปสรรค คือ มีแหล่งเรียนรู้ภายในบริเวณโรงเรียนน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนส่วนข้อเสนอแนะ คือ ครูควรเพิ่มแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้พอต่อความต้องการของผู้เรียน และ

^{๑๐๐} พระอนุศาสน์ อากาศโร (สิทธิสกุลชัย), “การมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล ปัญหาอุปสรรค คือ ไม่มีเวลาพอที่ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังการเรียน ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ครูควรจัดเวลาให้เหมาะสม^{๑๐๑}

พระครูขันตวโรภาส (บุญรอด) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทรและบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ทั้ง ๖ ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ๑) ด้านการเรียนการสอน ๒) ด้านหลักสูตร ๓) ด้านการวัดและประเมินผล ๔) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ๕) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ๖) ด้านสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ ๒. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครูจำแนกตามสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสูงสุดแผนกสามัญ วุฒิการศึกษาสูงสุดแผนกบาลี และภูมิลำเนา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ๓. นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ดังนี้ ๑) หลักสูตรมีเนื้อหาเก่าเกินไปทำให้เข้าใจยากไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในปัจจุบัน ๒) การจัดการเรียนการสอนของครูขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ขาดการสอนแบบบูรณาการ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ๓) การใช้สื่อการเรียนการสอน ขาดการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ๔) กิจกรรมการเรียนการสอน คือ มีกิจกรรมบ้างแต่ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ๕) บรรยากาศด้านสิ่งแวดล้อมไม่ดี ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ๖) การวัดและประเมินผลยังไม่ ชัดเจนและยังขาดการรายงานที่เป็นระบบ ๔. แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คือ ๑) ด้านหลักสูตร ควรพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ๒) ด้านการเรียนการสอน ควรให้ความสำคัญแก่นักเรียนและครูสอนและสนับสนุนงบประมาณอย่างจริงจัง ๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรซื้ออุปกรณ์และเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ ๔) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียน ๕) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ควรจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ๖) ด้านการวัดและประเมินผล ควรประชุมคณะครูสรุปผลการประเมินการเรียนการสอน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน^{๑๐๒}

^{๑๐๑} ฉัตรกร วรรณโก, “ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

^{๑๐๒} พระครูขันตวโรภาส (บุญรอด), “การจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตยานนาวา-สาทรและบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

พระมหาทวีศักดิ์ ปณฺญาสาโร (เกตเสนา) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธรูปศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธรูปศาสนาในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ๒. การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ในเรื่องเพศ อายุและชั้นเรียนของนักเรียนซึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธรูปศาสนา นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธรูปศาสนาโดยภาพรวมแตกต่างกัน ๓. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธรูปศาสนา

๓.๑ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ครูควรมีความยืดหยุ่นเรื่องหลักสูตร

๓.๒ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

๓.๓ ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน ครูควรเพิ่มสื่อการเรียนการสอนให้มากและทันสมัย

๓.๔ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ครูควรมีการจัดกิจกรรมประกอบการเรียน น่าสนใจและทันสมัยมากขึ้น ๓.๕ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ครูควรนำผลการเรียนของนักเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น^{๑๐๓}

พระแสงสุริ อธิภทฺโท (ทองมาก) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธรูปศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอดงน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธรูปศาสนาโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอดงน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ด้านเทคนิคการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับ ๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธรูปศาสนาโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอดงน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีปัจจัยพื้นฐานต่างกันจำแนกตามเพศ อายุ และขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่าง

^{๑๐๓} พระมหาทวีศักดิ์ ปณฺญาสาโร (เกตเสนา), “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธรูปศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำแนกกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๑๐๔}

พระเจ้าสำเร็จ สิริธมโม (ดวงบุปผา) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนคำเตยอุปถัมภ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๒” ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนคำเตยอุปถัมภ์ โดยภาพรวม มากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ และ ด้านสื่อการเรียนรู้ ผลเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนคำเตยอุปถัมภ์ จำแนกตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ สองด้านคือ ด้านอายุ และเพศ ส่วนด้านระดับชั้นเรียนพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๐๕}

ดังนั้น ได้สรุปว่า พระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา มีความสำคัญมากในการพัฒนาสังคม ให้มีระเบียบเรียบร้อยดีงามของเยาวชนและนักเรียน หรือพุทธศาสนิกชนอยู่ในสังคมใด สังคมหนึ่ง ด้านบุคลิกภาพ ทางสังคมแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรมและสั่งสอนเรียนรู้ประพฤติปฏิบัติตน โดยมีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามสามารถเอามาใช้ในการการแก้ไขปัญหาเฉพาะรอบด้านในชีวิตประจำวันของแต่ละคนได้

๒.๕.๓. งานวิจัยเกี่ยวกับหลักกัลยาณมิตร

งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธบูรณาการสำหรับการพัฒนาบุคลากร เป็นการนำหลักพุทธธรรมในทางพระพุทธศาสนา มาใช้ในการบูรณาการหรือการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนามนุษย์ พัฒนางานและพัฒนางานองค์กรต่างๆ มากมายและนับวันยิ่งมีความสนใจจากนักวิจัย และนักวิชาการในประเทศไทยอย่างมาก เพราะองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดอยู่ในพระไตรปิฎกมีความคุณค่าควรแก่การนำมาอธิบาย และเรียนรู้ทางสังคมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีไทยที่ยังคงให้ความสำคัญต่อค่านิยมทัศนคติของบุคลากรที่นับถือพระพุทธศาสนา ดังนั้น การนำหลักพุทธธรรมที่จะ

^{๑๐๔} พระแสงสุริย ธีรภทโท (ทองมาก), “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

^{๑๐๕} พระสำเร็จ สิริธมโม (ดวงบุปผา), “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนคำเตยอุปถัมภ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๒”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

มาบูรณาการนั้น นำมาใช้เพื่อเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จึงทำให้เป้าหมายมีความชัดเจนอย่างมากและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติใน ลักษณะคุณธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังต่อไปนี้

พระมหาเกรียงไกร บัวจันอัด ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเรื่อง กัลยาณมิตรกับการบรรลुरुธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน” ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ในพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่ายมีหลักคำสอนเรื่องกัลยาณมิตรกับการบรรลुरुธรรมที่เหมือนกันและต่างกัน ด้านความเหมือน พบอยู่ในแง่ของความหมาย ประเภทและหน้าที่ของ กัลยาณมิตร และคุณธรรมของกัลยาณมิตร ซึ่งแม้จะมีการบัญญัติคำศัพท์ที่แตกต่างกันบ้าง แต่โดย ความมุ่งหมายแล้วเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือหมายถึงผู้หรือสิ่งที่จะเกื้อกูล สนับสนุน ส่งเสริม เป็น แบบอย่างที่ดีในการพัฒนาชีวิต ในการบรรลुरुถึงจุดหมาย ในแง่ของประเภทและหน้าที่ ได้แบ่งเป็น ๒ ระดับเช่นเดียวกัน ได้แก่ระดับโลกียะและระดับโลกุตระ กัลยาณมิตรระดับโลกียะ ของทั้งสองฝ่าย ได้แก่บิดา-มารดา ครูอุปัชฌาย์ เป็นต้น เป็นผู้สนับสนุนส่งเสริม สั่งสอน เป็นแบบอย่างที่ดีและช่วยให้ คนอื่นเป็นคนดีด้วย กัลยาณมิตรระดับโลกุตระของฝ่ายเถรวาทได้แก่พระพุทธเจ้า พระอรหันต์สาวก เป็นต้น ฝ่ายมหายานได้แก่พระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ ผู้เป็นแบบอย่างในการพัฒนากาย ศีล จิต และปัญญา เพื่อการเป็นคนดีของสังคม เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี กระทั่งเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของ ศาสนาแต่ละนิกาย ด้านความต่างนั้น พบอยู่ในแง่ของอุดมคติและแนวการปฏิบัติธรรม การบรรลुरु ธรรม และในความสัมพันธ์ของกัลยาณมิตร ในเถรวาท มีเป้าหมายสูงสุดคือพระนิพพาน ที่ปฏิบัติตาม แนวของโพธิปักขิยธรรม ๓๗ อริยมรรคมีองค์ เป็นต้น^{๑๐๖}

ศรารุณี จำรัสภูมิ ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัด อุทัยธานีที่มีต่อครูพระผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา” ผลวิจัยพบว่า ๑) ในภาพรวมนักเรียนในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีส่วนใหญ่ มีทัศนคติทางบวกต่อครูพระผู้สอนสาระ พระพุทธศาสนา ๒) ในภาพรวมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างทัศนคติของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีต่อครูพระผู้สอนสาระ พระพุทธศาสนา ๓) ในการศึกษาทัศนคติของนักเรียนต่อครูพระโดยแยกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่

^{๑๐๖} พระมหาเกรียงไกร บัวจันอัด, “การศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเรื่องกัลยาณมิตรกับการบรรลुरु ธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

ความสำคัญของครูพระ บทบาทความเป็นครูพระ และด้านการปฏิบัติตนของครูพระในโรงเรียนพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน^{๑๐๗}

พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบชมภู) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า

๑. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนด้านการเรียนการสอน

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ ๐.๐๕ ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า จัดหางบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรให้เพียงพอจัดหาผู้สอนให้เหมาะสมตรงต่อรายวิชาที่สอนจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการ มีวางแผนจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ให้หลากหลาย จัดหาผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอน จัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ควรจัดการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ และจัดหาผู้รับผิดชอบเรื่องการวัดและประเมินผล^{๑๐๘}

ดังนั้น ได้สรุปว่า พระสอนศีลธรรมจึงมีกัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเป็นผู้ที่อบรมสั่งสอนที่ดี มีกิริยาสำรวมในรูปแบบการปฏิบัติของสมณเพศ ที่บ่งบอกว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการอบรมให้ประพฤติปฏิบัติชอบ ที่ให้ผู้เรียนหรือผู้จะรับการอบรมมีความเลื่อมใสศรัทธาอย่างยิ่ง คือ ความเป็นผู้เป็นที่รัก เป็นที่ให้คนอื่นควรเคารพอย่างหนักแน่น เป็นที่เจริญใจอันจะทำให้เป็นแบบอย่างที่ดีงาม เป็นผู้ที่สามารถกล่าวตักเตือน แต่บางทีบุคคลใดที่ยังฟังอบรมหรือรับการสั่งสอนไม่ชัดเจนมุ่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้นไปอีกระดับ เป็นผู้ทีกล่าวถ้อยคำโดยย่อแบบง่าย ๆ หรือเรื่องที่ลึกซึ้งได้ และเป็นผู้กล่าวสอนไม่ชักงูในสิ่งที่เหลวไหลไร้สาระ หรือในทางที่เสียหาย ทั้งนี้เป็นผลพวงในการบูรณาการ

^{๑๐๗} ศราวุฒิ จำรัสภูมิ, “ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีที่มีต่อครูพระผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา”, **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๕๒.

^{๑๐๘} พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบชมภู), “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

ที่พัฒนาในสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ประกอบกับมีคุณธรรมจริยธรรมหรือศีลธรรมอันดี เพื่อให้
นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีความเชื่อถือในการทำเคารพบุคคลที่ควรบูชาได้

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในเรื่องการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม
ตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สามารถสรุปแผนภาพ กรอบแนวคิด
(Conceptual Framework) ได้ ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือสถานภาพปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ได้แก่ ตำแหน่ง เพศ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการ
สมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่

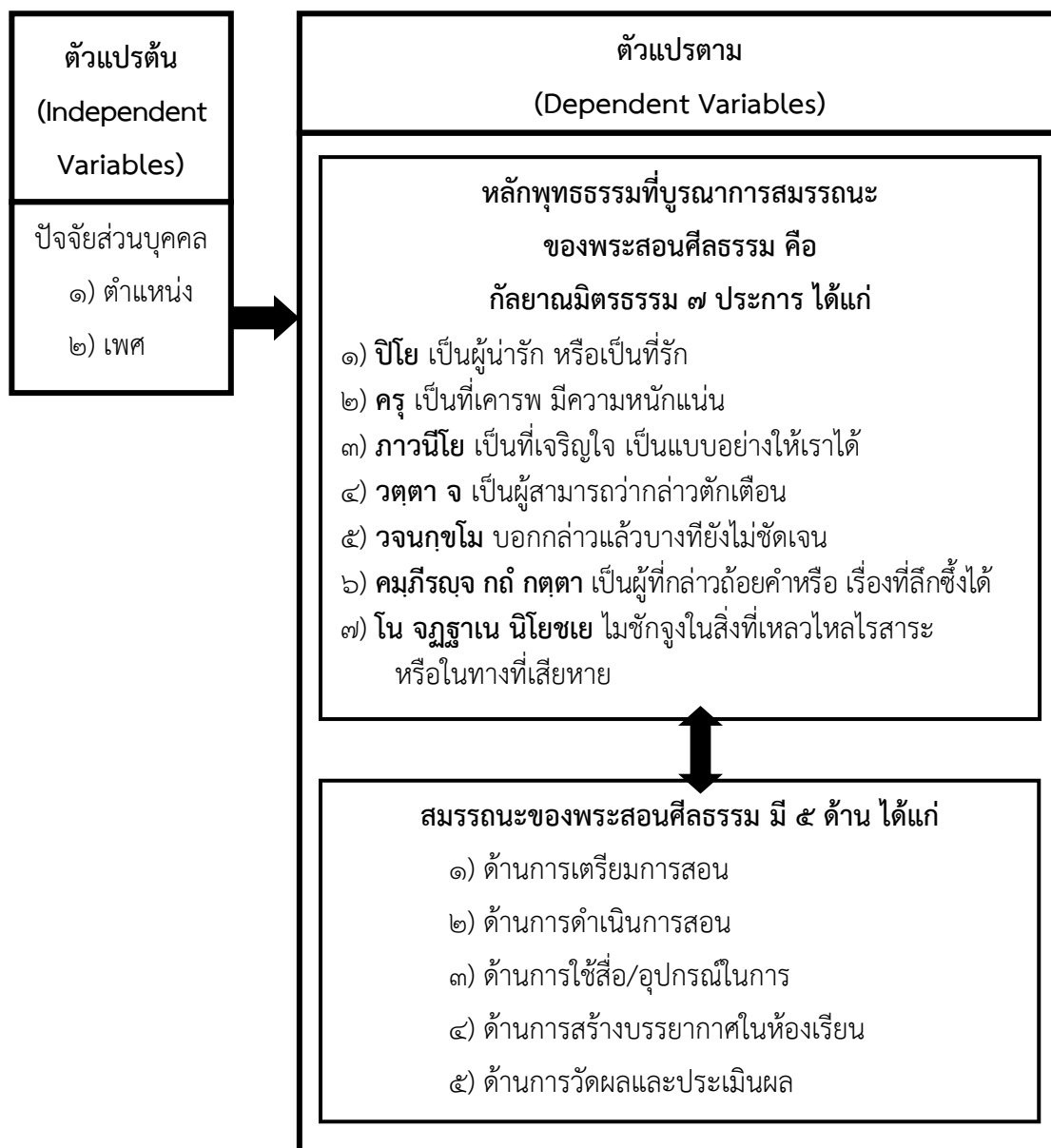
๑) สมรรถนะของพระสอนศีลธรรม มี ๕ ด้าน ได้แก่

- (๑) ด้านการเตรียมการสอน
- (๒) ด้านการดำเนินการสอน
- (๓) ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน
- (๔) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
- (๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล

๒) หลักพุทธธรรมที่เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม คือ กัลยาณมิตรธรรม
๗ ประการ ได้แก่

- (๑) บีโย เป็นผู้น่ารัก หรือเป็นที่รัก
- (๒) ครุ เป็นที่เคารพ มีความหนักแน่น
- (๓) ภาวนีโย เป็นที่เจริญใจ เป็นแบบอย่างให้เราได้
- (๔) วตตา จ เป็นผู้สามารถว่ากล่าวตักเตือน
- (๕) วจนกฺขโม บอกกล่าวแล้ว บางทียังไม่ชัดเจนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
- (๖) คมภีรณจ กถิ กตฺตา เป็นผู้ที่กล่าวถ้อยคำหรือเรื่องที่ลึกซึ้งได้
- (๗) โน จฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักจูงในสิ่งที่เหลวไหลไร้สาระ หรือในทางที่เสียหาย

ทั้งนี้ ดังที่ได้ปรากฏดังแผนภาพที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” มีลำดับขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยการใช้วิธีวิจัย
เชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัด
นครสวรรค์ จำนวน ๓๗ โรงเรียน ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๑,๗๖๔ คน

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	โรงเรียน	จำนวนประชากร		
		ผู้บริหาร	ครู	ประชากร
๑	นครสวรรค์	๑	๑๓๗	๑๓๘
๒	นวมินทราชูทิศ มัชฌิม	๑	๑๓๑	๑๓๒
๓	บึงบอระเพ็ดวิทยา	๑	๑๔	๑๕
๔	บ้านแก่งขี้ขวดวิทยา	๑	๑๙	๒๐
๕	พระบางวิทยา	๑	๓๗	๓๘
๖	สตรีนครสวรรค์	๔	๑๒๒	๑๒๖
๗	เก้าเลี้ยววิทยา	๒	๓๐	๓๒
๘	หัวดงราชพรหมภรณ์	๑	๑๔	๑๕
๙	โกรกพระ	๑	๓๗	๓๘
๑๐	ชุมแสงชนูทิศ	๔	๑๐๖	๑๑๐
๑๑	ทับกฤชพัฒนา	๑	๒๒	๒๓
๑๒	พยุหะพิทยาคม	๑	๕๐	๕๑
๑๓	เขากะลาวิทยาคม	๑	๑๗	๑๗
๑๔	เขาทองพิทยาคม	๑	๒๒	๒๓
๑๕	ลาดยาววิทยาคม	๒	๗๐	๗๒
๑๖	วังเมืองชนประสิทธิ์วิทยาคม	๑	๔	๕
๑๗	เทพศาลาประชาสรรค์	๓	๖๘	๗๑
๑๘	บรรพตพิสัยพิทยาคม	๒	๖๕	๖๗
๑๙	รัฐราษฎร์อนุสรณ์	๑	๑๕	๑๖
๒๐	หนองกรดพิทยาคม	๒	๓๘	๔๐
๒๑	แม่वंกพิทยาคม	๒	๓๔	๓๖
๒๒	ห้วยน้ำหอมวิทยาคร	๑	๓๙	๔๐
๒๓	ตากฟ้าประชาสิทธิ์	๒	๔๔	๔๖
๒๔	อุดมธัญญาประชานุเคราะห์	๑	๑๗	๑๘
๒๕	ตากสินประชาสรรค์	๕	๑๔๓	๑๔๘
๒๖	จินแสนเอ็งสุวรรณอนุสรณ์	๑	๒๔	๒๕

๒๗	หนองโพพิทยา	๑	๑๗	๑๘
๒๘	ทหารอากาศอนุสรณ์	๑	๒๗	๒๘
๒๙	ลาดทิพรสพิทยาคม	๑	๑๓	๑๔
๓๐	ช่องแคพิทยาคม	๒	๒๐	๒๒
๓๑	พนมรอกวิทยา	๑	๑๘	๑๙
๓๒	ท่าตะโกพิทยาคม	๔	๙๖	๑๐๐
๓๓	ไพศาลพิทยา	๒	๗๕	๗๗
๓๔	ตะคร้อพิทยา	๑	๓๐	๓๑
๓๕	วังข่อยพิทยา	๑	๑๒	๑๓
๓๖	หนองบัว	๔	๕๕	๕๙
๓๗	วังบ่อวิทยา	๑	๑๘	๑๙
รวม		๖๓	๑,๗๐๑	๑,๗๖๔

๓.๒.๒. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จากสูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ใช้ค่าความเชื่อมั่น ๙๕ % สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ ๐.๐๕ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๒๖ คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane^๑ ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

^๑ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ, การวิเคราะห์และวิจัยข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: บิสนิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

ประชากรทั้งหมด ๑,๗๖๔ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{1,764}{1 + 1,764(0.05)^2}$$

$$n = \frac{1,764}{1 + 4.41}$$

$$n = \frac{1,764}{5.41}$$

$$n = 326$$

เพราะฉะนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ ๓๒๖ คน

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบง่าย ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยพิจารณาจากจำนวนประชากรเพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้กลุ่มผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เป็นระดับในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างเป็นสัดส่วนโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละชั้น} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างสุ่มแบบง่าย} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละชั้น}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

๓.๒.๓ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๗ คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยเริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารและพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งผู้วิจัยได้จะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้นด้วยตัวเอง โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติไว้ ดังนี้

๑) เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี

๒) เป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

๓) เป็นผู้จบการศึกษาทางพระพุทธศาสนา คือ เปรียญธรรม ๙ ประโยค หรือศึกษาทางด้านปรัชญาทางพระพุทธศาสนา

- ๔) เป็นผู้มีความรู้ด้านหลักการบริหารการศึกษา
- ๕) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาในสถาบันต่างๆ โดยอยู่ในวงการวิชาการทางการศึกษาหรือทางพระพุทธศาสนา
- ๖) เป็นผู้ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ทั้งพระพุทธศาสนาและทางการศึกษา หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง
- ๗) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษามากเป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนา มาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๕ ปี
- ๘) เป็นผู้ไม่มีอคติในการที่จะให้ข้อมูลทั้งทางด้านพระพุทธศาสนาและด้านการศึกษา

จากเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒินี้ ผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดข้อใดข้อหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้

๒ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้คัดเลือกไว้ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวนทั้งหมด ๗ รูป/คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

ตารางที่ ๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ที่	ชื่อ	โรงเรียน
๑	นายพันศักดิ์ ศรีทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนนครสวรรค์
๒	นายชาญณรงค์ ยาสุทธิ	ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลประชาสวรรค์
๓	นายวิวรรณชัย พลีก	ผู้อำนวยการโรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม
๔	นายพงษ์เทพ เจริญไทย	ผู้อำนวยการโรงเรียนพยุหะพิทยาคม
๕	นายชาญชัย ชนิตสะ	ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ
๖	นายจันทร์ เพ็ชรยิ้ม	ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม
๗	พระมหาประเสริฐ จารุโก	พระสอนศีลธรรมโรงเรียนอุดมธัญญาประชานุเคราะห์

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลง และพัฒนาให้เหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ๒ ประเภท คือ ๑) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ๒) แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสังเคราะห์จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถาม

๑. ศึกษา หลักการ ทฤษฎีแนวทางการส่งเสริมพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือ

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ ขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์วังน้อยถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. ปรับปรุงแก้ไข

๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

แบบสัมภาษณ์ (Interview)

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)^๒ โดยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ส่งเสริมพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการทางพุทธศาสนา จำนวน ๗ รูป/คน

^๒ J. Ritchie and J. Lewis, *Qualitative Research Practice*, (London: Sage, 2003), pp. 109–137.

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งและเพศ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating scale)^๓ มี ๕ ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับการปฏิบัติ ดังนี้

๕	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติระดับมาก
๓	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติระดับน้อย
๑	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ ผู้ศึกษาได้แจกแบบสอบถาม ผู้บริหารและครู ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาจำนวน ๓๒๖ คน เพื่อทดสอบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจคำถามในแบบสอบถามอย่างชัดเจนหรือไม่ เมื่อมีข้อบกพร่องก็จะได้ทำการแก้ไขให้ถูกต้องแล้วจึงนำแบบสอบถามแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา ดังที่ได้กำหนดไว้แล้วในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะเพื่อการบูรณาการของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire)

๓.๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน เพื่อพิจารณาการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม

^๓บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวิริยาสาน, ๒๕๓๕),

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาเพื่อการศึกษาวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบเครื่องมือโดยการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามขั้นตอนดังนี้

๑) การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยได้นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ และผู้อำนวยการโรงเรียน ช่วยตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุม และแก้ไขปรับปรุงให้เกิดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

ตารางที่ ๓.๓ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือในการวิจัย

ที่	นามผู้ทรงคุณวุฒิ	ตำแหน่ง / หน่วยงาน
๑	พระราชวรเมธี, ผศ.ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยเขตนครสวรรค์
๒	รศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธบริหารการศึกษา วช.นส.
๓	ดร.ปฐิธรรม สำเนียง	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธบริหารการศึกษา วช.นส.
๔	นายอรุณ รุ่งเรือง	ผู้อำนวยการโรงเรียนลาดยาววิทยาคม
๕	นายชาญณรงค์ ยาสุทธิ	ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศาลาประชาสรรค์

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item – Objective Congruence) : IOC ซึ่งค่า IOC จะต้องมามีค่า ๐.๕ ขึ้นไปจึงจะแปลผลว่าใช้ได้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม ได้ค่าตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item-Objective Congruent : IOC) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปตรวจหาความตรง และความเที่ยงใส่ค่าตั้งแต่ต่ำสุดถึงมากที่สุด เช่น ต่ำสุด ๐.๖ -๑.๐ เพื่อให้เครื่องมือเพื่อการวิจัยมีคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้

๒) การหาความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity) โดยใช้สูตร IOC (Index of Congruence : ดัชนีความสอดคล้อง) ด้วยการนำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ ท่าน พิจารณาถึงความเห็น และให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +๑ เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดคุณลักษณะตรงตามนิยาม

ให้คะแนน ๐ เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดคุณลักษณะตรงตามนิยาม

ให้คะแนน - ๑ เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ได้วัดคุณลักษณะตรงตามนิยาม

คำนวณหาค่า IOC โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

N

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่ใช้ได้คือ ($\text{IOC} \geq 0.5$) จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง^๕

๓) การทดลองเครื่องมือ (Try-out)

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวิธีการทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(๑) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

(๒) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง และความเหมาะสมของเนื้อหาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

(๓) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลอง (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างบุคลากรของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน ๓๒๖ คน แล้วนำแบบสอบถามทั้ง ๕ ตอน หาค่าดังนี้

การหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach Coefficient)^๖ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ไปทดสอบการใช้โดยการขออนุญาตเก็บข้อมูลตัวอย่าง (Try out) กับบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับบุคลากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๓๐ รูป/คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (- Coefficient)

^๕ชูศรี วงศ์รัตนะ, เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย : แนวทางสู่ความสำเร็จ, (นนทบุรี: บริษัทไทยเนรมิตอินเตอร์โปรแกรม จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๗๓-๗๔.

^๖Lee J. Cronbach, *Essential of Psychological Testing*, (New York: Harper & Row Publishers, 1974), p. 161.

ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach)^๗ โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องรายข้อ (ตามภาคผนวก) และสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .๘๙๐ แบบชนิดมาตรประมาณค่า เท่ากับ ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

$$K-1$$

$$S_x^2$$

α แทน ค่าความเที่ยง

K แทน จำนวนข้อ

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของแต่ละข้อ

S_x^2 แทน ความแปรปรวนรวมทั้งฉบับ

ค่าความเที่ยง มีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1 แต่ค่าความเที่ยงที่ใช้ได้จะต้องเป็น + และมีค่าเข้าใกล้ ๑^๘ ค่าความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกจ่ายให้กลุ่มตัวอย่างจริงในการศึกษาวิจัย ต่อไป

^๗บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๙๙.

^๘ชูศรี วงศ์รัตน์, เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย:แนวทางสู่ความสำเร็จ, หน้า ๗๕-๗๖.

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๓.๔.๑ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

๑. ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขต นครสวรรค์ แล้วเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ที่กำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลต่อไป

๒. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๓๒๖ ชุด ในการแจกแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ส่งหนังสือพร้อมเอกสารขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยสรุปกรอบแนวคิดเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ และอธิบายสาระสำคัญเพื่อการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ

๒. นัดเวลาขอสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ

๓. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่กำหนด แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form) เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติความถี่ และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้^๙

๑) ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Frequency and percentage) เพื่อใช้อธิบายความถี่ และร้อยละของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

^๙ อภินันท์ จันตะณี, วิธีวิจัยทางธุรกิจ, (กรุงเทพมหานคร: วี.เจ. พรินติ้ง, ๒๕๓๘), หน้า ๑๘๕-๒๐๐.

๒) ค่าเฉลี่ยตัวอย่าง ($\bar{X}$) เพื่อใช้อธิบายค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ทั้ง ๓ ตอน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อใช้อธิบายค่าความแปรปรวนของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้ง ๓ ตอน

๓) ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม

๔) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มาก
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อย
ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อยที่สุด

๕) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t – Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test / One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป

๓.๕.๒. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

- ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสอบถาม ใช้สูตรดังนี้

โดยที่

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	คือ	ค่าความสอดคล้องของเนื้อหาตรงกับขอบข่ายของเนื้อหา
	$\sum R$	คือ	ผลรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	คือ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่

R = +๑ เมื่อผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าแน่ใจว่าเนื้อหาตรงกับขอบข่ายของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม

R = ๐ เมื่อผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าไม่แน่ใจว่าเนื้อหาตรงกับขอบข่ายของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม

$R = -๑$ เมื่อผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าแน่ใจว่าเนื้อหาตรงกับขอบข่ายของเนื้อหาไม่มีความเหมาะสม

- ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) ใช้สูตรดังนี้

- ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) ใช้สูตรดังนี้

$$\alpha = \left[\frac{K}{K-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α = ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

k = จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S_i^2 = ผลรวมค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ

๒) สถิติพรรณนา ใช้สูตรดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ P คือ ร้อยละ

$\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ย

S.D. คือ ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N คือ ประชากรทั้งหมด

๓) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

(๑) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

(๒) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

(๓) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

(๔) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน ๓๒๖ ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการแบบมีโครงสร้าง กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๗ รูป/คน แล้ววิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

- ๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- ๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ๔.๓ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์
- ๔.๔ ผลการทดสอบสมมติฐานการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์
- ๔.๕ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์
- ๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ๒ กลุ่ม
SS	แทน	ผลรวมของกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสองของคะแนน
Df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
P	แทน	ค่าที่น้อยที่สุดของระดับความมีนัยสำคัญของข้อมูล
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
**	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับผู้บริหาร และครู ที่เป็นประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง และเพศ รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๒๖)

ที่	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑	ตำแหน่ง		
	ผู้บริหาร	๑๕	๔.๖
	ครู	๓๑๑	๙๕.๔
	รวม	๓๒๖	๑๐๐.๐
๒	เพศ		
	ชาย	๑๑๐	๓๓.๗
	หญิง	๒๑๖	๖๖.๓
	รวม	๓๒๖	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” จำแนกได้ดังนี้

ตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นครู จำนวน ๓๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๔๐ เป็นผู้บริหาร จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๐

เพศ พบว่า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๒๑๖ คน คิดเป็น ร้อยละ ๖๖.๓๐ และเป็นชาย จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๗๐

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

๔.๓.๑ ระดับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการเตรียมการสอน ๒) ด้านการดำเนินการสอน ๓) ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน ๔) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความเห็นของผู้บริหาร และครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม

(n=๓๒๖)

ที่	การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ด้านการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗	๓.๘๙	.๙๔๘	มาก
๒	ด้านการดำเนินการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗	๓.๘๘	๑.๐๐๒	มาก
๓	ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗	๓.๘๗	.๙๘๐	มาก
๔	ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗	๓.๘๖	.๙๙๗	มาก
๕	ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗	๓.๘๔	.๙๙๒	มาก
	รวมเฉลี่ย	๓.๘๗	.๙๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .563)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านแล้วพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .548) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = .552)

ตารางที่ ๔.๓ แสดงว่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗

(n=326)

ข้อ	การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	พระสอนศีลธรรมมีการเตรียมการสอนที่เอาใจใส่อบรมสั่งสอนให้นักเรียนเกิดความรู้ มากน้อยเพียงใด (ปิโย)	๔.๐๐	.๕๖๒	มาก
๒.	พระสอนศีลธรรมมีบุคลิกภาพที่น่าเคารพ รู้สึกรอบอุ่น เป็นที่พึ่งได้ (ครุ)	๓.๙๔	๑.๐๑๒	มาก
๓.	พระสอนศีลธรรมเป็นผู้ที่น่าเจริญใจ น่ายกย่องในฐานะผู้ทรงคุณ (ภาวนิโย)	๓.๙๔	๑.๐๔๖	มาก
๔.	พระสอนศีลธรรมรู้จักพูดให้นักเรียนเข้าใจ ตรงตาม เป้าหมายที่วางไว้ (วตฺตา จ)	๓.๘๔	๑.๑๐๕	มาก
๕.	พระสอนศีลธรรมพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถามข้อเสนอแนะ และคำวิพากษ์วิจารณ์ โดยไม่ฉุนเฉียว (วจนกฺขโม)	๓.๘๒	๑.๑๓๒	มาก
๖.	พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของรายวิชาได้ถูกต้องแม่นยำ (คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา)	๓.๗๙	๑.๑๑๙	มาก
๗.	พระสอนศีลธรรมไม่แนะนำ ไม่ชักจูงในเรื่องเหลวไหลหรือสิ่งที่ไม่น่าเชื่อ (โน จฏฐานํ นโยชเย)	๓.๘๗	๑.๑๔๓	มาก
	รวมเฉลี่ย	๓.๘๙	.๕๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการเตรียมการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89, S.D. = .548$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้านการเตรียมการสอน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระสอนศีลธรรมมีการเตรียมการสอนที่เอาใจใส่อบรมสั่งสอนให้นักเรียนเกิดความรู้ มากน้อยเพียงใด (ปิโย) ($\bar{X} = 4.00, S.D. = .562$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของรายวิชาได้ถูกต้องแม่นยำ (คมภีรณจ กถิตตา) ($\bar{X} = 3.79, S.D. = 1.119$)

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการดำเนินการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗

(n = 326)

ข้อ	การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	พระสอนศีลธรรมทำการสอนด้วยความซื่อสัตย์ให้นักเรียน (ปิโย)	3.93	1.088	มาก
๒.	พระสอนศีลธรรมดำเนินการสอนมีความน่าเคารพด้วยการประพฤติ มากน้อยเพียงใด (ครู)	3.91	1.102	มาก
๓.	พระสอนศีลธรรมมีความน่ายกย่องด้วยความเป็นผู้รอบรู้ในรายวิชาที่สอน (ภาวนีโย)	3.88	1.112	มาก
๔.	พระสอนศีลธรรมมีทักษะ เสริมสร้างในการสอนให้รู้จักพุดมีเหตุผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจให้คำแนะนำ (วตฺตา จ)	3.85	1.139	มาก
๕.	พระสอนศีลธรรมมีความอดทนต่อถ้อยคำพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาในขณะที่ทำการสอน (วจนกฺขโม)	3.90	1.158	มาก
๖.	พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบาย ในการสอนเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนให้เกิดความเข้าใจในเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น (คมภีรณจ กถิตตา)	3.86	1.144	มาก

๗.	พระสอนศีลธรรมรู้จักยกตัวอย่างประกอบในการสอนที่มุ่งไม่ให้แนะนำในทางหายนະในครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (โน จูฐาเน นโยชเย)	๓.๘๕	๑.๑๑๙	มาก
	รวมเฉลี่ย	๓.๘๘	๑.๐๐๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการดำเนินการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88, S.D.=1.002$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้านการเตรียมการสอน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระสอนศีลธรรมทำการสอนด้วยความซื่อสัตย์ให้นักเรียน (ปิโย) ($\bar{X} = 3.93, S.D.= 1.088$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระสอนศีลธรรมรู้จักยกตัวอย่างประกอบในการสอนที่มุ่งไม่ให้แนะนำในทางหายนະในครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (โน จูฐาเน นโยชเย) ($\bar{X} = 3.85, S.D.= 1.119$)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗

(n = ๓๒๖)

ข้อ	การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนอย่างมีความสุข ไม่อึดอัด (ปิโย)	๓.๘๑	๑.๐๘๔	มาก
๒.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้พร้อมใช้งานได้อย่างเอาใจใส่ดูแล ได้อย่างน่าเชื่อถือ (ครู)	๓.๙๐	๑.๑๒๘	มาก
๓.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์การสอนที่นักศึกษาเรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียนมีปัญญาแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านได้ (ภาวนีโย)	๓.๘๗	๑.๑๔๘	มาก
๔.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์การสอนที่ชักนำเข้าสู่บทเรียนได้ดี มีเนื้อหาเหมาะสมและมีเหตุผล (วตฺตา จ)	๓.๘๔	๑.๑๒๑	มาก

๕.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ที่มุ่งแนะนำให้มีการเรียนรู้ และมีความอดทนต่อความคิดเห็นต่อผู้เรียน (วจนกขโม)	๓.๙๒	๑.๐๘๗	มาก
๖.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ประกอบในการอธิบาย ในการสอน เนื้อหาบทเรียนได้ดีให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ (คมภีรณจ กถ กตดา)	๓.๘๓	๑.๑๐๒	มาก
๗.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน เพื่อสร้างความสนใจ กับนักเรียนให้หันมาสนใจการเรียนมากขึ้น ปราศจากความมัวหมองและไม่มัวคัดค้านและกัน (โน จฐฐาเน นโยชเย)	๓.๘๗	๑.๑๓๗	มาก
รวมเฉลี่ย		๓.๘๖	.๙๙๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของ พระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการใช้สื่อ/ อุปกรณ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, $S.D. = .997$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้านการเตรียมการสอน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ที่มุ่งแนะนำให้มีการเรียนรู้ และมีความ อดทนต่อความคิดเห็นต่อผู้เรียน (วจนกขโม) ($\bar{X} = 3.92$, $S.D. = 1.087$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน อย่างมีความสุข ไม่อึดอัด (ปิโย) ($\bar{X} = 3.81$, $S.D. = 1.084$)

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗

(n = ๓๒๖)

ข้อ	การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	พระสอนศีลธรรมมีความอบอุ่น มีจิตที่จะชวนให้เข้าไปถามไปปรึกษาได้ทุกขณะ (ปิโย)	๓.๘๑	๑.๐๘๔	มาก
๒.	พระสอนศีลธรรมมีความประพฤติที่น่าเคารพยกย่องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอึดแอิบ สบายใจได้ทุกเมื่อ (ครู)	๓.๙๐	๑.๑๒๘	มาก
๓.	พระสอนศีลธรรมมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้คู่คุณธรรม และฝึกให้มีปัญญาอย่างถูกต้อง (ภาวนีโย)	๓.๘๗	๑.๑๔๘	มาก
๔.	พระสอนศีลธรรมสร้างบรรยากาศให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล รู้จักชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจให้คำแนะนำ (วตฺตา จ)	๓.๘๔	๑.๑๒๑	มาก
๕.	พระสอนศีลธรรมเปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ชักถาม ข้อเสนอแนะ อย่างมีความอดทนอดกลั้น (วจนกฺขโม)	๓.๙๒	๑.๐๘๗	มาก
๖.	พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายให้กระจ่างแจ่มแจ้งในเนื้อหาวิชาแก่ผู้เรียนได้ (คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา)	๓.๘๓	๑.๑๐๒	มาก
๗.	พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายในสิ่งที่ตนเป็นคุณประโยชน์ และแนะนำไม่ให้ประพฤติตนให้เหลวไหล อันจะนำไปในทางที่เสื่อมเสียแก่สังคม (โน จฺญฐาเน นีโยชเย)	๓.๘๗	๑.๑๓๗	มาก
รวมเฉลี่ย		๓.๘๖	.๙๙๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๖, S.D.= .๙๙๗)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้านการเตรียมการสอน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระสอนศีลธรรมเปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ชักถาม

ข้อเสนอแนะ อย่างมีความอดทนอดกลั้น (วจนกฺโขม) ($\bar{X} = ๓.๙๒$, $S.D.=๑.๐๘๗$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระสอนศีลธรรมมีความอบอุ่น มีจิตที่จะชวนให้เข้าไปถามไปปรึกษาได้ทุกขณะ (ปิโย) ($\bar{X} = ๓.๘๑$, $S.D.=๑.๐๘๔$)

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นที่มีต่อผู้บริหารและครู ต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗

(n = ๓๒๖)

ข้อ	การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	พระสอนศีลธรรมจัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถอย่างเป็นที่ไว้วางใจ (ปิโย)	๓.๘๙	๑.๑๒๓	มาก
๒.	พระสอนศีลธรรมนำหลักเกณฑ์ในการสร้างข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลเป็นที่พึงพอใจได้ (ครู)	๓.๘๒	๑.๑๒๕	มาก
๓.	พระสอนศีลธรรมนำผลการสอบที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้การเรียนการสอนดียิ่งขึ้น (ภวนีโย)	๓.๘๕	๑.๐๘๕	มาก
๔.	พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านทฤษฎี ด้านปฏิบัตินั้นมี การชี้แจงให้เข้าใจเหมาะสม ที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน (วตฺตา จ)	๓.๘๔	๑.๑๐๑	มาก
๕.	พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบวัดผลและประเมินผล รวมทั้งคำแนะนำข้อวิพากษ์วิจารณ์กับเนื้อหาของรายวิชาอย่างเหมาะสม (วจนกฺโขม)	๓.๘๑	๑.๑๑๘	มาก
๖.	พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ให้มีความรู้กระจ่างได้ (คฺมฺภีรณฺจ กถํ กตฺตา)	๓.๘๔	๑.๑๒๑	มาก
๗.	พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบการวัดผลและประเมินผลนั้นสามารถให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ปราศจากความเสียหายทั้งส่วนตนและส่วนรวม (โน จฺณฺฐาเน นโยชเย)	๓.๘๖	๑.๑๐๓	มาก
	รวมเฉลี่ย	๓.๘๔	.๙๙๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84, S.D. = .592$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระสอนศีลธรรมจัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถอย่างเป็นที่ไว้วางใจ (ปิโย) ($\bar{X} = 3.89, S.D. = 1.123$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบวัดผลและประเมินผล รวมทั้งคำแนะนำข้อวิพากษ์วิจารณ์กับเนื้อหาของรายวิชาอย่างเหมาะสม (วจนุขโม) ($\bar{X} = 3.81, S.D. = 1.118$)

๔.๓.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๕ ด้าน จำแนกตามตำแหน่งและเพศ

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ระดับการปฏิบัติ					
	ผู้บริหาร			ครู		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๑. ด้านการเตรียมการสอน	๔.๐๔	.๘๒๑	มาก	๓.๘๘	.๙๕๔	มาก
๒. ด้านการดำเนินการสอน	๔.๑๑	.๙๔๐	มาก	๓.๘๗	๑.๐๐๕	มาก
๓. ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน	๔.๐๗	.๘๗๐	มาก	๓.๘๖	.๙๘๖	มาก
๔. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	๔.๐๕	.๙๘๙	มาก	๓.๘๕	.๙๙๘	มาก
๕. ด้านการวัดและประเมินผล	๓.๙๓	๑.๐๑๗	มาก	๓.๘๔	.๙๙๒	มาก
รวมเฉลี่ย	๔.๐๔	.๙๐๔	มาก	๓.๘๖	.๙๖๖	มาก
	$\bar{X} = 3.95$		S.D.= ๐.๙๔		แปลผล = มาก	

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95, S.D. = 0.94$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D.= .504) ส่วนระดับการปฏิบัติงานของครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D.= .566)

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ระดับการปฏิบัติ					
	ชาย			หญิง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๑. ด้านการเตรียมการสอน	๓.๙๑	.๙๓๐	มาก	๓.๘๗	.๙๕๙	มาก
๒. ด้านการดำเนินการสอน	๓.๙๗	.๙๖๒	มาก	๓.๘๔	๑.๐๒๑	มาก
๓. ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน	๓.๙๔	.๙๒๓	มาก	๓.๘๓	๑.๐๐๙	มาก
๔. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	๓.๙๒	.๙๖๔	มาก	๓.๘๓	๑.๐๑๔	มาก
๕. ด้านการวัดและประเมินผล	๓.๙๑	.๙๕๖	มาก	๓.๘๑	๑.๐๑๐	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๓	.๙๒๓	มาก	๓.๘๔	.๙๘๓	มาก
	$\bar{X} = 3.90$		S.D.= ๐.๙๕		แปลผล = มาก	

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D.= ๐.๙๕)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของเพศชายที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .๙๒๓) ส่วนระดับการปฏิบัติงานของเพศหญิงที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D.= .๙๘๓)

๔.๔ ผลการทดสอบสมมติฐานการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลัก กัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ผลการทดสอบสมมติฐานการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลัก
กัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์
ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ การจำแนกตาม สถานภาพ และเพศ ตามสมมติฐานดังนี้
สมมติฐานที่ ๑ ผู้บริหาร และครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการสมรรถนะของ
พระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการ
สมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง

(n = ๓๒๖)

การบูรณาการสมรรถนะของ พระสอนศีลธรรมตามหลัก กัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ตำแหน่ง	n	$\bar{X}$	SD	t	Sig.
๑. ด้านการเตรียมการสอน	ผู้บริหาร	๑๕	๔.๐๔	.๘๒๑	.๖๓	.๕๓
	ครู	๓๑๑	๓.๘๘	.๙๕๔		
๒. ด้านการดำเนินการสอน	ผู้บริหาร	๑๕	๔.๑๑	.๙๔๐	.๙๑	.๓๖
	ครู	๓๑๑	๓.๘๗	๑.๐๐๕		
๓. ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน	ผู้บริหาร	๑๕	๔.๐๗	.๘๗๐	.๘๐	.๔๒
	ครู	๓๑๑	๓.๘๖	.๙๘๖		
๔. ด้านการสร้างบรรยากาศใน ห้องเรียน	ผู้บริหาร	๑๕	๔.๐๕	.๙๘๙	.๗๔	.๔๖
	ครู	๓๑๑	๓.๘๕	.๙๙๘		
๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล	ผู้บริหาร	๑๕	๓.๙๓	๑.๐๑๗	.๓๕	.๗๒
	ครู	๓๑๑	๓.๘๔	.๙๙๒		
รวมเฉลี่ย	ผู้บริหาร	๑๕	๔.๐๔	.๙๐๔	.๗๐	.๔๘
	ครู	๓๑๑	๓.๘๖	.๙๖๖		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่าง ($Sig = 0.482$) ที่ระดับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความเห็นต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ ๒ ผู้บริหาร และครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์
จำแนกตามเพศ

(n = ๓๒๖)

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	เพศ	n	$\bar{X}$	SD	t	Sig.
๑. ด้านการเตรียมการสอน	ชาย	๑๑๐	๓.๙๑	.๙๓๐	.๓๒	.๗๕
	หญิง	๒๑๖	๓.๘๗	.๙๕๙		
๒. ด้านการดำเนินการสอน	ชาย	๑๑๐	๓.๙๗	.๙๖๒	๑.๐๖	.๒๙
	หญิง	๒๑๖	๓.๘๔	๑.๐๒๑		
๓. ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน	ชาย	๑๑๐	๓.๙๔	.๙๒๓	.๘๗	.๓๘
	หญิง	๒๑๖	๓.๘๓	๑.๐๐๙		
๔. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	ชาย	๑๑๐	๓.๙๒	.๙๖๔	.๗๔	.๔๖
	หญิง	๒๑๖	๓.๘๓	๑.๐๑๔		
๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล	ชาย	๑๑๐	๓.๙๑	.๙๕๖	.๘๙	.๓๗
	หญิง	๒๑๖	๓.๘๑	๑.๐๑๐		
รวมเฉลี่ย	ชาย	๑๑๐	๓.๙๓	.๙๒๓	.๘๐	.๔๒
	หญิง	๒๑๖	๓.๘๔	.๙๘๓		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($Sig = 0.425$) ที่ระดับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความเห็นต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ๗ รูป/คน ซึ่งได้ให้แนวทางในการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการเตรียมการสอน

ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการเตรียมการสอน ในการเตรียมการสอนของพระสอนศีลธรรมภายในโรงเรียนนั้น พระท่านมีความรู้ความสามารถ เนื่องจากพระศีลธรรมมีความรู้ความสามารถที่ศึกษามาเฉพาะทาง และยังสามารถปฏิบัติกิจของสงฆ์ทางด้านการสอนได้อย่างต่อเนื่อง สามารถอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของรายวิชาหรือหลักธรรมะได้ถูกต้องแม่นยำจากเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ทั้งมีความหนักแน่นและอดทนต่อสภาพของนักเรียนได้โดยเฉพาะเรื่องของพิธีกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาที่ครูอาจารย์ไม่สามารถอธิบายให้ละเอียด หรือปฏิบัติจริงได้อย่างถูกต้อง^๑ พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จะให้เป็นไปตามเป้าหมายได้นั้น ครูเป็นบุคคลสำคัญในโรงเรียน ที่ต้องเป็นหลักที่จะต้องเข้าถึงและจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายกว่า พร้อมทั้งคอยประสานงานกับพระสงฆ์ในเรื่องบางอย่างที่ครูไม่สามารถให้ความรู้แก่นักเรียนเท่าที่ควรได้อย่างเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะในเรื่องของการสอนเสริมและจัดกิจกรรมบางชนิดที่เกี่ยวข้อง ต้องพึ่งพาพระสงฆ์คอยให้ความร่วมมือและแนะนำ จึงจะทำให้ได้รับความรู้โดยตรง โดยเฉพาะวิชาพระพุทธศาสนา^๒ พระสงฆ์ท่านมีการเตรียมด้านการ

^๑สัมภาษณ์ นายพันศักดิ์ ศรีทอง, ผู้อำนวยการโรงเรียนนครสวรรค์, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๒สัมภาษณ์ ชาญณรงค์ ยาสุทธิ, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลประชาสรรค์, ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สอนเป็นอย่างดี แต่บางครั้งอาจจะมียุบสรรคในด้านการเตรียมการสอนคือ นักเรียนไม่ตั้งใจฟังที่พระสอนศีลธรรมทำการสอนอยู่ พระสอนศีลธรรมเองควรมีกฎเข้มงวดในการสอนโดยตั้งกติกาภายในห้องที่สมควร เพื่อที่จะไม่ให้นักเรียนละเมิดกฎที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งให้สาระเนื้อหาตรงตามหลักสูตรทางโรงเรียนสอน เป็นการประสานงานที่ดีระหว่างวัดกับโรงเรียน ทำให้นักเรียนได้สัมผัสกับพระสงฆ์ และพร้อมที่เรียนรู้ในสิ่งที่ท่านนำเสนออย่างต่อเนื่อง^๓ ทางโรงเรียนในสมัยก่อนนั้น ก็มีวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ซึ่งเป็นวิชาที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ช่วงนั้นก็ยังไม่มีพระสอนศีลธรรมมาทำการสอนอย่างจริงจัง ดังนั้นทางโรงเรียนจึงต้องการอยากได้พระมาสอนศีลธรรมที่มีความรู้และมีคุณภาพ ควรทำการสอนศีลธรรมได้อย่างโดยตรงและตรงกับขอบข่ายของเนื้อหาเป็นอย่างมาก เพราะพระเป็นผู้ศึกษาเรียนรู้ทั้งด้านลึกและด้านกว้างในทางพระพุทธศาสนา^๔ พระสอนศีลธรรมมีความตั้งใจมาทำการสอนเป็นอย่างดีได้ ก็เพราะอาศัยบุคลากรคือครูอาจารย์ภายในโรงเรียนคอยเป็นผู้ประสานพระสอนศีลธรรมนั้น มีการเตรียมการสอนที่เอาใจใส่อบรมสั่งสอนให้นักเรียนเกิดความรู้ มากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับวิธีการสอนและกฎกติกาที่ท่านตั้งขึ้นมาโดยการพิจารณาเห็นสมควรของท่านเอง^๕ แต่ก่อนนั้น พระสอนศีลธรรมมีบทบาทในการเตรียมการสอนเป็นอย่างดีโดยเฉพาะศาสนพิธีและกิจกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนา แต่ปัจจุบันพระสอนศีลธรรมไม่ค่อยใส่ใจในการเตรียมการสอนภายในโรงเรียนอย่างเท่าที่ควร ดังนั้นโรงเรียนมีความต้องการให้พระสอนศีลธรรมมีการเตรียมตัวก่อนมาสอนนักเรียนเป็นอย่างดี เพื่อให้นักเรียนมีความเคารพในการฟังพระสอนศีลธรรมทำการสอนนั้น เป็นผู้ที่น่าเจริญใจ น่ายกย่องในฐานะผู้ทรงคุณอันประเสริฐ เพราะถือว่าท่านเป็นผู้เผยแพร่พระธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง^๖ และงานที่ท่านมีหลายด้าน มีทั้งด้านดี (พอใจถูกใจ) ด้านไม่ดี (ไม่ถูกใจ) ให้มองเฉพาะด้านดีแล้วจะมีกำลังใจมุ่งมั่นทำงานต่อไป โดยเฉพาะให้เปรียบเทียบกับบุคคลอื่นที่ดีมีโอกาสกว่าเราหรือไม่มีโอกาสได้ทำงานอย่างเรา อย่าไปเปรียบเทียบกับบุคคลที่เหนือกว่าเรา หรือดีกว่าเรา แต่ให้เอาสิ่งดีกว่าบุคคลอื่นมาเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่าง^๗

สรุปด้านที่ ๑ คือ ด้านการเตรียมการสอน จึงสรุปได้ว่า ด้านการเตรียมการสอนของพระสอนศีลธรรมนั้น มีความรู้ความสามารถ ที่ศึกษามาเฉพาะทางโดยเฉพาะทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งพิธีกรรม ข้อปฏิบัติอันอยู่ในศีลธรรม มีความตั้งใจมาทำการสอนเป็นอย่างดี ซึ่งพระสอนศีลธรรม

^๓สัมภาษณ์ นายวิวัฒน์ชัย พิสิฐ, ผู้อำนวยการโรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๔สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ เจริญไทย, ผู้อำนวยการโรงเรียนพยุหะพิทยาคม, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๕สัมภาษณ์ นายชาญชัย ชนิตสระ, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๖สัมภาษณ์ นายจันทร์ เพ็ชรยิ้ม, ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๗สัมภาษณ์ พระมหาประเสริฐ จารุโก, พระสอนศีลธรรมโรงเรียนอุดมธัญญาประชานุเคราะห์, ๒๗ กุมภาพันธ์

สามารถอธิบายสาระสำคัญต่างๆ ของรายวิชาหรือหลักธรรมะได้ถูกต้องอย่างเข้าใจจากเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ทั้งมีความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ที่น่ายกย่องในฐานะผู้ทรงคุณอันประเสริฐ เพราะถือว่าท่านเป็นผู้เผยแพร่พระธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ **ด้านการดำเนินการสอน**

ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการดำเนินการสอน ในการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรมภายในโรงเรียนนั้น นอกจากพระท่านมีความรู้ความสามารถแล้ว พระท่านมีส่วนส่งเสริมให้ทั้งความรู้และคุณธรรมแก่นักเรียน รวมถึงกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในฐานะที่จำนวนนักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธศาสนิกชน ทั้งยังมีสร้างบรรยากาศที่งดงามในโรงเรียน และยังทำให้นักเรียนมีความตระหนักถึงเรื่องคุณธรรม จริยธรรม จึงมีความสำคัญมากในสังคมปัจจุบัน^{๘๘} พระสอนศีลธรรมควรมีความเข้าใจในสภาพปัญหาในสังคมปัจจุบันที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ ดังนั้นพระสอนศีลธรรมควรเอาใจใส่ในการดำเนินการสอน คือท่านต้องศึกษาเพิ่มเติมเหตุการณ์สังคมปัจจุบัน แล้วมาประยุกต์เพิ่มเติมในการสอนพร้อมหลักคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน เพื่อเป็นผลพวงที่มีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดีให้มากขึ้น^{๘๙} ในการปฏิบัติงานด้านดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรม ควรเสริมสร้างความตระหนักในการสอนให้นักเรียน โดยเฉพาะกฎข้อระเบียบภายในห้องเรียน เพื่อให้เด็กมีความยำเกรงและมีเคารพแก่พระสอนศีลธรรม จึงจำเป็นที่จะต้องใช้ความอดทน มีความมุ่งมั่นด้วยการไม่ท้อถอยต่อความยากลำบาก ต้องยอมเหน็ดเหนื่อยต่ออุปสรรคที่ขัดข้องอยู่ ต้องเสียสละในกิจนิมนต์ของท่าน เพื่อจะได้เป็นที่เคารพบูชาแก่นักเรียนในหน้าที่ของท่านอยู่เสมอ^{๙๐} โดยส่วนมากบุคคล หรือเยาวชนไม่ว่าจะเป็นคณะผู้บริหาร คณะครูหรือจำนวนนักเรียนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนานั้นแล้ว เมื่อพระมีบทบาทได้มาสอนจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ดีที่มีแนวคิดนำพระมาสอนศีลธรรมในโรงเรียน ดีกว่าให้พระท่านอยู่เฉยๆหรือไม่ได้ประโยชน์อะไรในธรรมเลย^{๙๑} พระถือว่าเป็นผู้รู้ในหลักพระพุทธศาสนา ย่อมมีภูมิความรู้อย่างมากในการที่จะสอนศีลธรรมมากกว่าฆราวาสหรือแม้กระทั่งครูในโรงเรียน

^{๘๘} สัมภาษณ์ นายพันศักดิ์ ศรีทอง, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๘๙} สัมภาษณ์ ชาญณรงค์ ยาสุทธิ, ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๙๐} สัมภาษณ์ นายวิวรรธน์ชัย พิสิท, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๙๑} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ เจริญไทย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ที่มีความประพฤติปฏิบัติอยู่ในวินัยสงฆ์ ย่อมน่าเป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธาของผู้เรียน ดังนั้นพระสอนศีลธรรม จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากที่จะช่วยเสริมบทบาทของครูผู้สอนศีลธรรมโดยตรง ถึงแม้ว่าเกิดสภาพปัญหาสังคมทั่วไปในปัจจุบันก็ตาม^{๑๒} การดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรมบางครั้งอาจพบปัญหาและอุปสรรคในการสอนก็ตาม ดังนั้นพระสอนศีลธรรมควรอาศัยความพากเพียรในการดำเนินการสอน ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้รู้คุณค่าแห่งความดีงาม รู้จักยกตัวอย่างประกอบในการสอนที่มุ่งไม่ให้นำในทางหายยะสิ่งที่เป็นอันตรายในสังคม แนะนำให้ได้รู้จักการทำความดี ทำตัวให้มีประโยชน์ต่อสังคมและครอบครัว^{๑๓} พระสอนศีลธรรมมีความขยันหมั่นเพียรเป็นคุณสมบัติที่ติดตัวมาของแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน แต่สามารถฝึกฝนได้ ด้วยการสร้างนิสัยไม่หยุดนิ่ง ทำงานตลอดเวลา แม้งานเราเสร็จก็ช่วยงานคนอื่นต่อไป นอนน้อยแต่เป็นเวลา^{๑๔}

สรุปด้านที่ ๒ คือ ด้านการดำเนินการสอน จึงสรุปได้ว่า พระสอนศีลธรรมมีการเอาใจใส่ในการดำเนินการสอน คือได้เตรียมดำเนินศึกษาเพิ่มเติมเหตุการณ์สังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วมาประยุกต์เพิ่มเติมในการสอนทางพระพุทธศาสนา พร้อมหลักคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน ให้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดีให้มากขึ้น อีกทั้งการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรม ยังเสริมสร้างความตระหนักในการสอนให้แก่นักเรียน โดยเฉพาะกฎกติกาหรือข้อระเบียบภายในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความยำเกรงและมีเคารพแก่พระสอนศีลธรรม จึงจำเป็นที่จะต้องใช้เวลาอดทนอดกลั้น มีความมุ่งมั่นด้วยการไม่ท้อถอยต่อความยากลำบาก ซึ่งเป็นบททดสอบที่สำคัญมากของพระสอนศีลธรรมอีกด้วย

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ **ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน**

ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ พระสอนศีลธรรมควรต้องเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและหลากหลาย เป็นการแบ่งเบาภาระของครูวิชาสังคมได้ และนักเรียนได้ทราบหลักธรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนจนเกินไป นักเรียนสามารถเป็นผู้นำสวดมนต์ได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งการกราบอาราธนาศีล ๕ นักเรียนได้เรียนรู้หลักธรรมจากพระสอนศีลธรรมโดยตรง ตลอดถึงเป็นการอนุรักษ์พระพุทธศาสนาให้อยู่คู่กับคนไทย

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายชาญชัย ชนิดสะ, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายจันทร์ เพ็ชรยิ้ม, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระมหาประเสริฐ จารุโก, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

เพราะอาศัยการใช้สื่ออุปกรณ์เป็นสำคัญ ไม่ให้ศาสนาอื่นมาแทรกแซงมากเกินไป^{๑๕} สำหรับพระสอนศีลธรรมในการใช้สื่ออุปกรณ์นั้น จะต้องเตรียมการสอน สื่อการสอน อุปกรณ์การสอน และเทคนิคต่างๆให้หลากหลาย พระจะต้องใช้จิตวิทยาสอนกับวัยรุ่น แต่เป็นโอกาสอันดี ที่จะมีครูพระมาสอนในโรงเรียน เพราะให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ ทั้งได้มีความผูกพันกับทางพระพุทธศาสนา และเกิดความเลื่อมใสศรัทธาให้ความเคารพในตัวพระมากขึ้น^{๑๖} ในปัจจุบันนี้ พระสอนศีลธรรมจะต้องใช้สื่ออุปกรณ์ในการสอนที่หลากหลาย และทันสมัยให้สอดคล้องกับสังคมทั่วโลก ที่มีเทคโนโลยีมีการสื่อสารไร้พรมแดนอย่างที่ประจักษ์แล้ว เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน ท่านจำเป็นจะต้องให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนที่น่าเชื่อถือได้^{๑๗} การสื่อและอุปกรณ์ในการสอนนั้น ถือเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมการสอนให้มีประสิทธิภาพมาก โดยเฉพาะพระสอนศีลธรรมควรตระหนักในการสื่ออุปกรณ์ทำการสอนให้มากขึ้น เพราะช่วยในเรื่องการอธิบายในเนื้อหาที่ยากและละเอียด ดังนั้นพระสอนศีลธรรมควรสร้างสื่อที่ทันสมัยในเรียนการสอนให้เป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดความสนใจแก่นักเรียนที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่นหรืออยู่ในช่วงวัยรุ่นให้มากขึ้น^{๑๘} การใช้สื่ออุปกรณ์ที่จะทำการสอนนั้น จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งแก่นักเรียน คือพระสอนศีลธรรมควรรู้จักใช้สื่ออุปกรณ์มาอธิบาย เนื้อหาสาระ วันความสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักธรรมะอย่างถ่องแท้ ในการดำเนินชีวิตของแต่ละคนในอนาคตข้างหน้าได้^{๑๙} พระสอนศีลธรรมควรมุ่งเน้นเอาใส่ใจในการสอนให้มากขึ้น นอกจากนี้ควรมีสื่ออุปกรณ์ที่จะใช้ในการสอน จะได้ตอบสนองในความเข้าใจแก่นักเรียนในเรื่องราวประวัติความเป็นมาในพระพุทธศาสนา รวมทั้งหมวดธรรมต่างๆที่สอดคล้องความรู้ที่ต้องการแก่นักเรียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น^{๒๐} เรียนรู้ที่จะทำงานโดยมีการวางแผนก่อนที่จะทำเพื่อที่จะเป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมกันตามจุดประสงค์งานที่วางไว้เปิดใจกว้างลดทิฐิฐิมานะ ลดอัตตาความเป็นตัวตน ยอมรับฟังปัญหาฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้อยู่ได้บังคับบัญชา เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง และได้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน รับทราบปัญหาในหลายแง่มุมสร้างแรงจูงใจสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับตนเอง และผู้ร่วมงานเพื่อให้เกิดแรงจูงใจ

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายพันศักดิ์ ศรีทอง, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ชาญณรงค์ ยาสุทธิ, ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายวิวรรธน์ชัย พิสิท, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ เจริญไทย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายชาญชัย ชนิดสะ, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายจันทร์ เพ็ชรยิ้ม, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

กำลังใจในการทำงาน หมั่นศึกษาปัญหาอุปสรรค ติดตามวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง นำปัญหามาแก้ไขเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาที่ซ้ำซาก^{๒๑}

สรุปด้านที่ ๓ คือ ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน จึงสรุปได้ว่า พระสอนศีลธรรมรู้จักดำเนินการในการใช้สื่ออุปกรณ์นั้น ที่จะต้องเตรียมการสอน สื่อการสอน อุปกรณ์การสอน และเทคนิคต่างๆให้หลากหลายขึ้นอยู่กับพระสอนศีลธรรมจะเตรียมสื่ออุปกรณ์มากน้อยแค่ไหน ทั้งนี้พระสอนศีลธรรมโดยส่วนมากมักใช้จิตวิทยาหรือสังเกตเหตุการณ์สอนกับนักเรียน จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งแก่นักเรียน กล่าวได้ว่า พระสอนศีลธรรมได้รู้จักใช้สื่ออุปกรณ์มาอธิบาย เนื้อหาสาระ วัณความสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักธรรมอย่างถ่องแท้ ในการคาดหวังดำเนินชีวิตของแต่ละคนในอนาคตข้างหน้าได้

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ **ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน**

ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เมื่อกล่าวถึงการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนนั้น พระสอนศีลธรรมได้มีการสอดแทรกนันทนาการต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ และเกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียน มีการเล่นเกมสให้สอดคล้องเนื้อหาสาระ เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับการใช้ปัญญา ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการคิดการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี เป็นการประยุกต์แก้ไขปัญหาสังคมได้ในอนาคต^{๒๒} ก่อนที่จะท่านจะออกสอนนักเรียนได้นั้น พระสอนศีลธรรมรูปนั้นจะต้องได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี เพราะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นวัยที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่น รวมทั้งนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีความคิดคคะนอง ตื่นเต้นในสิ่งที่ไม่ควร และก้าวร้าวในบางครั้ง พระสอนศีลธรรมจึงจำเป็นต้องใช้ความสามารถหรือรู้จักใช้กฎระเบียบเป็นอย่างมากที่จะกำราบนักเรียนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อจะได้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนรุ่นหลังได้^{๒๓} พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีประสบการณ์ด้านการสอนอย่างรอบรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาก่อน มีความหนักแน่นต่อสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยอยู่รอบด้าน จะช่วยให้การสอนศีลธรรมในโรงเรียนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น เพราะการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจที่ใคร่เรียนให้มากขึ้น และพร้อมที่จะรับบทเรียนต่างๆ ที่พระสอนศีลธรรมจะ

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระมหาประเสริฐ จารุโก, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายพันศักดิ์ ศรีทอง, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ชาญณรงค์ ยาสุทธิ, ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ดำเนินการสอนตามหน้าที่ของท่าน^{๒๔} ในการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนนั้น พระสอนศีลธรรมควรที่จะมีการพานักเรียนออกนอกสถานที่เรียนบ้างในบางครั้ง เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน เช่นที่วัด หรือบริเวณโรงเรียน สวนย่อม เป็นต้น จะทำให้เด็กนักเรียนไม่รู้สึกเบื่อในการเรียนเนื้อหาสาระทางพระพุทธศาสนา เป็นสร้างบรรยากาศอีกแง่มุมหนึ่งให้มีความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุกับชุมชน^{๒๕} การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนด้วยการให้นักเรียนไปนั่งสมาธิที่วัดบ้าง ได้ทุนอาคารเรียนบ้าง มีการจัดอบรมค่ายคุณธรรมจริยธรรมบ้าง มีการเดินจงกรมวิปัสสนากัมมัฐานบ้าง ทำให้มีการเรียนรู้และพัฒนาทางด้านอารมณ์และจิตใจเป็นอย่างดี จึงทำให้วิชาพระพุทธศาสนามีคุณค่าทางด้านจิตใจนักเรียนเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นที่น่าชื่นชมแก่ประชาชนทั่วไปได้อย่างเหลือเชื่อ^{๒๖} พระสอนศีลธรรมควรมีการรู้จักสร้างบรรยากาศในห้องเรียนคือทำการสอนเนื้อหาสาระในพระพุทธศาสนาให้เข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน รวมทั้งควรรู้จักการสร้างบรรยากาศนอกห้องเรียนบ้าง เช่น เดินจงกรม นั่งสมาธิ เพื่อให้นักเรียนรู้จักอดทนอดกลั้นสิ่งที่มากระทบจิตใจให้เสียหาย แม้กระทั่งให้นักเรียนรู้จักแก้ไขสภาพปัญหาสังคมในปัจจุบัน^{๒๗} ปัญหาในการพิจารณา ใคร่ครวญในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายคิดก่อนทำเสมอ เพื่อให้เกิดความผิดพลาดในการทำงานน้อยที่สุด^{๒๘}

สรุปด้านที่ ๔ คือ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน จึงสรุปได้ว่า พระสอนศีลธรรมได้สร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน คือ มีการสอดแทรกนันทนาการต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ และเกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียน ที่มุ่งให้สอดคล้องเนื้อหาสาระ เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับการใช้สติปัญญา อันเป็นสร้างเสริมสร้างทักษะกระบวนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการคิดการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ ได้ นอกจากนี้ พระสอนศีลธรรมมีการพานักเรียนออกนอกสถานที่เรียนบ้างในบางครั้ง เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน เช่นที่วัด หรือบริเวณโรงเรียน สวนย่อม เป็นต้น จะทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียนเนื้อหาสาระทางพระพุทธศาสนา เป็นสร้างบรรยากาศอีกแง่มุมหนึ่งให้มีความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุกับชุมชน ให้เป็นสอดคล้องบริบทในสังคมไทยคำว่า “บวร” มากยิ่งขึ้น

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายวิวรรธชัย พิสิท, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ เจริญไทย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายชาญชัย ชนิตสะ, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายจันทร์ เพ็ชรยิ้ม, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระมหาประเสริฐ จารุโก, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดนครสวรรค์ **ด้านการวัดผลและประเมินผล**

ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการวัดผลและประเมินผล เมื่อกล่าวถึงการสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยใช้พระสงฆ์เป็นผู้สอนนั้นมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งที่แท้จริง เพราะพระสงฆ์เป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนา เป็นครูที่ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องศีลธรรมโดยตรง สามารถชักจูงและขัดเกลาจิตใจนักเรียนได้ดีกว่าครูประจำในโรงเรียน ทั้งนี้พระสอนศีลธรรมมีบทบาทยิ่งอย่างที่ควรแก่การสอนศีลธรรมที่มีความมีชีวิตอาสาอย่างน่าเชื่อถือได้^{๒๙} พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีประสบการณ์ด้านการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาก่อนเป็นอย่างยิ่ง จะช่วยให้การสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพ เป็นผลที่เอื้ออำนวยให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น^{๓๐} พระสอนศีลธรรมควรปฏิบัติการสอนโดยมีแบบการสอนในวิชาพร้อมทั้งให้สอดคล้องกิจกรรมให้ชัดเจน มีการกำหนด การสอน การวางแผนการสอน ร่วมกับนักเรียน เพื่อให้เกิดการบูรณาการที่สมบูรณ์ ในวิชาพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับหลักสูตร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัศึกษามีความสำคัญ เพราะเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้พระสงฆ์ที่เป็นครูอยู่ในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีองค์ความรู้ในด้านศีลธรรมที่ชัดเจนมากกว่าครูที่สอนอยู่ในระบบ (ครูประจำ) ที่ชัดเจนอยู่แล้ว^{๓๑} พระสอนศีลธรรมนั้น นอกจากมีการเตรียมการสอน ดำเนินการสอน โดยใช้สื่ออุปกรณ์ทำการสอน เป็นการสร้างบรรยากาศจะภายในหรือภายนอกโรงเรียนแล้ว ควรจัดระบบการวัดผลและประเมินผลให้มีความชัดเจนแน่นอน มีการวางแผนอย่างเป็นระเบียบ เพราะวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาที่มีความละเอียดและลึกซึ้งมาก เป็นการยากที่จะให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจได้ง่าย^{๓๒} การวัดผลและการประเมินผลนั้น ในเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนาควรมีการบอกล่วงหน้าให้นักเรียนได้รับรู้ เพื่อเตรียมตัวได้ทัน มีการประสานงานกับทางโรงเรียนเพื่อให้หลักสูตรในการวัดผลและประเมินผลมีความตรงกัน และมีประสิทธิภาพในการประเมินที่ควรจะต้องคงรูปแบบไว้ในการสอน^{๓๓} การวัดผลและประเมินผลนั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งของพระสอนศีลธรรม เพราะเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบในการสอนเนื้อหาสาระในวิชาพระพุทธศาสนา จะได้มีการปรับปรุงในความ

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายพันศักดิ์ ศรีทอง, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ ขาญณรงค์ ยาสุทธิ, ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายวิวรรธชัย พิสิท, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ เจริญไทย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายชาญชัย ชินิตสะ, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

บทพจน์ในการสอนได้อย่างชัดเจนของพระสอนศีลธรรมได้^{๓๔} จึงควรมีการฝึกอบรมการใช้งานเครื่องมือชนิดต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ก่อนการปฏิบัติงานเพื่อลดปัญหาในการทำงานใช้สติ ปัญญาในการพิจารณา ใคร่ครวญในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายคิดก่อนทำเสมอ เพื่อให้เกิดความผิดพลาดในการทำงานน้อยที่สุด^{๓๕}

สรุปด้านที่ ๕ คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล จึงสรุปได้ว่า พระสอนศีลธรรมมีการปฏิบัติการสอนโดยมีแบบการสอนในวิชาพร้อมทั้งให้สอดคล้องกิจกรรมอย่างชัดเจน มีการกำหนดเป็นขั้นตอน คือ กำหนดการสอน กำหนดการวางแผนการสอน ร่วมกับนักเรียนที่เรียนรู้ ที่มุ่งให้เกิดการบูรณาการที่สมบูรณ์ ในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับหลักสูตร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความสำคัญ เป็นประโยชน์สำคัญต่อการปฏิบัติงานมีการวางแผนอย่างเป็นระบบก่อนการปฏิบัติงานเพื่อลดปัญหาในการทำงาน ทั้งนี้การวัดผลและประเมินผลจึงมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดระบบการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

จากที่กล่าวมาแล้วนั้นแนวทางการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จึงกล่าวได้ว่า พระสอนศีลธรรมเป็นบุคลากรอีกบุคคลหนึ่ง ที่มีบทบาทหน้าที่คือเป็นผู้ให้วิชาความรู้ทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งกิจกรรมที่สอดคล้อง ตลอดทั้งหลักสูตรในวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้แก่นักเรียน เพราะพระสอนศีลธรรมมีความรู้เฉพาะทางธรรมที่ชำนาญกว่าครูประจำวิชา ซึ่งสอดคล้องหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ มีดังนี้ ๑) ปิโย แปลว่า เป็นผู้น่ารัก หรือเป็นที่รัก ๒) ครุ แปลว่า เป็นที่เคารพ มีความหนักแน่น ๓) ภาวนีโย แปลว่า เป็นที่เจริญใจ เป็นแบบอย่างให้เราได้ ๔) วตฺตา จ แปลว่า เป็นผู้สามารถว่ากล่าวตักเตือน ๕) วจนฺทโม แปลว่า บอกกล่าวแล้วบางที่ยังไม่ชัดเจน ๖) คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา แปลว่า เป็นผู้ที่กำลังกล่าวถ้อยคำหรือเรื่องที่ลึกซึ้งได้ ๗) โน จญฺฐาเน นิโยชเย แปลว่า แปลว่า ไม่ชักจูงในสิ่งที่เหลวไหลไร้สาระ เป็นฐานในการประยุกต์ใช้การพัฒนาบุคลากรประกอบกับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่สามารถส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ซึ่งมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนตามโรงเรียนมัธยมศึกษาของพระสอนศีลธรรมมี ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) การเตรียมการสอน เป็นการจัดวางแผนการสอน แนวการสอน หรือโครงการสอน อันประกอบด้วยกำหนดจุดประสงค์ การจัดเนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์ต่าง ๆ สื่อการเรียน สื่อการสอน วิธีสอน กระบวนการเรียนรู้ กลวิธีต่างๆ ตลอดจนวิธีการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ๒) การดำเนินการสอน เป็นกลวิธี

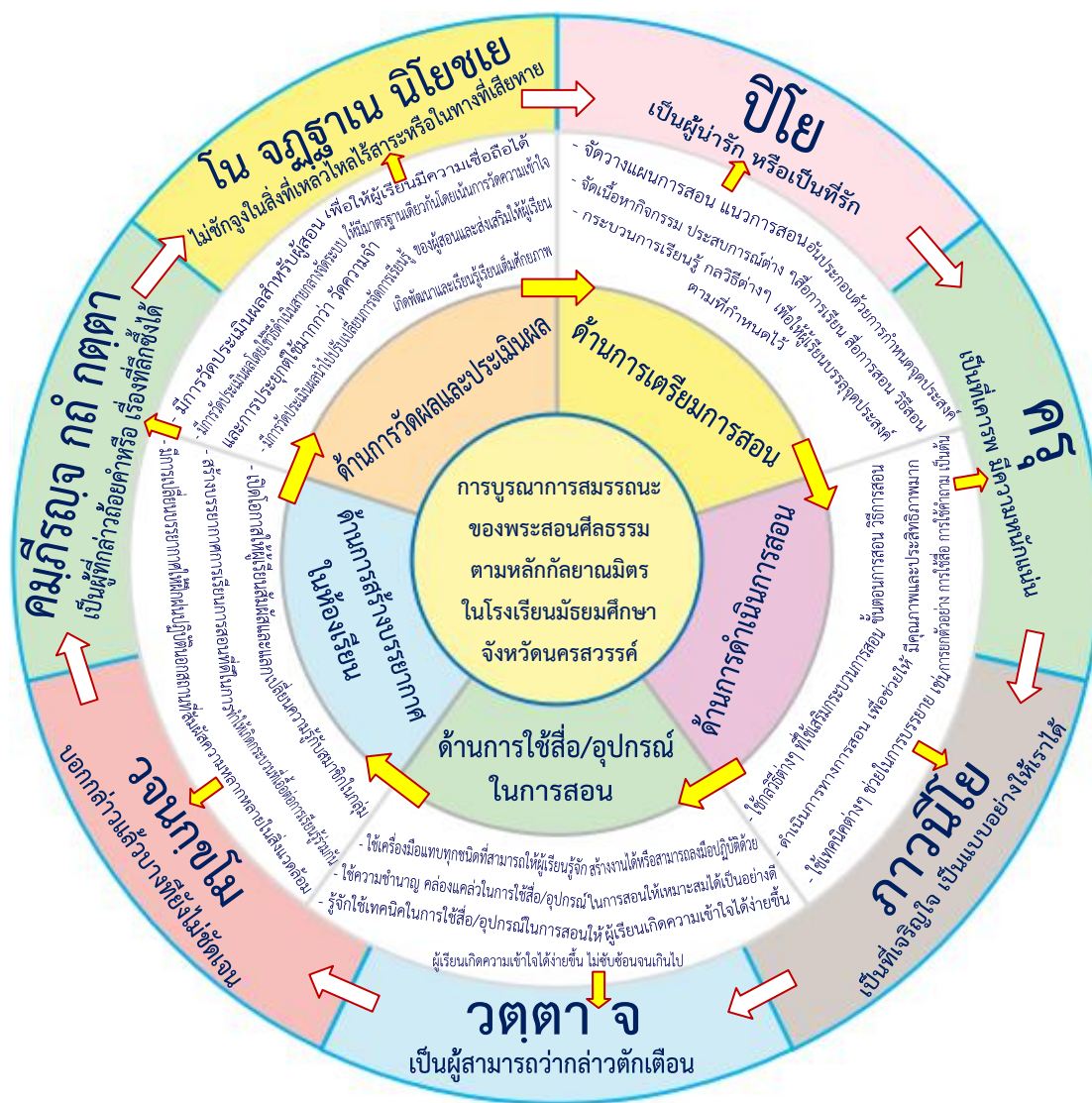
^{๓๔} สัมภาษณ์ นายจันทร์ เพ็ชรยิ้ม, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระมหาประเสริฐ จารุโก, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ต่างๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอน หรือการดำเนิน การทางการสอนใดๆ เพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ในการบรรยาย ผู้สอนอาจ ใช้เทคนิคต่างๆ ที่สามารถช่วยให้การบรรยายมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การยกตัวอย่าง การใช้สื่อ การใช้คำถาม เป็นต้น ๓) การใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน เป็นใช้เครื่องมือแทบทุกชนิดที่สามารถให้ผู้เรียนสร้างงานได้หรือสามารถลงมือปฏิบัติด้วยตนเองได้ผู้ที่มีความชำนาญ คล่องแคล่วในการใช้สื่อ/อุปกรณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ๔) การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสัมผัสและแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม บรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีนับเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้เกิดกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน คือ มีทางเลือก มีความหลากหลาย และการมีความเป็นกันเอง และ ๕) การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยให้ครูผู้สอนได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของครูและผู้เรียนตลอดจนเป็นข้อมูลที่จะนำไปปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ของครูและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้เรียนรู้เต็มศักยภาพ ทั้งนี้พระสอนศีลธรรมสามารถนำการจัดการเรียนการสอนทั้ง ๕ ด้าน ไปปฏิบัติทำหน้าที่ในการสอนได้อย่างน่าเชื่อถือ เพื่อให้ นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน มีความตั้งใจที่จะเรียน มีความร่าเริง เบิกบาน สนุกสนานในการเรียน จึงทำให้การสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีประสิทธิผลเกิดขึ้นในทางที่ดีกับนักเรียนในอนาคต

๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ ได้ดังนี้

ภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้จากการวิจัย เรื่อง การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

จากภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้จากการวิจัย เรื่อง การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ให้คำอธิบายขยายความโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

ภาพนี้ คือ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

ชื่อองค์ความรู้ คือ “การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ประกอบด้วย วงกลม ๔ วง ซ้อนกัน ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

วงกลม วงในสุด คือ สิ่งที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าประสงค์ไว้เป็นข้อค้นพบที่ได้จากวิจัยชื่อว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

วงกลมที่สอง คือ ผู้วิจัยได้ค้นพบการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ซึ่งสัมพันธ์กับหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการจากวงกลมที่สอง และที่สามกับหลักสมรรถนะทั้ง ๕ ด้านนี้ มีความสัมพันธ์กับหลักกัลยาณมิตรธรรมของพระสอนศีลธรรม จะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และสมรรถนะทั้ง ๕ นั้น ที่ต้องใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมมาบูรณาการในการปฏิบัติงานทั้งหมด

วงกลมที่สาม คือ ข้อค้นพบงานบทบาทของพระสอนศีลธรรม ในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมัศึกษามี ๕ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑. การเตรียมการสอน หมายถึง การจัดวางแผนการสอน แนวการสอน หรือโครงการสอน อันประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์ การจัดเนื้อหากิจกรรม ประสบการณ์ต่าง ๆ สื่อการเรียน สื่อการสอน วิธีสอน กระบวนการเรียนรู้ กลวิธีต่างๆ ตลอดจนวิธีการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ แล้วได้นำมาบูรณาการสมรรถนะโดยเอาหลักกัลยาณมิตร ทั้ง ๗ คือ พระสอนศีลธรรม มีการเตรียมการสอนที่เอาใจใส่อบรมสั่งสอนให้นักเรียนเกิดความรู้ ทั้งเป็นผู้ที่น่าเจริญใจ น่ายกย่องในฐานะผู้ทรงคุณ รู้จักพูดให้นักเรียนเข้าใจ ตรงตาม เป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งพระสอนศีลธรรมพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ซักถามข้อเสนอแนะ และคำวิพากษ์วิจารณ์ โดยไม่ฉุนเฉียว สามารถอธิบายสาระสำคัญต่างๆ ของรายวิชาได้ถูกต้องแม่นยำ และไม่แนะนำ ไม่ชักจูงในเรื่องเหลวไหลหรือสิ่งที่ไม่น่าเชื่อในทางที่ผิดได้

๒. การดำเนินการสอน หมายถึง กลวิธีต่างๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอน หรือการดำเนิน การทางการสอนใดๆ เพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ในการบรรยาย ผู้สอนอาจ ใช้เทคนิคต่างๆ ที่สามารถช่วยให้การบรรยายมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การยกตัวอย่าง การใช้สื่อ การใช้คำถาม เป็นต้น แล้วได้นำมาบูรณาการสมรรถนะโดยเอาหลักกัลยาณมิตร ทั้ง ๗ คือ พระสอนศีลธรรม มีดำเนินการสอนมีความน่าเคารพด้วยการประพฤติ มีทักษะ รู้จักเสริมสร้างในการสอนให้รู้จักพูดมีเหตุผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจให้คำแนะนำ ทั้งมีความอดทนต่อถ้อยคำพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาในขณะทำการสอน ทั้งสามารถอธิบายในการสอน

เรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนให้เกิดความเข้าใจในเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้งรู้จักยกตัวอย่างประกอบในการสอนที่มุ่งไม่ให้แนะนำในทางหายหน้าในครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

๓. การใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน หมายถึง เครื่องมือแทบทุกชนิดที่สามารถให้ผู้เรียนสร้างงานได้หรือสามารถลงมือปฏิบัติด้วยตนเองได้ผู้ใช้มีความชำนาญ คล่องแคล่วในการใช้สื่อ/อุปกรณ์ต่างๆได้เป็นอย่างดี แล้วได้นำมาบูรณาการสมรรถนะโดยเอาหลักกัลยาณมิตร ทั้ง ๗ คือ พระสอนศีลธรรม รู้จักใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนอย่างมีความสุข ไม่อึดอัด ที่เตรียมไว้พร้อมใช้งานได้อย่างเอาใจใส่ดูแล ได้อย่างน่าเชื่อถือ มีเทคนิคการสอนที่น่าศึกษาเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีปัญญาแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ มีเนื้อหาเหมาะสมและมีเหตุผล มุ่งแนะนำให้มีการเรียนรู้ และมีความอดทนต่อความคิดเห็นต่อผู้เรียน ประกอบในการอธิบายในการสอนเนื้อหาบทเรียนได้ดีให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อสร้างความสนใจกับนักเรียนให้หันมาสนใจการเรียนมากขึ้น ปราศจากความมัวหมองและไม่มีความคิดต่อกันและกัน

๔. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสัมผัสและแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม บรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีนับเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้เกิดกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน คือ มีทางเลือก มีความหลากหลาย และการมีความเป็นกันเอง แล้วได้นำมาบูรณาการสมรรถนะโดยเอาหลักกัลยาณมิตร ทั้ง ๗ คือ พระสอนศีลธรรม มีความอบอุ่น มีจิตที่จะชวนให้เข้าไปถามไปปรึกษาได้ทุกขณะ มีความประหลาดที่นำเครพยกย่องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักใคร่ สบายใจได้ทุกเมื่อ มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้คู่คุณธรรม และฝึกให้มีปัญญาอย่างถูกต้อง รู้จักสร้างบรรยากาศให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล รู้จักชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจให้คำแนะนำ เปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ชักถาม ข้อเสนอแนะ อย่างมีความอดทนอดกลั้นสามารถอธิบายให้กระจ่างแจ่มแจ้งในเนื้อหาวิชาแก่ผู้เรียน อีกทั้งสามารถอธิบายในสิ่งที่เป็นคนประโยชน์ และแนะนำไม่ให้ประหลาดตนให้เหลวไหล อันจะนำไปในทางที่เสื่อมเสียแก่สังคม

๕. การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้ครูผู้สอนได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของครูและผู้เรียน ตลอดจนเป็นข้อมูลที่จะนำไปปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ของครูและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาและเรียนรู้เรียนเต็มศักยภาพ แล้วได้นำมาบูรณาการสมรรถนะโดยเอาหลักกัลยาณมิตร ทั้ง ๗ คือ พระสอนศีลธรรม รู้จักจัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถอย่างเป็นที่ไว้วางใจ นำหลักเกณฑ์ในการสร้างข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลเป็นที่พึงพอใจได้ ได้นำผลการสอบที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนดียิ่งขึ้น มีรูปแบบวัดผลและประเมินผลเป็นแบบแผนที่บ่งบอกถึงการวัดคุณภาพรวมทั้งคำแนะนำข้อวิพากษ์วิจารณ์กับเนื้อหาของรายวิชาอย่างเหมาะสม สามารถให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ปราศจากความเสียหายทั้งส่วนตนและส่วนรวม

วงกลมที่สี่ คือ ข้อค้นพบการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ หลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ได้แก่

- ๑) ปิโย แปลว่า เป็นผู้นำรัก หรือเป็นที่รัก
- ๒) ครุ แปลว่า เป็นที่เคารพ มีความหนักแน่น
- ๓) ภาวนีโย แปลว่า เป็นที่เจริญใจ เป็นแบบอย่างให้เราได้
- ๔) วตฺตา จ แปลว่า เป็นผู้ที่สามารถกล่าวตักเตือน รู้จักพูดให้ได้ผล
- ๕) วจนฺทฺขโม แปลว่า บอกกล่าวแล้วบางที่ยังไม่ชัดเจน ให้แจ่มแจ้งชัดเจนยิ่งขึ้น
- ๖) คมภีรณฺจ กถิ กตฺตา แปลว่า เป็นผู้กล่าวถ้อยคำหรือเรื่องที่ลึกซึ้งได้
- ๗) โน จมฺฐาเน นิโยชเย แปลว่า ไม่ชักจูงในสิ่งที่เหลวไหล ไร้สาระ หรือในทางที่เสียหาย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วสรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑. สรุปข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน ๓๒๖ คน วิเคราะห์ข้อมูลสถานะภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชากรตัวอย่าง เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากร จำแนกสถานภาพ และเพศ และข้อเสนอแนะแนวทางในการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของจำนวนตำแหน่งส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน ๓๑๑ คน คิดเป็น ร้อยละ ๙๕.๔๐ และเป็นผู้บริหาร จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๐ ส่วนจำนวนเพศ มีเพศหญิง จำนวน ๒๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๓๐ และมีเพศชาย มีจำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๗๐

๕.๑.๒ สรุปผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมมีการเตรียมการสอนที่เอาใจใส่อบรมสั่งสอนให้นักเรียนเกิดความรู้ มีดำเนินการสอนมีความน่าเคารพด้วยการประพฤติ มีการใช้สื่ออุปกรณ์การสอนที่ชักนำเข้าสู่บทเรียนได้ดี มีเนื้อหาเหมาะสมและมีเหตุผล เปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา อีกทั้งซักถาม ข้อเสนอแนะ อย่างมีความอดทนอดกลั้น รวมไปถึงรูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านทฤษฎี ด้านปฏิบัตินั้นมี การชี้แจงให้เข้าใจเหมาะสม ที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

๑) ด้านการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ความคิดเห็นบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ด้านการเตรียมการสอนของพระสอนศีลธรรมนั้น มีความรู้ความสามารถ ที่ศึกษามาเฉพาะทางโดยเฉพาะทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งพิธีกรรม ข้อปฏิบัติอันอยู่ในศีลธรรม มีความตั้งใจมาทำการสอนเป็นอย่างดี ซึ่งพระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของรายวิชาหรือหลักธรรมะได้ถูกต้องอย่างเข้าใจจากเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ทั้งมีความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ที่น่ายกย่องในฐานะผู้ทรงคุณอันประเสริฐ เพราะถือว่าท่านเป็นผู้เผยแพร่พระธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

๒) ด้านการดำเนินการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ความคิดเห็นบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมมีการเอาใจใส่ในการดำเนินการสอน คือได้เตรียมดำเนินศึกษาเพิ่มเติมเหตุการณ์สังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป แล้วมาประยุกต์เพิ่มเติมในการสอนทางพระพุทธศาสนา พร้อมหลักคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน ให้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดีให้มากขึ้น อีกทั้งการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรม ยังเสริมสร้างความตระหนักในการสอนให้แก่ นักเรียน โดยเฉพาะกฎกติกาหรือข้อระเบียบภายในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความยำเกรงและมีเคารพแก่พระสอนศีลธรรม จึงจำเป็นที่จะต้องใช้เวลาอดทนอดกลั้น มีความมุ่งมั่นด้วยการไม่ท้อถอยต่อความยากลำบาก ซึ่งเป็นบททดสอบที่สำคัญมากของพระสอนศีลธรรมอีกด้วย

๓) ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ความคิดเห็น

บุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมรู้จักดำเนินการในการใช้สื่ออุปกรณ์นั้น ที่จะต้องเตรียมการสอน สื่อการสอน อุปกรณ์การสอน และเทคนิคต่างๆ ให้หลากหลายขึ้นอยู่กับพระสอนศีลธรรมจะเตรียมสื่ออุปกรณ์มากน้อยแค่ไหน ทั้งนี้พระสอนศีลธรรมโดยส่วนมากมักใช้จิตวิทยาหรือสังเกตเหตุการณ์สอนกับนักเรียน จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งแก่นักเรียน กล่าวได้ว่า พระสอนศีลธรรมได้รู้จักใช้สื่ออุปกรณ์มาอธิบายเนื้อหาสาระ วันความสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักธรรมอย่างถ่องแท้ ในการคาดหวังดำเนินชีวิตของแต่ละคนในอนาคตข้างหน้าได้

๔) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ความคิดเห็น

คิดเห็นบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมได้สร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน คือ มีการสอดแทรกนันทนาการต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ และเกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียน ที่มุ่งให้สอดคล้องเนื้อหาสาระ เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับการใช้สติปัญญา อันเป็นสร้างเสริมสร้างทักษะกระบวนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการคิดการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ ได้นอกจากนี้ พระสอนศีลธรรมมีการพานักเรียนออกนอกสถานที่เรียนบ้างในบางครั้ง เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน เช่นที่วัด หรือบริเวณโรงเรียน สวนย่อม เป็นต้น จะทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียนเนื้อหาสาระทางพระพุทธศาสนา เป็นสร้างบรรยากาศอีกแง่มุมหนึ่งให้มีความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุกับชุมชน ให้เป็นสอดคล้องบริบทในสังคมไทยคำว่า “บวร” มากยิ่งขึ้น

๕) ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ความคิดเห็น

บุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า

พระสอนศีลธรรมมีการปฏิบัติการสอนโดยมีแบบการสอนในวิชาพร้อมทั้งให้สอดคล้องกิจกรรมอย่างชัดเจน มีการกำหนดเป็นขั้นตอน คือ กำหนดการสอน กำหนดการวางแผนการสอน ร่วมกับนักเรียนที่เรียนรู้ ที่มุ่งให้เกิดการบูรณาการที่สมบูรณ์ ในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับหลักสูตร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความสำคัญ เป็นประโยชน์สำคัญต่อการปฏิบัติงานมีการวางแผนอย่างเป็นระบบก่อนการปฏิบัติงานเพื่อลดปัญหาในการทำงาน ทั้งนี้การวัดผลและประเมินผลจึงมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดระบบการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

๕.๑.๓ สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ จำแนกตาม สถานภาพและเพศ โดยการทดสอบค่าที่ (t-test) และการทดสอบค่า มีรายละเอียดดังนี้

ตำแหน่ง บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig=๐.๔๘๒) ระดับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่วางไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน มีความเห็นต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

เพศ บุคลากรที่มีเพศต่างกัน การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig=๐.๔๒๕) ระดับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่วางไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความเห็นต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๔ ข้อเสนอแนะของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ข้อเสนอแนะของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้

๑) สรุป ข้อเสนอแนะด้านการเตรียมการสอน กล่าวได้ว่า ด้านการเตรียมการสอนของพระสอนศีลธรรมนั้น ได้ทำการเตรียมตัวก่อนจะสอนคือ นำความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมานั้น ได้มีการจัดเนื้อหากิจกรรม ประสบการณ์ต่าง ๆ ความสามารถ จัดการเตรียมการสอนอย่างมีระบบเป็นระเบียบ ด้วยการจัดตารางของตัวเองให้มีเวลาในการเตรียมการสอนแต่ละครั้ง สอดแทรกเนื้อหาสาระใหม่ๆ ตลอดทั้งที่ศึกษามาเฉพาะทางโดยเฉพาะทางพระพุทธศาสนา มีความตั้งใจมาทำการสอนเป็นไปอย่าง

เรียบร้อย ซึ่งพระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของรายวิชาหรือหลักธรรมะได้ถูกต้องอย่างเข้าใจจากเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ทั้งมีความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เป็นผู้ถ่ายทอดในฐานะผู้ทรงคุณอันประเสริฐ ในฐานะเป็นผู้เผยแพร่พระธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

๒) สรุป ข้อเสนอแนะด้านการดำเนินการสอน กล่าวได้ว่า ด้านการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรมมีการเอาใจใส่ในการดำเนินการสอน มาประยุกต์เพิ่มเติมในการสอนทางเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา พร้อมหลักคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน ให้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม การดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรม ยังเสริมสร้างความตระหนักในการสอนให้นักเรียนได้อย่างน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะกฎกติกาหรือข้อระเบียบภายในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความยำเกรง ประพฤติความเคารพแก่พระสอนศีลธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เวลาอดทนอดกลั้น มีความมุ่งมั่นด้วยการไม่ท้อถอยต่อความยากลำบาก ซึ่งเป็นบททดสอบที่สำคัญมากของพระสอนศีลธรรมอีกด้วย ทั้งนี้มีการหาอุปกรณ์เสริมในการสอนแนะนำ เช่น เครื่องขยายเสียงที่พกพาสะดวกได้ เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีจำนวนมากและอยู่ในพื้นที่ที่กว้าง หรือเป็นห้องใหญ่ๆ ได้ยิน ได้ฟัง อย่างชัดเจน จะทำให้นักเรียนไม่คุยกัน เล่นกัน และหันมาสนใจในการเรียน

๓) สรุป ข้อเสนอแนะด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน กล่าวได้ว่า พระสอนศีลธรรมมีการรู้จักดำเนินการในการใช้สื่ออุปกรณ์นั้น ที่จะต้องเตรียมมาเสริมช่วยในการสอน และใช้เทคนิคต่างๆ ให้หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจ ทั้งนี้พระสอนศีลธรรมโดยส่วนมากมักใช้จิตวิทยาหรือสังเกตเหตุการณ์สอนกับนักเรียน จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งแก่นักเรียน กล่าวได้ว่า พระสอนศีลธรรมได้รู้จักใช้สื่ออุปกรณ์มาอธิบาย เนื้อหาสาระ ให้ความตระหนักวันความสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักธรรมอย่างถ่องแท้ เป็นการคาดหวังดำเนินชีวิตของแต่ละคนในอนาคตข้างหน้าจากการเรียนรู้ได้

๔) สรุป ข้อเสนอแนะด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน กล่าวได้ว่า พระสอนศีลธรรมได้มีการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน คือ มีการสอดแทรกนันทนาการต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน ที่มุ่งให้สอดคล้องเนื้อหาสาระ เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับการใช้สติปัญญา อันเป็นสร้างเสริมสร้างทักษะกระบวนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการคิดการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียนรู้ เกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียนนอกจากนี้ พระสอนศีลธรรมมีการพานักเรียนออกนอกสถานที่เรียนบ้างในบางครั้ง เป็นกิจกรรมเพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน เช่นที่วัด หรือบริเวณโรงเรียน สวนย่อม เป็นต้น จะทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียนเนื้อหาสาระทางพระพุทธศาสนา

๕) สรุป ข้อเสนอแนะด้านการวัดผลและประเมินผล กล่าวได้ว่า พระสอนศีลธรรมมีการปฏิบัติการสอนโดยมีแบบการสอนในวิชาพร้อมทั้งให้สอดคล้องกิจกรรมที่เรียนอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง มี

การประสานทางโรงเรียนก่อนที่จะทำการวัดผลและการประเมิน มีการกำหนดเป็นขั้นตอน ในการวางแผนการสอน ร่วมกับนักเรียนที่จะต้องการเรียนรู้ ที่มุ่งให้เกิดการบูรณาการที่สมบูรณ์ ในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับหลักสูตร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความสำคัญ เป็นประโยชน์สำคัญต่อการปฏิบัติงานมีการวางแผนอย่างเป็นระบบก่อนการปฏิบัติงานเพื่อลดปัญหาความขัดข้องในการทำงาน ทั้งนี้การวัดผลและประเมินผลจึงมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดระบบการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยจะอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

๕.๒.๑ สรุปผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นในการอภิปรายผลจำแนกเป็นรายด้าน ตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของพระสอนศีลธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ พระสอนศีลธรรมการเตรียมตัวก่อนมาสอนเป็นอย่างดี โดยมีการวางแผนทางด้านการสอนสำหรับเนื้อหาตรงตามหลักสูตรของทางโรงเรียนที่จัดแผนการสอนมาให้ จึงจะทำให้ได้รับความรู้โดยตรงมีดำเนินการสอนมีความน่าเคารพด้วยการประพฤติ ทั้งมีการใช้สื่ออุปกรณ์การสอนที่ชักนำเข้าสู่บทเรียนได้ดี มีเนื้อหาเหมาะสมและมีเหตุผล ทั้งสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนให้มีการสอดแทรกนันทนาการต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน จะทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา และเกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียนเปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาทวีศักดิ์ ปญญาสาโร (เกตุเสนา) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ๒. การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ในเรื่องเพศ อายุและชั้นเรียนของนักเรียนซึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยภาพรวมแตกต่างกัน ๓. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มีดังนี้ ๑) ด้านหลักสูตร

การเรียนการสอน ครูควรมีความยืดหยุ่นเรื่องหลักสูตร ๒) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ๓) ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน ครูควรเพิ่มสื่อการเรียนการสอนให้มากและทันสมัย ๔) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ครูควรมีการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนน่าสนใจและทันสมัยมากขึ้น ๕) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ครูควรนำผลการเรียนของนักเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น^๑

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกข้อ **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมมีการเตรียมด้านการสอนเป็นอย่างดี พร้อมทั้งให้สาระเนื้อหาตรงตามหลักสูตรทางโรงเรียนสอน เป็นการประสานงานที่ดีระหว่างวัดกับโรงเรียน ทำให้นักเรียนได้สัมผัสหรือใกล้ชิดกับพระสงฆ์ และพร้อมที่เรียนรู้ในสิ่งที่พระสอนศีลธรรมนำเสนอ พระสอนศีลธรรมมีส่วนดำเนินการสอนที่ส่งเสริมให้ทั้งความรู้และคุณธรรมแก่นักเรียน รวมถึงกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา มีบรรยากาศที่งดงามในโรงเรียน และยังทำให้นักเรียนมีความตระหนักถึงเรื่องคุณธรรม จริยธรรมมีความสำคัญมากจากการเรียนรู้มาแล้ว ทั้งมีการเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและหลากหลาย เป็นการแบ่งเบาภาระของครูวิชาสังคมซึ่งเป็นครูประจำวิชาได้ มุ่งนักเรียนได้ทราบหลักธรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา นักเรียนสามารถเป็นผู้นำสวดมนต์ได้อย่างถูกต้อง นักเรียนได้เรียนรู้หลักธรรมจากพระสอนศีลธรรมโดยตรง ตลอดถึงเป็นการอนุรักษ์พระพุทธศาสนาให้อยู่คู่กับคนไทย ทั้งมีการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนนั้นได้มีการสอดแทรกนันทนาการต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อและเกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียน เป็นการเพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับการใช้ปัญญา ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการคิดการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี รวมทั้งมีการวัดผลและการประเมินผลในวิชาพระพุทธศาสนาที่ได้มีการประสานงานกับทางโรงเรียน เพื่อให้หลักสูตรในการวัดผลและประเมินผลมีความตรงกัน และมีประสิทธิภาพในการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอนุศาสตร์ อาภากร (สิทธิสกุลชัย)** ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสอน ศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ คือ ด้านการเตรียมการ

^๑พระมหาทวีศักดิ์ ปญญาสาโร (เกตเสนา), “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

สอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้สื่อ / อุปกรณ์ในการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ๒. การเปรียบเทียบคุณภาพความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอหนองแค จังหวัด สระบุรี สำหรับครูจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน สำหรับนักเรียนจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และผลการเรียนแตกต่างกัน ๓. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี คือ พระสอนศีลธรรมเตรียมเนื้อหาเข้าใจยากไม่สอดคล้องกับเนื้อหาของรายวิชา พระสอนศีลธรรมไม่มีระบบในการจัดเตรียมการสอนหรือไม่มีการเตรียมตัวในการสอนแต่ละครั้ง เนื้อหาสาระรายวิชาพระพุทธศาสนานั้นเป็นเรื่องที่มีความเข้าใจยากสำหรับนักเรียน พระสอนศีลธรรมติดภารกิจทางวัดไม่สามารถทำการสอนได้โดยตลอด พระสอนศีลธรรมมีเวลาน้อยมาสอนสัปดาห์ละครั้ง พระสอนศีลธรรมไม่มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียน ทางโรงเรียนไม่มีห้องที่จะใช้สื่อ / อุปกรณ์ในการเรียนการสอนสำหรับพร้อมใช้งานได้ทุกครั้งทีครูพระพร้อมจะใช้สื่อ / อุปกรณ์การเรียน สื่อ / อุปกรณ์ที่พระสอนศีลธรรมจัดทำขึ้น นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำ ทำให้นักเรียนไม่มีความสนใจหรือกระตือรือร้นที่จะเรียน พระสอนศีลธรรมไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นไม่ค่อยมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ พระสอนศีลธรรมได้แต่บรรยายจน หมดชั่วโง่งทำให้นักเรียนไม่มีความตั้งใจเรียนเกิดอาการเบื่อในวิชาที่พระสอนศีลธรรมสอนกับการวัดผลและประเมินผลไม่ตรงกันจึงทำให้นักเรียนสอบไม่ได้ พระสอนศีลธรรมไม่แจ้งล่วงหน้าให้นักเรียนได้ทราบว่าจะมีการวัดผลและประเมินผลจึงทำให้นักเรียนสอบตกเป็นจำนวนมาก^๒

๑. ด้านการเตรียมการสอน จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการเตรียมการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ทั้งนี้** พระสอนศีลธรรมได้ทำการการเตรียมตัวก่อนมาสอนเป็นอย่างดี โดยมีการวางแผนทางด้านการสอนสำหรับเนื้อหาตรงตามหลักสูตรของทางโรงเรียนที่จัดแผนการสอน ทั้งมีความเอาใจใส่รอบคอบ ทั้งได้กล่าวสั่งสอนยกตัวอย่างประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญในหลักธรรมะหรือรายวิชาพระพุทธศาสนา และทำให้เกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียนเปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเป็นส่วนมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรม

^๒พระอนุศาสน์ อาภากร (สิทธิสุกุลชัย), “การมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

ได้จัดแผนเตรียมด้านการสอนเป็นอย่างดี มีข้อบกพร่องน้อย ทั้งได้ปฏิบัติตามที่โรงเรียนกำหนด จุดประสงค์รวมการจัดเนื้อหากิจกรรม ประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งให้สาระเนื้อหาตรงตามที่หลักสูตรทางโรงเรียนสอน เป็นการประสานงานที่ดีระหว่างวัดกับโรงเรียน ทำให้เด็กนักเรียนได้สัมผัสใกล้ชิดกับพระสงฆ์ และนักเรียนพร้อมที่เรียนรู้ในสิ่งที่ท่านนำเสนออย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบชมพู)** ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทองกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนด้านการเรียนการสอน ๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ ๐.๐๕ ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า จัดหางบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรให้เพียงพอจัดหาผู้สอนให้เหมาะสมตรงต่อรายวิชาที่สอนจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการ มีวางแผนจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ให้หลากหลาย จัดหาผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอน จัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ควรจัดการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ และจัดหาผู้รับผิดชอบเรื่องการวัดและประเมินผล^๓

๒. ด้านการดำเนินการสอน จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการดำเนินการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ทั้งนี้** พระสอนศีลธรรมได้ทำการดำเนินการสอนด้วยความที่นำเคารพด้วยความหนักแน่นการประพฤติปฏิบัติตามแบบสมณสาธิต มีความน่าเชื่อถือด้วยความเป็นผู้รอบรู้ในรายวิชาที่สอน ทั้งยังให้รู้จักพูดมีเหตุผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจให้คำแนะนำ สามารถอธิบาย ในการสอนเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนให้เกิดความเข้าใจในเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนบางคนยังไม่เข้าใจในการเรียนรู้ที่ซับซ้อน เหตุนี้พระสอนศีลธรรมโดยส่วนมาก มักจะดำเนินการสอนโดยย่อพอสังเขปหรือโดยสอนให้ฟังเข้าใจง่าย เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายจนเกินไป เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมได้มีกลวิธีต่างๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ทั้งยังมีขั้นตอนวิธีการสอน หรือการดำเนินการสอน รวมทั้งใช้เทคนิคต่างๆ ในการเสริมสร้างในการสอนให้รู้จักพูดมี

^๓พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบชมพู), “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

เหตุผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจให้คำแนะนำ ที่สามารถช่วยให้การบรรยายมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาบุญเลิศ อินทพลญโญ ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕” พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ครูพี่เลี้ยงมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน หลังจากที่พระสอนศีลธรรมเข้าไปสอนอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๐๑ โดยครูมีความเห็นต่อการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมากที่สุด รองลงมา คือนักเรียนและที่มีความเห็นน้อยที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณก็พบว่า ทุกกลุ่มมีความเห็นเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^๕

๓. ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ทั้งนี้** พระสอนศีลธรรมได้รู้จักทำการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนอย่างมีความสุข มีความตั้งใจอบรมสั่งสอนที่นำศึกษาเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีปัญญาแก้ไขปัญหาอุปสรรค เพราะปัจจุบันมีกระแสโลกสังคมที่มีความขัดแย้ง มุ่งแต่ผลประโยชน์ที่ไม่พึงประสงค์ ด้วยเหตุนี้พระสอนศีลธรรม จึงมุ่งเน้นการสอนประกอบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการอธิบายนอกจากเนื้อหาวิชาโดยทำการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนนั้นแล้ว ทั้งยังมุ่งสอนเนื้อหาบทเรียนได้พอสังเขปหรือตามสนองความต้องการแก่นักเรียนได้ดี เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมได้ทำการเตรียมการสอน โดยการใช้สื่ออุปกรณ์การสอน และเทคนิคต่างๆ ให้หลากหลาย เป็นการให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่อง ศาสนพิธี การกราบแบบต่างๆ การจัดโต๊ะหมู่บูชาที่ถูกต้อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา การกำเนิดของศาสนาพุทธ ตลอดจนความแตกต่างของศาสนาพุทธและศาสนาอื่นได้ เพราะให้นักเรียนได้มีความผูกพันกับพระพุทธศาสนา และเกิดความเลื่อมใสศรัทธาให้ความเคารพในตัวพระมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระทองดี ปญญาวิชโร (กันทวงศ์) ได้ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจ

^๕พระมหาบุญเลิศ อินทพลญโญ และคณะ, “การศึกษาความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕”, รายงานการวิจัย, (วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

การสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามทรงสนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพธิดา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร” ใน ๖ ด้าน ได้แก่ ๑.ด้านคุณลักษณะของครูพระช่วยสอน ๒. ด้านเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา ๓. ด้านวิธีการสอน ๔.ด้านการใช้สื่อ การเรียนการสอน ๕. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๖. ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน โดยประชากรที่ใช้ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนวัดเทพธิดา ปีการศึกษา ๒๕๔๖ จำนวน ๒๖๙ คน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๒. นักเรียนมีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

๓. นักเรียนมีระดับชั้นต่างกันมีความพึงพอใจต่อครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕^๕

๔. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ทั้งนี้** พระสอนศีลธรรมได้ริเริ่มสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน โดยมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้คู่คุณธรรม และฝึกให้มีปัญญาอย่างถูกต้อง ให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล รู้จักชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจให้คำแนะนำว่าสิ่งใดควรทำหรือสิ่งใดไม่ควรทำ เปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ซักถาม ข้อเสนอแนะ ในสิ่งที่ยังมีข้อสงสัยในการเรียนหรือในชีวิตประจำวันอย่างมีความอดทนอดกลั้น ให้กระจ่างแจ่มแจ้งในเนื้อหาวิชาอีกทั้งมีการสอบถามนักเรียนแต่ละคนว่าชีวิตประจำวันที่ทำมาแล้วได้ทำอะไรบ้าง เหตุนี้พระสอนศีลธรรมจะได้ให้คำปรึกษาได้อย่างไม่มีความลำเอียง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมมีประสบการณ์ด้านการสอน การจัดกิจกรรมการทำนุได้เรียนรู้มาก่อน จะช่วยให้การสอนศีลธรรมในโรงเรียนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น เพราะการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนจะต้องทำให้นักเรียนเกิดความสนใจที่ใคร่เรียน และพร้อมที่จะรับบทเรียนต่างๆ ตลอดทั้งมีการพัฒนาแนวทางการสอนมีความประพจน์ที่น่าเคารพยกย่องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอึดอัด สบายใจได้ทุกเมื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูขันตวโรภาส (บุญรอด)** ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-

^๕พระทองดี ปญฺญาวชิโร, (กันทวงศ์) “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามทรงสนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพธิดา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๗), บทคัดย่อ.

สาทรและบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ทั้ง ๖ ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ๑) ด้านการเรียนการสอน ๒) ด้านหลักสูตร ๓) ด้านการวัดและประเมินผล ๔) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ๕) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ๖) ด้านสื่อการเรียนการสอนตามลำดับ ๒. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครูจำแนก ตามสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสูงสุด แผนกสามัญ วุฒิการศึกษาสูงสุดแผนกบาลี และ ภูมิลำเนา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ๓. นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางในพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ดังนี้ ๑) หลักสูตรมีเนื้อหาเก่าเกินไปทำให้เข้าใจยากไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในปัจจุบัน ๒) การจัดการเรียนการสอนของครูขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ขาดการสอนแบบบูรณาการ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ๓) การใช้สื่อการเรียนการสอน ขาดการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ๔) กิจกรรมการเรียนการสอน คือ มีกิจกรรมบ้างแต่ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ๕) บรรยากาศด้านสิ่งแวดล้อมไม่ดี ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ๖) การวัดและประเมินผลยังไม่ชัดเจนและยังขาดการรายงานที่เป็นระบบ ๔. แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คือ ๑) ด้านหลักสูตร ควรพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ๒) ด้านการเรียนการสอน ควรให้ความสำคัญแก่นักเรียนและครูสอนและสนับสนุนงบประมาณอย่างจริงจัง ๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรซื้ออุปกรณ์และเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ ๔) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียน ๕) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ควรจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ๖) ด้านการวัดและประเมินผล ควรประชุม คณะครูสรุปผลการประเมินการเรียนการสอน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน^๖

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ทั้งนี้** พระสอนศีลธรรมได้ปฏิบัติตามรูปแบบวัดผลและประเมินผล โดยทางโรงเรียนได้เรียนถวายบอกมอบหมายให้ คือ ทำตามขั้นตอนโดยประเมินผลก่อนเรียน เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนมีความรู้มากน้อยเพียงใด มีการนำผลการสอบที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้การเรียนการสอนดียิ่งขึ้น รวมทั้งมีข้อคำแนะนำข้อวิพากษ์วิจารณ์กับเนื้อหาของรายวิชาอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพในแนวทางการศึกษา เป็นการวัดผลและประเมินผลนั้นสามารถนำไปต่อยอดทางการศึกษา ปรากฏ

^๖พระครูขันตวิโรภาส (บุญรอด), “การจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทรและบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

ความเสียหายทั้งส่วนตนและส่วนรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมได้รับรู้รับทราบเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผล ซึ่งเป็นการ กระตุ้นให้พระสอนศีลธรรมนั้น ได้พัฒนาตามบทบาทหน้าที่ทั้งด้านการเตรียมการสอน ด้านการ ดำเนินการสอน ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ ตลอดทั้งด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ที่ได้ทำการ สอนหลักธรรมในวิชาพระพุทธศาสนาได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งมาจากการประสานงานกับทางโรงเรียน เพื่อให้หลักสูตรในการวัดผลและประเมินผลมีความตรงกัน และมีประสิทธิภาพในการประเมิน ซึ่งเป็ นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของครูและผู้เรียนตลอดจนเป็นข้อมูลที่จะนำไปปรับเปลี่ยนการจัดการ เรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาและเรียนรู้เรียนเต็มศักยภาพได้ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี) ได้ศึกษาเรื่อง “สมรรถนะการปฏิบัติงานของ ครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตร” ผลการวิจัย พบว่า ๑. สภาพการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่และสมรรถนะของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มี ๘ ด้าน คือ ด้านปรัชญาการสอนการเรียนพระปริยัติธรรม ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมด้าน การจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ด้านการวิจัยการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม และด้านการส่งเสริมการศึกษา พระปริยัติธรรม ซึ่งการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีนั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านสื่อการ เรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ๒. สมรรถนะครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลัก กัลยาณมิตรในเขตกรุงเทพมหานคร มี ๔ กลุ่ม รวม ๑๒ สมรรถนะย่อย ได้แก่ ๑) กลุ่มสมรรถนะ ทั่วไป (General competency) ประกอบด้วย ๓ สมรรถนะย่อย คือ คุณธรรม จริยธรรม (Moral and Ethical), การสื่อสารที่ดี (Good Communication)และการเป็นแบบอย่างที่ดี(Good Role Model), ๒) กลุ่มสมรรถนะตนเอง (Individual Competency) ประกอบด้วย ๓ สมรรถนะย่อย คือ ภาวะผู้นำตนเอง (Self Leadership), การมีสติปัญญา (Emotional Intelligence) และการพัฒนา บุคลิกภาพตนเอง (Self Personality Development) ๓) กลุ่มสมรรถนะการทำงานกับคนอื่น (Working with Others Competency) ประกอบด้วย ๓ สมรรถนะย่อย คือ การทำงานเป็นทีม (Working in Teams), การช่วยเหลือผู้อื่น (Helping Others) และความเชื่อถือไว้วางใจได้ (Credibility) ๔) กลุ่มสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Competency) ประกอบด้วย ๓ สมรรถนะย่อย คือ การจัดการชั้นเรียน (Classroom Management), ความรอบรู้ใน การจัดการเรียนรู้ (Technical Learning Skill) และ การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (Using Innovation and Information Technology) ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของครูได้ ๓. สำหรับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลัก กัลยาณมิตรในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถประยุกต์ใช้ “UDORN MODEL” ร่วมกับสมรรถนะทั้ง ๔

กลุ่ม ๑๒ สมรรถนะย่อย และบทบาทหน้าที่ของครูบาติทั้ง ๘ ด้าน โดยอาศัยหลักกัลยาณมิตรเป็นแรงขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในการสอนบาติให้ดียิ่งขึ้น^๗

๕.๒.๒ เปรียบเทียบความคิดเห็นความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($Sig = 0.๕๖๓$) ระดับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $.0๕$ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน มีความเห็นต่อที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูได้มีความคิดเห็นต่อพระสอนศีลธรรมนั้น ถือว่าพระสอนศีลธรรมเป็นผู้รู้ในหลักพระพุทธศาสนาอย่างชำนาญอยู่แล้ว ทั้งย่อมมีภูมิความรู้อย่างมากในการที่จะสอนศีลธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ที่มีความประพฤติปฏิบัติอยู่ในวินัยสงฆ์ ย่อมน่าเป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธาของผู้เรียน ดังนั้นพระสอนศีลธรรม จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากที่จะช่วยเสริมบทบาทของพระสอนศีลธรรมโดยตรง จากการที่ได้ประสานงานทางโรงเรียนนั้นแล้ว เพราะว่าบุคคล หรือเยาวชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา เมื่อพระมีบทบาทได้มาสอนจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมากในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสุทนต์ สุธาสโน (นุราช)** ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ และศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน ๒๐๗ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test และ One-way ANOVA โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0๕ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๓ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกายภาพ

^๗พระมหาอุดร อุตโตโร (มากติ), “สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตร”, **ปริญญาพุทธศาสนตรุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเรียนการสอนการเปรียบเทียบ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่า ๑) ผู้บริหารและครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๒) ผู้บริหารและครูที่มี อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ตำแหน่ง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ผลปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓) ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่แตกต่าง^๔

บุคลากรที่มีเพศต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่าง (Sig= ๐.๑๒๖) ระดับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความเห็นต่อพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูของโรงเรียนแต่ละแห่งโดยส่วนมากมีเพศหญิงมากกว่าเพศชายอยู่นั้น ถ้ากล่าวโดยภาพรวมแล้ว ส่วนมากพระสอนศีลธรรมท่านมีการเตรียมด้านการสอนมาพร้อมเสมอแล้ว มีการดำเนินการสอนที่พร้อมด้วยสาระเนื้อหาตรงตามที่หลักสูตรทางโรงเรียนสอนจัดแผนให้ ทั้งได้เตรียมสื่ออุปกรณ์ในการสอนที่หลากหลาย และทันสมัย เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน นับเป็นการประสานงานที่ดีระหว่างวัดกับโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีโอกาสใกล้ชิดกับพระสงฆ์ และส่วนมากพร้อมที่เรียนรู้ในสิ่งที่ท่านนำเสนอตามรายวิชานั้นแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ศราวดี จำรัสภูมิ** ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีที่มีต่อครูพระผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา” ผลวิจัยพบว่า ๑) ในภาพรวม นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีส่วนใหญ่ มีทัศนคติทางบวกต่อครูพระผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา ๒) ในภาพรวมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างทัศนคติของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีต่อครูพระผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา ๓) ในการศึกษาทัศนคติของนักเรียนต่อครูพระโดยแยกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่ ความสำคัญของครูพระ บทบาทความเป็นครูพระ และด้านการปฏิบัติตนของครูพระในโรงเรียน

^๔พระมหาสุทัต สุทสฺสโน, “ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน^๙ ฉะนั้น จากการอภิปรายผล จึงสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นในการอภิปรายผลจำแนกเป็นรายด้าน ตามสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของพระสอนศีลธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก จึงจำแนกได้ดังนี้ ๑. ด้านการเตรียมการสอน คือ พระสอนศีลธรรมได้ทำการเตรียมตัวก่อนมาสอนเป็นอย่างดี โดยมีการวางแผนทางด้านการสอนสำหรับเนื้อหาตรงตามหลักสูตรของทางโรงเรียนที่จัดแผนการสอน ทั้งมีความเอาใจใส่รอบคอบ ทั้งได้กล่าวสั่งสอนยกตัวอย่างประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญในหลักธรรมะหรือรายวิชาพระพุทธศาสนา ๒. ด้านการดำเนินการสอน คือ พระสอนศีลธรรมได้ทำการดำเนินการสอนด้วยความที่นำเคล็ดลับด้วยความหนักแน่นการประพฤติปฏิบัติตามแบบสมณสาธูป มีความน่าเชื่อถือด้วยความเป็นผู้รอบรู้ในรายวิชาที่สอน ทั้งยังให้รู้จักพุดมีเหตุผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจให้คำแนะนำ สามารถอธิบาย ในการสอนเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนให้เกิดความเข้าใจในเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น ๓. ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน คือ พระสอนศีลธรรมได้รู้จักทำการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนอย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้พระสอนศีลธรรม จึงมุ่งเน้นการสอนประกอบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการอธิบาย นอกจากเนื้อหาวิชาโดยทำการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนนั้นแล้ว ทั้งยังมุ่งสอนเนื้อหาบทเรียนได้พอสังเขปหรือตามสนองความต้องการแก่นักเรียนได้ดี เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ๔. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน คือ พระสอนศีลธรรมได้ริเริ่มสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน โดยมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้คุณธรรม และฝึกให้มีปัญญาอย่างถูกต้อง ให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล รู้จักชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจให้คำแนะนำว่าสิ่งใดควรทำหรือสิ่งใดไม่ควรทำ เปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ชักถาม ข้อเสนอแนะ ในสิ่งที่ยังมีข้อสงสัยในการเรียนหรือในชีวิตประจำวันอย่างมีความอดทนอดกลั้นอย่างสุดความสามารถ ๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล คือ พระสอนศีลธรรมได้ปฏิบัติตามรูปแบบวัดผลและประเมินผล โดยทางโรงเรียนได้เรียนถวายเป็นขอบหมายให้ คือ ทำตามขั้นตอนโดยประเมินผลก่อนเรียน มีการนำผลการสอบที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้การเรียนการสอนดียิ่งขึ้น รวมทั้งมีข้อคำเสนอแนะข้อวิพากษ์วิจารณ์กับเนื้อหาของรายวิชาอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพในแนวทางการศึกษา เป็นการวัดผลและประเมินผลนั้นสามารถนำไปต่อยอดทางการศึกษา

เมื่อกล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงสรุปได้โดยรวมว่า ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียน

^๙ศราวุฒิ จำรัสภูมิ, “ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีที่มีต่อครูพระผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา”, **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

มัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบูรณาการสมรรถนะของ พระสอนศีลธรรมทั้ง ๕ ด้าน จึงมีคุณภาพโดยส่วนใหญ่ที่จำเป็นอย่างยิ่งในการวางแผน พร้อมหลัก กัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการเข้าไปประยุกต์ในการบูรณาการนั้น ก็อยู่ในระดับมากอีกด้วย อีกทั้งได้ เปรียบเทียบความคิดเห็นความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอน ศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่งส่วน บุคคล คือ ผู้บริหารและครู อีกทั้งได้จำแนกตามเพศ คือ เพศชายและเพศหญิงซึ่งโดยรวมก็อยู่ใน ระดับมากเช่นเดียวกัน

เมื่อได้อภิปรายตามวัตถุประสงค์ เกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตาม หลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้ ๑) ด้านการเตรียมการสอน คือ พระสอน ศีลธรรม ได้มีการจัดเนื้อหากิจกรรม ประสบการณ์ต่างๆ ความสามารถ จัดการเตรียมการสอนอย่างมี ระบบเป็นระเบียบ มีเวลาในการเตรียมการสอนแต่ละครั้ง สอดแทรกเนื้อหาสาระใหม่ๆ มีความตั้งใจ มาทำการสอนเป็นไปอย่างเรียบร้อย เนื่องจากได้มีการวางแผนเตรียมการสอนมาอย่างชำนาญอยู่แล้ว ๒) ด้านการดำเนินการสอน คือ พระสอนศีลธรรมมีการเอาใจใส่ในการดำเนินการสอน มาประยุกต์ เพิ่มเติมในการสอนทางเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา พร้อมหลักคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับ นักเรียน มีการเสริมกระบวนการสอนโดยดำเนินการขั้นตอนที่เตรียมไว้ ด้วยความมุ่งมั่นด้วยการไม่ท้อ ถ้อยต่อความยากลำบาก ทั้งมีการหาอุปกรณ์เสริมในการสอนแนะนำ ๓) ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการ สอน คือ พระสอนศีลธรรมมีการรู้จักดำเนินการในการใช้สื่ออุปกรณ์นั้น ที่จะต้องเตรียมมาเสริมช่วยใน การสอน และใช้เทคนิคต่างๆให้หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจ มุ่งให้นักเรียนมีสติปัญญารอบรู้ตาม ความถนัดของแต่ละคน โดยส่วนมากมักใช้จิตวิทยาหรือสังเกตเหตุการณ์สอนกับนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีความเข้าใจในหลักธรรมะโดยอาศัยเร้าความรู้สึกในการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนอย่างถ่องแท้ ๔) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน คือ พระสอนศีลธรรมได้มีการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน คือ มีการสอดแทรกนั้นหนาแน่นๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนใน ห้องเรียน ที่มุ่งให้สอดคล้องเนื้อหาสาระ เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับการใช้สติปัญญา อันเป็นสร้าง เสริมสร้างทักษะกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งยังมีการจำลองเหตุการณ์ภายในห้องเรียนเปรียบเทียบกับ เหตุการณ์ภายนอกด้วยธรรมะ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการคิดการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ ทำให้ นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียนรู้ เกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียน ทั้งไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน เนื้อหาสาระทางพระพุทธศาสนา ๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล คือ พระสอนศีลธรรมมีการ ปฏิบัติการสอนโดยมีแบบการสอนในวิชาพร้อมทั้งให้สอดคล้องกิจกรรมที่เรียนอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ทำการวัดผลและการประเมินด้วยการกำหนดเป็นขั้นตอน ในการวางแผนการสอน ที่มุ่งให้เกิดการบูร ณาการที่สมบูรณ์ ในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับหลักสูตร เป็นแนวทางในการปรับปรุง สำหรับทำการสอนพระสอนศีลธรรม เป็นประโยชน์สำคัญต่อการปฏิบัติงานมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ

๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยได้ข้อสรุปและการเสนอแนะไว้ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อสร้างแนวทางในการปฏิบัติที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้

๑) ผู้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาทุกระดับ ควรมีการสร้าง ความเข้มแข็ง ความรู้ ความสามารถ ในด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้ สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล ให้แก่ พระสอนศีลธรรม ได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอด และการนำคุณค่าแห่งพุทธ ธรรม น้อมนำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นเครื่องปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เยาวชน ซึ่งเป็นรากฐานของประเทศเจริญเติบโตด้วยหลักแห่งพุทธธรรม เป็นคนดีของชุมชน สังคม และ ประเทศชาติต่อไป

๒) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนในการส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ให้เหมือนกับบุคลากรครูในสถานศึกษา มีการนิมนต์ เข้าร่วมประชุมเพื่อร่วมวางแผน ดำเนินงานตามแผน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ในการ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียน

๓) ผู้บริหารโครงการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการนิเทศการดำเนินงานโครงการและ หาที่ปรึกษาที่เป็นกัลยาณมิตร มีความรู้ความเข้าใจในหลักพุทธธรรมอย่างถ่องแท้ เพื่อช่วยสนับสนุน ให้การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาสำเร็จลุล่วงด้วยดี

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัย ได้สรุปข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการในการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย ด้านการเตรียมการ สอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศใน ห้องเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล จึงพอสรุปเพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

๑) พระสอนศีลธรรมจำเป็นต้องมีการประสานงานกับทางโรงเรียน เพื่อจัดหาเนื้อหา ที่เข้าใจง่าย และให้สอดคล้องกับเนื้อหาของรายวิชาที่นักเรียนเรียนหรือทางโรงเรียนได้จัดเตรียมไว้ให้ อธิบายเนื้อหาให้ละเอียดเข้าใจง่าย และใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ให้บ่อยขึ้น

๒) พระสอนศีลธรรมควรจัดตารางสอนให้ไม่ตรงกับเวลาฉันภัตตาหารเพล หรือควร จัดตารางสอนอยู่ในช่วงเวลาหลังจากนักเรียนพักทานอาหารกลางวันแล้วก็ได้ และพึงสละกิจนิมนต์

ที่มาทับซ้อนกับเวลาที่ต้องใช้ในการเรียนการสอนเนื้อหาสาระในทางพระพุทธศาสนาในโรงเรียนจะเป็นสิ่งที่ดีมาก

๓) พระสอนศีลธรรมควรจัดทำสื่อ/อุปกรณ์ในการเรียนการสอนที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพื่อไม่ให้เกิดความจำเจและเบื่อหน่ายได้ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อต่างๆ เพื่อสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนด้วย อีกทั้งยังทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในสิ่งที่ตัวเองทำ เพื่อจะนำมาแข่งขันกันในห้องเรียนด้วย

๔) ในกรณีที่พระสอนศีลธรรมไม่มีห้องสอนประจำที่ทางโรงเรียนจะจัดให้ พระสอนศีลธรรมก็สามารถสร้างบรรยากาศด้วยวิธีการต่างๆ แทน เช่น นำพานักเรียนไปสอนภายในวัด หรือบริเวณโรงเรียนที่เป็นสวนร่มบ้าง ใต้ต้นไม้บ้าง ใกล้สระน้ำบ้าง เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศที่จำเจอยู่แต่ในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี

๕) พระสอนศีลธรรมจะต้องทำแบบวัดผลและประเมินผลในเนื้อหาที่นักเรียนเข้าใจง่ายไม่ยากจนเกินไป และแจ้งให้เด็กนักเรียนได้รู้ล่วงหน้าก่อนที่จะทำการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีการเตรียมตัวหรือทบทวนกับสิ่งที่ได้เรียนผ่านมาแล้วนั้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้มีข้อคิดสำหรับผู้วิจัยที่จะดำเนินการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

๑) ควรเปลี่ยนจากบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นปัญหาอุปสรรค ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาอย่างแท้จริงว่าพระสอนศีลธรรมมีความสะดวกสบายหรือลำบาก ในการเข้าไปสอนในโรงเรียน

๒) ควรมีการศึกษากลุ่มครูอาจารย์ในโรงเรียนโดยเฉพาะ เกี่ยวกับกรอบแนวคิดของครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และจะได้นำผลการวิจัยไปพัฒนาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้พระสอนศีลธรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓) ควรศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำการ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนนั้นๆ

๔) ควรจะทำการศึกษาเรื่องสมรรถนะที่เกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่นอกเหนือจากจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำผลมาใช่วางแผนพัฒนาในการเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กรมการศาสนา. รายงานการศาสนาประจำปี ๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔.

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. ม.ป.ท. : ๒๕๔๔.

กองพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. วัดพัฒนา ๔๙. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๑.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๗.

ชูชัย สมितिไกร. การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย : แนวทางสู่ความสำเร็จ. นนทบุรี: บริษัทไทยเนรมิตอินเตอร์โปรเกรสซีฟ จำกัด, ๒๕๔๙.

จิตติพัฒน์ พิษณุธาดาพงษ์. การพัฒนาระบบสมรรถนะของกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร: ปูนซีเมนต์ไทย, ๒๕๔๘.

ณรงค์วิทย์ แสนทอง. Competency เพื่อการประเมินผลงานประจำปี. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์, ๒๕๔๘.

_____. เทคนิคการจัดทำ และนำ Job competency ไปใช้งาน. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์, ๒๕๕๑.

_____. มารู้จัก Competency กันเถอะ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์, ๒๕๕๐.

ดนัย เทียนพุฒ. ความสามารถในทรรคนะ ดร.ดนัย เทียนพุฒ. กรุงเทพมหานคร: เอ.อาร์.อินฟอร์เมชั่นแอนพบลีเคชั่น, ๒๕๕๐.

เทือน ทองแก้ว. สมรรถนะ Competency) : หลักการ และแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๐.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิเคราะห์และวิจัยข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑.

อรรถศักดิ์ คงคำสวัสดิ์. Competency ภาคปฏิบัติ...เราทำกันอย่างไร?. กรุงเทพมหานคร: ส.ส.ท.สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น, ๒๕๕๐.

_____. เริ่มต้นอย่างไร...เมื่อจะนำ competency มาใช้ในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย – ญี่ปุ่น, ๒๕๔๘.

ธีรศักดิ์ อัครบรร. ความเป็นครูไทย. กรุงเทพมหานคร: ก.พลพิมพ์ ๑๙๙๖ จำกัด, ๒๕๔๔.

นิสดารก์ เวชยานนท์. Competency Model กับการประยุกต์ใช้ในองค์กรไทย. กรุงเทพมหานคร: กราฟิโก ซิสเต็มส์, ๒๕๔๙.

ประจักษ์ ทรัพย์อุดม. แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ, ๒๕๕๐.

ประเวศ วะสี. พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐.

ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล. การค้นหา และวิเคราะห์เจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์, ๒๕๔๙.

พรชูลี อาชาวอรุณ รองศาสตราจารย์ และคณะ. รายงานฉบับย่อ โครงการศึกษาวิจัยการศึกษา
ทบวงโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๙.

พระธรรมกิตติวงศ์ ทองดี สุรเตโช. พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัด. กรุงเทพมหานคร: วัดราชโอรสาราม, ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

_____. พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

_____. พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕.

_____. พุทธธรรมฉบับขยายความ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

_____. รู้จักพระไตรปิฎกเพื่อเป็นชาวพุทธที่แท้. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๓.

พระธรรมวโรดม บัญมา คุณสมปโน. หลักการสอนทั่วไป. เอกสารการอบรมครูสอนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๘.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ ๑๖.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑.

พระมหาภุชญา นันทเพชร. **ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๐.

พระมหาอดิสร ธีรสีโล. **ความเป็นครูไทย.** กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

_____. **คุณธรรมสำหรับครู.** กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัศน์. **ครูสร้างคน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๔๖.

พระมานิตย์ โชติธมฺโม อรรคชาติ. **การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระราชรัตนโมลี (แสง ติสฺสโร). **ชีวิตลิขิตของกรรม.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๕.

พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **เอกสารการบรรยายกรรมวิชาการ,** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๓.

พระสัทธัมมโชติกะธัมมาจริยะ. **ปรมัตตโชติกะ ปริเฉทที่ ๙ เล่ม ๑ สมถกรรมฐานที่ปณี.** กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสัทธัมมโชติกะ, ๒๕๒๕.

พิสนุ พองศรี. **วิจัยทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เทียมฝ่ายการพิมพ์, ๒๕๔๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **มั่งคั่งถกที่ปณี ภาค ๑. นครปฐม:** โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

มัทนา วังถนอมศักดิ์. **“รูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู”. ปรินญาอุษภูบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.**

รองศาสตราจารย์ พรชูลี อาชาวำรุงและคณะ. **รายงานฉบับย่อ โครงการศึกษาวิจัยการศึกษา ทบทวนโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๙.

รองศาสตราจารย์ ยนต์ ชุ่มจิต. **การศึกษาและความเป็นครูไทย.** กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๔.

วสิน อินทสระ. **ความหลังเรื่องราวในอดีตสมัยพุทธกาล และก่อนพุทธกาล.** กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภา, ๒๕๔๐.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. **การจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency Based HRM.** กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น มหาชน, ๒๕๕๐.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency.** กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๔๙.

สุจิตรา ธนนันท์. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ Human Resource Management. กรุงเทพมหานคร: ที พี เอ็น เพรส, ๒๕๔๘.

สุนน อมรวิวัฒน์. การสอนโดยสร้างศรัทธา และโยนิโสมนสิการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์, ๒๕๔๖.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล, จิตวิทยาการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

สุวัฒน์ จันทรจำนง. ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญา และศาสนา. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๐.

อภิรักษ์ จันตะนี. วิธีวิจัยทางธุรกิจ, กรุงเทพมหานคร: วี.เจ. พรีนติ้ง. ๒๕๓๘. หน้า ๑๘๕-๒๐๐.

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์. แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency: เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง. ChulalongkornReview. ๑๖ ๓, ๒๕๔๗.

อำภรณ์ ภูวัญพันธ์. Career Development in Practice. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์เซนเตอร์, ๒๕๕๐.

(๒) วิทยานิพนธ์

ฉัตรกร วรรณโก. “ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์. “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู”. ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระครูขันตวิโรภาส (บุญรอด). “การจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตยานนาวา-สาทรและบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระครูธรรมธะสาธิต (คงวัฒน์). “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระครูปลัดกัญไธ ชุตินธโร (แช่ลิ้ม). "บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี". วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

- พระครูปลัดไทรทอง สุขุมโม (เนียมั่นคง). “คุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู:กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”. **ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พระครูเมตตามงคลวิศิษฎ์ (วัชรินทร์ อคฺควโร). “ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตร์มหา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ.๒๕๕๓.
- พระชาติรี สิริจินโท (ศรีราชา). “ทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓”. **วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์มหา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระทองดี ปญญาวิโร (กันทวงศ์). “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามพระคัมภีร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพศิลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๗.
- พระมหาเกรียงไกร บัวจันอัด. “การศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเรื่องกัลยาณมิตรกับการบรรลุนิพพานในพระพุทธศาสนาเถรวาทและพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖.
- พระมหาวิศักดิ์ ปญญาสาโร (เกตเสนา). “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระมหามงคล อภิเมงคโล (ปราบชมพู). “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระมหาสุทัศน์ สุขสุสน. “ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- พระมหานันต์ อดิโร (สุฤทธิ์). “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”. **ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี), “สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตร”, **ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา.**

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระสำเร็จ สิริธมโม (ดวงบุปผา). “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนคำเตยอุปถัมภ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.**

(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

พระสุรชัย สุรชัย (หงษ์ตระกูล). “ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.**

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระแสงสุริ อธิภทโท (ทองมาก). “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย:**

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระอนุศาสตร์ อาภากร (สิทธิสกุลชัย). “การมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.**

วิวรรธน์ จันทร์เทพย์. “การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการแบบสหวิทยาการสำหรับผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา”. **ปริญญานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓.**

ศราวุฒิ จำรัสภูมิ. “ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีที่มีต่อครูพระผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา”. **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย ขอนแก่น, ๒๕๕๒.**

(๓) รายงานวิจัย

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ และคณะ. “การศึกษาความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕”, **รายงานการวิจัย. วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.**

(๔) วารสารวิชาการ/บทความ

คณะกรรมการจัดทำสู่จิตร์และสารนิพนธ์. **สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต ประจำปี ๒๕๕๑, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: นวสาส์นการพิมพ์, ๒๕๕๑.**

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ข้อมูลโรงเรียน. **ประวัติโรงเรียนลาดยาววิทยาคม.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://wikivisually.com/lang-th/wiki>. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

ประวัติโรงเรียน. **ประวัติโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.slideserve.com/noma/3192584>. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

_____ **ประวัติโรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.thatako.ac.th/name=page&file=page&op. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

_____ **ประวัติโรงเรียนพยุหะพิทยาคม,** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: phayuha.ac.th/main/page_id=44. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

_____ **ประวัติโรงเรียนไพศาลพิทยา,** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.phaisalee.ac.th. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

_____ **โรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.banphotphisai.com/data_12722. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). **ขันติ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.kalyanamitra.org/daily/dhamma/index.php>. [๑๐ ธ.ค. ๒๕๖๐].

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). **Socialscience.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://socialscience.igetweb.com/index.php.mo=3&art=13788>. [๑๑ ธ.ค. ๒๕๖๐].

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). **รักษาใจยามป่วยไข้.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.watnyanaves.net/books/pdf/raksajaiyamraksakonkhai.pdf>. [๑๒ ธ.ค. ๒๕๖๐].

มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา. **ควรคบสัตบุรุษ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.dhammahome.com/webboard/topic1835.html. [๑๑ ธ.ค. ๒๕๖๐].

สารานุกรมไทย. **มัธยมศึกษา.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.baanjommyut.com/library/knowledge_of.../636.html. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

สารานุกรมเสรี. **ประวัติโรงเรียนตากลิประชาสรรค์.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://wikivisually.com/lang-th/wiki>. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

_____ **ประวัติโรงเรียนนครสวรรค์.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://wikivisually.com/lang-th/wiki>. [๒๙ มี.ค. ๒๕๖๑].

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา.** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view.php?School_ID=1060220620&Area. [๒๐ พ.ย. ๒๕๖๐].

(๖) สัมภาษณ์

- สัมภาษณ์ นายพันศักดิ์ ศรีทอง. ผู้อำนวยการโรงเรียนนครสวรรค์, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สัมภาษณ์ ชาญณรงค์ ยาสุทธิ. ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลประชารักษ์, ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สัมภาษณ์ นายวิวรรณ์ชัย พิสิทธิ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ เจริญไทย. ผู้อำนวยการโรงเรียนพยุหะพิทยาคม, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สัมภาษณ์ นายชาญชัย ชนิดสะ. ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สัมภาษณ์ นายจันทร์ เพ็ชรยิ้ม. ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สัมภาษณ์ พระมหาประเสริฐ จารุโก. พระสอนศีลธรรมโรงเรียนอัครมธัญญาประชานุเคราะห์, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ

- David D. Dobois and others. **Competency-Based Human Resource Management.** The United State of America: Davies-Davies- Black Publishing. a division of CPP. Inc. 2004.
- David McClelland. **A guide to job competency assessment.** The United State of America: DaviesBlack Publishing. a division of CPP. Inc. 2004.
- Donald Clark. **Building the Leadership Competency Model** [Online]. Available from <http://www.nwlink.com/~donclak/hrd/case/build.html> accessed. [20 September 2007].
- Gmesh Shemon. **Competency Based HRM. A Strategic Resourcefor Competency Mapping Assessment Centres.** New York: Tata McGraw-Hill Publishing Company Limited. 2005.
- Hessong and Weeks. **Introduction to Educaton.** New York: Mcmilland Publishing. 1987.
- Howard Risser and others. **New Strategies for Public Pay.** San Francisco: Jossey-Bass Pabbisher. 1998.
- J. Ritchie and J. Lewis. **Qualitative Research Practice.** London: Sage. 2003.
- Lee J.Cronbach. **Essential of Psychological Testing.** 3nd ed.. New York: Harper & Row Publishers. 1974.
- McClelland D.C. **Testing for Competence rather than for Intelligence.** America Psychologist. 1973.
- Richard E. Boyatzis. **The Competent Manager : A Model for Fffective Performance.** quoted in Abigil j. Stewart. Motivation and Society California: Jossey-Bass Inc. 1982.

- Richard. Boyatzis. **The Competency Manager: A Model for Effective Performance.** New York: John Wiley & Son. 1982.
- Robert S. Kaplan and David P. Norton. **Strategy MAPD : converting intangible assets into tangible outcome** United States of America: Harvard Business School Publishing Corporation. 2004.
- Spencer,L.M.,& Spencer. **S.M.Competence at work Model For superior performance.** New York: Wiley. 1993.
- United Nations Industrial Development Organization. **Human Resource Management Branch.** UNIDO Competencies Part One [Online]. Available from <http://www.unido.org> accessed. [30 January 2008].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ โทร ๐๕๖-๒๑๔๔๗๐

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๑๐๗

วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความเมตตาอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

กราบบังคมทูล พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ด้วย พระคมกริช ฉายา อธิปญโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้ว เห็นว่าพระเดชพระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ยิ่ง ฉะนั้น จึงกราบบังคมทูลมาเพื่อขอเชิญพระเดชพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณท่านด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ โทร ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๑๐๗

วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เรียน รศ.ดร. วรฤต เมื่อน้ำแข็ง ประธานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์

ด้วย พระคมกริช ฉายา อธิปญฺโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

(รศ.ดร. วรฤต เมื่อน้ำแข็ง)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ โทร ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

ที่ ศธ ๖๓๖๔.๑(๔)/๑๐๘

วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เรียน ดร. ปฏิธรรม สำเนียง อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์

ด้วย พระคมกริช ฉายา อธิปญโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(ดร.อัครเดช พรหมกลับ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จีนัดตรวจแก้ไข

ดร.ปฏิธรรม สำเนียง

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/ ๑๑๑

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เรียน นายอรุณ รุ่งเรือง ผู้อำนวยการโรงเรียนลาดยาววิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ เล่ม
๒. แบบสอบถาม (IOC) จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระคมกริช ฉายา อธิปณฺโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อ
เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ฉะนั้น จึง
เรียนเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รายละเอียดปรากฏ
ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/ ๑๑๑

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เรียน นายชาญณรงค์ ยาสุทธิ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพสาประชาสรรค์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ เล่ม
๒. แบบสอบถาม (IOC) จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระคมกริช ฉายา อธิปญฺโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้น จึงเรียนเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า รวบรวมและเรียบเรียงตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัศรเดช พรหมกลับ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ที่	การบูรณาการสมรรถนะของพระ สอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
สมรรถนะการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตร ๗									
๑.	พระสอนศีลธรรมมีการเตรียมการ สอนที่เอาใจใส่อบรมสั่งสอนให้ นักเรียนเกิดความรู้ มากน้อยเพียงใด (ปิโย)	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒.	พระสอนศีลธรรมมีบุคลิกภาพที่น่า เคารพ รู้สึกอบอุ่น เป็นที่พึ่งได้ (ครุ)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓.	พระสอนศีลธรรมเป็นผู้ที่น่าเจริญใจ นำ ยกย่องในฐานะผู้ทรงคุณ (ภานนีโย)	-๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔.	พระสอนศีลธรรมรู้จักพูดให้นักเรียน เข้าใจ ตรงตาม เป้าหมายที่วางไว้ (วตฺตา จ)	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๕.	พระสอนศีลธรรมพร้อมที่จะรับฟัง คำปรึกษา ซักถามข้อเสนอแนะ และ คำวิพากษ์วิจารณ์ โดยไม่ฉุนเฉียว (วจนภขโม)	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

ที่	การบูรณาการสมรรถนะของพระ สอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
๖.	พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบาย สาระสำคัญต่างๆ ของรายวิชาได้ ถูกต้องแม่นยำ (คมภีรณจ กถ์ กตดา)	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๗.	พระสอนศีลธรรมไม่แนะนำ ไม่ชักจูง ในเรื่องเหลวไหลหรือสิ่งที่ไม่น่าเชื่อ (โน จมฺฐาน นโยชเย)	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
สมรรถนะการดำเนินการสอนตามหลักกัลยาณมิตร ๗									
๑.	พระสอนศีลธรรมทำการสอนด้วย ความซื่อสัตย์ให้แก่นักเรียน (ปิโย)	-๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒.	พระสอนศีลธรรมดำเนินการสอนมี ความน่าเคารพด้วยการประพฤติ มากน้อยเพียงใด (ครุ)	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓.	พระสอนศีลธรรมมีความน่ายกย่อง ด้วยความเป็นผู้รอบรู้ในรายวิชาที่สอน (ภาวนีโย)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔.	ท่านคิดว่า พระสอนศีลธรรมมีทักษะ เสริมสร้างในการสอนให้รู้จักพูดมี เหตุผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจให้ คำแนะนำ (วตฺตา จ)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕.	พระสอนศีลธรรมมีความอดทนต่อ ถ้อยคำพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ในขณะทำการสอน (วจนฺทโม)	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๖.	พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบาย ใน การสอนเรื่องที่ยุ้งยากซับซ้อนให้เกิด ความเข้าใจในเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น (คมภีรณจ กถ์ กตดา)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

ที่	การบูรณาการสมรรถนะของพระ สอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๑	๒	๑	๒	๑	๒
๗.	พระสอนศีลธรรมรู้จักยกตัวอย่างประกอบในการสอนที่มุ่งไม่ให้นำแนวทางหยวนะในครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (โน จูฐาเน นิโยชเย)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
สมรรถนะการใช้สื่อ/อุปกรณ์ตามหลักกัลยาณมิตร ๗									
๑.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนอย่างมีความสุข ไม่อึดอัด (ปิโย)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้พร้อมใช้งานได้อย่างเอาใจใส่ดูแล ได้อย่างน่าเชื่อถือ (ครุ)	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์การสอนที่นำศึกษาเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีปัญญาแก้ไขปัญหารอบด้านได้ (ภาวนีโย)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์การสอนที่ชักนำเข้าสู่บทเรียนได้ดี มีเนื้อหาเหมาะสมและมีเหตุผล (วตฺตา จ)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ที่มุ่งแนะนำให้มีการเรียนรู้ และมีความอดทนต่อความคิดเห็นต่อผู้เรียน (วจนฺทโม)	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

ที่	การบูรณาการสมรรถนะของพระ สอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
๖.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ประกอบในการอธิบาย ในการสอนเนื้อหาบทเรียนได้ดีให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ (คมภิรณจ กถ์ กตดา)	-๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๗.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน เพื่อสร้างความสนใจกับนักเรียนให้หันมาสนใจการเรียนมากขึ้น ปราศจากความมัวหมองและไม่มีอคติต่อกันและกัน (โน จฐฐาเน นิโยชเย)	-๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
สมรรถนะการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามหลักกัลยาณมิตร ๗									
๑.	พระสอนศีลธรรมมีความอบอุ่น มีจิตที่จะชวนให้เข้าไปถามไปปรึกษาได้ทุกขณะ (ปิโย)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒.	พระสอนศีลธรรมมีความประพฤติที่น่าเคารพยกย่องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอิมเอบ สบายใจได้ทุกเมื่อ (ครุ)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓.	พระสอนศีลธรรมมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้คู่คุณธรรม และฝึกให้มีปัญญาอย่างถูกต้อง (ภาวนีโย)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔.	พระสอนศีลธรรมสร้างบรรยากาศให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล รู้จักชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจให้คำแนะนำ (วตฺตา จ)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

ที่	การบูรณาการสมรรถนะของพระ สอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
๕.	พระสอนศีลธรรมเปิดโอกาสยอมรับ ให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ชักถาม ข้อเสนอแนะ อย่างมีความอดทนอด กลั่น (วจนกุขโม)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖.	พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายให้ กระจ่างแจ่มแจ้งในเนื้อหารายวิชาแก่ ผู้เรียนได้ (คมกริณจ กถ์ กตดา)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๗.	พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายใน สิ่งที่เป็คุณประโยชน์ และแนะนำ ไม่ให้ประพฤติดินให้เหลวไหล อันจะ นำไปในทางที่เสื่อมเสียแก่สังคม (ใน จฏฐาเน นิโยชเย)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
สมรรถนะด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตร ๗									
๑.	พระสอนศีลธรรมจัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวน บทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถ อย่างเป็นที่ไว้วางใจ (ปิโย)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒.	พระสอนศีลธรรมนำหลักเกณฑ์ในการ สร้างข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อ ใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลและ ประเมินผลเป็นที่พึงพอใจได้ (ครู)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓.	พระสอนศีลธรรมนำผลการสอบที่ได้ จากการวัดผลและประเมินผลใช้เป็น แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้การ เรียนการสอนดียิ่งขึ้น (ภาวนิโย)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

ที่	การบูรณาการสมรรถนะของพระ สอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
๔.	พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบการประเมิน ความรู้ทางด้านทฤษฎี ด้านปฏิบัตินั้น มีการชี้แจงให้เข้าใจเหมาะสม ที่นำไปสู่ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน (วัดตา จ)	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕.	พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบวัดผลและ ประเมินผล รวมทั้งคำเสนอแนะข้อ วิพากษ์วิจารณ์กับเนื้อหาของรายวิชา อย่างเหมาะสม (วจนกขโม)	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๖.	พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบการ ประเมินผลก่อนเรียน เพื่อทดสอบ ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ให้มีความรู้ กระจ่างได้ (คมภีรณจ กถ กตตา)	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๗.	พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบการวัดผล และประเมินผลนั้นสามารถให้นักเรียน นำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ปราศจากความเสียหายทั้งส่วนตนและ ส่วนรวม (โน จฐฐาเน นโยชเย)	-๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)

ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)
เรื่อง “การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์”

Case Processing Summary

	N	%
Valid	30	100.0
Cases Excluded ^a	0	.0
Total	30	100.0

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.890	.887	35

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
ด้านการเตรียมการสอน1	4.30	.651	30
ด้านการเตรียมการสอน2	4.33	.661	30
ด้านการเตรียมการสอน3	4.47	.571	30
ด้านการเตรียมการสอน4	4.40	.563	30
ด้านการเตรียมการสอน5	4.37	.556	30
ด้านการเตรียมการสอน6	4.37	.556	30
ด้านการเตรียมการสอน7	4.23	.626	30
ด้านการดำเนินการสอน1	4.50	.572	30
ด้านการดำเนินการสอน2	4.37	.615	30
ด้านการดำเนินการสอน3	4.37	.556	30

ด้านการดำเนินการสอน4	4.47	.507	30
ด้านการดำเนินการสอน5	4.40	.563	30
ด้านการดำเนินการสอน6	4.30	.596	30
ด้านการดำเนินการสอน7	4.37	.615	30
ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน1	4.27	.583	30
ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน2	4.47	.571	30
ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน3	4.47	.629	30
ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน4	4.47	.629	30
ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน5	4.27	.640	30
ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน6	4.23	.568	30
ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน7	4.33	.479	30
ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน1	4.30	.535	30
ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน2	4.53	.507	30
ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน3	4.43	.568	30
ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน4	4.33	.606	30
ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน5	4.37	.556	30
ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน6	4.30	.596	30
ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน7	4.27	.583	30
ด้านการวัดผลและประเมิน1	4.37	.556	30
ด้านการวัดผลและประเมิน2	4.43	.568	30
ด้านการวัดผลและประเมิน3	4.53	.571	30
ด้านการวัดผลและประเมิน4	4.37	.556	30
ด้านการวัดผลและประเมิน5	4.37	.669	30
ด้านการวัดผลและประเมิน6	4.33	.547	30
ด้านการวัดผลและประเมิน7	4.27	.450	30

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)๐๓๙

มท ๒
บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

โรงเรียน...../ชนบท
รับที่ ๕๒๔/๒๕๖
วันที่ ๔.๖.๖๕ ๒๕๖๕
เรื่อง.....

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา อธิปณฺโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิต ๕๔๑๕๒๐๒๐๒
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อ
เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการวิจัย
จากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการแจก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

มจร.ว.ร. ๒๐๓๓ มจร.๑๒๔๔

กัมมัญญะ ๖๖๕

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

ได้รับเอกสารแล้ว

การตอบ ☒ ๑. วิชาการ☐ ๒. บริหารงาน☐ ๓. วัฒนธรรม☐ ๔. ข้าราชการ☐ ๕. อื่นๆ

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖ ๒๑๔๔๗๐

โทรสาร ๐๕๖ ๒๑๔๔๔๔

พิธี ศิริ มงคล ๒๕๖๑

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพรหมพิสัยวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกฤษ ฉายา จีรปณฺโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "พุทธบูรณาการเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์" เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการวิจัย จากพื้นที่โรงเรียน จึงขอมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือแนบการแจก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง ขอขอบคุณ ในความกรุณาที่พิจารณา อนุญาต โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร. อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙๙๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙๙๑

-ททว

นายอ.อรรถกัลป์

๕๙ ม.ค. ๖๑

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)๐๓๕

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้จัดส่งเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนครสวรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา อธิปณฺโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒ นิตปริญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการวิจัยจากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้จัดส่งดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๔๔๗๐

โทรสาร ๐๕๖ ๒๑๔๔๔๔

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)๐๓๖

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิลาประชาสรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช อายา อีรปญโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๔๑๕๒๐๒๐๐๒ นิลิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการวิจัย จากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการแจก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง ขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๔๔๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๔๔๔๔

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)๐๓๘

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธะพิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา อธิปญฺโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิต ๕๔๑๕๒๐๒๐๐๒
นิตปริญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อ
เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการวิจัย
จากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการแจก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง
ขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัศรเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๔๔๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๔๔๔๔

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)๐๔๐

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา จีรปญโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังกล่าว

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาค้นคว้าจากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกลับ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๐๔๐๙๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๐๔๐๙๐

ที่ ศธ ๖๑๖๔๔.๑(๔)๐๔๑

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนคาทอลิกประชาสรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา อธิปญโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๔๑๕๒๐๒๐๐๒
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อ
เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการวิจัย
จากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการแจก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง
ขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๔๔๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๔๔๔๔

ที่ ศธ ๖๓๖๔.๑(๔)๐๔๒

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนไพศาลี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา อีรปญโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อ
เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาวิจัย
จากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการแจก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง
ขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกำป)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๔๔๗๑๐

โทรสาร ๐๕๖ ๒๑๔๔๔๔

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
(สำหรับผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยม)

เรื่อง : การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

๒. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้ตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่ได้จากท่านไว้เป็นความลับ และมีให้ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

๓. แบบสอบถามมี ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ใน ๕ ด้าน ด้านละ ๗ ข้อ รวมเป็น ๓๕ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

.....
(พระคมกริช ธีรบุญโณ)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามระดับความคิดเห็นของท่าน

๑. ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหาร

☐ ครู

๒. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ใน ๕ ด้าน ด้านละ ๗ ข้อ รวมเป็น ๓๕ ข้อ

คำอธิบายนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

กัลยาณมิตรธรรม ๗ หมายถึง หลักธรรมของพระพุทธศาสนาธรรมที่เป็นคุณสมบัติที่ดีสำหรับผู้เป็นบัณฑิต โดยเฉพาะ พระสอนศีลธรรมต้องมีจรรยาบรรณที่ให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นว่าครูนั้นมีศักดิ์ศรีขั้นสูงได้ แต่มีองค์คุณของกัลยาณมิตร คือ มี ๗ ประการ ดังนี้

๑) ปิโย (น่ารัก) หมายถึง การสร้างเสน่ห์น่ารักหรือกระทำให้บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีลทัศนะ ตั้งอยู่ในธรรม มีปรกติกล่าวความสัตย์ในการกระทำการสอนของพระสอนศีลธรรม ให้เป็นที่รักแก่นักเรียน

๒) ครุ (หนักแน่น) หมายถึง ความเป็นคนมีใจคอมั่นคง มีเหตุผลในการสอน หลักธรรมที่ถูกต้อง ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ ไม่ถืออัตตาธิปไตยจนเกินตัว

๓) ภาวนีโย (น่ายกย่อง) หมายถึง การมีศีลบริสุทธิ์ คืออาการมีกิริยาสำรวมในการอธิบายธรรมะได้แจ่มแจ้ง ด้วยถ้อยคำไพเราะในการสอนนำไปปฏิบัติได้

๔) วตฺตา จ (คอยว่ากล่าว) หมายถึง คือการเอาใจใส่คอยว่ากล่าวตักเตือน แนะนำพร่ำสอนนักเรียนให้แยกแยะว่าสิ่งนี้ควรและสิ่งนี้ไม่ควร

๕) วจนฺทโม (อดทนต่อถ้อยคำอดทนต่อถ้อยคำ) หมายถึง เป็นผู้ที่มีขันติธรรมสูง สามารถอดทนต่อถ้อยคำกล่าวล่วงเกินของผู้เรียนได้ เก็บความรู้สึกไม่พอใจไว้ได้ ไม่แสดงกิริยาที่ไม่พอใจที่ผิดปกติให้ปรากฏออกมาจนหน้า

๖) **คมกิริณจ กถ กตดา (อธิบายเรื่องยากให้ง่าย)** หมายถึง พยายามอธิบายชี้แจงทำความเข้าใจในข้อที่ลึกลับให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายๆโดยปราศจากความคลุมเครือ เหมือนเปิดของที่ปิด เป็นต้น

๗) **โน จฏฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักชวนในเรื่องที่ไม่ใช้ฐานะ)** หมายถึง การไม่แนะนำชักชวนนักเรียนในทางที่ไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้อง ไม่ดีงาม คำว่า “ไม่ใช้ฐานะ” ได้แก่เรื่องที่ผิดไปจากพระศาสนาธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง : ระดับในการพิจารณาโปรดใส่ ✓ ลงในช่อง โดยพิจารณาว่าข้อคำถามใดตรงตามเนื้อหามากที่สุดตามความคิดเห็นของท่านซึ่งมีระดับในการพิจารณา ๕ ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับการปฏิบัติ ดังนี้

๕	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติระดับมาก
๓	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติระดับน้อย
๑	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

ที่	การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลัก กัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถาม				
		๕	๔	๓	๒	๑
	สมรรถนะการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตร ๗					
๑.	พระสอนศีลธรรมมีการเตรียมการสอนที่เอาใจใส่อบรมสั่งสอนให้ นักเรียนเกิดความรู้ มากน้อยเพียงใด (ปิโย)					
๒.	พระสอนศีลธรรมมีบุคลิกภาพที่น่าเคารพ รู้สึกอบอุ่น เป็นที่พึ่งได้ (ครุ)					
๓.	พระสอนศีลธรรมเป็นผู้ที่น่าเจริญใจ น่ายกย่องในฐานะผู้ทรงคุณ (ภาวนีโย)					
๔.	พระสอนศีลธรรมรู้จักพูดให้นักเรียนเข้าใจ ตรงตาม เป้าหมายที่วาง ไว้ (วตตฺตา จ)					
๕.	พระสอนศีลธรรมพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม ข้อเสนอแนะ และคำวิพากษ์วิจารณ์ โดยไม่ฉุนเฉียว (วจนฺกขโม)					
๖.	พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของรายวิชา ได้ถูกต้องแม่นยำ (คมกิริณจ กถ กตฺตา)					

ที่	การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลัก กัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถาม				
		๕	๔	๓	๒	๑
๗.	พระสอนศีลธรรมไม่แนะนำ ไม่ชักจูงในเรื่องเหลวไหลหรือสิ่งที่ไม่น่า เชื่อ (โน จุฎฐาเน นินโยชเย)					
สมรรถนะการดำเนินการสอนตามหลักกัลยาณมิตร ๗						
๑.	พระสอนศีลธรรมทำการสอนด้วยความซื่อสัตย์ให้นักเรียน (ปิโย)					
๒.	พระสอนศีลธรรมดำเนินการสอนมีความน่าเคารพด้วยการ ประพฤติ มากน้อยเพียงใด (ครู)					
๓.	พระสอนศีลธรรมมีความน่ายกย่องด้วยความเป็นผู้รอบรู้ในรายวิชาที่ สอน (ภาวนินโย)					
๔.	ท่านคิดว่า พระสอนศีลธรรมมีทักษะ เสริมสร้างในการสอนให้รู้จัก พุดมีเหตุผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจให้คำแนะนำ (วตตะ จ)					
๕.	พระสอนศีลธรรมมีความอดทนต่อถ้อยคำพร้อมที่จะรับฟัง คำปรึกษาในขณะที่ทำการสอน (วจนกขโม)					
๖.	พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบาย ในการสอนเรื่องที่ยุ่งยาก ซับซ้อนให้เกิดความเข้าใจในเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น (คณภีรณจ กณ กตตะ)					
๗.	พระสอนศีลธรรมรู้จักยกตัวอย่างประกอบในการสอนที่มุ่งไม่ให้ แนะนำในทางหายณะในครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ (โน จุฎฐาเน นินโยชเย)					
สมรรถนะการใช้สื่อ/อุปกรณ์ตามหลักกัลยาณมิตร ๗						
๑.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนที่เหมาะสมกับวัย ของผู้เรียนอย่างมีความสุข ไม่อึดอัด (ปิโย)					
๒.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้พร้อมใช้ งานได้อย่างเอาใจใส่ดูแล ได้อย่างน่าเชื่อถือ (ครู)					

ที่	การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลัก กัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถาม				
		๕	๔	๓	๒	๑
๓.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์การสอนที่นำศึกษาเรียนรู้ มุ่ง ให้ผู้เรียนมีปัญหาแก้ไขปัญหารอบด้านได้ (ภาวนีโย)					
๔.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์การสอนที่ชักนำเข้าสู่บทเรียน ได้ดี มีเนื้อหาเหมาะสมและมีเหตุผล (วตฺตา จ)					
๕.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ที่มุ่งแนะนำให้มีการเรียนรู้ และมีความอดทนต่อความคิดเห็นต่อผู้เรียน (วจนกฺขโม)					
๖.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ประกอบในการอธิบาย ในการ สอนเนื้อหาบทเรียนได้ดีให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ (คฺมภีรณฺจ กถ กต ตา)					
๗.	พระสอนศีลธรรมใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน เพื่อสร้างความสนใจกับ นักเรียนให้หันมาสนใจการเรียนมากขึ้น ปราศจากความมัวหมองและ ไม่มีอคติต่อกันและกัน (โน จฏฐาเน นโยชเย)					
สมรรถนะการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามหลักกัลยาณมิตร ๗						
๑.	พระสอนศีลธรรมมีความอบอุ่น มีจิตที่จะชวนให้เข้าไปถามไป ปรึกษาได้ทุกขณะ (ปิโย)					
๒.	พระสอนศีลธรรมมีความประพฤติที่น่าเคารพยกย่องเพื่อให้ ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอึดแอิบ สบายใจได้ทุกเมื่อ (ครุ)					
๓.	พระสอนศีลธรรมมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้คู่คุณธรรม และฝึกให้มีปัญญาอย่างถูกต้อง (ภาวนีโย)					
๔.	พระสอนศีลธรรมสร้างบรรยากาศให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล รู้จักชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจให้คำแนะนำ (วตฺตา จ)					
๕.	พระสอนศีลธรรมเปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ซักถาม ข้อเสนอแนะ อย่างมีความอดทนอดกลั้น (วจนกฺขโม)					
๖.	พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายให้กระจ่างแจ่มแจ้งในเนื้อหา รายวิชาแก่ผู้เรียนได้ (คฺมภีรณฺจ กถ กตฺตา)					
๗.	พระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายในสิ่งที่เป็คุณประโยชน์ และ แนะนำไม่ให้ประพฤติดนให้เหลวไหล อันจะนำไปในทางที่เสื่อม เสียแก่สังคม (โน จฏฐาเน นโยชเย)					

ที่	การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลัก กัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์	ความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถาม				
		๕	๔	๓	๒	๑
	สมรรถนะด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตร ๗					
๑.	พระสอนศีลธรรมจัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและ ทบทวนบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถอย่างเป็นที่ ไว้วางใจ (ปิโย)					
๒.	พระสอนศีลธรรมนำหลักเกณฑ์ในการสร้างข้อสอบและ วิเคราะห์ข้อสอบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลและ ประเมินผลเป็นที่พึงพอใจได้ (ครู)					
๓.	พระสอนศีลธรรมนำผลการสอบที่ได้จากการวัดผลและ ประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้การเรียนการ สอนดียิ่งขึ้น (ภาวนีโย)					
๔.	พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านทฤษฎี ด้าน ปฏิบัตินั้นมี การชี้แจงให้เข้าใจเหมาะสม ที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการ เรียน (วตฺตา จ)					
๕.	พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบวัดผลและประเมินผล รวมทั้งคำ เสนอแนะข้อวิพากษ์วิจารณ์กับเนื้อหาของรายวิชาอย่าง เหมาะสม (วจนฺทขโม)					
๖.	พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อ ทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ให้มีความรู้กระจ่างได้ (คม ภีรณฺจ กถํ กตฺตา)					
๗.	พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบการวัดผลและประเมินผลนั้น สามารถให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ปราศจากความเสียหายทั้งส่วนตนและส่วนรวม (โน จฏฺฐาเน นโยชเย)					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อขอข้อเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

๑. ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการเตรียมการสอนของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗

.....

.....

.....

.....

๒. ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗

.....

.....

.....

.....

๓. ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการใช้สื่อ/อุปกรณ์ของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน
มัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗

.....

.....

.....

.....

๔. ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของพระสอนศีลธรรม ใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗

.....

.....

.....

๕. ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของพระสอนศีลธรรม ใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗

.....
.....
.....

ผู้วิจัยหวังว่า จะได้รับความอนุเคราะห์และความเมตตา จากผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน
ขอขอบคุณท่านทั้งหลายที่อนุเคราะห์

.....

(พระคมกริช ธีรปญโญ)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๑๕๐

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเชตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความเมตตาอนุเคราะห์ให้นิสิตร่วมสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

กราบนมัสการ พระมหาประเสริฐ จารุโก พระสอนศีลธรรม โรงเรียนอุดมธัญญาประชาณุเคราะห์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา อธิปณฺโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อ
เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ในการนี้ นิสิตมีความ
ประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงกราบนมัสการมาเพื่อขอความเมตตาอนุเคราะห์พระคุณท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์
เพื่อประกอบในการวิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
จึงขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

กราบนมัสการด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

(ดร.อัศรเดช พรหมเกลี้ยง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รับทราบ

ผู้ประสานงาน:

พระคมกริช ฉายา อธิปณฺโญ นามสกุล อินทมาศ

โทร. ๐๘๗-๗๓๔๓๔๔๔

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๑๔๔

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเซตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายพันศักดิ์ ศรีทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนนครสวรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา อีรปญโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๐๒๐๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระคมกริช ฉายา อีรปญโญ นามสกุล อินทมาศ

โทร. ๐๘๙๗ ๗๓๔๓๔๔๔๔

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๑๔๖

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเซนต์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายวิวัฒน์ชัย พิทักษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา อีรปญฺโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อ
เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ในการนี้ นิสิตมีความ
ประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้หนังสือสัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัย
ครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัศรเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระคมกริช ฉายา อีรปญฺโญ นามสกุล อินทมาศ

โทร. ๐๘๘๗ ๗๒๔๔๓๔๔๔

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๑๔๕

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเซตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายชาญณรงค์ ยาสุทธิ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลประชารักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา วีรปญโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัย ครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระคมกริช ฉายา วีรปญโญ นามสกุล อินทมาศ

โทร. ๐๘๙๙ ๗๓๔๓๔๔๔๔

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๑๔๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเซตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายพงษ์เทพ เจริญไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธะพิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา อีรปญโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัย ครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง วิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระคมกริช ฉายา อีรปญโญ นามสกุล อินทมาศ

โทร. ๐๘๗-๗๓๔๓๔๔๔

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๑๔๘

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเซตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายชาญชัย ชนิตสะ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา อีรปญโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๔๑๕๒๐๒๐๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระคมกริช ฉายา อีรปญโญ นามสกุล อินทมาศ

โทร. ๐๘๗-๗๓๔๓๔๔๔

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๑๔๔

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเซตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย
เรียน นายจันทร์ เพ็ชรยิ้ม ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระคมกริช ฉายา อธิปญฺโญ นามสกุล อินทมาศ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๐๒
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อ
เสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ในครั้งนี้ นิสิตมีความ
ประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัย
ครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระคมกริช ฉายา อธิปญฺโญ นามสกุล อินทมาศ

โทร. ๐๘๗-๗๓๔๓๔๔๔

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

(สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา)

เรื่อง : การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการพิจารณามีความเหมาะสมให้ข้อมูล ขอความกรุณาให้ข้อมูลตามความคิดเห็นของท่านให้ครบถ้วนทุกคำถาม คำตอบของท่านผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ และมีให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด เนื่องจากผู้วิจัยมีความประสงค์นำข้อมูลที่ได้ขึ้นไปวิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

๒. แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วยคำสัมภาษณ์ ๕ ข้อ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

.....
(พระคมกริช ชีรปญโญ)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ตอนที่ ๑ ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....
 อายุ.....อาชีพ.....ระดับการศึกษา.....
 ตำแหน่ง.....สถานที่ทำงาน.....
 ที่อยู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....หมายเลขโทรศัพท์.....
 วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

คำอธิบายนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

กัลยาณมิตรธรรม ๗ หมายถึง หลักธรรมของพระพุทธศาสนาธรรมที่เป็นคุณสมบัติที่ดีสำหรับผู้เป็นบัณฑิต โดยเฉพาะ พระสอนศีลธรรมต้องมีจรรยาบรรณที่ให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นว่าครูนั้นมีศักดิ์ศรีขั้นสูงได้ แต่มีองค์คุณของกัลยาณมิตร คือ มี ๗ ประการ ดังนี้

๑) ปิโย (น่ารัก) หมายถึง การสร้างเสน่ห์น่ารักหรือกระทำบุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีลทัศนะ ตั้งอยู่ในธรรม มีปรกติกล่าวความสัตย์ในการกระทำการสอนของพระสอนศีลธรรม ให้เป็นที่รักแก่นักเรียน

๒) ครุ (หนักแน่น) หมายถึง ความเป็นคนมีใจคอมั่นคง มีเหตุผลในการสอนหลักธรรมที่ถูกต้อง ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ ไม่ถืออัตตาธิปไตยจนเกินตัว

๓) ภาวนีโย (น่ายกย่อง) หมายถึง การมีศีลบริสุทธิ์ คืออาการมีกิจวิธียาตราในการอธิบายธรรมะได้แจ่มแจ้ง ด้วยถ้อยคำไพเราะในการสอนนำไปปฏิบัติได้

๔) วตฺตา จ(คอยว่ากล่าว) หมายถึง คือการเอาใจใส่คอยว่ากล่าวตักเตือน แนะนำพร่ำสอนนักเรียนให้แยกแยะว่าสิ่งนี้ควรและสิ่งนี้ไม่ควร

๕) วจนกฺขโม (อดทนต่อถ้อยคำอดทนต่อถ้อยคำ) หมายถึง เป็นผู้ที่มีขันติธรรมสูง สามารถอดทนต่อถ้อยคำกล่าวล่วงเกินของผู้เรียนได้ เก็บความรู้สึกไม่พอใจไว้ได้ ไม่แสดงกิริยาที่ไม่พอใจที่ผิดปกติกิเลสปรากฏออกมาบนหน้า

๖) คมภิรณฺจ กถํ กตฺตา (อธิบายเรื่องยากให้ง่าย) หมายถึง พยายามอธิบายชี้แจงทำความเข้าใจในข้อที่ลึกลับให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายๆโดยปราศจากความคลุมเครือ เหมือนเปิดของที่ปิด เป็นต้น

๗) โน จฏฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักชวนในเรื่องที่ไม่ใช่ฐานะ) หมายถึง การไม่แนะนำชักชวนนักเรียนในทางที่ไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้อง ไม่ดีงาม คำว่า “ไม่ใช่ฐานะ” ได้แก่เรื่องที่ผิดไปจากพระศาสนธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนา

๑) สมรรถนะการเตรียมการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ๗ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการเตรียมการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

ควรนำหลักกัลยาณมิตร ๗ มาเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

๒) สมรรถนะการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ๗ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

ควรนำหลักกัลยาณมิตร ๗ มาเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

๓) สมรรถนะการใช้สื่อ/อุปกรณ์ของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ๗ ในโรงเรียน
มัธยมศึกษา

ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการใช้สื่อ/อุปกรณ์ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา มี
อะไรบ้าง

.....

.....

.....

ควรมีหลักกัลยาณมิตร ๗ มาเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา
อย่างไร

.....

.....

.....

๔) สมรรถนะการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ๗
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
มัธยมศึกษา มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

ควรมีหลักกัลยาณมิตร ๗ มาเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา
อย่างไร

.....

.....

.....

๕) สมรรถนะการวัดและการประเมินผลของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ๗ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

ควรรนำหลักกัลยาณมิตร ๗ มาเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

๖) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ผู้วิจัยหวังว่า จะได้รับความอนุเคราะห์และความเมตตาจากผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน
ขอขอบคุณท่านทั้งหลายที่อนุเคราะห์

.....

(พระคมกริช ธีรปญโญ)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
(ผู้สัมภาษณ์)

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระคมกริช ธีรปญฺโญ (อินทมาศ)
- ว/ด/ป เกิด : วันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๒
- สถานที่เกิด : เลขที่ ๑๕๗ ถนนดินแดง แขวงห้วยขวาง
เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร
- การศึกษา : พ.ศ. ๒๕๔๔ จบการศึกษาประถมศึกษา โรงเรียนวัดคู้ยขวาง
ตำบลคู้ยม่วง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
: พ.ศ. ๒๕๕๐ จบการศึกษามัธยมศึกษา (มัธยมศึกษาตอนปลาย) โรงเรียนชุมแสงสงคราม
“อุตรคณารักษ์อุปถัมภ์” ตำบลคู้ยม่วง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. ๒๕๕๙ จบการศึกษาศาสนศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.)
สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ รุ่นที่ ๖๒
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วิทยาเขตนครสวรรค์)
พ.ศ. ๒๕๕๗ จบการศึกษานักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดมาบแก
ตำบลมาบแก อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์
- อุปสมบท : วันที่ ๒๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๕
ณ พัทธสีมาวัดคู้ยขวางยิ่งเจริญธรรม ตำบลคู้ยม่วง
อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
- สังกัด : วัดมาบแก ตำบลมาบแก
อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์
- หน้าที่ : เป็นเลขเจ้าคณะตำบลเขาชนกัน เขต ๑ ตำบลเขาชนกัน
อำเภอม่วงก่ จังหวัดนครสวรรค์
: เป็นพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนบ้านเปราะ
ตำบลวังชัน อำเภอม่วงก่ จังหวัดนครสวรรค์
- ปีที่เข้าศึกษา : พุทธศักราช ๒๕๕๙
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : พุทธศักราช ๒๕๖๑
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดตะเคียนงาม ตำบลวังชัน
อำเภอม่วงก่ จังหวัดนครสวรรค์
- Email : Khomkrit992532@gmail.com, KhomkritKao1989@gmail.com
- โทรศัพท์ : ๐๙๙ - ๓๓๔ - ๓๖๑๐, ๐๘๗ - ๗๓๔ - ๓๔๙๙